

วารสารนิสิตวัง

JOURNAL OF NISITWANG

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ISSN : 3056-9184 (ONLINE)

ปีที่ 26 | ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567

วารสารนิสิตวัง (JOURNAL OF NISITWANG)

ISSN : 3056-9184 (Online)

ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2567 Vol.26 No.1 (January-June 2024)

กำหนดออกวารสารทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป มุ่งเน้นทางด้านศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ กฎหมาย บริหารธุรกิจ การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การคัดเลือกบทความ และมีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงอย่างน้อย 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น ๆ มาก่อน

ที่ปรึกษา

พระกิตติสารสุธี	รองอธิการบดีวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสิริเมธากร	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ	วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระครูสุภัทธรศีลโสภณ, ดร.

รองบรรณาธิการ

พระสุธารักษ์ ธรรมารักษ์

กองบรรณาธิการ

พระสุเมธีธรรมภาน, ดร.
พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

พระมหาผวินทร์ ปริสุตโต, ผศ.ดร.
พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระชินกร สุจิตโต, ดร.
ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม
ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร
รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์พร ฟันเฟื่องฟู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรต์มย์ แสงแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนอารีวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ ปิยมาตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมกฤษฎ์ ศรีนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย
ดร.กฤตสุขชิน พลเสน
ดร.กัญญกัทร หนองสุวรรณ
ดร.ธนวีร์ พาผล
ดร.สรวิชัย เผ่าดี
ดร.กำธร ขวัญแสนท์
ดร.อมรชญา ชินศรี
ดร.สุริยา แสงอินตา
ดร.ไพฑูรย์ ตรงเที่ยง
Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประเมินบทความ

พระเจริญ จิริปุลโญ, ดร.
ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม
ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร
รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน
เรือเอก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภารเวช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุรณ์ วัฒนนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรต์มย์ แสงแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์พร ฟันเฟื่องฟู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ พริกบุญจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริษฐ์พัชร บพิธปรมัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พงษ์พิบูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์พลบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
นักวิชาการอิสระ
สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ กลุ่มที่ 14
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Holy Angel University, Pampanga, Philippines

โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
โรงเรียนนายเรือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์พลบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมนทร์ ชินวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธน วงศ์แดง

ดร.ภาวิ ศรีรัตน์

ดร.อมรชญา ชินศรี

ดร.กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ

ดร.วราภรณ์ วราธิพร

ดร.กำธร ขวัญแสนท์

ดร.สุริยา แสงอินตา

ดร.พลิงชาติ เหมือนแก้ว

ว่าที่ ร.ต.ดร.เอกรินทร์ ศิริรัตนชัย

ดร.พิบูลย์ ตัญญุบุตร

Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในประเมินบทความ

พระมหามหาวินทร์ ปริสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัด ดั่งดิลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย

ดร.กฤตสุขิน พลเสน

ดร.อารดา ฉิมมากร

ดร.ณัฐภัทร อยู่เมือง

ดร.มนตรี รอดแก้ว

ผู้จัดการวารสาร

นายอาทิตย์ ชูชัย

ผู้ช่วยผู้จัดการวารสาร

นายอัศวิน คงชำนาญ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันนวัตกรรมการทางการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษา

ทางเลือกสถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

นักวิชาการอิสระ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ กลุ่มที่ 14

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

มหาวิทยาลัยรังสิต

Holy Angel University, Pampanga, Philippines

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน

อาจารย์สนธิ วงปล้อมหิรัญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ไชยยา เรืองดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ณฤมล ชุ่มเจริญสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์วรวิมล สุขสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ชาญพัฒน์ ขำขัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

นางสาวอุไร เรืองดาว นางประทีน อุปนันท์ และนายณัฐชัยภูษิต ศรีมาลี

สำนักงาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลสนับทึบ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 0-3574-5038, 081-044-7961, 082-614-7358, 087-852-3886

โทรสาร 0-3574-5037

E-mail : journalnw@gmail.com

เว็บไซต์วารสาร <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2567 มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพ โดยผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสาขาอื่น ๆ

ในนามของกองบรรณาธิการของวารสารนิสิตวัง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความและให้คำแนะนำกับบทความที่ดีพิมพ์ในวารสาร ตลอดจนขอขอบคุณผู้เขียนและผู้อ่านบทความทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อเกิดประโยชน์แก่วงการการศึกษา แวดวงวิชาการ และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจ แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, สุไรยา หนีเร่, รุ่งโรจน์ ชอบหวาน, มูฮำหมัดราฟิร มะเก็ง, ธีรวัช จาปริง และ อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย	1
การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศ แบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva สุจริยา ขมสนิท	14
การบริหารสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี พระมหาไชยณอม ทาระสาย, สุภาวดี ภิรมย์รัตน์ และ สิริณธร ลินจินดวงค์	27
อาหารไทย : ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เบญจภักค์ เจริญมหาวิทยาลัย	38
การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่มโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สุกัญญา สมทรัพย์ตระกูล, กัญณภัทร พุ่มสุวรรณ และ ธนาตล สมบูรณ์	47
การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กัญณภัทร พุ่มสุวรรณ	58
การพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด ธนาตล สมบูรณ์ และ สมพร มณีอ่อน	68
การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี นันท์วัฒน์ ภัทรกรนันท์	76
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วารินทร์พร พันเพื่องฟู	87
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ดาวเรือง วงษ์สามหมอ และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง	95
ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ณัฐ วิจิตชะจี และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง	107
บทความวิชาการ	
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วีรพงศ์ อุมัด และ ธัญวรรณ เกิดดอนทราย	120
คติพจน์ในวรรณคดี : การศึกษาแนวคิดและกลวิธีทางภาษา สุริยา อินทจันทร์	132

ภาวะผู้นำคตินิจิตลของผู้บริหารสถานศึกษา	141
พระมหาไพจิตร อดตมธมโม, พระครูสุภัทรสีลโสภณ, ลำราญ, ศรีคำมูล, คมศร ลินทร และ สิริมงคล ศรีมันตะ	
การศึกษาในระบบ : สัญญาณแห่งวิกฤตและโอกาสในการพัฒนา	152
เมธชนนท์ ประจวบลาภ	
ภาคผนวก	163

การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริม
 เยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์
 ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่
 DEVELOPMENT OF SKILLS AND TEACHER NETWORKS FOR CREATING SAFE
 AND CREATIVE MEDIA PROMOTING PSYCHOLOGICAL HEALING FOR
 CHILDREN AND YOUTH IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AFFECTED BY THE
 RECENT SURGE OF VIOLENCE IN THE SOUTHERNMOST PROVINCES OF
 THAILAND

สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, สุไรยา นhire*, รุ่งโรจน์ ขอบหวาน, มุฮัมหมัดราพีร์ มะเก็ง,
 ธีรวัช จาปรัง และ अबดุลคอลิก อรรอฮิมีย

โรงเรียนเร้าะห์มานียะห์, มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี,
 นักวิจัยอิสระ, มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Surachai Vaivanjit, Suraiya Nire*, Rungroj Chorbwhan, Muhummudrapee Makeng,
 Teerawat Japrang and Abdulkhalik Arrohimie

Rahmaniyah School, Fatoni University, Prince of Songkha University Pattani Campus,
 Independent researcher, Fatoni University and Prince of Songkha University Pattani Campus

*Corresponding Author E-mail : Suraiya.2f@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 22, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : ธันวาคม 22, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : ธันวาคม 27, 2566)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางด้านการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) พัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู และ 3) สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และสถานักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า

1. การพูดคุย การสื่อสาร ตลอดจนการสร้างสื่อเพื่อช่วยเยียวยาจิตใจ ครูไม่สามารถสร้างการดึงดูดให้นักเรียนมีความรู้สึกลึกซึ้งภาพความทรงจำในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ที่ผ่านมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารโดยใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่ออธิบายต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการปลอบประโลมจิตใจ

2. หลังการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อ ครูมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาทักษะ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลัง 3.79 (S.D. = 0.72) และค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อน 3.61 (S.D. = 0.87) แสดงว่าการพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะด้านทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับครู ด้านการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และด้านเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ของครูในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ความพร้อมที่ครูและโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยระบบการในการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนที่มีข้อจำกัดอาจดำเนินการไปไม่ราบรื่นมากนัก ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายจึงขึ้นอยู่กับรูปแบบของการหนุนเสริมทางการศึกษาในโรงเรียน ที่เน้นในเรื่องของแลกเปลี่ยนและการเป็นที่ปรึกษา และการเป็นผู้ฝึก (Coaching) ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะนำมาสู่ประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายของครูทั้งในแง่ของการมีทักษะชีวิต การคิดเชิงบวก การมีผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับฟังที่ดี

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะ, เครือข่ายครู, เด็กและเยาวชน, สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The research aims to 1) investigate the communication skills challenges faced by teachers in the southern border provinces, 2) develop communication skills and create safe and creative media to promote psychological healing for children and youth in schools affected by the new wave of violence in the southernmost provinces of Thailand and 3) establish a teacher network for disseminating safe and creative media in the southern border provinces online, serving as a central platform to support educational communities for peace and happiness. The target groups include school managers/directors, teachers, and student councils. The research methodology involves data collection through document synthesis, in-depth interviews, group discussions, and questionnaires, and statistical analysis will use Frequency, Percentage, and Mean values.

The study findings reveal that :

1) In terms of communication and media creation for psychological healing, teachers were unable to create compelling experiences for students to remember various events. Most schools primarily used religious teachings to explain and comfort students in the face of challenging situations.

2) After the development of communication skills and media production, teachers showed an improvement, with an average score increasing from 3.61 (S.D. = 0.87) before development to 3.79 (S.D. = 0.72) after development. This indicates that the skills and teacher network development in creating safe and creative media contributed to enhancing necessary communication skills for teachers, media production skills, and the teacher network for disseminating safe and creative media online for teachers in schools affected by the situation, aligning with the research hypotheses.

3) Teachers and schools demonstrated good readiness for implementation. However, the management systems of each school, constrained by limitations, may lead to less smooth implementation. The success of network creation depends on the educational support model in schools, emphasizing exchange, mentoring, and coaching, leading to the benefits of creating a teacher network in terms of life skills, positive thinking, and having good counselors and listeners.

Keywords : Skills Development, Teacher Networks, Children and Youth, Creating Safe and Creative Media, Southernmost Provinces of Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรายงานสรุปสถิติเหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ พบว่า ในช่วงเดือน มกราคม พ.ศ.2547 ถึง ธันวาคม 2564 พบว่า จำนวนเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีทั้งหมด 21,328 ครั้ง และมีจำนวนผู้บาดเจ็บล้มตาย จำนวน 20,898 คน โดยแบ่งเป็นจำนวนผู้บาดเจ็บ จำนวน 13,584 คน และจำนวนผู้เสียชีวิต จำนวน 7,314 คน (Jitpiromsri, S., 2022)

จำนวน	การสูญเสีย
จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรง	21,328 ครั้ง
จำนวนผู้บาดเจ็บ	13,584 คน
จำนวนผู้เสียชีวิต	7,314 คน

ความรุนแรงและสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ปะทุเป็นจุดระเบิดในปี 2547 และต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันในปี 2565 นับเป็นเวลา 18 ปีเต็ม ปีนี้ถือเป็นปีที่ 19 แล้ว ในระยะหลังดูเหมือนข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ภาคใต้จะเบาบางลง อันที่จริงเหตุการณ์ก็ดูเหมือนจะลดลงจริง ๆ แต่ปัญหายังไม่หายไป ในพื้นที่เองแม้สถานการณ์จะดูสงบลงมากกว่าเดิมแล้ว การเกิดเหตุการณ์มากขึ้นในช่วงปี 2564 แสดงว่ายังมีสิ่งผิดปกติซ่อนเร้นอยู่ที่รอวันแต่กระเปิดขึ้นมาถ้าไม่ทำความเข้าใจให้ดี (Jitpiromsri, S., 2022) และจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นยังชี้ให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมยังคงมีอย่างต่อเนื่องและเป็นกลุ่มคนที่หลายหน่วยงานมักมองข้ามในการช่วยเหลือ

แก้ไข เยียวยาและพัฒนาโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมา ความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ความไม่สงบของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบกับการขาดการดูแลที่มีประสิทธิภาพจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารความรุนแรงผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน ถือเป็นโอกาสเสี่ยงเป็นอย่างยิ่งในการเปลี่ยนเยาวชนจากผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเป็นผู้ใช้ความรุนแรง ทั้งนี้กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงที่มุ่งหวังจะใช้เยาวชนมาเป็นกำลังสำคัญได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแพร่แนวคิดที่ไม่ดีต่อการนำเสนอสื่อสู่ภายนอก เพราะสื่อเป็นอิทธิพลของสื่อที่แพร่กระจายไปสู่ทุกประตูบ้าน อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยปลายนิ้วสัมผัส เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ โดยที่สื่อเหล่านี้มักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ความรุนแรง อาชญากรรม ความขัดแย้ง และเรื่องราวทางเพศอยู่เสมอ จนทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกที่โลภโล้นเต็มไปด้วยความรุนแรง ความขัดแย้ง ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การตั่นร้นต่อสื่อ โดยเฉพาะหากเนื้อหาในสื่อแสดงให้เห็นถึงตัวละครเอกในเรื่องที่มีอำนาจ มีชัยชนะเหนือผู้อื่นได้ด้วยการใช้พลังกำลัง หรือความรุนแรงเท่านั้น ผู้ชมก็จะถูกปลูกฝังให้มีความรู้สึกที่โลภโล้นในสื่อคือโลกที่แท้จริง และผู้ชนะคือผู้ใช้ความรุนแรง ซึ่งเด็กและเยาวชนยังมีประสบการณ์ชีวิตน้อยมาก จึงถูกบ่มเพาะโดยไม่รู้ตัว สุดท้ายจะคล้อยตามและเชื่อตามที่สื่อนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ อย่างง่ายดาย

จากผลจากการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบและระบบนิเวศสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของ Vaivanjit, S., et al. (2019) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ 2561 ที่ผ่านมา ได้มีการเสนอข้อเสนอแนะจากการศึกษารูปแบบและระบบนิเวศสื่อภายในสถานศึกษาอันประจักษ์จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ฯ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีระบบ มิใช่เป็นเพียงการแก้ไขแต่จะมีส่วนช่วยป้องกันระยะยาวของการสร้างเด็กและเยาวชนผ่านสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่ควรจะเป็น แต่เพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ ซึ่งหมายถึงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขการพูดคุยเจรจา สันติภาพ/สันติสุข ของทางรัฐไทยกับขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani : BRN) ที่มีเป้าหมายตามข้อตกลงไม่ทำร้ายเป้าหมายอ่อน เช่น โรงเรียน สถานที่ทางราชการ โรงพยาบาล ตลอดจนความพยายามที่จะเชิญชวนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาในการพูดคุยเจรจา สันติภาพ/สันติสุข และจากรายงานผลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Jitpiromsri, S., 2022) ชี้ว่า แม้ว่าจำนวนเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งจะสูงขึ้น แต่เป้าหมายของการก่อเหตุความรุนแรงที่มีเป้าหมายต่อพลเรือนซึ่งไร้อาวุธหรือเป้าหมายอ่อนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 65 ของจำนวนผู้บาดเจ็บล้มตาย และในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 52 ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งสะท้อนว่าแม้เหตุการณ์จะเพิ่มขึ้น แต่แนวโน้มการก่อเหตุที่มีต่อพลเรือนหรือเป้าหมายอ่อนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในทางกลับกันสัดส่วนของเป้าหมายของผู้ที่ถืออาวุธก็เพิ่มสูงขึ้นไปด้วยในเวลาเดียวกัน

และที่สำคัญต้องเฝ้าระวังวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง พร้อมการสร้างระบบนิเวศสื่อในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา กลไกสำคัญในข้อเสนอคือ การพัฒนาเครือข่ายครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีเครื่องมือทักษะในการเท่าทันเพื่อช่วยสร้างเกราะป้องกันและช่วยเหลือเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนที่ยังคงอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงได้

ผลการศึกษาจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการสื่อในโรงเรียนเพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ การบริหารจัดการให้มีนิเวศสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บริเวณโรงเรียนจึงมีความสำคัญ ทั้งในรูปแบบบุคคลที่ใช้งานสื่อและวิธีการในการใช้สื่อ ตลอดจนทั้งการมีกลไกในการทำงานของสื่อภายในโรงเรียน ที่สามารถเป็นสื่อกลางและสร้างผลกระทบเชิงบวกในชุมชน ซึ่งเด็กในแต่ละคนของโรงเรียนมีความหลากหลายในการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากรอบนอกพื้นที่ และครูมีส่วนสำคัญในการอธิบายข้อเท็จจริงในของสื่อสารมีความหลากหลายเหล่านั้น จากการสะท้อนของผู้ร่วมเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากงานวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นอีกว่า

“ครูจะมีหน้าที่ในการอธิบายและมีหน้าที่ในการบริหารจัดการการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ซึ่งวิธีการของการบริหารจัดการในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งจุดนี้แหละที่ครูต้องมีวิธีการสอน นำเสนอในรูปแบบที่ต่างกันไป และการนำเสนอสื่อหรือการบริหารจัดการสื่อก็เช่นเดียวกัน”

“ครูต้องเก่งในเรื่องสื่อสารกับเด็กนักเรียน... จากผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนดังนั้นการรับรู้ในพื้นที่จะต้องสร้างความเข้าใจเรื่องของการดูแลสุขภาพจิตให้ครู”

ฉะนั้น การจัดการสื่อ Social Media ควรจะมีกระบวนการในการจัดการสื่อ และเข้าใจในการเข้าไปช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบในส่วนของผู้ปกครองหรือนักเรียน จำเป็นต้องเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างทักษะในการจัดการสื่อ เพราะทักษะในการรับสื่อจะสามารถสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เด็กเกิดภาพความทรงจำ ฉะนั้นครูควรมีทักษะการพูดที่ไม่ไปกระตุ้นภาพจำของเด็กให้กลับมาอีกครั้ง ครูจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยดูแลเยียวยาจิตใจเด็ก เพื่อให้เกิดเป้าหมายใหม่ที่ทำนายสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายให้เด็กเรียนรู้และลบสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดในอดีต หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเขา

พื้นที่ที่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถกล่าวได้เลยว่า ทิศทางที่เป็นจริงของสื่อที่ผู้คนในพื้นที่ที่รับมาบริโภคนั้น ไม่ได้มีความจริงเพียงชุดเดียว แต่เป็นการกระจายของสื่อที่หลากหลาย จึงไม่อาจรู้เลยว่าสื่อทางใดที่เป็นข้อมูลจริง หรือเท็จ เพราะปัจจุบันทุกคนสามารถเป็นตัวแทนของสื่อที่สามารถกระจายข่าวสารผ่านสมาร์ตโฟนตนเองได้เป็นอย่างดี และบุคคลที่รับข้อมูลก็มีความรวดเร็วในเรื่องของการกด Like กดแชร์ จนไม่ได้ผ่านกระบวนการไตร่ตรองมากนัก โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารความรุนแรงในพื้นที่

การอธิบายความขัดแย้งในรูปแบบที่สวยงาม หรือในรูปแบบขาวดำ สำหรับเด็กแล้วความรู้ในเรื่องดังกล่าวเด็กอาจจะไปยังไม่ถึง และไม่รู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้นเป็นอย่างไร เด็กไม่มีความละเอียดอ่อนของเหตุการณ์นั้นว่าอย่างไร สังเกตได้จากเด็กบางกลุ่มถูกสอนมาว่า กลุ่มนี้คือกลุ่มเดียวกัน และกลุ่มนี้คือกลุ่มที่ต่างกัน จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กคนหนึ่งเจอหรือพบเห็นทหารก็จะคิดว่าเป็นคนอันตราย ซึ่งคำสอนดังกล่าวจะถูกซ่อนนัยยะของความขัดแย้งอยู่ ซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อที่เป็นกลางในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจระหว่างกันในพื้นที่ของสถานการณ์อันเปราะบางของความขัดแย้ง เช่นนี้ นั่นก็คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายครูในพื้นที่ ด้วยเหตุผลเพราะว่า

“ครูมีหน้าที่ในการอธิบายด้วยชุดความรู้ใหม่ ๆ ที่แตกต่างสามารถแยกแยะการบริโภคสื่อในพื้นที่ที่มีความแตกต่างได้ ต้องอธิบายให้เห็นว่า เบื้องหลังของการนำเสนอสื่อในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเป็นอย่างไร”

เรามีอาจปฏิเสธได้ว่า การสื่อสารในยุคดิจิทัลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ก็ส่งผลกระทบทางลบได้อย่างมากมายต่อผู้ใช้ที่ยังขาดความรู้เท่าทัน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน อาทิ การล่อลวงผ่านช่องทางออนไลน์ การบริโภคเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมขาดการกลั่นกรอง การละเมิดสิทธิโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม มีการสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง การติดสื่อตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงผู้ใหญ่นำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต สุขภาพกายและปัญหาทางสังคม ดังนั้น ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อในยุคดิจิทัล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มพูนความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship) ให้แก่ประชาชน (Oranop na Ayutthaya, C., 2017)

สอดคล้องกับความเห็นของคุณหมอเพชรดาว โต๊ะมีนา อดีตผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการพิจารณาศึกษาผลกระทบทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของเด็ก เยาวชน และครอบครัวจากภัยพิบัติที่เกิดจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในคณะกรรมการการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติและสาธารณภัย สภาผู้แทนราษฎร ที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ไว้ว่า มีเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบเหตุถูกยิงขณะอยู่ในห้องเรียนเมื่อ 3 ปีที่แล้ว คณะทำงานเพิ่งพบว่า เด็กต้องได้รับการเยียวยาด้านจิตใจ ก่อนหน้านั้นเด็กมาโรงพยาบาลหลายครั้งด้วยอาการหายใจไม่ออก พอหายดีก็กลับบ้าน โดยทางบ้านไม่ได้ให้ข้อมูลว่าเด็กมีอาการเห็นภาพหลอนว่ามีคนติดตาม และต้องเปลี่ยนโรงเรียนหลายครั้งเพราะเด็กปีบคอเพื่อนเพราะคิดว่าจะเข้ามาทำร้าย ซึ่งหากเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลกระทบต่ออนาคตของเด็ก เพราะเด็กจะคุ้นชินหรือฝังใจกับเหตุการณ์ความรุนแรง เติบโตเป็นผู้ใหญ่ พวกเขาจะกลายเป็นผู้ที่ลงมือใช้ความรุนแรงเสียเอง (Tohmeena, P., 2013)

ความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ความไม่สงบของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบกับการขาดการดูแลที่มีประสิทธิภาพจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารความรุนแรงผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน ถือเป็นโอกาสเสี่ยงเป็นอย่างยิ่งในการแปรเปลี่ยนเยาวชนจากผู้ได้รับ

ผลกระทบจากความรุนแรงเป็นผู้ใช้ความรุนแรง ทั้งนี้กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงที่มุ่งหวังจะใช้เยาวชนมาเป็นกำลังสำคัญได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแพร่แนวคิด ดังปรากฏในข่าวสารต่าง ๆ

ขณะที่งานศึกษาของ Phothisat, C. (2012) ได้เน้นย้ำถึงปัจจัยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่ใช้อาวุธ ได้แก่ ความผูกพันกับผู้เลี้ยงดู (Attachment Relationships) การช่วยเหลือประคับประคองจิตใจจากผู้เลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคมช่วยลดความรุนแรงของปัญหาอารมณ์และส่งเสริมความสามารถทางสังคม (Social Functioning) จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า ครอบครัวที่มีปัญหา ด้านความสัมพันธ์และใช้ความก้าวร้าวรุนแรง ทำให้เด็กขาดการประคับประคองจิตใจจะสัมพันธ์กับอาการโรคเครียดหลังเกิดเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและประคับประคองจิตใจเด็กในสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งสุขภาพจิตของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำหน้าที่ดังกล่าวของครอบครัว การศึกษานี้พบว่า เด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ระหว่างเกิดเหตุการณ์รุนแรงจะสัมพันธ์กับอาการโรคเครียดหลังเกิดเหตุการณ์สะเทือนขวัญ เช่นเดียวกับการศึกษาอื่น เนื่องจากเด็กไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือประคับประคองจิตใจระหว่างและหลังเกิดเหตุการณ์จากพ่อแม่ซึ่งเป็นคนที่เด็กผูกพันและไว้วางใจ ความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวกับอาการโรคเครียดหลังเกิดเหตุการณ์สะเทือนขวัญ แสดงให้เห็นว่า Supportive Relationship มีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันผลกระทบด้านจิตใจจากเหตุการณ์ความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่” จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จะช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีระบบและเครือข่ายที่สามารถหวังผลได้ในระยะยาวต่อไป มีใช้เป็นเพียงการแก้ไขแต่จะมีส่วนช่วยป้องกันระยะยาวของการสร้างเด็กและเยาวชนผ่านสถานศึกษาในพื้นที่ที่ควรจะเป็น

งานวิจัยนี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับครู การสร้างเครือข่ายครู ในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ เพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ที่ต้องเฝ้าระวังวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง พร้อมการสร้างระบบในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนสังคมที่เรียกว่า “ชุมชนทางการศึกษาแห่งสันติภาพ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. พัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู
3. สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย		กิจกรรม		ผลที่ได้
1. เตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนงานแต่ละคน	→	1.ประชุมเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	→	รับรู้ถึงความเข้าใจในโครงการ และการทำความเข้าใจ รับรู้ ออกแบบ
2. การศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสังเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง	→	2. โดยการสังเคราะห์เอกสาร 3. การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู สภานักเรียน	→	สภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มีการลงพื้นที่สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ครูโรงเรียนละ 2 คน และสภานักเรียน โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 6 โรงเรียนคือ 1) โรงเรียนบ้านบาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา 2) โรงเรียนอุดมศาสนวิทยา อ.เมืองยะลา จ.ยะลา 3) โรงเรียนแสงพระที่ปทุมธานี อ.หนองจิก จ.ปัตตานี 4) โรงเรียนขอลีฮียะห์ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี 5) โรงเรียนบุกิตประชาอุบล อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส 6) โรงเรียนนิรันดร์วิทยา อ.เมืองนราธิวาส จ.นราธิวาส

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ การศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครู การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และสร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ต่อการเยียวยาจิตใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และการสนทนากลุ่ม โดยการเตรียมข้อมูลผู้วิจัยได้มีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และกระบวนการ เตรียมความพร้อมทีมผู้ช่วยเก็บข้อมูล และนัดวันเวลาตามที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นการวิจัยกล่าวคือ ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ด้วยการตีความและนำมาเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมกับเอกสารงานที่ได้มีการสังเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งดำเนินการพร้อมไปกับการเก็บรวบรวมแต่ละครั้งและหลังการเก็บข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสรุปพร้อมเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจ แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย		กิจกรรม		ผลที่ได้
1. การทดลอง Pre-Test การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	→	1. ทดลอง Pre-Test การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	→	การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

2. การจัดกิจกรรม Workshop พัฒนาทักษะให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งสามกลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายครูผู้บริหาร	→	2. การจัดกิจกรรม Workshop พัฒนาทักษะให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งสามกลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายครูผู้บริหาร	→	- ครูได้พัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจ
3. การทดลอง Post-Test การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	→	3. ทดลอง Post-Test การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	→	การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู โดยใช้วิธีการทดลอง Pre-Test การจัดกิจกรรม Workshop และการทดลอง Post-Test เพื่อการพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วยครูแต่ละโรงเรียนแบ่งเป็นดังนี้ คือ 1) ครูในโรงเรียนบ้านบาเจาะ จำนวน 4 คน 2) ครูในโรงเรียนอุดมศาสนวิทยา จำนวน 4 คน 3) ครูในโรงเรียนแสงพระที่ปัทยามูลนิธิ จำนวน 4 คน 4) ครูในโรงเรียนขอลีฮียะห์ จำนวน 4 คน 5) ครูโรงเรียนบูกิตประชูปถัมภ์ จำนวน 4 คน และ 6) ครูในโรงเรียนนิรันดร์วิทยา จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 24 คน

สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในประเด็นการการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน จำนวน 6 โรงเรียน รวมเป็นจำนวน 24 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของครูในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการวิธีการทดลอง Pre-Test จัดกิจกรรม Workshop พัฒนาครู และการทดลอง Post-Test

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในประเด็นเกี่ยวกับการการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่ให้แก่คุณครู จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่ สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย		กิจกรรม		ผลที่ได้
1. สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่ สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข	→	1. การจัดกิจกรรม Workshop กับภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยครูแกนนำร่วมพัฒนาทักษะนักวิชาการด้านสื่อนักวิชาการกรมสุขภาพจิต	→	เครือข่ายครูในการเผยแพร่ สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข

2. จัดเวทีนำเสนอผลในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้และขยายพลังเครือข่ายครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	→	2. จัดเวทีนำเสนอผลในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 6 โรงเรียน	→	สร้างพลังการรับรู้และขยายพลังเครือข่ายครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เห็นเป็นรูปธรรม
---	---	---	---	---

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่ สืบเสาะภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข โดยใช้วิธีการการจัดกิจกรรม Workshop กับภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยครูแกนนำร่วมพัฒนาทักษะ นักวิชาการด้านสื่อ นักวิชาการกรมสุขภาพจิต และจัดเวทีนำเสนอผลในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อสร้างพลังการรับรู้และขยายพลังเครือข่ายครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เห็นเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย สภานักเรียนโรงเรียนละ 3 คน ครูแกนนำโรงเรียนละ 2 คน ผู้บริหารโรงเรียน ๆ ละ 1 คน กลุ่มวิชาชีพด้านสื่อและกลุ่มวิชาการ จำนวน 7 คน และนักวิชาการกรมสุขภาพจิต จำนวน 3 คน รวมเป็นทั้งหมด 46 คน

สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนา และจัดเวทีนำเสนอผลในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 6 โรงเรียน ในประเด็นการสร้างพลังการรับรู้และขยายพลังเครือข่ายครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เห็นเป็นรูปธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาใช้วิธีการสังเคราะห์ผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและเวทีนำเสนอผลในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 6 จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ด้วยการตีความและนำมาเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมกับเอกสารงานที่ได้มีการสังเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งดำเนินการพร้อมไปกับการเก็บรวบรวมแต่ละครั้งและหลังการเก็บข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และสรุปพร้อมเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) สภาพปัญหาทักษะทางการสื่อสารจำเป็นสำหรับครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ครูในพื้นที่ยังขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์สอนและมีขีดความสามารถไม่กล้าอยู่ในพื้นที่ การเดินทางเข้าไปในเขต ติดตาม ประเมินผลทำได้น้อย การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียน จึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ทั้งยังมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดิม ๆ ทำให้พลังงานของการสอนหนังสือเริ่มลดน้อยลง โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างกิจกรรม สันทนาการกับเด็กนักเรียน การจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน เมื่อมีการพูดถึงการส่งเสริมเยียวยาจิตใจเด็กซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่ครูในโรงเรียนได้สัมผัส ที่ผ่านมากูได้มีการเข้ารับการอบรมในเรื่องการเยียวยาจิตใจเด็กที่ได้รับผลกระทบ แต่เมื่อกลับจากการอบรมก็ไม่สามารถช่วยขยายในเรื่องการส่งเสริมเยียวยาจิตใจเด็กนักเรียนมากนัก ที่ผ่านมากูได้ทำการสำรวจแบบประเมินทางด้านสุขภาพจิต แต่ก็เพียงแค่การสำรวจโดยที่ไม่ได้สานต่อหรือส่งเสริมการเยียวยาเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบมากนัก นอกจากนี้ยังได้มีการส่งเสริมในเรื่องการให้ทุนการศึกษาให้กับกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบ และเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิต

สำหรับในเรื่องเทคนิควิธีการเยียวยาจิตใจเด็กนั้นครูเองก็มีข้อจำกัดในการพูดคุย การสื่อสาร ตลอดจนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อช่วยเยียวยาจิตใจ เพราะครูไม่สามารถสร้างการดึงดูดให้นักเรียนมีความรู้สึกลึกซึ้งความทรงจำในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ที่ผ่านมากูทางโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารโดยใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่ออธิบายต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการปลอบประโลมจิตใจซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำกันเองภายในโรงเรียน สำหรับทักษะที่จำเป็นต่อการเยียวยาจิตใจเด็กและเยาวชน คือ ครูควรมีทักษะที่จำเป็นเฉพาะด้าน กล่าวคือ ทักษะในการสร้างแรงจูงใจกับเด็ก ทักษะการสื่อสารเพื่อให้เด็กสามารถพูดคุยกับครูได้ในทุกประเด็น ทักษะการดึงดูดความสนใจ และทักษะในด้านการสร้างสรรค์สื่อเพื่อช่วยเหลือเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชน

2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ Pre-Test และ Post-Test ทั้ง 3 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับครู 2) ด้านการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ 3) ด้านเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ ในจำนวนครูที่เป็นแกนนำของโรงเรียนที่เข้าร่วมพัฒนาทักษะ จำนวน 24 คน พบว่า หลังการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อ ครูมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาทักษะโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลัง 3.79 (S.D.= 0.72) และค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อน 3.61 (S.D. = 0.87) แสดงว่าการพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะด้านทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับครู ด้านการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และด้านเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ของครูในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

กระบวนการพัฒนาทักษะครูเพื่อส่งเสริมैयाวจิตใจเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ครูมีการพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการด้วยการศีกษาของด้วยตนเอง การได้รับสนับสนุนจากโรงเรียน และจากเครือข่ายในการหนุนเสริม โดยมีขั้นตอนกระบวนการต่อไปนี้

1) หลักการในการพัฒนาทักษะของครูในลำดับแรกคือ การเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องการैयाวจิตใจด้วยตนเองผ่านกระบวนการความสามารถของตนเอง โดยเน้นทำงานให้เป็นในภาวะฉุกเฉินเพื่อการैयाวจิตใจ ดังนั้นการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ จึงมักเริ่มต้นจากการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Informal Learning) เช่น การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) เป็นต้น

2) การพัฒนาทักษะในลักษณะที่เป็นทางการ โดยการผลักดันจากโรงเรียนในการเข้าร่วมการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมैयाวจิตใจ เช่น กรมสุขภาพจิตที่ 12 มาให้การอบรม สัมมนา หรือการเรียนรู้พื้นฐานในการใช้เครื่องมือหรือแบบประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนจากสถานการณ์ความรุนแรงได้

3) การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการได้รับข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบว่ามีเรื่องใดบ้างที่ทำได้ดีแล้ว และมีเรื่องใดบ้างที่ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการการสร้างแรงจูงใจ การดึงดูดความสนใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องรับมือ

4. เมื่อมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการैयाวจิตใจเบื้องต้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ต้องต่อยอดด้วยการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเพิ่มความสามารถैयाวจิตใจด้วยการสื่อสารทั้งทางตรง และทางอ้อมให้ดียิ่งขึ้นเสมือนเป็นการฝึกฝนทักษะอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการैयाวจิตใจ หรือเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการสื่อสารทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์

5. ครูและเครือข่ายจำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องระหว่างโรงเรียน และเครือข่าย ประกอบด้วย สหวิชาชีพ องค์กรในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นการเก็บเกี่ยวประสบการณ์และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในลักษณะของการดูแลเคสที่แตกต่างกันไป

6. สร้างความยั่งยืน การกำหนดระบบในการติดตามเคส ประเมินผล ส่งต่อเคสไปยังเครือข่ายสหวิชาชีพให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยการใช้เครื่องมือทางด้านสาธารณสุขเข้ามากำหนดติดตามดูแลอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญได้รับความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

ฉะนั้น ครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมैयाวจิตใจเด็กและเยาวชน โดยมองว่าครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นมีบทบาทเพิ่มเติม ทั้งในเรื่องของบริหารจัดการในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้เด็กปรับตัวได้เร็ว และการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ คัดกรอง ส่งต่อ พร้อมทั้งการสื่อสารให้พ่อแม่ และผู้ปกครองเรื่องการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ และการเข้าใจเด็กที่มีอาการในระยะแรก โดยการสังเกตและคัดกรอง และเฝ้าต่อการส่งต่อหากพบกรณีเด็กที่มีปัญหา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการทำงานเป็นเครือข่ายช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการส่งเสริมกิจกรรมในลักษณะให้นักเรียนมีทักษะในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

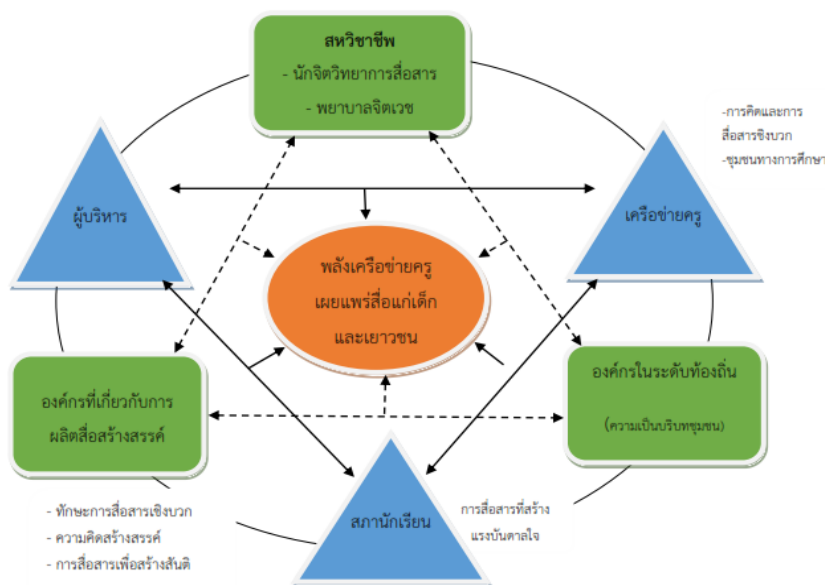
3) สร้างเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนโลกออนไลน์เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข

ด้วยศักยภาพที่ครูสามารถเข้าถึงได้ทุกคนในความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizens) ครู และภาคที่เกี่ยวข้องนับเป็นจุดแข็งที่เข้าถึงง่ายตรงกับการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อสันติภาพ/สันติสุข เพราะการทำสื่อ

สามารถกระจายไปทั่ว ยังมีสมาชิกในโรงเรียนมากมาย ยิ่งช่วยให้ขยายวงไปค่อนข้างจะครอบคลุม การสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อของครูต้องมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยควรเน้นสื่อเพื่อสันติภาพและสันติสุขเป็นเป้าหมายสุดท้าย หรือสื่อที่เกิดปลายทาง แต่เบื้องต้น คือ การเยียวยานักเรียนที่ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะฉะนั้นมองว่าการนำเอาหน่วยงานที่เขามีพลังแล้วมีเครือข่ายเข้ามาตั้งคนกลุ่มนี้มาแลกเปลี่ยน สร้างกิจกรรมด้วยกันหาเครือข่ายแล้วสร้างกิจกรรม คือ การให้ครูผู้เข้าร่วมโครงการเกิดการเรียนรู้ด้วย การร่วมเรียนรู้กับสมาชิกเครือข่ายเน้นดำเนินงาน มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการ และมีอาจารย์มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ Mentor ในรูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการลดภาระระหว่างการอบรมและทำการอบรมให้มีความหมาย เน้นในเรื่องของการแชร์ สร้างชุมชนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพของครู กล่าวคือ ครูในโรงเรียนควรมีการที่ปรึกษา (Mentor) และเป็นผู้ฝึกสอน (Coaching) พร้อมกัน โดยให้ครูได้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงาน คล้ายกับกิจกรรมแม่ไก่ลูกไก่ เลือกจากเครือข่ายที่เราทำงานร่วมกัน ไม่ทิ้งภาระงานให้ครู ใช้วิธีการขยับทีละนิดและค่อย ๆ ปรับ พัฒนาไปเรื่อย ๆ ซึ่งเครือข่ายที่เข้ามาต้องมีความรู้ในการผลิตสื่อ และสามารถพัฒนาในส่วนที่ควรปรับ เมื่อครูใช้แล้วครูรับรู้เลยว่า สิ่งที่ย้ายไปคืออะไร อะไรบ้างที่ควรเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาต่อยอดได้ดี ที่สำคัญต้องไม่โยนภาระงานให้ครูรับผิดชอบเพียงอย่างเดียว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วม และเอื้อให้ครูมีความสะดวกในการนำไปใช้

รูปแบบการทำงานในลักษณะดังกล่าว ถือเป็นการสร้างพลังที่ดีและสามารถขยายเครือข่ายได้ต่อเนื่องอย่างไม่มีขอบเขต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด (Concept) ในเรื่องของการสร้างสรรค์พลังของเครือข่าย กล่าวคือชุมชนก็คือคนที่สำคัญที่สุด เพราะเด็กอยู่โรงเรียนแค่หนึ่งวันแล้วชีวิตของเด็กอีกสองวันอยู่ในบ้าน และในระหว่างนั้นเด็กก็ต้องเรียนเหมือนเดิม บางครั้งให้ชุมชนเข้ามาอยู่ในกระบวนการตั้งแต่ต้น เนื่องจากมีเด็กที่ตกหล่นอีกจำนวนมากในแต่ละชุมชน ฉะนั้นกระบวนการต่าง ๆ ควรรับฟัง ศึกษาความต้องการ และความเหมาะสมของสื่อสำหรับเด็ก ครูอาจเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงไปสู่สิ่งที่กล่าวถึง โดยให้ผู้ที่มีความรู้ในการสร้างสื่อมาช่วยพัฒนา และที่สำคัญครูและเครือข่ายในการทำงานมีการประเมิน เฝ้าระวัง และจัดประสบการณ์เพื่อเสริมศักยภาพ ทักษะและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ตีความเชิงหลักการและเหตุผล รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ โมเดลพลังเครือข่ายครูช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพที่ 1 โมเดลพลังเครือข่ายครูที่ช่วยส่งเสริมเยียวยาจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากโมเดลพลังเครือข่ายครูที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถอธิบายให้เห็นได้ว่า การทำงานของเครือข่ายครูเผยแพร่สื่อแก่เด็กและเยาวชนเน้นให้ความสัมพันธ์ของเครือข่ายภายในแต่ละโรงเรียนเป็นหลัก ทั้งในส่วนของผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชน และสภานักเรียน โดยที่ให้ผู้บริหารคอยทำหน้าที่ในเรื่องของการสนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องการैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในทุกสถานการณ์ ในขณะที่ครู ซึ่งทำหน้าที่ในเรื่องของการสอน การคิด การสื่อสารเชิงบวก และสร้างชุมชนแห่งการศึกษาภายในสู่ภายนอกโรงเรียน เช่นเดียวกับสภานักเรียนที่คอยการสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางของโรงเรียน

ขณะที่หน่วยงานหรือองค์กรภาคีเครือข่ายภายนอก ทั้งในส่วนของสภวิชาชีพ องค์กรในระดับท้องถิ่น เช่น กองการศึกษาของ อบต. หรือ เทศบาล องค์กรที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์ กลุ่มผู้นำศาสนา กลุ่มสตรีที่เป็นภาคีหนุนเสริมและช่วยเหลือจากภายนอกในประเด็นที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาขาดหายไปหรือไม่มีและต้องการให้เข้ามาช่วยสนับสนุน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนพบเจอ ทั้งกรณีของการैयाวจิตใจที่มีองค์กรสภวิชาชีพเข้ามาให้ความรู้ และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการส่งต่อเคสที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักและทางโรงเรียนไม่สามารถรับหน้าที่ได้ สภวิชาชีพจึงเป็นเครือข่ายที่สำคัญของการช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ในส่วนขององค์กรในระดับท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่เหมือนชุมชน ความเป็นบริบทชุมชน และความคงความจริงของพื้นที่และชุมชนในสร้างพื้นที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ ในแบบฉบับของชุมชน และถ่ายทอดความแบบอย่างที่ดีมาสู่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ขณะที่องค์กรที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านในการสนับสนุนและส่งเสริมทักษะการสื่อสารเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารเพื่อสร้างสันติแก่เครือข่ายครูแกนนำช่วยเหลือส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชน

อภิปรายผลการวิจัย

กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์สอนและมีขีดความสามารถไม่กล้าอยู่ในพื้นที่การเดินทางเข้าไปในเขต ติดตาม ประเมินผลทำได้น้อย การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนจึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ทั้งยังมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดิม ๆ ทำให้พลังงานของการสอนหนังสือเริ่มลดน้อยลง โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างกิจกรรมสันติภาพกับเด็กนักเรียน การจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน เมื่อมีการพูดถึงการส่งเสริมैयाวจิตใจเด็กซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่ครูในโรงเรียนได้สัมผัส ที่ผ่านมามีครูได้มีการเข้ารับการอบรมในเรื่องการैयाวจิตใจเด็กที่ได้รับผลกระทบ แต่เมื่อกลับจากการอบรมก็ไม่สามารถขยายในเรื่องการส่งเสริมैयाวจิตใจเด็กนักเรียนมากนัก ที่ผ่านมามีครูได้ทำการสำรวจแบบประเมินทางด้านสุขภาพจิต แต่ก็เพียงแค่การสำรวจโดยที่ไม่ได้สานต่อหรือส่งเสริมैयाวจิตใจกับเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบมากนัก นอกจากนี้ยังได้มีการส่งเสริมในเรื่องการให้ทุนการศึกษาให้กับกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบ และเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิต สอดคล้องกับ Mahasuradej, A. (2018) ที่นำเสนอให้เห็นว่า ครูมีภาระงานมากไม่สอดคล้องกับการใช้เทคนิคการสอนคิดวิเคราะห์ในศตวรรษที่ 21 เวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูมีน้อยเกินไป ขาดการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูอย่างเพียงพอ ขาดการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง และคู่มือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เข้าใจยาก โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาในทุกด้าน เช่น ควรกำหนดเวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูให้เหมาะสม ควรมีการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาครูอย่างเพียงพอ และควรส่งเสริมให้ครูจัดการสอนแบบทีมเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ให้เด็ก

การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ทั้ง 3 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับครู 2) ด้านการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ 3) ด้านเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ พบว่า หลังการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อ ครูมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาทักษะโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลัง 3.79 (S.D.= 0.72) และค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อน 3.61 (S.D. = 0.87) แสดงว่า การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะด้านทักษะการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับครู ด้านการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และด้านเครือข่ายครูในการเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ของครูในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Sainthong, L. and Techawattanasiridumrong, W. (2021) ที่ชี้ว่าแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีคือ 1) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในแต่ละภาคเรียนเพื่อนำผลการ ประเมินมาปรับปรุง กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 2) สร้างองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ปรับปรุงกระบวนการ เรียนการสอน 3) วัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย 4) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 5) สร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดย อาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร

ด้วยเหตุนี้ ครูและภาคีที่เกี่ยวข้องนับเป็นจุดแข็งที่เข้าถึงง่ายตรงกับการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษาเพื่อ สันติภาพ/สันติสุข เพราะการทำสื่อสามารถกระจายไปทั่ว ยังมีสมาชิกในโรงเรียนมากมาย ยิ่งช่วยให้ขยายวงไป ค่อนข้างจะครอบคลุม การสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อของครูต้องมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยควรเน้นสื่อ เพื่อสันติภาพและสันติสุขเป็นเป้าหมายสุดท้าย แต่เบื้องต้น คือการเอื้อยวณักเรียนที่ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะฉะนั้น มองว่าการนำเอาหน่วยงานที่เขามีพลังแล้วมีเครือข่ายเข้ามาดึงคนกลุ่มนี้มาแลกเปลี่ยน สร้างกิจกรรม ด้วยกัน หาเครือข่ายแล้วสร้างกิจกรรม คือ การให้ครูผู้เข้าร่วมโครงการเกิดการเรียนรู้ด้วย การร่วมเรียนรู้กับสมาชิก เครือข่าย เน้นดำเนินงาน มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และมีอาจารย์มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ Mentor ในรูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นพื้นที่กลางในการหนุนเสริมชุมชนทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญในเรื่องของ การลดภาระระหว่างการอบรมและทำการอบรมให้มีความหมาย เน้นในเรื่องของการแชร์ สร้างชุมชนการเรียนรู้อย่าง มีอาชีพของครู กล่าวคือ ครูในโรงเรียนควรมีการที่ปรึกษา (Mentor) และเป็นผู้ฝึกสอน (Coaching) พร้อมกัน สอดคล้องกับ Khema, P. (2022). ที่กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรทางการ ศึกษาด้วยกระบวนการ Outward Mindset คือ

1) ด้านการฝึกอบรม พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ต้องการให้โรงเรียนมีการจัดฝึกในหลักสูตรที่ พัฒนาทัศนคติในการทำงานเชิงบวก ลำดับที่ 2 คือ ต้องการที่จะให้โรงเรียนจัดฝึกอบรมที่ทำให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษามีความรู้ทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานและส่งผลต่อทัศนคติที่ดีในการทำงาน และความต้องการ จำเป็น ลำดับที่ 3 คือ โรงเรียนจัดหลักสูตรการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน

2) ด้านการศึกษา พบว่า รายการมีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทาง วิชาการ เพื่อให้บุคลากรทราบเกี่ยวกับรายละเอียดในการศึกษาต่อที่หลากหลาย ลำดับที่ 2 คือ โรงเรียนอำนวยความสะดวกให้กับครูในการศึกษาต่อ และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ โรงเรียนสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและบุคลากร ทางการศึกษาให้เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่มาควบคู่กับการสื่อสารที่มีคุณภาพ การที่ครูมา อบรม ครูมาทำความเข้าใจถึงบทบาทของครูในลักษณะของพหุวัฒนธรรมส่งผลทำให้เกิดแนวคิดดี Positive Thinking ทั้งในเรื่องการใช้เวลาและความอดทน และทักษะชีวิต (Life Skill) ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การที่มีครู มีชุมชน เข้ามาร่วมมือ

2) โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน โดยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชนเป็น เจ้าของร่วมกันได้ ฉะนั้น สื่อทั้งหมดที่อยู่ในโรงเรียนคนในชุมชนสามารถที่เข้ามาเรียนรู้ได้คนในชุมชนสามารถนำไปใช้ ได้ ซึ่งจะนำมาสู่ชุมชนเข้มแข็งภายใต้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง

3) โรงเรียนควรมีการการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการผลิตสื่อที่ช่วยในการเอื้อยวณักเรียนทั้งในกลุ่มเด็ก และเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในลักษณะวิธีการไม่ซับซ้อน เน้นในเรื่องของวิธีคิด (Mindset) และทัศนคติในเชิงบวก เข้าใจง่าย และที่สำคัญต้องสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่ใกล้ตัวของเด็กและเยาวชน มีบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนหรือชุมชน และสิ่งสำคัญคือ การสื่อสารเพื่อสร้างสันติในกลุ่มเด็กและเยาวชนรุ่น ใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในบริบทที่แปรเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับโรงเรียนที่ได้รับ ผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะนำไปสู่การ ช่วยเหลือเอื้อยวณักเรียนอย่างถูกต้องและทันทั่วถึง

2. ควรมีการศึกษาการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

- Jitpiromsri, S. (2022). **southern border provinces Pattani 2547-2564 : As we step into the year nineteen, where will peace take us in 2565 ?**. [Online]. Available : <https://deepsouthwatch.org/th/node/12816>. [2565, December 19].
- Khema, P. (2022). **Development of Potential with the Outward Mindset Activity Set of Teacher and Educational Personnel in Phichai School Under Phitsanulok Uttaradit**. Master of Education Independent Study in Educational Administration, Naresuan University.
- Mahasuradej, A. (2018). Development of Teachers for the 21st Century Learning Management of Kotchapuakanusorn School under The Bangkok Metropolitan. **Journal of Public Administration**, 1 (2), 26-37.
- Oranop na Ayutthaya, C. (2017). **Communication Literacy and Mobilization of Reform Agenda in Thai Society in the Digital Age**. Bangkok : Suthiparithat Journal.
- Phothisat, C. (2012). Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) Symptoms in Children of Police Officers Working in the Unrest Areas of the Southern Provinces of Thailand. **Journal of the Psychiatric Association of Thailand**, 57 (3), 323-334.
- Saingthong, L. and Techawattanasiridumrong, W. (2021). Present the Guidelines for Developing Learning Management Skills of 21 Century Teacher in Primary Education Service Suphanburi Area Office 1. **Journal of Legal Entity Management and Local Innovation**, 7 (2), 73-85.
- Tohmeena, P. (2013). Mental remedy for people affected by the unrest in the southernmost provinces of Thailand. **Journal of Mental Health of Thailand**, 21 (3), 171-184.
- Vaivanjit, S., et al. (2019). **Research Report on the Model and System of a Safe and Creative Media Environment for Healing and Promoting Good Mental Health among Children and Youth in Educational Institutions to Mitigate the Impact of Violence in the Southern Border Provinces**. Bangkok : Safe and Thai Media Fund.

**การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ
Fraction Test Series By GeoGebra & Canva
IMPROVING ACADEMIC ACHIEVEMENT ON FRACTIONS OF GRADE 3
WITH THE FACE-BASED SUPERVISION TECHNIQUE TOGETHER WITH
FRACTION TEST SERIES BY GEOGEBRA & CANVA**

สุจริยา ขมสนิท*

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

Sujariya Khomsanit*

Chonburi Provincial Education Office

*Corresponding Author E-mail : sujariya12@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ธันวาคม 11, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มกราคม 9, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มกราคม 11, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva 2) สร้างคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva 3) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4) ประเมินความคิดเห็นของครูต่อการใช้คู่มือฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี จำนวน 27 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่มีนักเรียนสมัครใจเข้ารับการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 เป็นครู จำนวน 47 คน และนักเรียน จำนวน 1,314 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสนทนากลุ่ม 2) แบบประเมินความเหมาะสมของเทคนิคฯ 3) คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วนฯ 4) แบบทดสอบชุด Fraction Test Series By GeoGebra & Canva 5) แบบทดสอบความสามารถด้านคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 6) แบบประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือฯ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล กระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และกระบวนการวิจัยและพัฒนา พัฒนาเป็นเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วนฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ และความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วนฯ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ : เทคนิคการนิเทศ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เศษส่วน, การนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง, Fraction Test Series by GeoGebra & Canva

Abstract

This research is research and development. The objectives are to 1) develop guidelines for improving academic achievement in fractions of Grade 3 with fact-based supervision techniques together with Fraction Test Series by GeoGebra & Canva 2) Create a manual for raising academic achievement in fractions of Grade 3 with fact-based supervision techniques together with Fraction

Test Series by GeoGebra & Canva 3) Raise the level of academic achievement in fractions of Grade 3 and 4) Evaluate teachers' opinions on using the manual. The sample group includes 27 private schools in Chonburi province by purposive selection from schools that have students voluntarily undergoing the student quality assessment (National Test : NT), Grade 3, academic year 2021, consisting of 47 teachers and 1,314 students). The tools used include : 1) Group discussion form, 2) Technique appropriateness assessment form, 3) Manual for raising academic achievement in fractions, 4) Fraction Test Series by GeoGebra & Canva, 5) Primary mathematics ability test Primary 3, academic year 2021, of the Educational Testing Agency Office of the Basic Education Commission and 6) Evaluation of teachers' opinions on the manual. Statistics used include percentage, mean, and t-value.

The research results found that :

Guidelines for improving academic achievement in fractions of Grade 3 consists of 5 components : management process, teaching and learning process, measurement and evaluation process, supervision process, monitor and evaluate and research and development processes, Developed into a fact-based supervision technique in conjunction with Fraction Test Series by GeoGebra & Canva that has the highest level of quality. A guide to improving academic achievement in fractions. The quality is at the highest level and able to raise academic achievement in fractions of Grade 3 and teachers' opinions on the manual for raising academic achievement about fractions. It is at the level of highest agreement.

Keywords : Supervision Technique, Academic Achievement, Fractions, Face-Base Supervision, Fraction Test Series by GeoGebra & Canva

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าปัจจุบันโลกได้เจริญก้าวหน้าไปไกลมาก มีสาขาวิชาใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่วิชาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นรากฐานและเป็นแกนสำคัญของความเจริญก้าวหน้าเหล่านั้น ก็คือวิชาคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ไม่ใช่วิชาที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นวิชาเก่าแก่ที่ไม่มีวันตาย เพราะคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานและเครื่องมืออันจะนำมาซึ่งความรู้และศิลปะวิทยาการทุกแขนง เป็นวิชาที่มีความสำคัญวิชาหนึ่งในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่สังคมใหม่ในปัจจุบัน ดังนั้น ไม่ว่าหลักสูตรการศึกษาจะปรับปรุงกี่ครั้งก็ตามแต่ทุกหลักสูตรก็ระบุให้คณิตศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐาน หรือเป็นวิชาหลัก ที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาเสมอ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ แต่จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำระดับนานาชาติ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 4-6) และพิจารณารายละเอียดแยกตามสาระการเรียนรู้ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี มีคุณภาพในระดับพอใช้ทุกสาระการเรียนรู้ โดยที่สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มีคะแนนต่ำที่สุด และไม่มีมาตรฐานใดมีคุณภาพระดับดีขึ้นไป และเมื่อผู้วิจัยพิจารณาต่อในระดับมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า มาตรฐานที่ ค 1.1 มีคะแนนร้อยละ 39.78 คุณภาพระดับพอใช้ ซึ่งเป็นคะแนนต่ำที่สุด และเมื่อผู้วิจัยพิจารณาต่อในระดับตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัด ค 1.1 ป 3/4 เปรียบเทียบเศษส่วนที่ตัวเศษเท่ากันโดยที่ตัวเศษน้อยกว่าหรือเท่ากับส่วน มีคะแนนต่ำที่สุดเพียง 25.67 ระดับคุณภาพควรปรับปรุง (กลุ่มนิเทศ

ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี, 2564 : 9) ซึ่งนับว่าเป็นปัญหา ควรได้รับการแก้ไข เพราะเศษส่วนเป็นความรู้ที่มีผลต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะเศษส่วนระดับประถมศึกษานั้น นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป

ยิ่งไปกว่านั้นนับตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 (COVID-19) จังหวัดชลบุรีจัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ควบคุมสูงสุด คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดชลบุรี ได้ประกาศให้สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับงดจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอบรมหรือกิจการใด ๆ กล่าวคือไม่อนุญาตให้จัดการเรียนการสอนตามปกติ (On Site) ในหลายช่วงเวลาด้วยกัน นับเป็นความท้าทายของบุคลากรทางการศึกษาทุกภาคส่วนในจังหวัดชลบุรี ที่ต้องพยายามหาแนวทางรับมือกับสภาพปัญหา และปรับตัวเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ ศึกษานิเทศก์เป็นวิชาชีพหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศกำลังประสบกับปัญหาเช่นนี้ ดังที่เสาวณี สิริสุขศิลป์ (2564 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีบทบาทคอยช่วยเหลือ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาให้เกิดความเคลื่อนไหวในการศึกษา ช่วยรักษามาตรฐานของการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบการศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาวิเทศ (2563 : 4) ได้กล่าวไว้ในรายงานข้อเสนอเชิงนโยบายเร่งด่วนว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษาเอกชน ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เหมาะสมกับสังคมไทย ไว้ว่า “สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนควรจัดประสานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้มีศึกษานิเทศก์สำหรับให้คำแนะนำทางวิชาการแก่ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา และให้การสนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำงานให้ครูผู้สอน” สอดคล้องกับที่พรหมิ ขาวมะลิ (ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556 : 193) ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า “การพัฒนาการศึกษาให้ยั่งยืน ศึกษานิเทศก์มีอาชีพจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดการต่อการเปลี่ยนแปลงและตื่นตัวอยู่เสมอ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องมีความรู้ในการนิเทศแนวใหม่ๆ เลือกและปรับปรุงใช้นวัตกรรมได้หลากหลาย ตรงกับสถานการณ์ เจื่อนไข ข้อจำกัดของงาน และผู้รับการนิเทศ จนนำไปสู่วิธีการปฏิบัติได้จริงเพื่อให้ผู้รับการนิเทศใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน” และมาตรฐานการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ได้กำหนดให้ศึกษานิเทศก์ต้องพัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ศึกษานิเทศก์มีอาชีพต้องมีความรู้ในการนิเทศแนวใหม่ ๆ เลือกและปรับปรุงใช้นวัตกรรมได้หลากหลาย ตรงกับสภาพการณ์ เจื่อนไข ข้อจำกัดของงาน และผู้รับการนิเทศจนนำไปสู่ผลได้จริง เพื่อให้ผู้รับการนิเทศใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน และก้าวหน้าพัฒนาไม่หยุดยั้ง (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 17)

จากการศึกษาเอกสารแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่าการวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการที่ใช้สะท้อนความรู้ความสามารถของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้ดีขึ้น ในขณะที่ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการสอนของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ จึงต้องวัดผล ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 55-58) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ควรมีการปรับตัวให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้น่าสนใจ สามารถนำเสนอเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ดังเช่นซอฟต์แวร์ประยุกต์ GeoGebra ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ช่วยงานทางคณิตศาสตร์เชิงพลวัตที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งรวมเรขาคณิต 2 มิติ และ 3 มิติ พีชคณิต สถิติ และแคลคูลัสไว้ด้วยกันและเป็นโปรแกรมฟรีไม่เสียค่าใช้จ่าย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 103-104) รวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย Canva เป็นสิ่งที่กำลังกล่าวถึงกันในวงการศึกษาขณะนี้ ดังที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (2564 : 41-46) ได้ศึกษาค้นคว้าและได้ข้อสรุปที่น่าสนใจว่า Canva เป็นแพลตฟอร์มที่มีความทันสมัย ออกแบบได้หลากหลาย เช่น Presentation, Clip VDO, Poster, Card, Resume, Certificate, Infographic เป็นต้น ที่สำคัญใช้งานง่าย และประหยัดเวลาในการทำงาน เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างออนไลน์ได้

ด้วยสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขข้างต้น ผู้วิจัยจึงปรับประยุกต์ หลักการ เทคนิควิธีการ กระบวนการนิเทศการศึกษา ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA และสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลการศึกษา การใช้โปรแกรมทางคณิตศาสตร์ที่ทันสมัย ให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาของจังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคุณภาพเทียบเคียงระดับสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva
2. เพื่อสร้างคู่มือการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva
3. เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูต่อการใช้คู่มือการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 73 โรงเรียน จำแนกเป็น ครู จำนวน 221 คน และนักเรียน จำนวน 6,864 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 27 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่มีนักเรียนสมัครใจเข้ารับการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2564 ได้แก่ ครู จำนวน 47 คน และนักเรียน จำนวน 1,314 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสนทนากลุ่ม กำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามให้ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านอรรถประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ของเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva
2. แบบประเมินคุณภาพของเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จำนวน 10 ข้อ
3. คู่มือการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ภายในคู่มือประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 เทคนิคการนิเทศการศึกษาแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) และ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ส่วนที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนเทคนิคการนิเทศการศึกษาแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และส่วนที่ 4 เครื่องมือการนิเทศ
4. แบบประเมินคุณภาพคู่มือการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จำนวน 18 ข้อ
5. แบบทดสอบชุด Fraction Test Series By GeoGebra & Canva เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดและประเมินความรู้ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่าหนึ่งตัวเลือกได้ 0 คะแนน มีทั้งหมด 4 ฉบับ ๆ ละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ ดังนี้ แบบทดสอบฉบับที่ 1 “ตรวจให้รู้” แบบทดสอบฉบับที่ 2 “ดูให้ชัด” แบบทดสอบฉบับที่ 3 “วัดให้ตรง” และแบบทดสอบฉบับที่ 4 “ลงคะแนน”

6. แบบทดสอบความสามารถด้านคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัด ค 1.1 ป.3/4 ค 1.1 ป.3/10 และ ค 1.1 ป.3/11 รวม 6 ข้อ

7. แบบประเมินความคิดเห็นของครูต่อการใช้คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเทคนิคแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสนทนากลุ่ม จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสร้างเทคนิค แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า มีค่า 0.80 ถึง 1.00

2. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินคุณภาพของเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเทคนิค และการประเมินเทคนิค แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า มีค่า 0.80 ถึง 1.00

3. ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการสร้างคู่มือการนิเทศการศึกษาตามหลักหลักการผลิตสื่อและใช้สื่อทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ และศึกษาคู่มือการนิเทศจากหน่วยงานต่าง ๆ ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือนิเทศ ตามหลักการสร้างเครื่องมือประเมินด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะนิสัย และออกแบบสร้างคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และประเมินคุณภาพคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.80 ถึง 1.00 และผลการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 อยู่ในระดับดีมาก

4. ผู้วิจัยได้พัฒนาคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือ แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า มีค่า 0.80 ถึง 1.00

5. ผู้วิจัยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาเอกสารจากหนังสือ คู่มือ และตำราที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลการศึกษาและหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สร้างแบบทดสอบมาตรฐานและเฉลยคำตอบ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่าหนึ่งตัวเลือกได้ 0 คะแนน จำนวน 4 ฉบับ ฉบับละ 12 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อทุกฉบับ นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในระบบ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน 34 คน วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบด้วยการหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ แล้วเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.52-0.76 และคัดเลือกมาเพียงฉบับละ 10 ข้อ แล้วนำข้อสอบที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์แล้วมาปรับปรุงและจัดพิมพ์ใหม่ แล้วหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน พบว่า มีค่าดังนี้ แบบทดสอบฉบับที่ 1 “ตรวจให้รู้” $0.52 \leq p \leq 0.70$, $0.52 \leq r \leq 0.76$, $\alpha = 0.8140$ แบบทดสอบฉบับที่ 2 “ดูให้ชัด” $0.52 \leq p \leq 0.68$, $0.52 \leq r \leq 0.64$, $\alpha = 0.7194$ แบบทดสอบฉบับที่ 3 “วัดให้ตรง” $0.52 \leq p \leq 0.68$, $0.56 \leq r \leq 0.68$, $\alpha = 0.7336$ และแบบทดสอบฉบับที่ 4 “ลงคะแนน” $0.54 \leq p \leq 0.70$, $0.52 \leq r \leq 0.66$, $\alpha = 0.8244$

แล้วนำ Fraction Test Series By GeoGebra ที่หาความเชื่อมั่นแล้วมาจัดพิมพ์ใหม่ เพื่อจัดทำเป็นแบบทดสอบ และใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

6. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่ามีค่า 0.80 ถึง 1.00 นำไปทดลองใช้และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ 0.93 และ 0.97 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน แบบ Hybrid Meeting ณ ห้องประชุมภิญโญ และ Zoom Application สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ในเดือนสิงหาคม 2564

2. ผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์นัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณภาพเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ด้วยตนเองเพื่อจะได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง ในเดือนกันยายน 2564

3. ดำเนินการทดลองใช้คู่มือการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินการทดลองใช้คู่มือการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva

ชั้น	เทคนิคการนิเทศ	กิจกรรม	ช่วงเวลา	เครื่องมือการนิเทศ
P	F : Fact Finding การวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัญหาหลักและวางแผนการพัฒนา	ครูดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET, NT เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของปีที่ผ่านมา	ต.ค. 2564	- แบบรายงานผลการวิเคราะห์คะแนนจากการทดสอบ O-NET, NT
D	A : Assessment (Formative Assessment) การประเมินผลเพื่อพัฒนา	ครูดำเนินการทดสอบ ประเมินผล วิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล และดำเนินการพัฒนานักเรียนด้วย Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ฉบับที่ 1-3 และรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวในแบบติดตามการพัฒนา นักเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้น ป.3	พ.ย. 2564 ถึง	Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ฉบับที่ 1 “ตรวจให้รู้” ฉบับที่ 2 “ดูให้ชัด” ฉบับที่ 3 “วัดให้ตรง” และแบบติดตามการพัฒนา นักเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้น ป.3
	C : Coaching & Mentoring กระบวนการพัฒนาครู	ศึกษานิเทศก์ ร่วมดำเนินการกับครูในการตรวจสอบ ติดตาม และสะท้อนผล เพื่อให้คุณครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ และบันทึก รวบรวม และสรุปผลการนิเทศ	ม.ค. 2565	- แบบติดตามการพัฒนา นักเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้น ป.3 - แบบบันทึกการนิเทศ
C	T : TARGET (Summative Assessment) ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย ด้วยการทดสอบเพื่อตัดสิน	ครูดำเนินการทดสอบ ประเมินผล วิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล และดำเนินการพัฒนานักเรียนด้วย Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ฉบับที่ 4 และรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวในแบบติดตามการพัฒนา นักเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้น ป.3	ก.พ. 2565	Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ฉบับที่ 4 “ลงคะแนน” และแบบติดตามการพัฒนา นักเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้น ป.3
A	Based : Based on NT การสะท้อนผลการดำเนินงาน ด้วยผลการทดสอบระดับชาติ เพื่อเข้าสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนา	โรงเรียนดำเนินการจัดสอบ NT	มี.ค. 2565	- แบบสรุปผลการวิเคราะห์คะแนนพร้อมแนวทางการพัฒนา
		สรุปผลการดำเนินงาน	เม.ย.-พ.ค. 2565	แบบประเมินผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนพัฒนา และหลังพัฒนานักเรียนด้วยคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva โดยใช้สถิติ t-test Dependent Samples

ผลการวิจัย

1. แนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล กระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และกระบวนการวิจัยและพัฒนา นำมาพัฒนาเป็นเทคนิคการนิเทศ 4 ขั้น ได้แก่ 1) Fact Finding 2) Assessment (Formative Assessment) และ Coaching & Mentoring 3) TARGET (Summative Assessment) และ 4) Based on NT ร่วมกับแบบทดสอบมาตรฐานเรื่องเศษส่วน จำนวน 1 ชุด ที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด แสดงประเมินได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva (n = 12)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เทคนิคฯ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	5.00	0.00	มากที่สุด	1
2. เทคนิคฯ มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด	1
3. เทคนิคฯ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ และสถานศึกษา	4.92	0.29	มากที่สุด	7
4. เทคนิคฯ ทำให้ครูพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	4.83	0.39	มากที่สุด	8
5. เทคนิคฯ แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ๆ ในการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาการนิเทศการศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพครูและนักเรียน	4.75	0.45	มากที่สุด	9
6. เทคนิคฯ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนบทเรียนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้รับการและผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะ Peer coaching เพื่อพัฒนาครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการและ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	4.75	0.45	มากที่สุด	9
7. เทคนิคฯ แสดงให้เห็นถึงผลการคิดค้น ปรับเปลี่ยน การนิเทศเชิงพัฒนาที่ส่งผลคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
8. เทคนิคฯ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศ ทำให้ผู้รับการนิเทศมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
9. เทคนิคฯ มีความเหมาะสม คุ่มค่า และเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
10. เทคนิคฯ เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นประโยชน์ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน และระดับสังกัด สามารถเผยแพร่ได้	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	4.93	0.26	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า เทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva มีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva พบว่า มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.96$)

3. การวิเคราะห์ผลการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนพัฒนา และหลังพัฒนานักเรียนคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่า t -test Dependent Samples ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังพัฒนา ด้วยคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva จำนวน 1,314 คน

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\sum x$	$\bar{X}$	$S.D.$	$\bar{D}$	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนพัฒนา	1,314	30	13,264	10.89	14.83	10.19	14,757	178,227	131.5745**
หลังพัฒนา	1,314	30	28,021	21.07	11.06				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{.05, df=1,314} = 1.6459$) (ทดสอบทางเดียว)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยคู่มือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva หลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบด้วย Fraction test Series By GeoGebra & Canva ฉบับที่ 4 “ลงคะแนน” ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระดับคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.25 ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 50 และอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

3.3 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยร้อยละการสอบ NT เรื่อง เศษส่วน ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ($N = 1,314$) เทียบกับเกณฑ์ประเมินปีการศึกษา 2564 พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละการสอบ NT เรื่อง เศษส่วน ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าร้อยละ 50 ($\bar{x} = 57.56$) เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัดและเรียงลำดับตัวชี้วัดที่ได้คะแนนจากมากไปน้อย ดังนี้ ค 1.1 ป.3/11 ($\bar{x} = 62.33$) ค 1.1 ป.3/10 ($\bar{x} = 62.31$) ค 1.1 ป.3/4 ($\bar{x} = 52.17$) และเมื่อเทียบกับเกณฑ์ประเมิน ปีการศึกษา 2564 พบว่า อยู่ในระดับคุณภาพ ดี ทุกตัวชี้วัด

4. ผลการประเมินความคิดเห็นของครูต่อการใช้คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$) โดยคะแนนสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ข้อที่ 9 รูปแบบ สีสัน ภาพประกอบ สวยงาม ได้คะแนนสูงสุด ($\bar{x} = 4.95$) รองลงมา คือ ข้อ 1 การใช้คู่มือฯ ทำให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เศษส่วน ($\bar{x} = 4.90$) และ ข้อ 14 เทคนิคการนิเทศ กำกับ ติดตาม มีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.90$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. เทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีประโยชน์ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากว่าในขั้นนี้ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสังกัด ระดับสถานศึกษา ระดับโรงเรียน และระดับชั้นเรียน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ในด้านการนิเทศ การบริหาร

การพัฒนางานวิชาการการวัดและประเมินผล และการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เป็นบุคคลแกนนำในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดชลบุรี เป็นผู้ที่สามารถให้แนวคิดที่สะท้อนทั้งในด้านบวก ด้านลบ ตลอดจนให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัย และผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสนทนากลุ่มมาใช้ โดยมีการวางแผนและเตรียมการอย่างดี สามารถจัดการสนทนากลุ่มได้อย่างราบรื่น ได้ข้อคิดเห็นเชิงลึกที่มีประโยชน์ นำมาสร้างเป็นเทคนิคที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ง่ายต่อการจดจำ สอดคล้องกับงานวิจัยจิราวัฒน์ ขจรศิลปะ (2553) ที่ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบโรงเรียนกีฬาต้นแบบในประเทศไทยโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 12 คน ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ทางด้านกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษานันทนาการ หรือมีประสบการณ์ในฐานะผู้บริหารการศึกษา โรงเรียนกีฬา สมาคมกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬาในโรงเรียนกีฬา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบโรงเรียนกีฬาต้นแบบในประเทศไทยเป็นรูปแบบเชิงข้อความที่มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบโรงเรียนกีฬาในประเทศไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชา วชิรหัตถพงศ์ (2564) ที่ได้วิจัยการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed methodology) โดยการสัมภาษณ์ การทดลองกลุ่ม และการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ในขั้นตอนสนทนากลุ่มนั้นดำเนินการกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน พบว่า ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมเป็นไปได้ มีคุณภาพระดับดีมาก และสอดคล้องกับหัตถยานต์ เลขานุกิจ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน พบว่า มีคุณภาพระดับดีมาก

2. คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva มีคุณภาพระดับดีมาก เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนการพัฒนายอย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับเนื้อหาและคุณสมบัติ ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ หลักการนิเทศการศึกษา และหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยนำเทคนิคการนิเทศของสังต์ อุทรานันท์ (2530 อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 77) และกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยใช้วงจรของเดมมิง (Circle Demming Cycle) (มุกดา เลขะวิวัฒน์, 2563 : 53) มาพัฒนาเป็นเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง : FACT BASED ภายใต้แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 ท่านที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี ซึ่งแนวคิดนี้ใช้หลักการนำผลการประเมินนักเรียนที่เป็นข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นตัวสะท้อนการจัดการเรียนของครู ตามแนวคิดของชาวยุ้ย อาจินสมาจาร (2528) ที่ได้รวบรวมแนวคิดของ Eye and Zetzer (1965), Harold Spears (1952), McNerney (1951), Cummings (1949), Campbell and Russell (1962) อ้างใน เสาวนี สิริสุขศิลป์ (2564 : 10-11) ว่า “การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ทั้งกิจกรรมแผนวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังนั้นการนิเทศการศึกษาควรเน้นเรื่องการทดลองการสังเกตการวินิจฉัยและความเชื่อถือได้การนิเทศการศึกษาควรใช้ข้อค้นพบทางการวิจัยข้อทดสอบมาตรฐานและการวิเคราะห์สถิติควรจะมีการตรวจสอบถึงความเที่ยงตรงของข้อมูลการนิเทศการศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์จะแปลตามความหมายของจุดมุ่งหมายนโยบายวิธีการบนพื้นฐานของความจริงและตามกระบวนการสังคมประชาธิปไตย” ซึ่งรูปแบบการนิเทศนี้อาศัยแบบทดสอบมาตรฐาน ให้ครูเป็นผู้ดำเนินการทดสอบและพัฒนานักเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์คอยติดตามผล พร้อมให้คำแนะนำช่วยเหลือ ทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีความเชื่อมั่นในข้อมูล ยอมรับผลการนิเทศ และพร้อมร่วมพัฒนานักเรียนไปด้วยกัน

อีกทั้งในคู่มือนั้นหัวใจหลักอีกประการหนึ่งคือ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาบนหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาสร้างเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน และเพิ่มแนวคิดการพัฒนาความรู้ของนักเรียนเรื่องเศษส่วนด้วยรูปภาพทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติด้วยโปรแกรม GeoGebra ร่วมกับ Canva ที่มีจุดเด่นด้านกราฟฟิคดีไซน์ ช่วยในการออกแบบสิ่งพิมพ์ทางการศึกษาได้อย่างน่าสนใจ ทันสมัย สีสันสะดุดตา ดึงดูดความสนใจได้ดี เหมาะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มศักยภาพในการทบทวนความรู้ด้วยการเฉลยข้อสอบให้กับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Nicolaou and Pitta Pantazi (2011) ที่ยืนยันว่า ถ้อยคำ สัญลักษณ์ ภาพวาด และการวาดโครงสร้าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องเศษส่วน และ Praveen

Shadaan (2015 : 1) ที่กล่าวถึงข้อค้นพบในงานวิจัยของตนว่า นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้เรื่องวงกลมด้วยโปรแกรม GeoGebra และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นโดยใช้ GeoGebra ซึ่ง Ika K., et al. (2022) และ Wening Patmi Rahayu (2021 : 220-221) ได้ทำการวิจัยได้พบข้อสรุปว่า Canva สามารถทำให้ครูสร้างสื่อคณิตศาสตร์ได้อย่างสร้างสรรค์ และสะดวก มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัล ตลอดจนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถทางเทคโนโลยีดิจิทัลของนักเรียนได้ ประกอบกับผู้วิจัยได้นำคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ไปทดลองใช้จำนวน 3 ครั้ง และแต่ละครั้งจะมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยครั้งที่ 1 เป็นการทดลองแบบเดี่ยว เพื่อตรวจสอบขั้นตอนจำนวน 1 โรงเรียน ประกอบด้วย ครู 1 คน และนักเรียน 3 คน ครั้งที่ 2 เป็นการทดลองแบบกลุ่มจำนวน 3 โรงเรียนเป็นครูโรงเรียนละ 1 คน รวม 3 คน และนักเรียน 3 ห้องเรียน ๆ ละ 6 คน รวม 18 คน และครั้งที่ 3 เป็นการดำเนินการทดลองเสมือนจริงจำนวน 3 โรงเรียน ครูโรงเรียนละ 1 คน รวม 3 คน นักเรียน 3 ห้องเรียน โดยดำเนินกับนักเรียนทุกคนในห้อง รวมทั้งหมด 85 คน เพื่อทดสอบสมมติฐานก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน หลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา และคะแนนเฉลี่ยร้อยละของแบบทดสอบฉบับที่ 4 “ลงคะแนน” คิดเป็นร้อยละ 68.73 และอยู่ในระดับคุณภาพ ดีมาก

3. คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เป็นเพราะว่าคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ทั้งเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนการนิเทศ เครื่องมือนิเทศ และบทบาทของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศไว้อย่างชัดเจน เริ่มตั้งแต่ขั้นวางแผน F : Fact Finding ซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับตัวชี้วัด เพื่อวางแผนทางในการพัฒนาที่เหมาะสม ขั้นดำเนินการ A : Assessment (Formative Assessment) เป็นกระบวนการการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา ในขั้นนี้เริ่มจากใช้เครื่องมือนิเทศ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ซึ่งเป็นชุดแบบทดสอบมาตรฐาน ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาตามหลักการวัดผลประเมินผล ดำเนินการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) รวมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จนกระทั่งมีความเหมาะสมก่อนจึงนำไปให้คุณครูดำเนินการจัดสอบนักเรียน บันทึก วิเคราะห์ และประเมินผลนักเรียนรายบุคคล พร้อมไปกับขั้น C : Collaboration ซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ ว่าผลจากการทดสอบนั้นเป็นอย่างไร หากพบปัญหาเร่งด่วนศึกษานิเทศก์อาจดำเนินการนิเทศชั้นเรียน (ออนไลน์) ร่วมด้วย ในขั้นนี้ศึกษานิเทศก์ให้ครูนำแบบทดสอบและเฉลยคำตอบจาก Fraction Test Series By GeoGebra & Canva เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการสอน และทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน ตลอดจนสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ผ่านรูปภาพ ในขั้นนี้มีการทดสอบทั้งหมด 4 ระยะ ซึ่งเป็นการนิเทศ ติดตามงานอย่างต่อเนื่องศึกษานิเทศก์เข้าถึงครู และครูเข้าถึงศึกษานิเทศก์ ใช้ผลการทดสอบของนักเรียนเป็นหัวข้อในการพัฒนา ผู้วิจัยเรียกว่าร่วมด้วยช่วยกันคุย แท้จริงแล้วก็คือการ “นิเทศครู โดยดูผลจากเด็ก” ขึ้นต่อไปในระบบของการนิเทศคือ T : TARGET เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ใช้หลักการ Summative Assessment การวัดประเมินเพื่อสรุปผลในขั้นนี้จะทำให้ครูได้ผลว่านักเรียนมีความพร้อมสำหรับการสอบ NT ในปีนี้หรือไม่อย่างไร และสุดท้ายคือ BASED : Based on NT คือการนำผลการสอบ NT ปีการศึกษา 2564 มาตรวจสอบว่า ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการแก้ไขแล้วหรือไม่อย่างไร จะเห็นได้ว่าเทคนิคการนิเทศนี้ดำเนินการตามวงจร PDCA ซึ่งเป็นศาสตร์เก่าแก่อยู่คู่การพัฒนาแทบทุกมิติ

นอกจากจะมีกระบวนการนิเทศที่ดีแล้ว ผู้วิจัยยังได้พัฒนาเครื่องมือนิเทศอีกชิ้นหนึ่งที่มีคุณภาพ นั่นคือ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ดังที่กล่าวถึงคุณภาพแล้วข้างต้น ประเด็นต่อไปคือเรื่องของความสวยงาม น่าใช้ ทันสมัยเหมาะกับผู้ใช้ ทั้งศึกษานิเทศก์ ครู และนักเรียน โดยผู้วิจัยได้พัฒนาบน และ Canva ให้อยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ทางการศึกษาที่ได้มาตรฐานทั้งแบบหนังสือ และไฟล์ PDF เพื่อสร้างสีสัน ได้รับความสนใจ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ครูผู้สอนสามารถขยายให้เห็นภาพอย่างชัดเจนในขณะที่สอนออนไลน์ หรือใช้เป็นแบบฝึกหัดเสริมเพิ่มเติมให้นักเรียนทำเพิ่มเติมได้ ซึ่งในมุมมองของนักเรียนนั้นเป็นสื่อที่มีความสวยงาม มีการดู

น่ารัก สีสันสดใส รูปแบบแปลกตา จึงตั้งใจทำข้อสอบและการทบทวนเฉลยคำตอบจากครู ประกอบกับข้อสอบในแบบทดสอบสร้างตาม Test Blueprint การสอบ NT ทั้งปี 2563 และ 2563 นั้นคือสร้างได้ตรงกับสิ่งที่จะวัด คล้ายกับการทำข้อสอบ Pre-NT แต่เป็นข้อสอบ Pre-NT ที่มีความพิเศษคือ สวย มีลูกเล่น มีภาพประกอบช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของเศษส่วน โดยเฉพาะการเปรียบเทียบเศษส่วนที่มีตัวส่วนเท่ากัน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำที่สุดจากการทดสอบ NT ในปีที่ผ่านมา จึงทำให้คุณครูใช้เป็นเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของศึกษานิเทศก์ในการคิดนวัตกรรมพัฒนาครู “ครูมีเครื่องมือ เด็กมีความรู้ ศึกษานิเทศก์อยู่คู่กัน” ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของณมล ทองดอนอ่ำ (2561 : 97) ที่ได้ทำการวิจัยนวัตกรรมที่คลาดเคลื่อนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบ การคูณ และการหาเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้สรุปข้อค้นพบไว้ว่า ครูควรจัดการเรียนการสอนเรื่องเศษส่วนโดยใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้นักเรียนได้มองเห็นภาพและทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียนมากขึ้นและกาญจณพิชชา บารมี (2562 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาความสามารถในการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (สหกรณ์สมทบ) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม GegGebra พัฒนาขึ้นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ และสอดคล้องกับรณธิดา สีเชียงหา (2564 : 31) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่านักศึกษาศึกษาที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และ Praveen Shadaan (2015 : 1) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ Geogebra เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องวงกลมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้เรื่องวงกลมด้วยโปรแกรม GeoGebra และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นโดยใช้ GeoGebra

4. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการเรียนการสอนที่ตรงยุคตรงสมัย สามารถใช้ได้ทั้งการเรียน Online และ Onsite เข้าใจง่าย มีเครื่องมือติดตามการดำเนินงานที่เก็บข้อมูลได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และพาคู่มือวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขได้ตรงจุด ช่วยให้ครูเตรียมความพร้อมในเรื่องที่จำเป็น นั่นคือการสอบ NT ศึกษานิเทศก์มีการพูดคุย สอบถาม ติดตามงานเป็นระยะเป็นการช่วยกระตุ้นทั้งครูและนักเรียน และที่สำคัญเป็นแบบทดสอบและการเฉลยคำตอบที่สวยงาม อธิบายเนื้อหาหายาก ๆ ของเศษส่วนที่มีตัวเศษเท่ากัน ให้เข้าใจได้ง่าย ส่งผลให้นักเรียนเกิดเมตโนทัศน์และเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้น ครูประหยัดเวลาในการสอน การจัดรูปเล่มก็แปลกไปจากแบบทดสอบฉบับอื่น ๆ ภาพประกอบ สีสันสร้างความสนใจนักเรียน ดังนั้นเมื่อนักเรียนได้ทำข้อสอบ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จึงรู้สึกถึงความแตกต่างไปจากแบบทดสอบที่ผ่านมา ที่เคยเป็นเพียงแบบทดสอบธรรมดา ก็มีความน่าสนใจขึ้นทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเรื่องเศษส่วนได้ง่าย รวดเร็วและจำได้นานขึ้น นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายต่อการทำข้อสอบคณิตศาสตร์ รู้สึกถึงความทันสมัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้นักเรียนมีความสุข และพึงพอใจ ทำให้ครูรู้สึกมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนของตน ได้เห็นแนวทางในการพัฒนาสื่อด้วยโปรแกรมที่หลากหลายทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือฯ นี้ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด สอดคล้องกับ Ika K., et al. (2022) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสามารถของครูคณิตศาสตร์ในการทำสื่อการสอนด้วยโปรแกรม Canva มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสามารถของครูคณิตศาสตร์ในการทำสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสังเกตและสอบถามครูคณิตศาสตร์ จำนวน 7 คน ที่สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรabaya ประเทศอินโดนีเซีย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสอบถาม พบว่า โปรแกรม Canva สามารถทำให้ครูสร้างสื่อคณิตศาสตร์ได้อย่างสร้างสรรค์ และสะดวก มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับรณธิดา สีเชียงหา (2564 : 31) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียน

มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และกาญจน์พิชชา บาร์มี (2562 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาความสามารถในการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GeoGebra อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ในชั้น BASED นั้นสามารถนำไปปรับใช้กับการทดสอบระดับชาติ หรือการทดสอบมาตรฐานอื่นได้ เป็นอย่างดีขึ้นอยู่กับว่าผู้นิเทศต้องการจะพัฒนาหรือแก้ปัญหาเรื่องใด สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเร่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในชั้นนี้จึงเลือกใช้ แต่ผลการทดสอบ NT เพียงประเภทเดียวเท่านั้น

2. คู่มือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED) ร่วมกับ Fraction Test Series By GeoGebra & Canva ผู้วิจัยจัดทำในรูป PDF ด้วยผู้ที่นำไปใช้สามารถปรับให้อยู่ในรูปหนังสือ Flipbook ได้ แต่จากการใช้งานพบว่า การจัดการเรียนการสอนเทคนิคออนไลน์ของครู หากใช้ไฟล์ในรูป PDF จะสะดวกต่อการใช้งานมากกว่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานด้วยโปรแกรม GeoGebra กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาในเรื่องอื่น ๆ เช่น แบบรูป พื้นที่ผิวและปริมาตร ภาคตัดกรวย ฟังก์ชัน แคลคูลัส หรือนำไปประยุกต์กับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น

2. ควรพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ร่วมกับเทคนิคการนิเทศแบบฐานข้อเท็จจริง (FACT BASED)

3. ควรประยุกต์ใช้ Canva พัฒนาเอกสารทางวิชาการ เช่น หนังสือ แบบฝึกทักษะ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา. (2564). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2563**. ชลบุรี : กิรติการพิมพ์.
- กาญจน์พิชชา บาร์มี. (2562). **การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรม GeoGebra เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- คณะกรรมการการศึกษาอวุฒิสภา. (2563). **รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายเร่งด่วนว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษาเอกชนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เหมาะสมกับสังคมไทย**. [Online]. Available : https://www.senate.go.th/document/Ext24167/24167089_0003.PDF 2019. [2564, สิงหาคม 10].
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2564). **คู่มือการจัดการความรู้สอน Online อย่างไรให้พิชิตใจผู้เรียน**. [Online]. Available : <https://edu.vu.ac.th/edu2016/images/doc/KM2022.pdf>. [2564, สิงหาคม 10].
- จิราวัฒน์ ขจรศิลปะ. (2553). **การนำเสนอรูปแบบโรงเรียนกีฬาต้นแบบในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2528). **การนิเทศการศึกษา Educational Supervision**. กรุงเทพฯ : K&P BOOKS
- ณัฏชา วชิรหัตถพงศ์. (2564). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

- มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล ทองดอนอ่ำ. (2561). การวิจัยยืมโน้ตที่คลาดเคลื่อนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มุกดา เลขะวิวัฒน์. (2563). ตกผลึกความคิดชีวิตศึกษานิเทศก์ 30 ปี จากหลักการ ทฤษฎี สู่วิถีปฏิบัติ. แพร์ : เลิศไพศาลการพิมพ์.
- รุณธิดา สีเชียงหา. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8 (8), 31-42.
- ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). แนวทางการนิเทศเต็มพิกัด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. [Online]. Available : <https://www.scimath.org/ebook-mathematics/item/8378-2560-2551>. [2564, มีนาคม 1].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2561). รหัส UTQ-2106: กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. [Online]. Available : <https://avs.kku.ac.th/OER-KKU/101/UTQ-2106/unit1/download/UTQ2106-1.pdf>. [2564, กันยายน 1].
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์. [Online]. Available : <https://www.chan1.net/story/333>. [2564, กันยายน 1].
- เสาวณี สิริสุขศิลป์. (2564). ภาวะผู้นำทางการนิเทศการศึกษา Educational Supervisory Leadership. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- หทัยกานต์ เลขาณุกิจ. (2563). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ika K., et al. (2022). Mathematics teacher's ability in inclusion school made learning media with Canva application. [Online]. Available : <https://doi.org/10.1063/5.0103020>. [2022, September 30].
- Nicolaou, A.A. and Pitta Pantazi. (2011). A new theoretical model for understanding fractions at the elementary school. Proceedings of the seventh congress of the European Society for research in mathematics education (CERME 7), pp. 366-375. Poland : University of Rzeszow.
- Praveen, S. (2015). Effectiveness of Using Geogebra on Students' Understanding in Learning Circles. The Malaysian Online Journal of Educational Technology, 1 (4), 1-11.
- Wening, P.R. (2021). Learning Media of Canva Based on Flipbook in the Subjects of Creative Products and Entrepreneurship to Improve Students' Digital Technopreneurship Competence. [Online]. Available : <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210616.033>. [2021, August 20].

**การบริหารสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษา : กรณีศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี**
**ADMINISTRATION OF ETHICAL VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS :
A CASE STUDY OF PHOTHARAM TECHNICAL COLLEGE,
RATCHABURI PROVINCE**

พระมหาไชยธนอม หาระสาย*, สุภาวดี ภิรมย์รัตน์ และ สิริธร สินจินดาวงศ์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม, มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
PhramahaChaithanom Harasai*, Supawadee Piromrat and Sirinthorn Sinjindawong
Sripatum University, Sripatum University and Sripatum University
*Corresponding Author E-mail: poomin_1990@hotmail.com

(วันที่รับบทความ : ธันวาคม 6, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มกราคม 2, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มกราคม 7, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยเลือกกรณีศึกษาแบบกำหนดเกณฑ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกภาคสนาม แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และรายงานการวิจัยแบบพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนการบริหารโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี 3 ด้าน ที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) มีการวางแผน (Planning) การดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอย่างเป็นระบบ ได้แก่ (1) การกำหนดผลงานที่ต้องการ (Output) (2) การกำหนดเค้าโครงการทำงาน (3) การกำหนดกิจกรรม (Activity) และผู้รับผิดชอบ (4) การคิดงบประมาณ 2) การนำไปปฏิบัติ (Implementing) ได้แก่ (1) การมอบหมายการปฏิบัติแก่ผู้รับผิดชอบ (2) การเตรียมการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการ (3) การติดตาม กำกับ ดูแล และช่วยเหลือให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน 3) การติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating) ได้แก่ (1) การตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน (2) การตรวจสอบผลงานว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ (3) การพิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการ รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และ (4) รายงานผลการปฏิบัติงาน

2. ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม 2.1 ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านวินัยเพิ่มขึ้น 2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น 4) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 5) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 6) ผลการสอบวินัยดีขึ้นทั้งโรงเรียน 2.2 ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น 2) มีวินัยในตนเองและสังคมมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานสังคมมากขึ้น 4) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, ต้นแบบคุณธรรม, กรณีศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine lessons learned on the management of administration of ethical vocational education institutions : a case study of Photharam Technical College in Ratchaburi Province, 2) to study the effectiveness arising from being the exemplary ethical education institution. The qualitative case study methodology was applied by selecting a case study with a criterion set. The key informants were 10 of administrators, master teachers, student leaders,

school committee members and parents. The research tools were the researcher, document analysis forms, field record forms, observation record forms, interview forms, a set of questionnaires and descriptive research reports and analytical description.

The research results found that :

1. Lesson on project management for exemplary ethical education institutions : a case study of Photharam Technical College in Ratchaburi Province, 3 aspects that make the operation successful include : 1) Planning (Planning) the systematic operation of the moral education institution, including (1) Determining the desired results (Output) (2) Determining the work outline (3) Determining activities (Activity) and responsible persons (4) Budgeting, 2) Implementation of the plan (Implementing) includes (1) Assigning implementation to responsible persons (2) Preparing implementation take action or take action (3) Monitoring, supervising, supervising, and helping to ensure compliance with the plan, 3) Monitoring, supervising, and evaluating (Evaluating) including (1) Inspection of operations according to plan (2) Inspection the work is as specified. (3) Consideration of desired problems and obstacles, Including corrections and improvements so that they can be put into practice and (4) Performance reports.

2. Effectiveness that arises from being an exemplary ethical educational institution 2.1 Effectiveness that occurs to the school includes 1) Increased discipline 2) Increased responsibility for one's own duties 3) Increased volunteerism to help with school and community work 4) Unwanted behavior decreased 5) Desired behavior increased 6) V-NET test results improved throughout the school, 2.2 Effectiveness towards the community includes 1) Having more responsibility towards oneself and society 2) Having more self-discipline and society 3) Having more volunteer spirit to help with social work 4) Behaving as a good example 5) Reducing problems crime in the community.

Keywords : School Administration, Ethical Model, Case Study

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีมีการพัฒนาให้ทันสมัย การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมรวดเร็วมากขึ้น การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันยุคสมัยและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ในเท่าทันยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ คุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งดีงามที่ควรจรรโลงไว้ แต่ในภาวะปัจจุบันเห็นปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม สถาบันการศึกษาไม่สามารถเตรียมคนดีให้สังคมได้ ขาดคุณธรรม จริยธรรมก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย ส่วนในด้านสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นความหวังของสังคมในการสร้างคนดีให้กับสังคมประเทศชาติ ในการพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะนักเรียนคือทรัพยากรของชาติที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังของประเทศชาติ ฉะนั้นทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมบ่มเพาะหรือให้ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนต้องผนึกกำลังกันจึงจะประสบความสำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของสมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะในระดับโรงเรียนก็คือ การสอนจริยธรรมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสร้างคุณลักษณะของพลเมืองให้มีคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกลักษณะ อุปนิสัยและพฤติกรรมให้เป็นคนดีมีศีลธรรมตามความต้องการของประเทศชาติโดยผ่านโครงการโรงเรียนคุณธรรม (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559 : 18-23) และต่อมาพัฒนาเป็นโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 9 และตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน

ส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (เกษม วัฒนชัย, 2557) ซึ่งลักษณะรูปแบบของสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในสถานศึกษา “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น”ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน

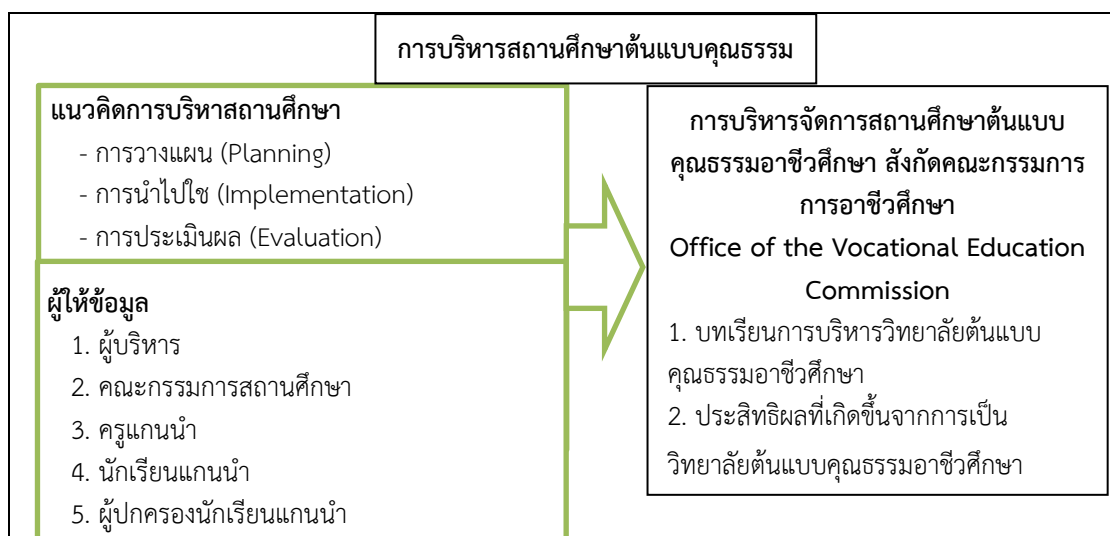
ในบริบทของสถาบันอาชีวศึกษาของไทยเป็นสถานศึกษาที่มีเยาวชนอยู่ในวัยเสี่ยงที่สุดด้านจริยธรรม คุณธรรม มีปัญหาหนักที่สุด ทั้งปัญหาผู้สูบบุหรี่ ปัญหาทะเลาะวิวาททั้งในสถาบันและต่างสถาบัน ปัญหาการใช้ยาเสพติด ผู้บริหารและครูอาจารย์ต่างตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้และพยายามแก้ปัญหาโดยตลอด มีทั้งการส่งไปฝึกวินัยในค่ายทหาร การส่งเข้าโครงการอบรมศีลธรรมในวัด โครงการนิมนต์พระมาเทศน์สอนในโรงเรียน โดยคาดหวังว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะสามารถช่วยกล่อมเกลาคิดใจของเยาวชน ให้มีความสำนึกในหน้าที่ของตน และเป็นการลดปัญหาสังคมอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น การแก้ปัญหาโดยการบูรณาการค่ายคุณธรรมเชิงพุทธให้เหมาะกับนักเรียนอาชีวศึกษา จึงเป็นทางออกที่น่าจะแก้ปัญหาได้ดีกว่ามาตรการทางด้านกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560 : 1-3) โดยส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาเองไม่ได้ทำหน้าที่เป็นสถาบันการสอนอย่างเดียวแต่ยังเป็นที่รวมของคน ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมขึ้น การเรียนรู้ทางวิชาชีพ และประกอบอาชีพให้เป็นคนที่ มีคุณภาพสูง เป็นคนดีมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับจะต้องผ่านการอบรมหล่อหลอม ด้านคุณธรรมมาแล้วพอสมควร เป็นการฝึกฝนตนเองให้มีจิตสำนึกแห่งความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ซึ่งโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมจึงเกิดขึ้นเพราะมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า การที่จะพัฒนาบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนนั้น สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของนักเรียนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม และรู้จักการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคม (พระครูปลัดวิสุทธิ์ นริสโร (ชาวเกตุ) และอุทัย สติมัน, 2558 : 85) ด้วยความสำคัญของสถานศึกษานี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่มโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักรู้ และซึมซับในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้ามาดำเนินการ พร้อมทั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายของสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหาร ครู นักเรียน คือ คุณธรรมด้านความพอเพียง กตัญญูซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์ คุณธรรม อีกทั้งได้กำหนดตัวชี้วัดวิทยาลัยคุณธรรมอีก 7 ด้าน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน (ธนวัน สายเนตร และคณะ, 2562 : 362-379)

จากสภาพของปัญหา ผลกระทบ และความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา และพบว่า วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมจึงสนใจจะศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาต้นแบบสถานศึกษาคุณธรรมได้ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษาคุณธรรมอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความยั่งยืน มั่นคง ตามหลักคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารจัดการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น คือ ตัวผู้วิจัยเอง และคู่มือการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง “กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี”
2. แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง “กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี”
3. แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง “กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี”
4. แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง เรื่อง “กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี”

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมงานวิจัยเรื่อง เรื่อง “กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี” โดยมีขั้นตอนในการสร้างและจัดทำเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ตามแนวของบุญชม ศรีสะอาด (2560)
- 3) สร้างเครื่องมือตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ตามแนวทางที่ได้ศึกษา
- 4) นำเครื่องมือที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา รูปแบบและ การใช้ภาษา จากนั้นจึงเสนอแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับแนวทางการบริหารวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมแล้วเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป
- 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำกลับไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม

เมื่อคณะผู้วิจัยได้รับการอนุญาตให้ทำการวิจัยในเรื่อง กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี แล้วได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม ส่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี กรณีศึกษาที่ได้คัดเลือกไว้ เพื่อเข้าไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. คณะผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของกรณีศึกษา
3. คณะผู้วิจัยทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน และประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบประเมิน การสนทนากลุ่มและจากการวิเคราะห์เอกสาร
4. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสาร กล้องถ่ายรูป เครื่องสำเนาเอกสาร ฯลฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมกรณีศึกษาโดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม เช่น ที่ตั้ง สถานที่ในท้องถิ่น ชุมชน สภาพชั้นเรียนรวมถึงสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามกระบวนการ 6 ขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม โดยใช้แบบประเมินเพื่อทราบผลของการดำเนินโครงการ การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุม และเพื่อตอบปัญหาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและใช้ข้อมูลประกอบการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการศึกษาวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

2) ศึกษาสภาพทั่วไปของวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม และสภาพบริบทชุมชนท้องถิ่นบริเวณวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม

3) ศึกษาเอกสารของวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม เช่น แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา สารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษา เช่น หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารโครงการ แผนการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม แฟ้มผลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ผลงานของวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ผลงานผู้บริหารและบุคลากรในวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม เพื่อตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมกรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี

3.2 การสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตสภาพวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม บริบทท้องถิ่น ชุมชน การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการทำโครงการคุณธรรม หรือเพื่อขับเคลื่อนวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมกรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม

3.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากบุคคลหลากหลายกลุ่มซึ่งอยู่ในสภาพความเป็นจริงนั้น บุคคลมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิหลัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยเน้นการพูดคุยแบบธรรมชาติเป็นกันเองเพื่อให้ผู้ให้มีความเชื่อมั่นในผู้วิจัย และให้ข้อมูลได้มากที่สุด โดยวิธีการ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2561)

1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบ

2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูบุคลากรของโรงเรียน ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ด้วยการกำหนดกรอบการสัมภาษณ์อย่างกว้าง ๆ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- (1) แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามได้อย่างเต็มที่และอิสระ
- (2) แบบมีจุดสนใจเฉพาะหรือแบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ
- (3) แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของคนที่อยู่ในสนามที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องระมัดระวังคำถามเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยข้อมูลให้มากที่สุด
- (4) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ในกรณีที่มีเฉพาะบางเรื่องที่มีผู้รู้และอธิบายได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษาด้วยวิธีการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นเนื้อหาที่อิงจากกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น
2. การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจากเหตุการณ์ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร พร้อมทั้งใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล
3. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ โดยการใช้แนวคิดทฤษฎีและแบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี
4. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล คือ การที่ผู้วิจัยนำเอาเหตุการณ์ที่ได้จากการจำแนกข้อมูลแล้วนั้นมาเปรียบเทียบกัน การใช้วิธีการเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์เช่นนี้ จะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมและการสร้างทฤษฎีโดยใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Constant Comparative Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ถอดบทเรียนการบริหารสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมฯ วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี

แนวคิดการบริหารสถานศึกษา PIE	สถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมฯ
1. การวางแผน (Planning)	มีการวางแผน กำหนดกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ
2. การนำไปใช้ (Implementation)	ด้านการนำไปปฏิบัติ มีการมอบหมายการปฏิบัติแก่ผู้รับผิดชอบ การเตรียมการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการ และการติดตาม กำกับ ดูแล และช่วยเหลือให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ไม่ต้องออกคำสั่ง ใช้จิตสำนึกในการปฏิบัติตน และนำสู่การอบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษา ส่วนนักเรียนนักศึกษา จะได้รับการปลูกฝังและอบรมก่อนเข้าเรียนในวิทยาลัย ซึ่งแจ้งแนวปฏิบัติตนให้นักเรียนทราบ มอบหมายให้คณะกรรมการโครงการ ครูแกนนำ และนักเรียนแต่ละชมรมนำไปเป็นแนวปฏิบัติ
3. การประเมินผล (Evaluation)	ติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating) มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการคุณธรรมฯต่าง ๆ และดำเนินการพัฒนาวิทยาลัยคุณธรรม จริยธรรม ตามโพธารามโมเดล

จากตารางที่ 1 สรุปผลการถอดบทเรียนกรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า มี 3 ด้านที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

1.1 ด้านการวางแผน (Planning) การดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอย่างเป็นระบบ พบว่า การกำหนดผลงานที่ต้องการ (Output) การกำหนดเค้าโครงการทำงาน การกำหนดกิจกรรม (Activity) และผู้รับผิดชอบ และการคิดงบประมาณเป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดผลงานที่ต้องการ (Output) เน้นบุคลากรทุกคนของวิทยาลัยเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นหลักการดำเนินงานที่สำคัญ เพราะต้องให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องรับรู้ถึงกระบวนการพัฒนาตามแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม ไปสู่การเป็น วิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมอย่างชัดเจน พร้อมกับเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากร ซึ่งเริ่ม จากการร่วมกันกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทผู้เรียนอาชีวศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ในวัย เสี่ยงที่สุดด้านจริยธรรม คุณธรรม มีปัญหามากที่สุด ทั้งปัญหาผู้สูบบุหรี่ ปัญหาทะเลาะวิวาททั้งในสถาบันและต่างสถาบัน ปัญหาการใช้ยาเสพติด เป็นต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดเค้าโครงการทำงานจะยึดตามหลักการบริหาร คุณภาพทั่วทั้งองค์กร ดำเนินโครงการตามลำดับขั้นโมเดลการพัฒนาวิทยาลัยคุณธรรม จริยธรรม วิทยาลัยเทคนิค โพธารามขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ได้แก่

ขั้นที่ 1 ตระหนัก : ผู้บริหาร ครู นักเรียน อบรบ ศึกษาดูงาน และสร้างความเข้าใจ ข้อตกลงร่วมกัน

ขั้นที่ 2 เรียนรู้ : ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร่วมคิดอัตลักษณ์ “วินัย พอเพียง จิตอาสา” โดยกำหนดกิจกรรม (Activity) และผู้รับผิดชอบ คือ กิจกรรมจิตอาสา โครงการคุณธรรม และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ทั้งในและนอก วิทยาลัยซึ่งนักศึกษาจะเป็นผู้กำหนดและดำเนินการเองผ่านชมรมที่ตนสังกัด โดยมีครูแกนนำเป็นที่ปรึกษาและครูชมรม วิชาชีพร่วมดำเนินการตามกลยุทธ์พัฒนาวิทยาลัยคุณธรรมซึ่งประกอบด้วย

- ทีมหู ทีมตา ทีมใจ
- ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ปฏิบัติทำสิ่งดีงามร่วมกัน
- ครูทำดีให้เป็นแบบอย่าง พุดสิ่งดี ๆ บ่อย ๆ ทำต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ และให้แรงเสริมทางบวก
- หลัก 5 อ่อน ได้แก่ 1. มืออ่อน 2. ปากอ่อน 3. กายอ่อน 4. หัวอ่อน 5. ใจอ่อน

เนื่องจากเป็นโครงการจิตอาสาจึงมิได้กำหนดงบประมาณในการดำเนินการ

1.2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing) พบว่า มีการมอบหมายการปฏิบัติแก่ผู้รับผิดชอบ การ เตรียมการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการ และการติดตาม กำกับ ดูแล และช่วยเหลือให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ไม่ต้องออกคำสั่ง ใช้จิตสำนึกในการปฏิบัติตน และนำสู่การอบรมสั่ง สอนนักเรียน นักศึกษา ส่วนนักเรียนนักศึกษา จะได้รับการปลูกฝังและอบรมก่อนเข้าเรียนในวิทยาลัย ชี้แจงแนวปฏิบัติ ตนให้นักเรียนทราบ มอบหมายให้คณะกรรมการโครงการ ครูแกนนำ และนักเรียนแต่ละชมรมนำไปเป็นแนวปฏิบัติ ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing) นี้ มีการดำเนินโครงการตามลำดับขั้นโมเดลการพัฒนาวิทยาลัยคุณธรรม จริยธรรม วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ขั้นที่ 3 ได้แก่

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติ : สร้างความตระหนักอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติ 5 อ่อน

กลยุทธ์ 3 ท. และให้แรงเสริมทางบวก นักเรียนนำเสนอโครงการจิตอาสา

: วินัย - นักเรียนมีสัมมาคารวะ แต่งกายถูกระเบียบไม่ทะเลาะวิวาท

: พอเพียง - ขอยืมยืมได้คืน ไม่ลักขโมย ประหยัดและออม

: จิตอาสา - เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือโดยสมัครใจและไม่หวังผลตอบแทน

มีการบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิทยาลัย ด้วยการบูรณา การแทรกเข้าทุกสาระการเรียนรู้และทุกกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา และนำมาปฏิบัติให้เกิดผล ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

1.3 ด้านการติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating) พบว่า มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ และการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการรวมถึงการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ สามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้จริง และรายงานผลการปฏิบัติงานโดยคณะผู้บริหาร คณะกรรมการโครงการฯและส่วนที่ เกี่ยวข้องมีการประชุมเพื่อสรุปผลรายปี เพื่อติดตาม กำกับ และประเมินผลการดำเนินงาน พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ในวิทยาลัยโดยกำหนดตามอัตลักษณ์ 3 ด้าน คือ วินัย พอเพียง จิตอาสา เพื่อให้นำมาซึ่งการแก้ปัญหาต่างดังกล่าว โดยครูแกนนำมีการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยพลังบวก และจะใช้แบบสอบถามแสดงความ คิดเห็นให้นักเรียนตอบอย่างอิสระและนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขประเมินจากแบบประเมินที่ วิทยาลัยให้ผู้เรียนเขียนประเมินและวิเคราะห์นำสู่การรายงานผลการดำเนินโครงการตามกระบวนการทำงานที่กำหนด ด้านการติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating)นี้มีการดำเนินโครงการตามลำดับขั้นโมเดลการพัฒนาวิทยาลัย คุณธรรม จริยธรรม วิทยาลัยเทคนิคโพธารามขั้นที่ 4 ได้แก่ ขั้น 4 ประเมินผล : ประเมินผลจากตัวบ่งชี้ตามอัตลักษณ์

ด้านวินัย : มีสัมมาคารวะ ไม่ทะเลาะวิวาท แต่งกายถูกระเบียบ ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงอย่าง เป็นระเบียบ

ด้านพอเพียง : ไม่ลักขโมย ประหยัดและออม ใช้ทรัพยากรของวิทยาลัยอย่างประหยัด

ด้านจิตอาสา : เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยและหวังผลตอบแทน
ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษา

ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้น	
2.1 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน	ได้แก่ 1) ด้านวินัยเพิ่มขึ้น 2) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น 4) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 5) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 6) ผลการสอบวีเนตดีขึ้นทั้งโรงเรียน
2.2 ประสิทธิภาพที่มีต่อชุมชน	ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น 2) มีวินัยในตนเองและสังคมมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานสังคมมากขึ้น 4) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษาแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียนและประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

2.1 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน การดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมพิจารณาได้จากผลการดำเนินโครงการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนประกอบด้วย 1) นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดมากขึ้น 2) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองมากขึ้น 3) มีระเบียบวินัยมากขึ้น 4) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 5) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 6) ผลการสอบวีเนตดีขึ้นทั้งโรงเรียน การเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษาส่งผลให้เกิดได้รับรางวัลสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบอย่างต่อเนื่องในระดับชาติ มีสถานศึกษาหน่วยงานจำนวนมากมาศึกษาดูงานนำไปสู่การปฏิบัติเป็นสถานศึกษาต้นแบบได้จำนวนมากในเวลาต่อมา นักเรียนนักศึกษาเป็นที่ยอมรับแก่ชุมชน สังคม สถานประกอบการในความเป็นคนดี ไม่มีการทะเลาะวิวาททั้งในและนอกสถานศึกษา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและนักเรียนจนส่งผลต่อปริมาณจำนวนนักเรียน นักศึกษา เพิ่มขึ้นตามลำดับของแต่ละปีขึ้นดังนี้

2.2 ประสิทธิภาพที่มีต่อชุมชน พิจารณาได้จากผลการดำเนินงานตามแผนงานวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อชุมชน ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น 2) มีวินัยในตนเองและสังคมมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานสังคมมากขึ้น 4) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดี ลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในช่วงก่อนและหลังการเป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมคือ วิทยาลัยมีความสะอาด ความร่มรื่น การทะเลาะวิวาทของนักเรียนลดลง การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ มีสัมมาคารวะ ทำความเคารพครู เจ้าหน้าที่ เดินเข้า-ออกวิทยาลัยอย่างเป็นระเบียบในตอนเช้า มีการสร้างระเบียบแถวด้วยจิตสำนึก ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีการเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ เช่น ในกิจกรรมหน้าเสาธง ช่วยรักษาความสะอาดของวิทยาลัย เมื่อเก็บสิ่งของ หรือของมีค่าได้ จะนำส่งให้ครู เพื่อประกาศหาเจ้าของ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการบริหารสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษา กรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย โดยใช้หลักการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Research) มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการถอดบทเรียนกรณีศึกษา : วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ตามแนวคิด PIE (การวางแผน-Planning, การนำไปใช้-implementation, การประเมินผล Evaluation) ของ Newby, et al. (2000) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ประสบผลสำเร็จโดยพิจารณาจากผลการดำเนินการที่ส่งผลต่อผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเป็นไปตามคุณธรรมเป้าหมายและบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของวิทยาลัย คือ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา ได้จากการถอดบทเรียนในการบริหารโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ประกอบด้วย มีการวางแผน (Planning) การดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดผลงานที่ต้องการ (Output) การกำหนดเค้าโครงการทำงาน การกำหนดกิจกรรม (Activity) และผู้รับผิดชอบ และการคิด

งบประมาณ เป็นต้น การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing) ได้แก่ การมอบหมายการปฏิบัติแก่ผู้รับผิดชอบ การเตรียมการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการ และการติดตาม กำกับ ดูแล และช่วยเหลือให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน การติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating) ได้แก่ การตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน การตรวจสอบผลงานว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ และการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการ รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้จริง และรายงานผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย 2. รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดยเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้าง และวิธีการบริหารงานตามขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม หลักโลกบาลธรรม และการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย

2. จากผลการวิจัยประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม นั้น พิจารณาได้ใน 2 ประเด็น คือ

2.1 ประสิทธิภาพที่มีต่อโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ครู และนักเรียน นักศึกษา มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมายและตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ มีจิตอาสา และมีประสิทธิผลนอกเหนือจากเป้าหมายอีกเช่น ได้กลยุทธ์ในการบริหารโครงการ ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้บทเรียนที่ดี ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ผลการสอบโอเน็ตดีขึ้นทั้งโรงเรียน ฉะนั้นการดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจึงจะทำให้ประสบผลตามเป้าหมาย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเรืองฤทธิ์ คัดข่างบน (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษา โรงเรียน สถาบันครอบครัว และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมเชิงจริยธรรม ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีระบบแบบแผนร่วมกัน หลักการทางศาสนา และการสร้างแบบอย่างปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและนักเรียนในชุมชนสถานศึกษา

2.2 ประสิทธิภาพที่มีต่อชุมชน จากการที่วิทยาลัยเทคนิคโพธารามได้รับการคัดเลือกให้เป็นวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อชุมชนในด้านครอบครัว ผู้ปกครอง มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับนักเรียนนักศึกษา คือ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น 2) มีวินัยในตนเอง และสังคมมากขึ้น 3) มีจิตอาสาช่วยงานสังคมมากขึ้น 4) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ลดปัญหาการทะเลาะกันของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา มีผลทำให้เกิดความสงบสุข กลุ่มเยาวชนมีความประพฤติเรียบร้อย ช่วยเหลืองานในชุมชน มีจิตอาสาทำงานเพื่อสังคม สร้างความร่วมมือกันในชุมชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยา ทวีพัฒนะ และคณะ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการและการวางแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3) การประเมินติดตามผลพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4) การปรับปรุงดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการ โดยใช้โครงงานคุณธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนนั้นมีความคุณลักษณะอันดีตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านครอบครัว และในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมอาชีวศึกษา : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนในด้านพฤติกรรมที่ตรงกันทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน นักศึกษา และชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโครงการในสถานศึกษาอื่น ๆ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นสามารถนำเอารูปแบบ กระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จังหวัดราชบุรี ไปปรับใช้ได้ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาของตน
2. การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรม ฉะนั้นจึงต้องใช้กลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ
3. คุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ครูควรมีความตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนควบคู่กับการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ
4. การดำเนินงานต้องพัฒนาครูและนักเรียนให้เป็นคนมีความรู้ความสามารถจึงจะทำให้การบริหารโครงการวิทยาลัยต้นแบบคุณธรรมประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองและผู้สอนในชุมชนที่ส่งผลให้งานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน
2. ควรศึกษากลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้เพื่อได้มีองค์ความรู้และนำไปปรับใช้ได้ดีกับสถานศึกษาอื่น ๆ
3. ควรศึกษากระบวนการจัดทำโครงการงานของผู้เรียนวิทยาลัยคุณธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2557). **หนังสือโรงเรียนคุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2563). **รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. คุษณินพนธ์ศึกษาศาสตรคุษณินพนธ์ิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ธนวัน สายเนตร และคณะ. (2562). **การพัฒนาแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ**. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 7 (ฉบับเพิ่มเติม), 362-379.
- พระครูปลัดวิสุทธิ์ นริสสุโร (ชาวเกตุ) และ อุทัย สติมัน. (2558). **อาชีวศึกษากับการบูรณาการค่ายคุณธรรมเชิงพุทธ**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 2 (1), 81-89.
- พระเรืองฤทธิ์ คัดข้างบน. (2558). **คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**.
- วิริยา ท้าวพัฒนา และคณะ. (2559). **การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร**. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 18 (2), 225-229.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สมปอง ใจดีเฉย และคณะ. (2554). การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม
จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล). กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- New by, T. J., et al. (2000). *Educational Technology for Teaching and Learning*. 2nd edition.
Upper Saddle River, NJ : Merrill/Prentice-Hall.

อาหารไทย : ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ THAI FOOD : CULTURAL WISDOM FOR THE CREATIVE ECONOMY

เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Benjapak Charoenmahavit*

Assistant Professor Dr. Folklore of Humanities, Faculty of Humanities Science, Ramkhamhaeng University

*Corresponding Author Email : Benjapak99@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ธันวาคม 21, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มกราคม 19, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มกราคม 24, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการทางด้านอาหารไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และ 2) ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียง จัดระเบียบ และแยกประเภทชุดข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่จะนำมาตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า

1. พัฒนาการทางด้านอาหารไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ยุคได้แก่ 1) ยุคสุโขทัยอาหารไทยจะอยู่ในรูปแบบที่เรียบง่ายโดยมีอาหารหลักคือข้าวกับแกงและมีปลาเป็นส่วนประกอบสำคัญ 2) ยุครุ่งศรีอยุธยาอาหารไทยได้รับอิทธิพลจากชาวต่างชาติ แต่อาหารหลักก็ยังคงมีปลาเป็นส่วนประกอบ มีอาหารประเภทน้ำจิ้ม และมีการใช้กะทิจากมะพร้าว ใช้เครื่องเทศ ในการปรุงอาหาร 3) ยุครุ่งธนบุรี อาหารไทยมีความคล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่อาหารจีนจะเข้ามามีอิทธิพลกับอาหารไทยมากขึ้น โดยเริ่มมีวิธีการปรุงอาหารประเภทตุ๋น และทอด 4) ยุครุ่งรัตนโกสินทร์ ยุคนี้จะมีอาหารที่หลากหลายทั้งอาหารว่าง อาหารหวาน อาหารคาว และอาหารจานเดียว มีการผสมผสานภูมิปัญญาอาหารไทยกับอาหารนานาชาติแล้วปรับปรุงแต่งรสชาติให้มีความกลมกลืนในแบบอาหารไทย

2. การขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มีแนวทางดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการเน้นพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ 2) การผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก 3) การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ 4) การส่งเสริมการผลิตโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และการวิจัยพัฒนาในทุกภาคสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย 5) การขับเคลื่อนนโยบาย และการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยอย่างต่อเนื่อง 6) การพัฒนาและสนับสนุนช่องทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศ

คำสำคัญ : อาหารไทย, ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This research aims to 1) To study the development of Thai food from the past to the present and 2) To study and find guidelines to Development of Thai food for the creative economy. This research is qualitative research with Documentary Research. The population used in this research is data from primary documents and related secondary documents. The tools used in the research include : Research quality assessment form and research data recording form. Data were analyzed by taking all collected data and compiling, organizing, and categorizing the data sets to find relationships in the data that would be used to answer questions according to the research objectives and present data by descriptive analysis.

The study found that :

1. The development of Thai food from the past to the present is divided into 4 eras : 1) Sukhothai Era Thai food is simple, with rice and curry as the main ingredient, and fish as the main ingredient, 2) Ayutthaya Era Thai food is influenced by foreigners. But the staple food still has fish as an ingredient. There are dipping sauces. and using coconut milk from coconut spices are used in cooking, 3) Krung Thon Buri Era Thai food is similar to Thai food in the Ayutthaya Era. But Chinese food will have more influence on Thai food by starting to cook stewed and fried food, 4) Rattanakosin Era Thai food in this era will have a variety of foods, including snacks, desserts, savory dishes and one dish. It combines the wisdom of Thai food with international food and improves the taste to be harmonious in Thai style and become Thai food.

2. Driving Thai food for the creative economy is as follows : 1) Human resource development by focusing on personnel development to increase the capabilities of creative businesses, 2) Pushing for policies related to the creative economy in order to increase competitiveness in the world market, 3) Development of knowledge, skills, abilities of entrepreneurs and creative businesses. 4) Promoting production by using technology, innovation and R&D in all sectors related to Thai food production, 5) Policy driving and the continuous development of information related to Thai food, 6) Development and support of marketing channels related to Thai food both domestically and internationally.

Keywords : Thai Food, Cultural Wisdom, Creative Economy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาหารไทยเป็นมรดกวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย โดยที่อาหารไทยมีพัฒนาการความเป็นมาอย่างยาวนานที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ นอกจากนี้อาหารไทยยังถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญของไทยที่มีการถ่ายทอดสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบันโดยอาหารไทยมีหลักฐานปรากฏครั้งแรกในสมัยสุโขทัยจากหลักฐานศิลาจารึกและวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงของพญาลิไทย (พระมหาธรรมราชาที่ 1 พญาลิไทย, 2526) ได้ปรากฏคำว่า “แกง ข้าวหม้อ แกงหม้อ และผักต่าง ๆ เช่น แตง พัก น้ำเต้า และในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นยุคที่ชาวต่างชาติทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออกเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีด้านการทูตและการค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาซึ่งได้มีการนำเครื่องเทศมาประกอบในการทำอาหารเช่น หัวหอม กระเทียม พริกไทย กานพลู นอกจากนี้ชาวกรุงศรีอยุธยาก็ได้เรียนรู้วิถีอันหลากหลายจากวัฒนธรรมต่างชาติและได้ถ่ายทอดมาสู่คนไทย โดยที่ราชทูตชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ระบุว่า “ชาวสยามมีความขยันขันแข็งเป็นอันมากต่อการที่จะหมักเค็มให้ได้ เพราะกลัวจะแทรกซึมเข้าไปในเนื้อสัตว์ได้ โดยยากในประเทศที่มีอากาศร้อนจัด แต่พวกเขาก็ชอบบริโภคอาหารที่หมักเค็มไว้แต่ยังไม่ได้ที่ และบริโภคปลาแห้ง ยิ่งกว่าปลาสดๆ แม้ปลาเน่า (ปลาร้า) ก็เป็นที่นิยมชมชอบไม่น้อยไปกว่าไข่ต่ายโคม (ไข่ที่มีเชื้อแต่ลูกตายในไข่) ตักแตนหนู (พุท) แยม และตัวด้วงตัวแมลงอีกเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่น่าสงสัยเลยว่าธรรมชาติคงจะแต่งให้ชาวสยามหันไปบริโภคแต่อาหารประเภทที่ย่อยง่าย และสิ่งที่สิ่งเหล่านี้อาจมีรสชาติไม่เลว/ดังที่เราคิดกันก็เป็นได้สำหรับน้ำจิ้มของพวกเขานั้นก็ทำกันอย่างง่าย ๆ เพียงใช้น้ำนิตหนอยกับเครื่องเทศ หัวกระเทียม หัวหอมกับผักกลางชนิดที่มีกลิ่นดีเช่น กะเพรา นอกจากนั้นพวกเขายังชอบบริโภค น้ำจิ้มเหลวชนิดหนึ่งคล้ายกับมัสตาร์ดเรียกว่า กะปิ (Capi) ประกอบด้วยกุ้งเคยเน่า เพราะหมักไม่ได้ที่ และอาหารหลักของเขาคือข้าวกับปลา” (ลาลูแบร์, 2557) อย่างไรก็ตามในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอาหารจีนได้เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่ออาหารไทยสืบเนื่องจากการที่ชาวจีนเข้ามาอยู่ในสยามตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้อาหารการกินอย่างจีนจึงเข้ามาอยู่ในสำหรับกับชาวไทยตั้งแต่ราชสำนักจนถึงชาวบ้านเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยส่วนอุปกรณ์ในการประกอบอาหารมีการใช้กระทะทอด หรือ ผัดซึ่งเป็นเทคนิคการปรุงอาหารของจีนเข้ามาใช้ รวมถึงการปรับเปลี่ยนอาหารจีนเป็นวัฒนธรรมอาหารไทยได้อย่างกลมกลืน นอกจากนี้อาหารไทยยังได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการปรุงอาหารแบบอินเดียโดยการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบแบบเดิมที่ชาวอินเดียใช้มาเป็นวัตถุดิบที่มีในประเทศไทยจนกลายเป็นอาหารไทยที่ได้รับความนิยม

เหมาะสมกับรสนิยมของคนไทย (สิรินาฏ ศิริสุนทร, 2556 : 21) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการรับเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายของต่างชาติเข้ามาไว้ในอาหารไทย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอาหารไทยจะรับเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายแต่อาหารไทยก็ได้ประดิษฐ์ปรุงแต่ง รสชาติเพื่อให้ถูกปากคนไทยอันสะท้อนให้เห็นถึงอาหารไทยที่เกิดจากภูมิปัญญา ความคิด วิถีชีวิต โดยการใช้ภูมิปัญญาในการคัดสรรวัตถุดิบนำมาปรุงอาหารได้อย่างลงตัว มีความอร่อยเป็นที่ถูกปากของคนไทย และชาวต่างชาติ โดยเฉพาะอาหารไทยที่ชื่อว่า “แกงมัสมั่น” ที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับ 1 ในการจัดอันดับ 50 สุดยอดอาหารอร่อยที่สุดในโลกที่จัดขึ้นโดย CNN (CNN Travel, 2021 : Online) ซึ่งอันดับดังกล่าวได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2554 และได้ปรับให้เป็นปัจจุบันอีกครั้งในปี พ.ศ.2560 และปี พ.ศ.2564 และในทุกครั้ง “แกงมัสมั่น” ของประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 1 ตลอดมาซึ่งในเว็บไซต์ของ CNN Travel ได้บรรยายว่า “แกงมัสมั่นของไทยถือได้ว่าเป็นราชาแห่งแกงกะหรี่ และอาจเป็นราชาของอาหารทั้งหมด อาหารจานนี้มีทั้งความเผ็ด ความมันของกะทิ ความหวานและความนุ่มนวล แม้จะซื้อซองแกงมัสมั่นสำเร็จรูปไปปรุงก็สามารถทำให้อร่อยได้ราวกับฝีมือของเชฟมิชลิน และประเทศไทยยังเป็นดินแดนแห่งรอยยิ้มที่ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งดึงดูดทางการตลาดเท่านั้น แต่ยังมาจากการเป็นดินแดนที่มีการขายอาหารอร่อยที่สุดในโลกเกือบทุกหัวถนน” (MGR ONLINE, 2564 : ออนไลน์) ซึ่งนอกจากจะมีแกงมัสมั่นแล้วยังมีต้มยำกุ้ง อยู่ในอันดับที่ 8 และส้มตำอาหารยอดนิยมของคนไทยอยู่ในอันดับที่ 46 (MGR ONLINE, 2564) ปัจจุบัน TasteAtlas เว็บไซต์ด้านอาหารที่มีชื่อเสียงได้จัดอันดับอาหารประเภทแกงที่ดีที่สุดในโลกประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2566 ซึ่งปรากฏว่า เมนูอาหารไทยอย่าง “แกงพะแนง” ได้รับความนิยมมาเป็นอันดับ 1 ให้เป็นแกงที่ดีที่สุดในโลกพร้อมกับมีเมนูอาหารไทยที่ติดอันดับเข้ามาในสูงสุด 10 อันดับคือ อันดับ 8 แกงเขียวหวาน อันดับ 9 แกงมัสมั่น (Nation Online, 2566 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ดียังมีอาหารไทยอีกหลากหลายที่ชาวต่างชาติรู้จักและชื่นชอบทั้งอาหารหวานและอาหารคาว ไม่ว่าจะเป็น ผัดไทย ต้มยำกุ้ง ต้มข่าไก่ ผัดกะเพรา ข้าวเหนียวมะม่วงและอื่น ๆ โดยที่อาหารเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูด และเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อชิมรสอาหารไทย จึงนับได้ว่าอาหารไทยมีศักยภาพและเป็นภูมิพลังทางวัฒนธรรม (soft power) (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2566 : ออนไลน์) ที่สำคัญในการสร้างจุดขาย และสร้างมูลค่าเพิ่มในการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจไทย เนื่องจากอาหารไทยเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ และประเทศไทยยังได้เปรียบจากการเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่ของโลกโดยในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารอันดับที่ 15 ของโลก ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกถึง 1.36 ล้านล้านบาท และขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก 22.7% จากปีก่อน (จรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์, 2565 : ออนไลน์) นอกจากนี้แล้วสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหารไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยคาดว่าจะในช่วงปี พ.ศ.2567-2573 สินค้าส่งออกในกลุ่มอาหารไทย เช่นกลุ่มวัตถุดิบ เครื่องปรุงรส อาหารพร้อมปรุงจะมีมูลค่าการส่งออกประมาณ 4% ของมูลค่าการส่งออกอาหารทั้งหมด (75,800 ล้านบาท) สำหรับภาคการท่องเที่ยวกลุ่มอาหารไทยจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มสะสมประมาณ 17.2% (206,000 ล้านบาท) ของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด (Thailand Plus, 2566 : ออนไลน์) จึงนับได้ว่าอาหารไทยเป็นภูมิพลังทางวัฒนธรรม (soft power) อย่างหนึ่งที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจรวมถึงการเป็นภาคอุตสาหกรรมที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาลในแต่ละปี ดังนั้นการที่ประเทศไทยจะพัฒนาอาหารไทยให้ก้าวหน้า จำเป็นต้องอาศัยเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการพัฒนาสร้างสรรค์ทางด้านอาหาร รวมทั้งนวัตกรรมเทคโนโลยี การวิจัยเพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโลกในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบันซึ่งการพัฒนาอาหารไทยให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการผสมผสานระหว่างมรดกวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ทางด้านอาหารไทยสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนโดยมีหน่วยงานสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) หรือ Creative Economy Agency (CEA) (Creative Thailand, 2561 : ออนไลน์) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการสร้างปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสร้างพื้นที่ต้นแบบที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และเริ่มต้นธุรกิจ รวมถึงย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงการรวบรวมข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และการพัฒนาผู้ประกอบการให้นำความคิดสร้างสรรค์มาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการอาหารไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันว่าเมื่อบริบทเปลี่ยนแปลงไปอาหารไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง รวมถึงนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อ

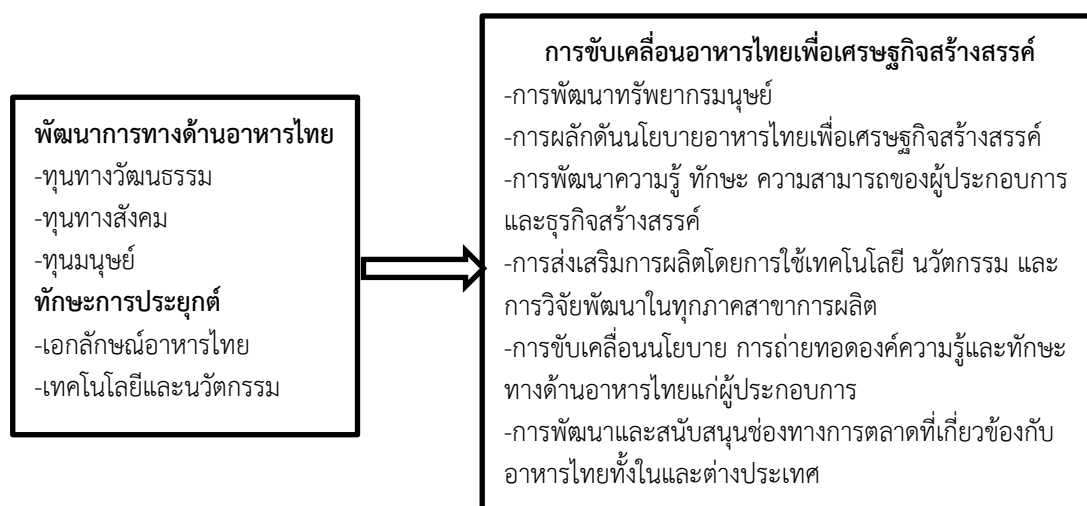
เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ว่ามีการขับเคลื่อนแผนงาน หรือนโยบายที่เกี่ยวกับอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างจริงจังจะทำให้อาหารไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจและช่วยให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างมั่นคง สมดุลและยั่งยืน และที่สำคัญคือการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของอาหารไทยที่เป็นภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยที่จะช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนภายในประเทศได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางด้านอาหารไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องอาหารไทย : ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งได้มาจากการทบทวนเอกสารทั้งหมด รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านอาหารไทย และการพัฒนาขับเคลื่อนอาหารไทยทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านการทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนทางปัญญาองค์ความรู้ทางด้านอาหารไทยที่สั่งสมไว้แต่ดั้งเดิมมาประยุกต์เข้ากับเทคโนโลยี นวัตกรรมอันจะส่งผลนำไปสู่การขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยกำหนดกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ อันประกอบด้วยเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับอาหารไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาการอาหารไทย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ภูมิปัญญา เทคโนโลยี นวัตกรรม ทุนทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องรวมถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย เอกสารทุติยภูมิได้แก่ พงศาวดารที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยในสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ หนังสือตำนานบอกเล่าเรื่องความเป็นมาของอาหารไทย เมื่อรวบรวมเอกสารทั้งเอกสารปฐมภูมิ เอกสารทุติยภูมิเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำไปวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ ชื่อเรื่องวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และทฤษฎีที่นำมาใช้มีความเกี่ยวข้องเหมาะสม โดยคำนึงถึงความถูกต้องของรูปแบบการวิจัย และวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยตามวิธีการวิจัย รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ตามขั้นตอนต่อไป

2) แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกงานวิจัย การสืบค้นข้อมูลเพื่อให้ได้เอกสารงานวิจัยที่ครอบคลุมและตรงประเด็นสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) ผู้วิจัย 3) วัตถุประสงค์การวิจัย 4) ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 6) วิธีดำเนินการวิจัย 7) ผลการศึกษา 8) สรุปความคิดสำคัญ 9) แหล่งอ้างอิง

การหาคุณภาพของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ (คณะกรรมการการจัดการความรู้, 2562)

1). คัดเลือกเอกสารงานวิจัยจากชื่อเรื่อง โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ประชากรที่ศึกษาวิจัย (Population) วิธีการที่สนใจในการศึกษา (Intervention) ผลลัพธ์ที่สนใจ (Outcomes) รูปแบบการศึกษาที่สนใจ (Research Methodology)

2) การประเมินคุณภาพเอกสารงานวิจัยโดยการจำแนกเอกสารงานวิจัยที่คัดเลือกมาแล้วตามรูปแบบวิธีการวิจัย (Study Design)

3). ความสอดคล้องระหว่างชื่อเรื่อง ปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบใด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมหรือไม่

5) การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

6). การนำเสนอผลสอดคล้องกับชื่อเรื่องวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยหรือไม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ โดยการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาการอาหารไทย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ภูมิปัญญา เทคโนโลยีนวัตกรรม ทุนทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องรวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บทความ งานประชุมทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์และข่าวสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตแล้วนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของอาหารไทยรวมถึงการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดและทำการวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดของข้อมูล แผน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย เศรษฐกิจสร้างสรรค์เมื่อแล้วเสร็จจึงนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Research)

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการทางด้านอาหารไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

อาหารไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยที่มีประวัติศาสตร์การสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนานต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยที่อาหารไทยมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรสชาติ การตกแต่งอาหารอย่างประณีต สวยงาม รวมทั้งการมีคุณค่าทางโภชนาการสูงซึ่งเป็นผลจากการปรุงอาหารด้วยสมุนไพรต่าง ๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย โดยที่พัฒนาการของอาหารไทยเริ่มขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งชาติไทยโดยมีพัฒนาการอาหารไทยแบ่งออกเป็น 4 ยุคสมัยดังนี้

1) ยุคสุโขทัย อาหารไทยเริ่มปรากฏขึ้นจากหลักฐานของหลักศิลาจารึกและวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงที่กล่าวถึงข้าวและแกง รวมถึงอาหารหลักคือข้าวที่กินกับแกงโดยมีปลาเป็นส่วนประกอบและอาหารประเภทเนื้อสัตว์มีเพียงแค่เล็กน้อยเท่านั้น

2) ยุคกรุงศรีอยุธยา อาหารไทยในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากชาวต่างชาติเนื่องจากสมัยกรุงศรีอยุธยามีสัมพันธไมตรีทางการทูต และการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศไม่ว่าจะเป็น สเปน โปรตุเกส จีน ญี่ปุ่น แต่อาหารหลักก็ยังคงมีปลาเป็นส่วนประกอบ มีอาหารประเภทน้ำจิ้ม เช่น น้ำพริกกะปิ และมีการใช้กะทิจากมะพร้าวในการปรุงอาหาร มีการใช้เครื่องเทศ เช่น หอม กระเทียม เข้ามาในการปรุงอาหาร รวมทั้งมีการถนอมอาหารไว้กินในยามขาดแคลน นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานอาหารไทยกับอาหารต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่อาหารต่างชาติจะแพร่หลายอยู่ในราชสำนัก ต่อมาจึงกระจายสู่ประชาชน และกลืนกลายกลายเป็นอาหารไทยไปในที่สุด

3) ยุคกรุงธนบุรี อาหารไทยในยุคกรุงธนบุรีจะมีความคล้ายคลึงกับอาหารไทยในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่อาหารจีนจะเข้ามามีอิทธิพลกับอาหารไทยมากขึ้น โดยเริ่มมีวิธีการปรุงอาหารประเภทตุ๋น และทอดเข้ามาในยุคสมัยนี้

4) ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ อาหารไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1-3 (พ.ศ.2325-2394) จะมีการผสมผสานอาหารต่างชาติได้อย่างกลมกลืนและมีการตกแต่งอาหารอย่างสวยงามประณีต โดยในยุคนี้จะมีทั้งอาหารว่าง อาหารหวาน และอาหารคาว และมีการปรุงอาหารด้วยเครื่องเทศแบบอินเดียและอิสลาม อย่างไรก็ตามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน อาหารไทยมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมากเพราะมีทั้งอาหารว่าง อาหารหวาน อาหารคาว และอาหารจานเดียว อีกทั้งการมีโรงพิมพ์เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงทำให้มีหนังสือตำราอาหารทั้งตำรับชาววัง และชาวบ้านเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานภูมิปัญญาอาหารไทยกับอาหารนานาชาติแล้วปรุงแต่งรสชาติให้มีความกลมกลืนในแบบอาหารไทยและกลายเป็นอาหารไทยในที่สุด

2. แนวทางการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวทางการขับเคลื่อนอาหารไทยให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงเครือข่ายผู้ประกอบการด้านธุรกิจอาหารช่วยกันผลักดันอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทางด้านอาหารไทยให้มีอัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสูงขึ้นโดยการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารไทยในรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนานำเอาความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม องค์ความรู้ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ทรัพยากรทุนปัญญา มาพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยมีหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (Creative Economy Agency : CEA) และหน่วยงานเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีแนวทางดังนี้

1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการเน้นพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับธุรกิจเชิงสร้างสรรค์เร่งพัฒนาทักษะแรงงานสร้างสรรค์ให้ก้าวทันระบบเศรษฐกิจแบบใหม่โดยการให้ทุนสนับสนุนแรงงานสร้างสรรค์ รวมถึงการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม การใช้เครื่องมือทางด้านดิจิทัล

2) การผลักดันนโยบายอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลกโดยผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงไม่จะเป็นการสนับสนุนธุรกิจที่ออกแบบมาให้เติบโตอย่างรวดเร็ว หรือที่เรียกว่าธุรกิจเกิดใหม่ (Start Up) ซึ่งธุรกิจประเภทนี้เป็นธุรกิจที่นำเทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรมมาใช้ในการประกอบธุรกิจ อาทิเช่นธุรกิจการทางด้านการถนอมอาหารด้วยการฉายรังสี ธุรกิจทางด้านเทคโนโลยีการพิมพ์อาหาร 3 มิติ ซึ่งธุรกิจ Startup เหล่านี้จะช่วยสร้างโอกาสในการผลิตอาหารรูปแบบใหม่ที่สามารถควบคุมรูปร่าง คุณภาพเนื้อสัมผัส และคุณภาพทางประสาทสัมผัสได้อย่างแม่นยำรวมถึงการสนับสนุนธุรกิจประเภท “SME” (Small Medium Enterprises) หรือ “SMB” (Small Medium Businesses) ที่นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ

3) การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถของผู้ประกอบการและธุรกิจสร้างสรรค์โดยการส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน อาทิเช่นอาหารไทยพื้นบ้าน อาหารไทยในแต่ละภูมิภาค

4) การส่งเสริมการผลิตโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และการวิจัยพัฒนาในทุกภาคสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย อาทิเช่น เครื่องปรุงรส อาหารไทยแช่แข็งการแปรรูปอาหารไทย ผลิตภัณฑ์อาหารไทยสำเร็จรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าอันจะนำไปสู่การแข่งขันในระดับโลกได้อย่างมั่นคงยั่งยืน

5) การขับเคลื่อนนโยบาย การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะทางด้านอาหารไทยแก่ผู้ประกอบการหรือบุคคลทั่วไปที่สนใจเพื่อต่อยอดทางความคิดสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางด้านอาหารไทยรวมทั้งการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ รวมไปถึงการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยอย่างต่อเนื่อง

6) การพัฒนาและสนับสนุนช่องทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศโดยการนำสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยไปแสดงในงานมหกรรมสินค้าเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และแพร่กระจายสินค้าทางด้านอาหารไทยออกสู่สายตาของชาวโลก

อภิปรายผลการวิจัย

1. พัฒนาการทางด้านอาหารไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

อาหารไทยมีพัฒนาการและประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนานโดยที่อาหารไทยก่อเกิดมาพร้อมกับความเป็นชาติไทยตั้งแต่การตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีโดยอาหารไทยเริ่มปรากฏขึ้นจากหลักฐานของหลักฐานของหลักฐานจารึกและวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงที่กล่าวถึงข้าวและแกงต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา อาหารหลักของชาวกรุงศรีอยุธยาคือข้าวและมีปลาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำกับข้าว รวมถึงได้เริ่มมีการผสมผสานอาหารไทยกับอาหารต่างชาติเนื่องจากมีชาวตะวันตกเข้ามาค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาและในสมัยกรุงธนบุรี อาหารจีนเริ่มแพร่หลายและมีอิทธิพลต่ออาหารไทยเป็นอย่างมากมีการนำกระทะมาใช้ในการประกอบอาหาร รวมทั้งมีการผสมผสานอาหารจีนกับอาหารไทยได้อย่างกลมกลืนจนมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่อาหารไทยเริ่มมีความหลากหลาย การผสมผสานระหว่างอาหารไทยกับอาหารต่างชาติเป็นไปอย่างกลมกลืนโดยการดัดแปลงอาหารนานาชาติอาทิเช่นอาหารจากประเทศสเปน โปรตุเกส จีน อินเดียให้มีรสชาติแบบไทย โดยการปรับปรุงจากเดิมมาใช้วัตถุดิบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จนกลายเป็นอาหารไทยที่เหมาะสมกับรสนิยมของคนไทยรวมทั้งอาหารไทยยังมีการพิถีพิถันตกแต่งอาหารได้อย่างงดงามประณีต จนเป็นที่ต้องตาต้องใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินาฏ ศิริสุนทร (2556) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมอาหารไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ผลการศึกษายืนยันพบว่า อาหารไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่เปลี่ยนไปโดยมีวัฒนธรรมการกินข้าวเป็นพื้นฐานและมีปลาเป็นกับข้าว รวมทั้งการที่พัฒนาการอาหารไทยมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติโดยมีวัฒนธรรมการปรุงอาหารจากจีน อินเดีย มีการนำกระทะมาใช้ในการปรุงอาหาร แต่ถึงแม้ว่าอาหารไทยจะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากชาติอื่นแต่ถูกนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับรสนิยมของคนไทยโดยนำวัตถุดิบ เครื่องปรุงที่มีในท้องถิ่นจนได้เป็นอาหารจานใหม่ที่ถูกปากและเหมาะสมกับคนไทย และนอกจากอาหารไทยจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแล้วรสชาติของอาหารไทยยังกลมกล่อมจนได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ โดยที่วัฒนธรรมการปรุงอาหารไทยเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยรวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ในการปรุงแต่งและดัดแปลงที่แสดงถึงวัฒนธรรมการกินที่หลากหลายมีการนำองค์ความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นภูมิปัญญาในการคัดเลือกวัตถุดิบในท้องถิ่นและนำมาปรุงอาหารได้อย่างลงตัวส่งผลให้อาหารไทยกลายเป็นภูมิพลังทางวัฒนธรรม (Soft Power) ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์นำรายได้เข้าสู่ชุมชนและประเทศเป็นจำนวนมาก

2. แนวทางการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวทางการพัฒนาขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน และในการขับเคลื่อนอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นดำเนินการขับเคลื่อนโดยการส่งเสริมภาคการผลิตด้วยการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และการวิจัยพัฒนาในทุกภาคสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย รวมถึงการขับเคลื่อนนโยบาย การถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและทักษะทางด้านอาหารไทยแก่ผู้ประกอบการและบุคคลทั่วไป และมีการพัฒนา สนับสนุนช่องทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา พงษ์มานะวงศ์ (2561 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ต้นแบบการพัฒนากรุงเทพมหานครเมืองแห่งอาหารการกินด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า การพัฒนาอาหารด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการวิจัย พัฒนา รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องและการให้การศึกษาพัฒนาธุรกิจอาหารและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการขยายตลาดอาหารไทย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ ศรีชุมพล และคณะ (2563 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ไทย-ยวน : การพัฒนาอาหารพื้นบ้านเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอาหารพื้นบ้านไทย-ยวน เป็นการนำเอาองค์ความรู้ และวิธีการทำอาหารจากภูมิปัญญามาเป็นฐานข้อมูลต่อยอดเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กล่าวสรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้นล้วนพบว่า อาหารไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณและมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดรวมทั้งการที่อาหารไทยมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของ

ชาวต่างชาติส่งผลให้อาหารไทยกลายเป็นภูมิพลวัฒนธรรม (Soft Power) ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจไทยอันเป็นการนารายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมั่นคง มั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาครัฐควรผลักดันนโยบายการพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการทางด้านอาหารไทย ส่งเสริมความรู้ด้านการนำเทคโนโลยีมาประกอบการในการดำเนินธุรกิจ ส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ในธุรกิจเพื่อจะสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้
2. ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันเร่งขับเคลื่อนอาหารไทยออกสู่สายตาผู้คนทั่วโลก เนื่องจากอาหารไทยเป็นที่นิยมในต่างประเทศจึงควรมีการเร่งดำเนินการทางด้านอาหารไทยอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องอันจะเป็นการทำให้อาหารไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ซึ่งจะช่วยให้ยอดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศต้องการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อลิ้มรสอาหารไทยและยังช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไปในตัว
3. ภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถประยุกต์นำเอาทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทยมาต่อยอดธุรกิจโดยการให้เงินทุนสนับสนุนหรือการจัดกิจกรรมการแข่งขันทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีทางธุรกิจโดยมีเงินทุนจากภาครัฐให้การสนับสนุนอันจะส่งผลทำให้เกิดธุรกิจเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างหลากหลายนำมา ซึ่งรายได้ทางด้านเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. ควรศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มอาหารพื้นบ้านในแต่ละภาคของไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาอาหารไทยเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการจัดการความรู้. (2562). **คู่มือการประเมินคุณภาพเอกสารงานวิจัย**. กรุงเทพฯ :
- สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์.
- จรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์. (2565). **พาณิชย์หนุน “อาหารไทย อาหารโลก” รับประชากรโลกเพิ่มขึ้น พร้อมส่งเสริม “ซอฟต์แวร์เวอร์” ดึงผู้ซื้อทั่วโลก** “THAIFEX - ANUGA ASIA 2023”. [Online]. Available : <https://mgronline.com/smes/detail/9660000047641>. [2566, กรกฎาคม 12].
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2566). **เปิดความหมาย ‘ภูมิพลวัฒนธรรม’ คำจำกัดความ ‘ซอฟต์แวร์เวอร์’ แบบไทย ๆ**. [Online]. Available : <https://thethaiger.com/th/news/966504/>. [2566, ธันวาคม 2].
- บัญชา พงษ์มานะวงศ์ (2561). **ต้นแบบการพัฒนากรุงเทพมหานครสู่เมืองแห่งอาหารการกินด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระมหาธรรมราชาที่ 1 พญาสิไทย. (2526). **ไตรภูมิภาพหรือไตรภูมิพระร่วง ฉบับตรวจสอบชำระใหม่**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ลาอูแบร์, ซิมมอน เดอ. (2557). **จดหมายเหตุ ลาอูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. (สันต์ ท. โกมลบุตร, แปล). กรุงเทพฯ : ศรีปัญญา. (ต้นฉบับ พิมพ์ ค.ศ. 1693).
- สิริญา ศิริสุนทร. (2556). **วัฒนธรรมอาหารไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึก.
- สุทธิพงศ์ ศรีชุมพล และคณะ. (2563). **ไทย-ยวน : การพัฒนาอาหารพื้นบ้านเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดอุดรธานี** วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 7 (4), 330-344.
- Creative Thailand. (2561). **Creative Economy in Action**. [Online]. Available : https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=28031. [2566, กรกฎาคม 6].

- CNN Travel. (2021). **The world's 50 best foods**. [Online]. Available :
<https://edition.cnn.com/travel/article/world-best-food-dishes/index.html>.
[2566, มิถุนายน 29].
- MGR ONLINE. (2564). **"มัสมั่นไทย" ยังคงครองแชมป์อาหารจานเด็ดที่สุดในโลก**. [Online]. Available :
<https://mgronline.com/travel/detail/9640000038071>. [2566, มิถุนายน 29].
- Nation Online. (2566). **เว็บไซต์แนะนำอาหาร TasteAtlas จัดอันดับ 3 แกงไทยติดท็อปเท็น โดย "แกงพะแนง" อันดับหนึ่ง "แกงเขียวหวาน" และ "มัสมั่น" ติดอันดับ 8 และ 9**. [Online]. Available :
<https://www.nationtv.tv/lifestyle/food/378908246>. [2566, กรกฎาคม 8].
- Thailand Plus. (2566). **Soft Power อาหารไทย พันทิพย์ใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย**.
[Online]. Available : <https://www.thailandplus.tv/archives/692406>. [2566, กรกฎาคม 2].

การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม
โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล

DEVELOPMENT OF CHINESE SUBJECT LEARNING OUTCOMES ON THE
TOPIC OF FOOD AND BEVERAGES USING GROUPING TECHNIQUES OF
6TH-GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS AT
WAT SRINUANTHAMAWIMON SCHOOL

สุกัญญา สมทรัพย์ตระกูล*, กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และ ธนาตล สมบูรณ์

นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Sukanya Somsuptrakul*, Kannaphat Hunsuwan and Tanadol Somboon

Student of Curriculum and Instruction, Bangkokthonburi University, Bangkokthonburi University and Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail : 6533200030@bkkthon.ac.th

(วันที่รับบทความ : มกราคม 8, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : กุมภาพันธ์ 1, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : กุมภาพันธ์ 5, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม กระบวนการวิจัยนี้มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา 2) ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ 3) ขั้นตอนการนำไปใช้ และ 4) ขั้นตอนประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล จำนวน 34 คน ได้มาจากการวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้วิธีจับสลากซึ่งมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ภาษาจีน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 22.23 ($\bar{X} = 22.23$) คิดเป็นร้อยละ 74.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70

2) ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่ามี ค่าความก้าวหน้าทางการเรียนเท่ากับ 0.57 ($<g > = 0.57$) อยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 57 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมลที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67)

คำสำคัญ : เทคนิคการแบ่งกลุ่ม, ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน, โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล

Abstract

This research uses a research and development process with the objectives : 1) to develop the learning outcomes of the chinese subject about food and beverages using grouping techniques of students in Grade 6, Wat Srinuanthamawimon School to meet the criteria of 70 percent, 2) to study the progress of learning chinese on the subject about food and beverages using grouping techniques

of students in Grade 6 at Wat Srinuanthamawimon School and 3) to study the satisfaction of students in Grade 6 with learning Chinese about food and beverages using grouping techniques. This research process has 4 steps : 1) content presentation step, 2) practice step, 3) application step, and 4) evaluation step. The sample group was 34 Grade 6 students at Wat Srinuanthamawimon School, obtained by using Simple Random Sampling, using a lottery method with classrooms as random units. The research tools include content and learning activities for the Chinese subject about food and beverages, Learning management plan using grouping techniques, Chinese language learning achievement test, Questionnaire on student satisfaction with learning using grouping techniques. Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that :

1. Learning outcomes of the Chinese language subject about food and beverages using grouping techniques of students in Grade 6, Wat Srinuanthamawimon School. It was found that the students had an overall average score of 22.23 ($\bar{X} = 22.23$) or 74.11 percent, which was higher than the specified criteria of 70 percent.

2. Progress in learning Chinese language subjects about food and beverages using grouping techniques of students in Grade 6 at Wat Srinuanthamawimon School. It was found that the learning progress value was 0.57 ($<g> = 0.57$), which was at a moderate level. or equivalent to 57 percent, which is in line with the assumptions set.

3. Satisfaction of Grade 6 students at Wat Srinuanthamawimon School towards learning the Chinese language subject about food and beverages using grouping techniques Overall, it is at a high level ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67).

Keywords : Grouping Techniques, Chinese Subject Learning Outcomes, Wat Srinuanthamawimon School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมโลกปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนและในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และมีแนวโน้มที่จะขยายบทบาทในประชาคมโลกอย่างต่อเนื่อง จึงมีผู้ใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเป็นจำนวนมาก ประมาณ 2,000 ล้านคนทั่วโลก นับเป็นลำดับสองรองจากภาษาอังกฤษ และเป็นภาษาหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น ภาษาจีนจึงเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษา สำหรับประเทศไทยและประเทศจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดี โดยมีการร่วมลงทุนใน ธุรกิจ และการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2556 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นอย่างดี ทำให้ประเทศไทย ได้เริ่มผลักดันให้คนไทยเรียนภาษาจีน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาของรัฐและเอกชน เช่นเดียวกับภาษาต่างประเทศอื่น ๆ อาทิ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร สร้างความร่วมมือทางการค้า เศรษฐกิจ และภาคบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดให้มีการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น และได้บรรจุภาษาจีนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งหวังเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสามารถสื่อสารภาษาจีนขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแสดงออก สามารถใช้ภาษาจีนในการแสวงหาความรู้ ศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวและวัฒนธรรมจีน เพื่อเข้าถึงปรัชญา วิถีคิด และวิถีชีวิตของชาวจีน สามารถเปรียบเทียบและถ่ายทอดความคิด และวัฒนธรรมไทย-จีนด้วยภาษาจีนอย่างสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาจีน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 211) โดยกระทรวงศึกษาธิการให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรรายวิชาภาษาจีน เป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือเปิดเป็นแผนการเรียนในหลักสูตรได้ตามความพร้อมของสถานศึกษา

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนโดยได้กำหนดมาตรการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 161) 1) การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้เริ่มเปิดสอนได้ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป และในการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ ให้มีการปรับคาบเรียนและจำนวนนักเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีการจัดกิจกรรมค่ายภาษาแบบเข้มข้นสำหรับนักเรียน 2) พัฒนาหลักสูตรภาษาจีนให้มีความต่อเนื่องโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรและแนวทางการทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างบูรณาการทั้งจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับส่งเสริมกลุ่มนักเรียนที่มีศักยภาพด้านภาษาจีนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะภาษาจีนมาก 3) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนให้ปรับปรุงสื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยน พร้อมจัดทำคู่มือครูประกอบการใช้ พัฒนาและจัดทำสื่อการสอนหลักและสื่อการสอนสนับสนุนที่มีคุณภาพทันสมัย 4) การวัดและประเมินผลความสามารถในการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนด้วยเครื่องมือประเมิน ที่ได้มาตรฐานสากล หรือใช้ข้อสอบกลางที่พัฒนาโดย สพฐ. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและพัฒนาคัดข้อสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาจีนโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 5) พัฒนาครูสอนภาษาจีน โดยสำรวจข้อมูลพื้นฐานและจัดทำฐานข้อมูลของครูผู้สอน เพื่อวางแผนเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างและการพัฒนาครู ตลอดจนกำหนดมาตรฐานความรู้ความสามารถทางภาษาของครูสอนภาษาจีน โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานของเจ้าของภาษา สอบวัดความรู้ ความสามารถและทักษะด้านภาษาจีนของครู สอนภาษาจีน เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาต่อไป และ 6) การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน โดยให้มีคณะกรรมการควบคุมคุณภาพทั้งระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้อาเซียนมีความสำคัญ ดังนั้น ผู้สอนควรตระหนักและทำความเข้าใจ เพื่อได้วางรูปแบบแนวการสอนให้ถูกต้องทำให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ในการใช้ภาษาและสามารถนำไปใช้สื่อสารได้จริงในชีวิตประจำวัน (อดิเรก นวลศรี, 2558 : 51) เมื่อเปรียบเทียบทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน จะพบว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญและเป็นทักษะจำเป็นพื้นฐาน เพราะทักษะการพูดใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนนั้นต้องการให้ผู้เรียนภาษาจีน มีความสามารถนำภาษาจีนไปใช้ได้จริงในติดต่อกับชาวจีนที่มาทำธุรกิจการค้า (ธนภณ ไชยชนะ, 2557 : 8) แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยสถานการณ์การเรียนการสอนภาษาจีนของศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับธนาคารกรุงเทพ (Zheng AiPing, 2560 : 2) พบว่า คนไทยที่เรียนวิชาภาษาจีน 80% ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง ปัจจัยหลักที่ทำให้การเรียนการสอน ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน กิจกรรมที่นำมาจัดไม่น่าสนใจ และไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนชอบเรียนวิชาภาษาจีน และสอดคล้องกับวิภาวรรณ สุนทรจามร (2559 : 61) ที่กล่าวว่า ความกลัวภาษาจีน เพราะคิดว่าภาษาจีนยาก มีตัวอักษรมากมาย คำศัพท์หลากหลาย การขาดความมั่นใจในตัวเอง ขาดแรงบันดาลใจในการเรียนภาษาจีน และนอกจากนี้ปัญหาที่พบจากเอกสารงานวิชาการของโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล แสดงให้เห็นว่า คณะนิเทศภาษาจีนของนักเรียนประจำปีการศึกษา 2563-2565 ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล, 2565 : 44) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะอยู่ในวัยที่สามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ ได้ (Penfield and Lamar, 1959) ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับประถมศึกษา พบปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แม่ว่านักเรียนจะอยู่ในวัยที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ภาษาจีน หากนักเรียนขาดความมั่นใจการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ส่วนใหญ่จะไม่สามารถจดจำคำศัพท์ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สามารถให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ได้แก่ เทคนิคการแบ่งกลุ่ม คือ ในแต่ละชั้นของการจัดการเรียนรู้นั้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มจะก่อให้เกิดการเพิ่มแรงบวกได้แก่ความต้องการพัฒนาตนเองทั้งด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ความต้องการฝึกปฏิบัติการทางภาษาจากตนเองไปสู่สังคมในกระบวนการทำงาน และปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน นอกจากนี้ยังช่วยลดแรงลบ อันได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่ส่งผลดีต่อการเรียนและการทำงาน (Bernard Burnes, 2547) จึงนับได้ว่าจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการแบ่งกลุ่มนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียน เกิดแรงจูงใจที่ดีในการเรียน เป็นการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน ช่วยเปิดพื้นที่ในการเรียนรู้ภาษาจีนซึ่งต้องอาศัยการฝึกหรือใช้งานจริงกับผู้อื่น และสร้างเสริมกระบวนการทำงานในอนาคต ตลอดจนการดึงความรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มออกมาใช้ในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และสร้างการตกผลึกในองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Su-Fei

Lin (2018 : 42) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยให้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนวิชาเอกภาษาจีน จำนวน 44 คน ได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ จากการทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียน โดยมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม จำนวน 24 คน พบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ผ่านกิจกรรมกลุ่ม (GW) และการทำแบบฝึกหัดช่วยให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้ ยาวนานกว่าการเรียนรู้แบบเดี่ยว (IW)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

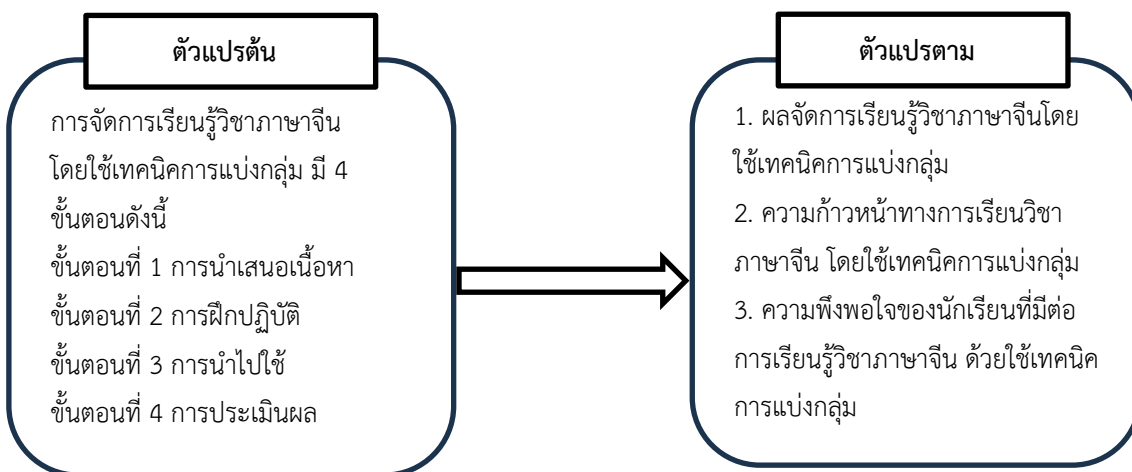
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70
- 2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม มีสมมติฐาน ดังนี้

- 1) ผลการเรียนรู้ภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70
- 2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล ที่เรียนรู้ภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม มีความก้าวหน้ามากกว่า ร้อยละ 50
- 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล จำนวน 4 ห้อง ห้องเรียนละ 34 คน โดยจัดนักเรียนของแต่ละห้องแบบละความสามารถกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล จำนวน 1 ห้อง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีจับสลากมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้ (Production) ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

- 1) ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล
- 2) ความก้าวหน้าทางการเรียนภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล
- 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม
2. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม
3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ภาษาจีน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม
 - 1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม
 - 1.2 สร้างชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาจีน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม ประกอบด้วย
 - แผนที่ 1 เรื่อง ฉันกินโจ๊ก (我吃粥)
 - แผนที่ 2 เรื่อง ฉันมีไอศกรีม (我有冰淇淋)
 - แผนที่ 3 เรื่อง ฉันดื่มชาเขียว (我喝绿茶)
 - แผนที่ 4 เรื่อง โรงอาหารมีเกี๊ยว (食堂有饺子)
 - 1.3 นำเสนอชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระภาษาจีน (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมของชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ว่าเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยกำหนดคะแนน ประเมินด้วยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ได้ผลการวิเคราะห์ ความเหมาะสมของชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00) ตามเกณฑ์ของเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 70-71)
 - 1.4 ปรับปรุงและแก้ไขชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม และ นำมากำหนดขอบเขตในแต่ละชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรม สำหรับการทดลองในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-4 ต่อไป

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม

2.1 ศึกษาเอกสารชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องตามเนื้อหา รูปแบบการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ตามเรื่องที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.2 ออกแบบการเรียนการสอน และสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาภาษาจีน เพื่อพัฒนาผล การเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการ สอนและการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการนำเสนอ เนื้อหา (Presentation) (2) ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) (3) ขั้นการนำไปใช้ (Production) และ (4) ขั้นการวัดและ ประเมินผล (Evaluation)

2.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระภาษาจีน (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และ ประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมกับ การ นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่ เพื่อหา คุณภาพของเครื่องมือ โดยกำหนดคะแนนประเมินด้วยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert) ได้ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92) ตามเกณฑ์ของเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 70-71)

2.4 ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน ตามคำแนะนำและข้อคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดในแบบประเมิน และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

3. แบบทดสอบผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล

3.1 ศึกษาเอกสารชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องตามเนื้อหาตามเรื่องที่กำหนดไว้ใน หน่วยการเรียนรู้ และวิธีการสร้างแบบทดสอบผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อกำหนดเป็น กรอบ ในการสร้างข้อคำถาม

3.2 สร้างแบบทดสอบผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยกำหนดให้แบบทดสอบที่ มีคะแนนข้อที่ถูกต้องเท่ากับ 1 คะแนนและค่าคะแนนข้อที่ผิดเท่ากับ 0 คะแนน

3.3 นำแบบทดสอบผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีนให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาสาระภาษาจีน (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบว่าสอดคล้องตามเนื้อหาและ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ เมื่อนำผลการตรวจสอบประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหา ค่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ทุก ข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

3.4 นำแบบทดสอบการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อ ตรวจสอบหาความยากง่าย ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.63 เมื่อนำคะแนนมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็น ราย ข้อคำถาม ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.72 และเมื่อนำคะแนนมาคำนวณหาความเชื่อมั่นแบบ KR-20 ได้ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

3.5 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามของแบบทดสอบให้มีความสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงต่อไป

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล ที่มีต่อการ เรียนรู้วิชา ภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม

4.1 ศึกษาชุดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องตามเนื้อหาตามเรื่องที่กำหนดไว้ในหน่วยการ เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้าง ข้อคำถาม

4.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยกำหนดให้คะแนนในแบบประเมินความพึงพอใจอยู่ใน รูปแบบของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) เป็นคะแนนความพึงพอใจ 5 ระดับ

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามว่าสอดคล้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยคำนวณค่า

คะแนนเป็นรายข้อคำถาม โดยนำผลการตรวจสอบประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

4.5 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดลองงานวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตเข้าทำการเก็บทดลองจากคณะศึกษาศาสตร์ ดำเนินการขออนุญาตเพื่อทำการทดลองและการวิจัย
2. ทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการดำเนินการทดลอง จุดประสงค์การทดลอง และวิธีการประเมินผลการเรียน
3. ดำเนินการสอนตามแผนการเรียนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ตามลำดับ จากนั้นชี้แจงการเรียนรู้อาษาภาษาจีน โดยวิธีการสอนแบบเทคนิคแบ่งกลุ่ม แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง
4. ให้นักเรียนใช้แบบทดสอบผลการเรียนรู้หลังเรียนชุดเดียวกันกับก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ละ 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาจีนเริ่มต้น การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีการสอนแบบเทคนิคการแบ่งกลุ่มในนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง
6. นำข้อมูลและคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
7. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
8. นำเสนอผลการวิจัยและจัดทำรูปเล่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีธรรมวิมล วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย $\bar{X}$
2. ความก้าวหน้าทางการเรียนทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล วิเคราะห์โดยใช้สูตรการหาความก้าวหน้าตามวิธี Normalized Gain
3. ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล ที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 22.23 ($\bar{X} = 22.23$) คิดเป็นร้อยละ 74.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70
2. ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่ามี ค่าความก้าวหน้าทางการเรียนเท่ากับ 0.57 ($<g > = 0.57$) อยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 57 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมลที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.23 ($\bar{X} = 21.23$) คิดเป็นร้อยละ 74.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระเรื่องอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ อีกทั้งยังได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากที่ได้แสดงออกทั้งด้านการจัดกิจกรรมกลุ่ม การตอบคำถามในห้องเรียน รวมถึงการทำใบงานต่าง ๆ และครูได้ปรับเนื้อหาที่ยากให้ง่ายขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ข้อสังเกตที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแบ่งกลุ่มเนื่องจากการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้ แต่ละขั้นตอนมีการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ทั้งหมด เช่น ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอเนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาใหม่เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ในเนื้อหาใหม่ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้จริง ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียน ได้ฝึกใช้ภาษาที่เรียนรู้ใหม่ โดยผู้สอนจะเป็นผู้นำในการฝึกปฏิบัติ และนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 ขั้นการนำไปใช้ คิดได้อย่างเป็นระบบ รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนได้ใช้ความคิดไตร่ตรอง ตั้งคำถาม รวบรวมความเข้าใจเนื้อหาคำศัพท์เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม และขั้นที่ 4 ขั้นการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับขวัญหทัย ทองวิวัฒน์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally Robin) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally Robin) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขอบเขตคุณภาพเมืองปราชญ์บุรี 2 จำนวน 8 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลเมืองปราชญ์บุรี จำนวน 25 คน โดย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally Robin) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษตามเทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally Robin) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางกรเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยการใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล พบว่า มีค่าความก้าวหน้าทางการเรียนเท่ากับ 0.50 ($<g> = 0.50$) คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะเทคนิคการแบ่งกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง สามารถคิดและออกแบบความรู้ได้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการเสนอความคิดของตนกับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุริยะ หาญพิชัย (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่ม ในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ และการ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นที่เรียนในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ ภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 89 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่ม แล้วเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาและแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการศึกษาพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 และระดับความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศการเรียน ความพึงพอใจด้านเนื้อหา และด้านการจัดกิจกรรม

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมลที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1) ด้านการเรียนการสอนเท่ากับ 4.42 ($\bar{X} = 4.42$) 2) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับเท่ากับ 4.40 ($\bar{X} = 4.40$) 3) ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอนเท่ากับ 4.33 ($\bar{X} = 4.33$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 4) ด้านสภาพแวดล้อมเท่ากับ 4.04 ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ โดยคะแนนความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเทคนิคการแบ่งกลุ่ม นักเรียนได้มีการฝึกทักษะการสื่อสารพร้อมกันทั้งชั้น กลุ่มย่อย และรายบุคคล ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาโดยเทคนิคการแบ่งกลุ่ม ประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำเสนอ ขั้นฝึก ขั้นนำไปใช้ และการวัดประเมินผล สอดคล้องกับการวิจัยของยุภาพร นอกเมือง (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชา ภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาจีน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และ t-test for dependent sample ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 10.08 คะแนน และมีคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.32 คะแนน คะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนน 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนควรนำเทคนิคการแบ่งกลุ่ม ไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางการพูดภาษาจีนกับนักเรียนระดับชั้นอื่นต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์และมีศักยภาพในการเรียนรู้วิชาภาษาจีนระดับที่สูงขึ้น และครูผู้สอนควรนำเทคนิคการแบ่งกลุ่ม มาจัดกิจกรรมบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไปด้วย

2. จากผลการวิจัยพบว่า เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป มีความก้าวหน้ามากกว่า 0.50 พบว่า มีค่าความก้าวหน้าทางการเรียนเท่ากับ 0.57 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (Medium Gain) หรือมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 57 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรนำเทคนิคการแบ่งกลุ่มปฏิบัติต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยพัฒนาด้านความคิดของนักเรียนให้มีการพัฒนาด้านความคิดให้ได้หลากหลายและกว้างไกลด้วยการใช้ทักษะที่กระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกัน และเพิ่มพูนความกระตือรือร้นในการเรียนของนักเรียน ทำให้รูปแบบการสอนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะได้ฝึกปฏิบัติด้วยการเรียนรู้ร่วมกันช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจากความเข้าใจอย่างแท้จริงด้วยตัวเอง ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีพัฒนาการคิดสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และการบริหารจัดการความรู้แท้ (Knowledge Management) การปรับประยุกต์เทคนิคการแบ่งกลุ่มดังกล่าวนี้หากมีการดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ สามารถนำไปสู่ความก้าวหน้าทางการเรียนที่

สูงขึ้น หรือพัฒนาให้ความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง (High Gain) และพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล เรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1) ด้านการเรียนการสอนเท่ากับ 4.42 ($\bar{X} = 4.42$) จึงควรมีการพัฒนาส่งเสริมด้านการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้วิชาภาษาจีนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอต่อไป รวมถึงการเลือกใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละวัย และเร่งพัฒนาด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนวิชาภาษาจีนไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปต่อยอดประกอบอาชีพได้ในอนาคต ด้านสื่อนวัตกรรม ให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย และความพึงพอใจด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ($\bar{X} = 4.04$) ครูผู้สอนควรพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนมากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มสาระอื่น ๆ ควรนำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม มาช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับชั้นเรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ทำให้ผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนและนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะทักษะในแต่ละด้านจนครบทุกด้าน และใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อผู้สอนได้สามารถดำเนินการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนนำมาสู่การปรับปรุงข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ซึ่งจะพัฒนาทักษะในด้านการใช้ภาษาเชิงวิชาการสื่อสารภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในทุกระดับชั้นเรียนต่อไปตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม เช่น การคิดวิเคราะห์ หรือแรงจูงใจ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ให้ผู้เรียนได้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมระหว่างเรียนได้มากขึ้น
4. ควรศึกษาวิจัยทดลองเปรียบเทียบกับผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ให้หลากหลายกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น และศึกษาพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาจีน และแก้ไขปัญหของผู้เรียนแต่ละคนได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขวัญหทัย ทองวิวัฒน์. (2557). **ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally Robin) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสำหรับการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนภณ ไชยชนะ. (2557). **การพัฒนาการเขียนพินอิน (สระลดรูป) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย (รายงานผลการวิจัย)**. เชียงใหม่ : โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ยุภาพร นอกเมือง. (2563). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ**
ร่วมใจ. วารสารครุศาสตร์สาร, 14 (2), 61-70.

- โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล. (2565). เอกสารงานวิชาการด้านคะแนนวัดผลโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล.
กรุงเทพฯ : โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล.
- วิภาวรรณ สุนทรจามร. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
สังเคราะห์ภาพรวม (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล. (2565). เอกสารงานวิชาการด้านคะแนนวัดผลโรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล.
กรุงเทพฯ : โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2556). ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจจีน. [Online]. Available :
<https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/investment/>. [2566, กันยายน 1].
- สุริยะ หาญพิชัย. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชา
สถานการณ์โลกปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อดิเรก นวลศรี. (2558). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาจีนด้วยวิธีตอบสนองด้วยท่าทาง TPR ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดคูยาง สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
วารสารปัญญาภิวัฒน์, 7 (1), 149-158.
- Bernard Burnes. (2547) .Kurt Lewin and the Planned Approach to Change: A Re-appraisal.
Journal of management Studies, 41 (6), 977-1002.
- Penfield, L.W., and Lamar. (1959). *Speech and Brain-Mechanisms*, Princeton University Press.
- Su fen Lin. (2018) The Effect of Group Work on English Vocabulary Learning.
Journal of Education and Learning, 7 (4), 163-178.
- Zheng AiPing. (2560). การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานีตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารและครู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

**การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด
รายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**

**A STUDY OF LEARNING OUTCOMES IN THE COURSE OF LEARNING
MANAGEMENT THROUGH COLLABORATIVE LEARNING TECHNIQUES FOR
THINK PAIR SHARE AMONG EARLY CHILDHOOD EDUCATION STUDENTS AT
BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY**

กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ*

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Kannaphat Hunsuwan*

Lecturer in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail : kannaphat.hunsuwan@gmail.com

(วันที่รับบทความ : มกราคม 19, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : กุมภาพันธ์ 14, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : กุมภาพันธ์ 27, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาการจัดการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้แก่ นักศึกษากลุ่ม 2 EC/65 จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ : ผลการจัดการเรียนรู้, วิชาการจัดการเรียนรู้, เทคนิคเพื่อนคู่คิด

Abstract

This research is an experimental study aimed at 1) comparing the learning outcomes with collaborative learning techniques for Think Pair Share in the learning management course of students in the field of early childhood education before and after class and 2) investigating the satisfaction of students towards learning with collaborative learning techniques for Think Pair Share in the Learning management course. The sample group consisted of second year early childhood education students in the Faculty of Education, Bangkokthonburi University obtained using a simple random sampling method using the classroom as the random unit, including 23 students in group 2 EC/65. The tools used in the research consisted of 1) a learning management plan using the techniques for Think Pair Share, 2) a test to measure learning outcomes which has a reliability value of 0.82 and 3) questionnaire on

satisfaction with cooperative learning techniques for Think Pair Share with a confidence value of 0.90. Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation and Dependent t-test.

The results were as follow :

1. The learning outcomes of students with collaborative learning techniques for Think Pair Share in the learning management course after studying higher than before studying statistically significant at the .01 level.
2. The satisfaction of students with collaborative learning technique for Think Pair Share in the learning management course is high (mean = 4.28, S.D. = 0.49).

Keywords : Learning Outcomes, Learning Management Course, Techniques for Think Pair Share

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และข้อมูลข่าวสารที่ทุกคนสามารถแสวงหาและเรียนรู้ได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด ทำให้สถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ นโยบายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาเป็นผู้มีปัญญา คิดเป็น แก้ปัญหาได้ ด้วยตัวเอง สามารถคิดวิเคราะห์ ได้อย่างมีเหตุผล มีมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562 : 6-7) การจัดการเรียนรู้ของครูจึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งกระบวนการศึกษาเรียนรู้ของไทยในอดีต เน้นหนักในเนื้อหาและการท่องจำมากกว่าการสร้างพื้นฐานการคิดส่งผลให้เด็กคิดไม่เป็น และเกิดความเครียดตัวอุปสรรคของการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด ตัดสินใจลงมือทำ และรับผิดชอบให้มีความรู้ ในการจัดการสอดคล้องกับทฤษฎีของชาวมณี (2560 : 113) ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาแบบเดิมเน้นมีลักษณะที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางดังนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาต้องเปลี่ยนบทบาทของตน จากการเป็นผู้ชี้แนะและถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือเช่นเดียวกันให้มีการพัฒนาศาสตร์การปฏิบัติการการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง

ในปัจจุบันสภาพปัญหาในการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ยังพบปัญหาในการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี พบว่า ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่ได้มีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ผู้สอนกลับมีบทบาทมากกว่าผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้มักศึกษาจะมีส่วนร่วมน้อย ทำให้นักศึกษาขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ซึ่งในงานวิจัยของดร.ณนา นาคชัยฤทธิ์ (2562 : 2) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีในปัจจุบันไว้ว่า มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการพัฒนาการเรียนรู้จะพัฒนาโดยส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการจัดการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งต้องดำเนินการทั้งด้านผู้เรียนผู้สอนด้านวิธีการเรียนการสอน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาที่ผลิตและพัฒนาบัณฑิต วิชาชีพครู ผู้ซึ่งจะเป็นกำลังในการสร้างและพัฒนาชาติ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ค้นคว้าตาม ความสนใจ และความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง

การสอนโดยให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการร่วมคิดร่วมทำแบบร่วมมือกันจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ ได้ข้อมูลได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม จัดว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อีกวิธีหนึ่ง การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้โดยมีการจัด

กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการปฏิสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการคิดวิเคราะห์โดยกระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของตนเอง (ทศนา แคมมณี, 2560 : 102-103) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ เพราะในบางครั้งนักศึกษา อาจมีความไม่มั่นใจในการคิดแก้ปัญหาเพียงคนเดียว และมีความรู้สึกลัวว่าการคิดและตัดสินใจคนเดียว อาจผิดพลาด เกิดความไม่มั่นใจในการตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น การเรียนด้วยเทคนิคนี้ผู้เรียนจะต้องเรียนอย่างจริงจัง และสนใจในเรื่องที่เรียนตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติบทบาทการเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดี คอยช่วยเหลือกันร่วมคิด อธิบายและตอบคำถามต่าง ๆ แก่คู่ของตนได้ การจัดการเรียนรู้ในลักษณะแบบเป็นคู่ เป็นเทคนิคที่ได้รับการยอมรับมากอีกรูปแบบหนึ่ง สามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับชั้น อีกทั้งมีข้อดีในการส่งเสริมทักษะทางสังคมจากการช่วยเหลือกัน เสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้นักศึกษาไม่เบื่อหน่าย และยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาในการคิด การตอบ คำถาม และการมีส่วนร่วมในห้องเรียนอีกด้วย ความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะส่งผลให้บุคคลสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ เกิดความกล้าคิด กล้าแสดงออก ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาได้ (พรทิพย์ ดิษฐปัญญา, 2563 : 3)

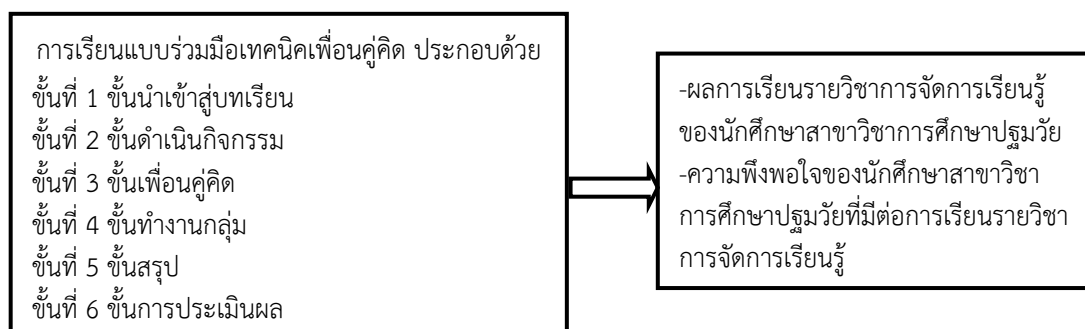
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา การจัดการเรียนรู้ (MCI 203) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ผ่านมาประสบกับปัญหานักศึกษาไม่ค่อยสนใจเรียน รวมทั้งไม่ส่งผลงานภาระงานที่มอบหมายให้ตามกำหนดเวลา ผลการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้แก่ศึกษาเป็นวิธีการสอนแบบบรรยาย กิจกรรมการค้นคว้าจะเป็นลักษณะของงานเดี่ยวมากกว่าการรวมกลุ่มร่วมคิดร่วมทำ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ มีการทำงานเป็นทีม นักศึกษาได้มีเพื่อนร่วมคิดร่วมทำ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และส่งผลงานตามที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ได้ตามกำหนดเวลา สามารถพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลการเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาผลการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดราย วิชาการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เรียนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เรียนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 108 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้แก่ นักศึกษากลุ่ม 2 EC/65 จำนวน 23 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ครั้งนี้ ได้แก่

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นเพื่อนคู่คิด ขั้นที่ 4 ขั้นทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป และขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้รายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดตาม มคอ.3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการ ดังนี้
 - 1.1. ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาการจัดการเรียนรู้ (EU 203) ตาม มคอ.3 ของสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 - 1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด 6 ขั้นตอน
 - 1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระ (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.4 ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีน ตามคำแนะนำและข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดในแบบประเมิน
2. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบ ด้วยกระบวนการดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ เพื่อสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาการจัดการเรียนรู้ (EU 203) ตาม มคอ.3 ของสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

2.4 ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้ ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจ ว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยหาค่า IOC ได้ข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 เพื่อนำมาจัดทำเป็นแบบทดสอบ ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำไปทดลองกับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553) ซึ่งได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.37-0.65 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.31-0.86 และได้ค่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82 คัดเลือกเป็นแบบทดสอบที่นำไปใช้จริงได้จำนวน 40 ข้อ และจัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบประเมินเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวของลิเคอร์ท

3.2 นำแบบสอบถามดังกล่าวไปหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

3.3 นำแบบประเมินดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 96) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90

3.4 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดลองงานวิจัยเป็นไปตามขั้นตอน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดทำหนังสือขออนุญาตเพื่อเข้าทำการทดลองและเก็บข้อมูลการวิจัยกับคณาจารย์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2. ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวิธีการดำเนินการทดลอง จุดประสงค์การทดลอง และวิธีการประเมินผลการเรียน

3. ให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนก่อนเรียน

4. ดำเนินการสอนตามแผนในมคอ.3 ตามลำดับที่กำหนดไว้จากนั้นชี้แจงการเรียนรู้ตามขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด แก่ นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีข้อคำถามเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนหลังเรียน

6. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ตรวจสอบให้คะแนนผลการเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาเพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 บันทึกข้อมูลระดับความพึงพอใจจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่

เรียนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยดังนี้

2.1 เปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2.2 นำข้อมูลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษามาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

การทดสอบ	จำนวนนักศึกษา	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	23	40	14.434	2.982	15.468	.000
หลังเรียน	23	40	22.608	2.039		

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ผลการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 14.43 และผลการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.60 แสดงว่า คะแนนผลการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค เพื่อนคู่คิดของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่มีต่อการเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ภายหลังการจัดการเรียนรู้ได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ทั้ง 4 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่มีต่อการเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ (n = 23)

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.33	0.43	มาก
2. ด้านกิจกรรมเรียนการสอน	4.40	0.53	มาก
3. ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน	4.42	0.50	มาก
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.00	0.50	มาก
รวม	4.28	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดให้กับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ได้รับการทดลองมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1) ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน

เท่ากับ 4.42 ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมเรียนการสอน เท่ากับ 4.40 ($\bar{X} = 4.40$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับเท่ากับ 4.00 ($\bar{X} = 4.00$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด นั้นจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอนโดยทุกขั้นตอนนักศึกษาจะเป็นผู้ปฏิบัติ อาจารย์จะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและคอยชี้แนะและให้คำปรึกษาเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอน ได้แก่

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้กระตุ้นความสนใจของนักศึกษา โดยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกม ทายปัญหา กิจกรรม Brain Gym ฯลฯ จากนั้นทบทวนความรู้ด้วยคำถามกระตุ้นความคิด

ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน ผู้สอนจะนำเสนอเนื้อหาการเรียนของรายวิชาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ใช้ Power Point รูปภาพประกอบเนื้อหา ชมคลิปวิดีโอ ฯลฯ มีการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูลทำความเข้าใจในเนื้อหาด้วยตนเองด้วย

ขั้นเพื่อนคู่คิด ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่ได้มีโอกาสเลือกเพื่อนคู่คิดของตนเองภายในกลุ่มจับคู่กัน ตามความสมัครใจ เป็นเหมือนคู่บัดดี้ (Buddy) คอยช่วยเหลือกัน ร่วมคิดร่วมทำ มีการสื่อสารกันและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น มีการหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อนำเสนอในกลุ่มใหญ่ต่อไป

ขั้นทำงานกลุ่ม ขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละคู่รับงานจากกลุ่มใหญ่มาและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในคู่ของตนเองและได้ข้อสรุปแล้ว ตัวแทนคู่คิดก็จะนำผลสรุปของคู่ตนเอง มาอภิปรายร่วมกับกลุ่มใหญ่ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มใหญ่อีกครั้ง เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุด และนำคำตอบหรือข้อสรุปที่ได้นำมาสู่การร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงานของกลุ่มใหญ่เพื่อนำเสนอต่อไป

ขั้นสรุป ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ให้ตัวแทนกลุ่มใหญ่แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง ต่อครูและเพื่อนๆในห้อง เพื่อนๆในห้องสามารถซักถามข้อสงสัย รวมทั้งเสนอแนะได้ เมื่อจบการนำเสนอ ก็ให้นักศึกษาทั้งห้องช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในเรื่องที่เรียนอีกครั้ง

ขั้นการประเมินผล ขั้นนี้ นักศึกษาและครูร่วมกันประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม คัดเลือกผลงานเพื่อนำไปติดที่ป้ายนิเทศในห้องเรียน และหน้าห้องเรียน

จากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับอมรรัตน์ เตยหอม (2563 : 72) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นเพื่อนคู่คิด ขั้นที่ 4 ขั้นทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป และ ขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าจากการดำเนินการตามขั้นตอน และนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ย 16.82 คะแนน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ดิษฐ์ปัญญา (2563 : 99) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความมั่นใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 6

ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 เข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 แก้ปัญหา และ ขั้นที่ 6 สรุปความรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 การจัดการเรียนรู้ร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีนั้น ช่วยให้ผู้เรียนจดจำและคิดตามในประเด็นที่กำลังเรียนรู้ ได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง ทำให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น เป็นวิธีการเรียน ที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารด้วยเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็นจนเกิดองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญดา ทุไพบเร (2559 : 87) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมร ชูอม (2561 : 92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ คชชะ และคณะ (2563 : 1563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ทักษะการให้เหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพบุตร หาญมนตรี (2563 : 83) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี พรหมบุตร (2564 : 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถาม ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถาม หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้เช่นกัน

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ภายหลังการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1) ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอนเท่ากับ 4.42 ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมเรียนการสอนเท่ากับ 4.40 ($\bar{X} = 4.40$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับเท่ากับ 4.00 ($\bar{X} = 4.00$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวางแผนการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้ช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการปฏิบัติจริง ได้ สร้างสรรค์และออกแบบผลงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เสมือนจริง อีกทั้ง ยังได้ร่วมฝึกฝนและแบ่งปันความรู้และทักษะกับเพื่อนในห้องเรียนที่มีความคุ้นเคยกันรวมทั้งกิจกรรมดังกล่าวมีความเป็นระบบมีขั้นตอน จึงส่งผลให้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมร ชูอม (2561 : 92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ เทคนิคเพื่อนคู่คิด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี พรหมบุตร (2564 : 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ร่วมกับการใช้คำถาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถาม ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนที่มีการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด เนื่องด้วยกิจกรรมการเรียนรู้มีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่อนวัตกรรมที่ทันสมัย มีการช่วยเหลือซึ่งกันส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน สามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม

2. การจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นการสอนที่เน้นให้นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งภายในกลุ่ม และในห้องเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้ทำหน้าที่ครบทุกคน มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงทุกคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเทคนิควิธีอื่น ๆ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้และอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาอื่น ๆ และกับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชนากานต์ คชชะ และคณะ. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 วันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566 (หน้า 1563-1575). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดรณนภา นาชัยฤทธิ์. (2562). การพัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาครู (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตินา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพบุตร หาญมนต์ศรี. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ ดิษฐปัญญา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความมั่นใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสมร ชูอม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญสุดา ทุ้ไพเราะ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SSCS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,

- ราตรี พรหมบุตร. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการใช้คำถาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อมรรัตน์ เตยหอม. (2563). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด DEVELOPING SCIENCE TEACHERS TO PROMOTE COMPETENCIES IN MEASUREMENT AND EVALUATION OF THINKING SKILLS

ธนาตล สมบูรณ์* และ สมภาพร มณีอ่อน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Tanadol Somborn* and Samaporn Manee-on

Faculty of Education, Bangkokthonburi University and Faculty of Education, Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail : rojsiponpam@gmail.com

(วันที่รับบทความ : มกราคม 31, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : กุมภาพันธ์ 27, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : กุมภาพันธ์ 29, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) ศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลของครูระหว่างการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครูหลังการจัดการเรียนรู้ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 225 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ที่ปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) จำนวน 8 คน เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจแบบสังเกตพฤติกรรมการวัดและประเมินผลของครู และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent ผลการศึกษาพบว่า

1) ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ครูมีพฤติกรรมการวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 7.10$, S.D. = 1.20)

3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครูหลังการจัดการเรียนรู้โดยการลงข้อสรุปจากการตอบ

คำถามสะท้อนการคิดอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การพัฒนา, ครูวิทยาศาสตร์, สมรรถนะ, การวัดและประเมินผล, ทักษะการคิด

Abstract

The objectives of this research were : 1) to compare teachers' knowledge and understanding of measuring and evaluating thinking skills before and after training, 2) to Study the measurement and evaluation behavior of teachers during the teaching and learning, 3) to Study the opinions of students who had to measure and evaluate the teacher after the teaching and learning. The populations were 225 teachers of science and technology learning subject under Nonthaburi Provincial Education Office, 2nd semester, academic year 2023. Examples include teachers of science and technology learning subject under Nonthaburi Provincial Education Office, teaching in the 2nd semester of the academic year 2023, which was obtained by selecting 8 volunteers. The tool consists of a cognition test, observation forms for measuring and evaluating teacher behaviors and student opinion questionnaires. Analyzing data by finding percentages, means, standard deviations, and testing hypotheses using Dependent t-test statistics.

The results were found that :

1) The teacher had a higher understanding after training than before training with statistically significant at the level of .01.

2) Teachers had measurement and evaluation behavior during the teaching and learning at a high level ($\bar{X} = 7.10$, S.D. = 1.20).

3) Student had opinions on the measurement and evaluation after teacher of learning by conclusions from reflection questions were at a moderate level.

Keywords : Development, Science Teacher, Competency, Measurement and Evaluation, Thinking Skills

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ผู้คนสามารถทำงานข้ามประเทศได้มากขึ้น มีการแข่งขันในด้านต่าง ๆ การปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ หลายประเทศได้เตรียมความพร้อมโดยการปฏิรูปการศึกษา สำหรับประเทศไทยได้เร่งรัดการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดเน้นการปฏิบัติมากกว่าท่องจำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในโลกแห่งอนาคต ทักษะการคิดนั้นสามารถสอนได้ เรียนรู้ได้ และพัฒนาให้สูงขึ้นได้แต่ต้องได้รับการสอนและฝึกฝนตั้งแต่ขั้นต้น ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2552 : 2) ทักษะการคิดสามารถบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ซึ่งธรรมชาติของวิชาเป็นการส่งเสริมด้านทักษะการคิดอยู่แล้ว ซึ่งวิทยาศาสตร์เป็นรายวิชาหลักที่ต้องเข้ารับการประเมินในระดับชาติ O-Net และ PISA และจากการรายงานผลการประเมินนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment 2022) ประเมินความสามารถนักเรียนไทยอายุ 15 ปี ในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่านในระดับนานาชาติ ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ จากทั่วโลกเข้าร่วมการสอบจำนวน 81 ประเทศ ผลการประเมินของนักเรียนไทยตกต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของนักเรียนไทยได้ 409 คะแนนจากคะแนนเฉลี่ย 485 คะแนน ลดจากการสอบครั้งก่อน 17 คะแนน ไทยอยู่ในอันดับที่ 58 จาก 81 ประเทศ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566 ธันวาคม 6) สำหรับผลการทดสอบ O-NET ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับประเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.31 และร้อยละ 31.45 ตามลำดับ และการจะยกระดับคะแนนการสอบให้สูงขึ้นก็ต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพที่ตัวครู เมื่อ 20 กว่าปีที่แล้วไม่มีใครรู้จักประเทศฟินแลนด์ แต่หลังจากมีการสอบ PISA ผ่านไป 1-2 ครั้ง ผู้คนจึงหันไปดูว่าประเทศนี้สอนอย่างไร ทำไมนักเรียนจึงทำข้อสอบ PISA ได้ดี ซึ่งนักเรียนของเขาไม่ได้เรียนเยอะ ไม่มีเกรดเฉลี่ย การศึกษาขั้นพื้นฐานคือการให้นักเรียนเล่น สอนให้เคารพตัวเอง และฝึกกระบวนการคิดเป็นหลัก (วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์, 2557 กุมภาพันธ์ 6)

การพัฒนาครูสามารถดำเนินการได้หลายวิธี การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างให้ครูมีความรู้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล สามารถจัดการเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติให้เกิดขึ้นแก่ครูอันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยกระดับมาตรฐานของการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น (Smithikrai, 2013 : 14) และการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2555 : 1-17) เน้นให้นักเรียนพัฒนาในด้านกระบวนการคิด การปฏิบัติจากสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการนำความรู้ไปใช้โดยจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้และการประเมินที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ซึ่งการประเมินเพื่อการเรียนรู้ต้องทำอย่างจริงจัง ค่อย ๆ เปลี่ยนวิธีคิดของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสอนและการประเมินต้องมีการวางแผนให้ไปด้วยกัน ต้องพยายามทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้ครูเห็นว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินจะทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น ให้ครูเข้าใจว่าการประเมินคือการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ใช่การจัดอันดับ การประเมินจึงเป็นทุกอย่างตั้งแต่การปรับปรุงพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ เป็นเทคนิคการสอน หรือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ที่ผ่านมาการประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ของครูส่วนใหญ่มุ่งที่การเก็บคะแนน ครูและนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ถ้าครูมีความรู้ความสามารถในการวัดผล ทั้งการประเมินระหว่างเรียน (Formative

Assessment) และการประเมินหลังเรียน (Summative Assessment) ก็จะเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนั้นในงานการประชุมนานาชาติและการประชุมเชิงปฏิบัติการ งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2557 ณ อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ได้มีการบรรยายในหัวข้อเรื่อง “การประเมินการเรียนรู้ยุค Post-Modernism” โดยสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ระบุว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้มีผลต่อผลลัพธ์ทางการเรียนของนักเรียน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2557 ตุลาคม 16) ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2563–2565 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี มีผลการประเมิน O-NET นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่ำกว่าร้อยละ 45 ต่อเนื่องทุกปี จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมการวัดและประเมินผลในห้องเรียนของครูวิทยาศาสตร์พบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ขาดความรู้และทักษะในการสร้างและการใช้เครื่องมือ วิธีการวัดขาดคุณภาพ ส่วนใหญ่ยังคงใช้แบบทดสอบ และแบบฝึกหัดในหนังสือจากสำนักพิมพ์ ซึ่งก็เป็นการวัดในระดับสมรรถภาพขั้นต่ำเทคนิควิธีประเมินในระหว่างเรียนที่เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ การจัดให้มีการประเมินตนเอง/ประเมินเพื่อน การให้ข้อมูลป้อนกลับ การมอบหมายให้นักเรียนสร้างหรือจัดทำชิ้นงาน/ภาระงานที่มีคุณค่าและมีความหมาย การใช้คำถามสำคัญที่กระตุ้นการคิด ครูยังปฏิบัติได้น้อย แนวทางการแก้ไขปัญหามีผลวิจัยที่สอดคล้องตรงกัน คือ การจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดให้กับครู และการพัฒนาสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู โดยการให้ความรู้ด้วยการบรรยายหรือการฝึกอบรมเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะและสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูได้อย่างต่อเนื่อง จึงต้องติดตามดูแลภายหลังการอบรมว่าครูได้นำความรู้ที่ได้รับลงสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด โดยนำหลักสูตรฝึกอบรมการวัดและประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้พัฒนาครู ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีด้วยความสมัครใจ ประเมินความรู้ความเข้าใจของครูภายหลังการฝึกอบรม และติดตามพฤติกรรมการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครูระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดก่อนและหลังการฝึกอบรม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครูระหว่างการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครูหลังการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 225 คน ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 8 คน ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาโดยการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) โดยสุ่มห้องเรียนจากห้องที่ครูทำการสอน จำนวน 1 ห้องเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด

2.2 พฤติกรรมการวัดและประเมินผลของครูระหว่างการจัดการเรียนรู้

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครูภายหลังการจัดการ

เรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการ

คิด

3. แบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 หน่วย สร้างโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ หน่วยที่ 1 การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 การวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 หน่วยที่ 3 การประเมินโดยใช้คำถามกระตุ้นการคิด ฝึกให้นักเรียนคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) วิธีการศึกษา 4) การทำกิจกรรม 5) ระยะเวลาในการศึกษา และ 6) การวัดและประเมินผล

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด ประกอบด้วยโครงสร้างข้อสอบ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 การวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 และหน่วยที่ 3 การประเมินโดยใช้คำถามกระตุ้นการคิด ฝึกให้นักเรียนคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ข้อสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพด้านการจำ เข้าใจ ประยุกต์ใช้ และ วิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ สร้างโดยผู้วิจัย ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยวิธีหาค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 นำไปหาค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง .25-.78 และนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง .26-.73 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Kr-20 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78

3. แบบสังเกตพฤติกรรมของครูในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีประเด็นการสังเกต จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้คำถามกระตุ้นการคิด 2) ฝึกให้นักเรียนคิด และ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย และ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า แบบสังเกตพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยระหว่าง $\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.55 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ $\bar{X}$ มีค่ามากกว่า 3.50 จึงถือว่าแบบสังเกตพฤติกรรมมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และได้ นำแบบสังเกตพฤติกรรมไปหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha- Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 จึงนำแบบสังเกตพฤติกรรมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง 2) ได้อะไรจากการเรียนรู้ และ 3) นำไปใช้อย่างไร นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ และแบบสังเกตพฤติกรรม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แบบสอบถามมีคุณภาพ สามารถวัดและสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครูภายหลังการจัดการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนตอบตามข้อคำถามในเชิงพรรณนาความ (Journal Writing)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด ดังนี้

1. จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการจัดประชุมชี้แจงการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัด

และประเมินผลด้านทักษะการคิดไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี กับครูผู้สอน จำนวน 8 คน ในวันที่ 21 ธันวาคม 2566 ณ ห้องประชุมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

2. ทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนก่อนการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรม เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจวิธีการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรม ให้กับครูผู้สอน และมอบคู่มือ เครื่องมือ วัดผลในรูปแบบไฟล์ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้กับครูผู้สอนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนภายหลังการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมครบถ้วนแล้ว โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิมแต่สลับข้อ และขอความร่วมมือศึกษานิเทศก์ให้ไปนิเทศ ติดตาม

5. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ครูผู้สอนที่ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมครบถ้วน และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการวัด และประเมินผลนักเรียนในห้องเรียน โดยมีประเด็นการดำเนินงานตามแบบสังเกตพฤติกรรมการวัดและประเมินผล ดังนี้

5.1 การใช้คำถามกระตุ้นการคิด

5.2 ฝึกให้นักเรียนคิด

5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดก่อนและหลังการฝึกอบรม ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีโดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent

2. วิเคราะห์ผลการสังเกตพฤติกรรมการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครูระหว่างการจัดการเรียนรู้ในการดำเนินการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้คำถามกระตุ้นการคิด 2) ฝึกให้นักเรียนคิด 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ผลการศึกษาความความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู โดยการให้นักเรียนเขียนพรรณนาความ (Journal Writing) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดก่อนและหลังการฝึกอบรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ในภาพรวม ความรู้ความเข้าใจของครูก่อนศึกษาและหลังศึกษามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน 7.2 คิดเป็นคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 36.00 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 7.10$, S.D. = 1.20) หลังศึกษา ($\bar{X} = 14.30$, S.D. = 2.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหน่วยอบรม พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการศึกษา สูงกว่าก่อนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสามหน่วยอบรม โดยหน่วยที่ 1 การวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 7.64$, S.D. = 1.16) หลังศึกษา ($\bar{X} = 14.25$, S.D. = 2.46) หน่วยที่ 2 การวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 7.25$, S.D. = 1.26) หลังศึกษา ($\bar{X} = 13.87$, S.D. = 2.43) หน่วยที่ 3 การประเมินโดยใช้คำถามกระตุ้นการคิด ฝึกให้นักเรียนคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 6.42$, S.D. = 1.19) หลังศึกษา ($\bar{X} = 14.78$, S.D. = 2.85)

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมของครู ในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดในการดำเนินการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้คำถามกระตุ้นการคิด 2) ฝึกให้นักเรียนคิด 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมทั้งสามด้าน ครูมีพฤติกรรมในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีการฝึกให้นักเรียนคิดมากที่สุด ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .79) รองลงมา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .76) และด้านการใช้คำถามกระตุ้นการคิด ตามลำดับ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .70)

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู โดยการเขียนพรรณนาความ (Journal Writing) เพื่อให้สะท้อนทักษะการคิดของนักเรียนออกมา ภายใต้ข้อความของครูที่ว่า “นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ได้อะไรจากการเรียนรู้ และนำไปใช้อย่างไร” และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครูภายหลังการจัดการเรียนรู้ของครู วิทยาศาสตร์พบว่า นักเรียนสามารถตอบคำถามแรก 1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ได้หมดทุกคนอย่างน้อย 1 เรื่อง เช่น “ได้เรียนรู้ขั้นตอนการเกิดเมฆ หมอก และฝน” “เมฆ หมอก และฝน เกิดจากการควบแน่นของไอน้ำในอากาศ” 2) ได้อะไรจากการเรียนรู้ มีนักเรียนบางคนที่สามารถตอบคำถามนี้ได้ เช่น วัตถุสั่นทำให้เกิดเสียงและขึ้นอยู่กับการสั่น ในขวดถ้ามีน้ำมากสั่นช้าเกิดเสียงต่ำ น้ำน้อยสั่นเร็วเกิดเสียงสูง และคำถามสุดท้าย 3) นำไปใช้อย่างไร นักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดที่สามารถตอบได้ว่า เรื่องที่เรียน สามารถนำไปใช้ได้อย่างไร เช่น “นำไปทำเครื่องดนตรี” “ทำให้เกิดฝนตก” และอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนหลังของผู้เข้ารับการศึกษา หลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent

พบว่า ในภาพรวมและในแต่ละด้าน ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการศึกษาคอร์สฝึกอบรมสูงกว่า ก่อนการศึกษาคอร์ส ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 7.10$, S.D. = 1.20) หลังการศึกษา ($\bar{X} = 14.30$, S.D. = 2.58)

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูที่ศึกษาคอร์สฝึกอบรมที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ มีการศึกษาร่วมกันเป็นทีมทางไลน์กลุ่ม มีการอภิปราย ชักถาม และปรึกษาหารือร่วมกัน และมีการประชุมสรุปจึงมีผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่สูงขึ้น สอดคล้องกับวิจิตร อวาทกุล (2537 : 10) ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การประเมินผล การศึกษาคอร์สฝึกอบรมว่าผู้เข้าศึกษาจะมีความรู้ความเข้าใจ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์กับครู อีกทั้ง สายยนต์ จ้อยนุแสง (2552 : 218) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีทฤษฎีปัญหา ใช้การวิจัยกึ่งทดลองแบบ One group pretest and posttest Design พบว่า หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังการ ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นจอยซ์ และเชาเวอร์ (Joyce and Showers, 1988 : 38-40) พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิด ทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก ในการพัฒนาสมรรถนะการวัดและ ประเมินผลของครู โดยการให้ความรู้ด้วยการบรรยาย หรือการฝึกอบรมที่จัดขึ้นเพียงครั้งคราว ยังไม่เพียงพอที่จะ ส่งเสริมให้การพัฒนาความรู้ ทักษะและสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ ให้มีการนิเทศติดตามศึกษาพฤติกรรมการทำงานของครูภายหลังการอบรม เพื่อติดตามการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ในห้องเรียนกับนักเรียนอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับรูเบนเฟลด์ และเชฟเฟอร์ (Rubenfeld and Scheffer, 1999 : 7) ที่กล่าวว่าทักษะการคิดนั้น สามารถสอนได้ เรียนรู้ได้ และพัฒนาให้สูงขึ้นได้ แต่ต้องได้รับการสอนและฝึกฝนตั้งแต่นั้น เป็นต้น ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมของครู ในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดในการดำเนินการสังเกต พฤติกรรมการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดของครู ผู้วิจัยดำเนินการใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้คำถามกระตุ้น การคิด 2) ฝึกให้นักเรียนคิด 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ในภาพรวมทั้งสามด้านครูมีพฤติกรรมในการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูมีการฝึกให้ใช้คำถามกระตุ้นการคิดใช้คำถามกระตุ้นการคิดมากที่สุด ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .79) รองลงมา คือการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .76) และด้านการให้คำถามกระตุ้น การคิดตามลำดับ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .70) เนื่องจากการฝึกให้นักเรียนคิดนั้น เป็นธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ อยู่แล้ว ที่ครูวิทยาศาสตร์จะพยายามฝึกให้นักเรียนคิดไปเรื่อย ๆ ตลอดเวลาที่จัดกิจกรรมในลักษณะสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) ตัวอย่างการฝึกให้นักเรียนคิด เช่น “นักเรียนสังเกตเห็นอะไร” “จะทำอะไรต่อไป” “สิ่งที่ต้องจัด

ให้เหมือนกันในการทดลองคืออะไร” “ถ้าจะตรวจสอบผลที่ได้ จะต้องทำอะไร” เป็นต้น สำหรับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ได้คะแนนรองลงมาเนื่องจากการให้ข้อมูลย้อนกลับ แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของครู เป็นทักษะที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีรายละเอียดมากที่ครูต้องฝึกหัดเรียนรู้ และต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรต่อการฝึกฝนทักษะ การ Feedback จึงจะเห็นผล ซึ่งเทคนิคในการให้ข้อมูลย้อนกลับ มี 4 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียน (Feed up) โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินที่ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้และการประเมิน ทำให้ครูมั่นใจได้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด ภาระงานและการประเมินผล ชั้นที่ 2 การตรวจสอบความเข้าใจเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Checking for understanding) โดยการพูด ตอบคำถาม การนำเสนอ การเขียน เป็นต้น ชั้นที่ 3 การให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จ และสิ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขแก่นักเรียน (Feedback) และชั้นที่ 4 การให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่สูงขึ้น (Feed forward) (Douglas Fisher and Nancy Frey, 2011 : 58) ส่วนการใช้คำถามกระตุ้นการคิดที่ได้คะแนนน้อย นั้นเนื่องจากครูต้องใช้คำถามปลายเปิด ให้นักเรียนตอบแสดงความคิดของตนเองออกมา โดยครูชักใช้ไล่เรียงนักเรียนไปเรื่อย ๆ เช่น รู้ได้ยังไงว่าเป็นของจริง...แล้วต้องทำอะไรต่อไป...และหาผลได้อย่างไร... เป็นต้น ซึ่งครูต้องใจเย็น อดทนรอฟังคำตอบไม่รีบร้อน แต่ในสภาพจริงครูส่วนใหญ่เกรงว่าจะสอนไม่ทันตามหลักสูตรก็จะใช้คำถามกระตุ้นการคิดได้น้อย

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวัดและประเมินผลของครู หลังการจัดการเรียนรู้ของครูพบว่า คำถามแรก 1) **นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง** นักเรียนสามารถตอบคำถามได้หมดทุกคน ซึ่งมากน้อยแตกต่างกันออกไป 2) **ได้อะไรจากการเรียนรู้** มีนักเรียนบางคนที่สามารถตอบคำถามนี้ได้เท่านั้น ส่วนใหญ่จะตอบไม่ค่อยได้ เมื่อครูช่วยชี้แนะจึงสามารถตอบได้ และคำถามสุดท้าย 3) **นำไปใช้อย่างไร** นักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดที่สามารถตอบได้ว่า เรื่องที่เรียนสามารถนำไปใช้ได้อย่างไร ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำถามแรกเป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Fact) ถ้านักเรียนตั้งใจเรียนก็จะจำได้และสามารถตอบคำถามนี้ได้ ส่วนคำถามข้อที่ 2 เป็นคำถามการคิดที่นักเรียนต้องใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ตั้งแต่คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบมาตอบ อยู่ที่ว่าแต่ละคนจะมีทักษะการคิดด้านใดอยู่ในตัวเอง คำถามในข้อที่ 2 จึงมีความยาก นักเรียนที่มีสติปัญญาไม่สูงนักและไม่ได้ถูกฝึกฝนทักษะการคิดมาก่อนก็จะตอบไม่ได้ ต่อเมื่อได้รับการชี้แนะโดยครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดไปเรื่อย ๆ นักเรียนจึงจะสามารถตอบได้ สำหรับคำถามข้อที่ 3 ถามว่านำไปใช้อย่างไร ถ้านักเรียนตอบคำถามนี้ได้ ก็ไม่ได้หมายความว่านักเรียนจะได้เพียงทักษะการคิดแค่ขั้นการนำไปใช้เท่านั้น แต่นักเรียนยังได้ทักษะการคิดขั้นสูงด้วย แสดงให้เห็นว่าคำถามทั้ง 3 ข้อ มีความหมาย และมีประโยชน์ต่อการฝึกทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนมาก ครูจึงควรนำไปใช้ถามนักเรียนทุกครั้ง ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จบหน่วยหรือจบเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการบรรยายของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ที่ระบุว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2557 ตุลาคม 16)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ได้แนวทางการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิด
2. ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้แนวทางในการพัฒนานักเรียนด้านทักษะการคิด ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ครูมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนานักเรียนด้านทักษะการคิดให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวัดและประเมินผลด้านทักษะการคิดในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น
2. ควรนำแนวทางการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อนักเรียน แต่ควรแบ่งกลุ่มทดลองตามความแตกต่างของครู เช่น ครูที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2552). **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตร อาวะกุล. (2537). **การฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิริยะ ถ้ายพณิชย. (2557, กุมภาพันธ์ 6). “ทำไมเขาที่หนึ่งเราเกือบโหล?” ใน **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. [Online]. Available: <http://www.prachachat.net/news>. [2566, ธันวาคม 24].
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2555). **การวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2566, ธันวาคม 6). “**การแถลงข่าวผลประเมิน PISA 2022**” วันพุธที่ 6 ธันวาคม 2566 ณ ห้องประชุม จันทระเกษม อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2557, ตุลาคม 16). “**การประเมินการเรียนรู้ยุค Post-Modernism**”. บรรยายในการประชุมนานาชาติและการประชุมเชิงปฏิบัติการ งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 7 ณ อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.
- สายยนต์ จ้อยนุแสง. (2552). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีปัญหา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Douglas Fisher and Nancy Frey. (2011). **The Purposeful Classroom: How to structure Lessons with Learning Goals in Mind**. Alexandria, VA. : ASCD.
- Joyce, R. B., and Shower, B. (1988). **Student Achievement Though Staff Development**. New York : Longman.
- Rubinfeld, M. G. and Scheffer, B. K. (1999). **Critical Thinking in Nursing: An Interactive Approach**. 2nd ed. Philadelphia : Lippincott.
- Smithikrai, C. (2013). **Training of Personnel in the Organization**. 8th ed. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (IN Thai).

**การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**
**ANALYSIS OF RESEARCH IN CURRICULUM AND INSTRUCTION IN
FACULTY OF EDUCATION AT BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY**

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์*

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Nantawat Pattaragorranan*

Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail : drnantawat@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 25, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มีนาคม 5, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มีนาคม 6, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณภาพงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาด้านหลักสูตรและการสอน 2. วิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน ประชากรในการวิจัย คือ งานวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2563-2565 จำนวน 50 เล่ม ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 1. คุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน 2. คุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน 3. วิธีการหาคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และวิธีการหาคุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน โดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถ้อยคำ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $S.D. = 0.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า งานวิจัยด้านการสอน มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, $S.D. = 0.21$) รองลงมา คือ งานวิจัยด้านหลักสูตร ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $S.D. = 0.21$)

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน พบว่า สามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ งานวิจัยด้านหลักสูตร และงานวิจัยด้านการสอน

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยด้านหลักสูตร พบว่า แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านหลักสูตร มากที่สุด คือ แนวคิดของไทเลอร์ ร้อยละ 43.50 แบบแผนการวิจัย มากที่สุด คือ The One-Group Pretest-Posttest Design ร้อยละ 85.55 น้อยที่สุด คือ The One-Shot Case Study ร้อยละ 14.25 เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร มากที่สุด คือ ปัญหาการใช้หลักสูตร น้อยที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร ตัวแปรตามด้านหลักสูตร มากที่สุด คือ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 85.75 และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ศึกษาแนวการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ ศึกษาความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล สร้างหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ทดลองใช้หลักสูตร โดยการนำหลักสูตรที่พัฒนาไปทดลองใช้ และประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร โดยการประเมินผลนักเรียนด้านผลการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาตามรูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัย พบว่า ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบทดลอง มากที่สุด ร้อยละ 100.00

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านการสอน พบว่า รูปแบบงานวิจัยด้านการสอนเป็นงานวิจัยแบบทดลองมากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านการสอนวิธีสอน/เทคนิค/รูปแบบการสอน เป็นการพัฒนาชุดการเรียนรู้/ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป/แบบฝึก จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 92.00 แบบแผนการวิจัยของงานวิจัยด้านการสอนเป็นแบบ The One Group Pretest Posttest Design จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 92.00 และองค์ความรู้ด้านการสอน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ มากที่สุด ร้อยละ 70.10 รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ร้อยละ 18.40 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย ร้อยละ 6.90 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ร้อยละ 2.30 และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ร้อยละ 2.30 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

This research aims to : 1. Study the quality of graduate-level research in curriculum and Instruction, 2. Analyze the characteristics and knowledge aspects of the population involved in the research, which consists of research works by graduate students in the curriculum and Instruction field, Faculty of Education, Bangkokthornburi University, for the academic years 2563-2565, totaling 50 volumes. The variables studied include : 1. Quality of research work in curriculum and Instruction, 2. Characteristics and knowledge aspects of curriculum and Instruction, 3. Methods of assessing the quality of research work using research quality assessment forms and methods of identifying characteristics and knowledge aspects of curriculum and Instruction using record forms for research characteristics and knowledge aspects. The research tools used include research data recording forms, quantitative data analysis through frequencies, percentages, meta-analysis and content analysis.

Research findings :

1. The results of the assessment of research quality in the curriculum and teaching area found that the overall research quality is high ($\bar{x} = 4.35$, $S.D. = 0.21$). When considering each aspect, it was found that research in teaching has a high level of research quality assessment ($\bar{x} = 4.37$, $S.D. = 0.21$). Following that, research in curriculum has a high level of research quality assessment ($\bar{x} = 4.35$, $S.D. = 0.21$).

2. The analysis of the characteristics of research work and knowledge aspects of curriculum and Instruction revealed that research work can be divided into two areas : curriculum research and Instruction research.

2.1 General Information regarding the characteristics of curriculum research : Regarding the conceptual frameworks and theories used in curriculum research, it was found that Tyler's concept had the highest usage at 43.50%, with The One-Group Pretest-Posttest Design being the most prevalent research plan at 85.55%, and The One-Shot Case Study being the least at 14.25%. In terms of research content related to curriculum, the most prevalent was curriculum usage issues, while curriculum development was the least explored aspect. Variables related to curriculum, such as learning outcomes and learning effectiveness, were highly emphasized, with a percentage of 85.75%. As for knowledge aspects of curriculum, the focus was primarily on curriculum development, aiming to study foundational data, concepts, theories, research outcomes, and educational management according to theories, and to analyze fundamental educational curriculum and curriculum for educational institutions based on learning content groups, learning activities organization, assessment methods, and learning ability development. Additionally, the study explored student needs regarding

learning content, learning activities organization, and assessment methods, and gathered feedback on curriculum development from relevant individuals. Curriculum development was achieved through analyzing basic data obtained from the study, developing draft curricula, piloting the curricula, evaluating them, and making necessary adjustments based on student learning outcomes. The research methodology used predominantly experimental research, at 100%.

2.2 General Information regarding the characteristics of teaching research and knowledge : Regarding teaching research, experimental research was the most common format, comprising 43 volumes or 100%. Concepts and theories applied in teaching, teaching methods/techniques/models involve the development of learning materials/teaching kits/self-study lessons/exercises, 40 volumes, 92.00 percent. The research design of the teaching research is The One Group Pretest Posttest Design, 40 volumes, 92.00 percent and the body of knowledge in teaching found that the researcher used a teaching model that emphasizes the development of process skills the most, at 70.10%, followed by teaching model focusing on cognitive development at 18.40%, teaching model emphasizing psychomotor skill development at 6.90%, teaching model emphasizing affective skill development at 2.30%, and teaching model emphasizing integration at 2.30%, respectively.

Keywords : Analysis of Research in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยเป็นกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติหรือความรู้ใหม่อย่างมีระบบระเบียบ และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้ มีเหตุผลเป็นไปตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำไปอ้างอิงได้ หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่กำหนดและเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ การสอนเป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น การสอนจึงเป็นหัวใจหลักของการนำหลักสูตรไปใช้ผ่านการนำมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน (วารินทร์ แก้วไธ, 2565 : 2)

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาเพราะการวิจัยทางหลักสูตรและการสอนเป็นการพัฒนาขั้นแรกที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด และนำประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงด้านบริหารจัดการและด้านการเรียนการสอน การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ดีที่สุดในปัจจุบันในการแสวงหาความรู้ของปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่รู้และต้องการแสวงหาคำตอบ การวิจัยถือเป็นกิจกรรมพัฒนาปัญญาเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่มนุษย์เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีการดำรงชีวิต ทำอย่างไรที่การวิจัยของไทยจะสามารถใช้ เป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศได้อย่างจริงจังและพัฒนาประเทศ

สถาบันอุดมศึกษาสถาบันอุดมศึกษามีพันธกิจหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานการศึกษาอาจารย์ต้องพิจารณา ตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 17) นอกจากนี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ ได้กำหนดไว้ในมาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกัน คุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การ

พัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQF : HEd) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรอันนำไปสู่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนเป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2564 โดยปรับปรุงมาจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถและเป็นผู้นำในด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้เป็นนักพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่สามารถประยุกต์ใช้งานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอนไปพัฒนาการศึกษาระดับชาติ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม เพื่อพัฒนามหาบัณฑิตด้านหลักสูตรและการสอนให้เป็นครูต้นแบบและเป็นครูมืออาชีพ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2564 : 5)

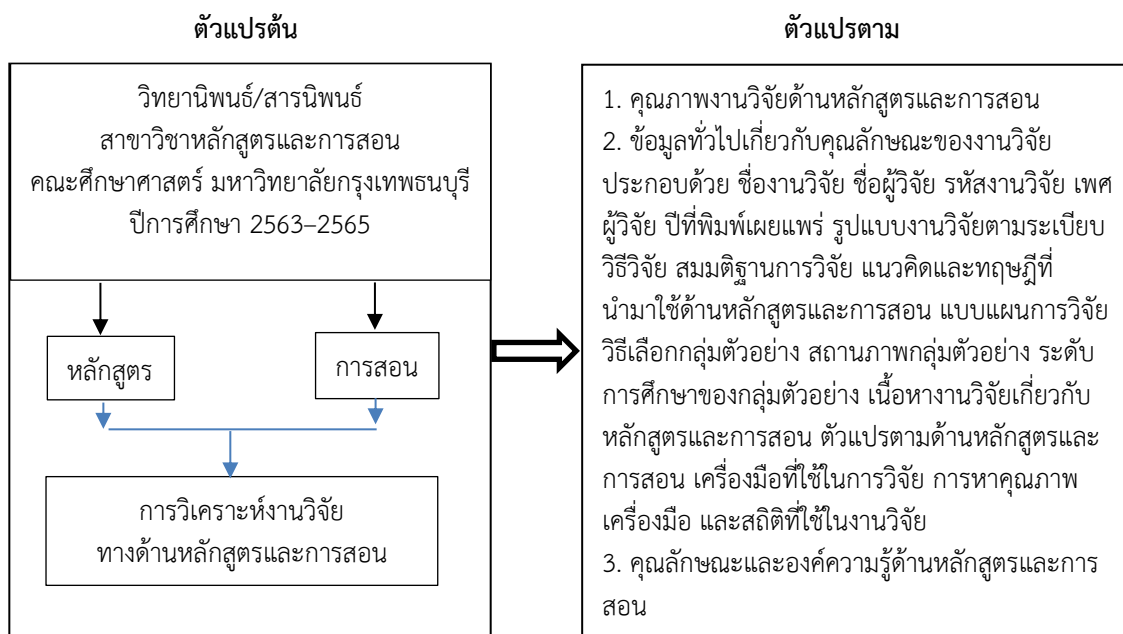
จากการสำรวจงานวิจัยของหลักสูตรของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า สามารถจำแนกงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) งานวิจัยด้านหลักสูตร 2) งานวิจัยด้านการสอน โดยในกลุ่มงานวิจัยแต่ละด้าน พบว่า นักศึกษามีหัวข้องานวิจัยที่คล้ายกัน เช่น งานวิจัยด้านหลักสูตรของบุศราพร อรรถวุฒิกุล (2564), จิตรภณ รักษมณี (2564), อธิวัฒน์ ตันตินกุลชัย (2564), พรสุดา แสนพรมมา (2564) และบัวศรี อุบล (2565) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม งานวิจัยด้านการสอน การพัฒนาทักษะ/ความสามารถ/ผลการเรียนรู้ จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในแต่ละด้านทั้งงานวิจัยด้านหลักสูตรและด้านการสอน ทำให้ผู้วิจัยมีข้อมูลเพียงพอที่จะใช้การวิเคราะห์งานวิจัย ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการศึกษาหาความจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากการรวบรวมงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหรือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและหาข้อสรุปเพื่อตอบปัญหาวิจัยนั้น ๆ

ตลอดระยะเวลาที่เปิดหลักสูตรมากกว่า 8 ปี สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีงานวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559-2566 พบว่า มีงานวิจัยของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วจำนวน 168 เล่ม ซึ่งผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง ยังไม่มีผู้ทำการสังเคราะห์หรือสรุปประเด็นสำคัญว่างานวิจัยของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ว่าส่วนใหญ่ทำวิจัยในขอบข่ายใดบ้าง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยใดในการทำวิจัย ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาดังกล่าว ซึ่งเป็นงานวิจัยที่อยู่ในช่วงเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ทั้งนี้เพื่อให้ได้เห็นภาพรวมของงานวิจัยที่มีอยู่ว่ามีขอบข่ายที่เกี่ยวกับผู้วิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เนื้อหาของการวิจัย รวมถึงผลของงานวิจัยเป็นไปในลักษณะใด และต้องมีความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้อย่างไรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระทางด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจใช้เป็นสารสนเทศสำหรับค้นคว้างานวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน
2. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2563-2565 จำนวน 50 เล่ม

เกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย

1. เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2563-2565

2. เป็นงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน

3. เป็นงานวิจัยที่ได้จากการสืบค้นบนฐานข้อมูลทะเบียนของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

4. เป็นงานวิจัยที่สามารถสืบค้นฉบับสมบูรณ์ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ชุด คือ

1. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพ

2. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล

3. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพ

1. ศึกษาตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบในแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

2. สร้างแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับ (Rubric) จำนวน 30 ข้อ

2. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล

1. ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และรูปแบบในแบบบันทึกฯ

2. สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย รหัสงานวิจัย เพศผู้วิจัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย สมมติฐานการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านหลักสูตร แบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหา งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร ตัวแปรตามด้านหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย จุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร/ประเมินหลักสูตร ขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร/ประเมินหลักสูตร ผลการวิจัยด้านหลักสูตร และข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร

3. นำแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทั้ง 3 คน มีความเชี่ยวชาญทางเดียวกัน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อตรวจสอบตรวจสอบความสอดคล้องในการเก็บข้อมูล และความชัดเจนและเหมาะสมของภาษาที่ใช้รวมทั้งความเหมาะสม แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นใช้ได้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นมีความสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือไม่

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นไม่มีความสอดคล้อง

3. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล

1. ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และรูปแบบในแบบบันทึก

2. สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย รหัสงานวิจัย เพศผู้วิจัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย สมมติฐานการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านการสอน วิธีสอน/เทคนิค/รูปแบบการสอน แบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหา งานวิจัยเกี่ยวกับสาระการสอน ตัวแปรตามด้านการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหา คุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ด้านการสอน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์จำแนกตามวิธีสอน ค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ความสามารถ/ทักษะจำแนกตามวิธีสอน เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมในการเก็บข้อมูลของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย และความชัดเจนและเหมาะสมของภาษารวมทั้งความเหมาะสม

3. นำแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทั้ง 3 คน มีความเชี่ยวชาญทางเดียวกัน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อตรวจสอบตรวจสอบความสอดคล้องในการเก็บข้อมูล และความชัดเจนและเหมาะสมของภาษาที่ใช้รวมทั้งความเหมาะสม แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นใช้ได้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นมีความสอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือไม่

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยนั้นไม่มีความสอดคล้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการสืบค้นงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2563-2565 จากฐานข้อมูลของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2. ผู้วิจัยทำการอ่านวิจัยตลอดทั้งเล่มให้ละเอียดในทุกส่วนของงานวิจัยและงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- เป็นงานวิจัยที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้นไป
- เป็นงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน

3. ผู้วิจัยประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยตามแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและนำมาวิเคราะห์เฉพาะงานวิจัยที่มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

4. ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยด้านหลักสูตรลงแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตรตามคู่มือลงรหัสข้อมูล

5. ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยด้านการสอนลงแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอนตามคู่มือลงรหัสข้อมูล

6. นำข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน มาทำการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร/การสอน

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยจำแนกเป็นคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและคุณภาพงานวิจัยด้านการสอน

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย รหัสงานวิจัย เพศผู้วิจัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย สมมติฐานการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านหลักสูตร แบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร ตัวแปรตามด้านหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย วิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย จุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร/ประเมินหลักสูตร ขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร/ประเมินหลักสูตร ผลการวิจัยด้านหลักสูตร และข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอเป็นความเรียง

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย รหัสงานวิจัย เพศผู้วิจัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย สมมติฐานการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านการสอน วิธีสอน/เทคนิค/รูปแบบการสอน แบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหางานวิจัย เกี่ยวกับสาระการสอน ตัวแปรตามด้านการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในงานวิจัยวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ด้านการสอน ประกอบด้วย รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2559 : 225-272) ค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์จำแนกตามวิธีสอน ค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ความสามารถ/ทักษะจำแนกตามวิธีสอน วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลตามแนวคิดของ (Glass, 1981) ตามสูตร

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน

ประเมินคุณภาพงานวิจัยตามเกณฑ์ประเมินงานวิจัย ได้ทั้งหมด 50 เล่ม แบ่งเป็นงานวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 7 เล่ม ด้านการสอน จำนวน 43 เล่ม ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จำนวน 50 เล่ม โดยมีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพงานวิจัย

เนื้อหาสาระที่ประเมิน /กลุ่มงานวิจัย	ด้านหลักสูตร (N = 7)		ด้านการสอน (N = 43)		ภาพรวม (N = 50)		ระดับ คุณภาพ	ลำดับที่
	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.		
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4.32	0.45	4.23	0.25	4.27	0.35	มาก	5
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4.22	0.15	4.35	0.25	4.28	0.20	มาก	4
3. วิธีดำเนินการวิจัย	4.45	0.15	4.45	0.15	4.45	0.15	มาก	2
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	4.45	0.15	4.45	0.15	4.45	0.15	มาก	2
5. การสรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	4.07	0.06	4.18	0.21	4.12	0.13	มาก	6
6. การนำเสนอรายงานการวิจัย	4.56	0.32	4.58	0.25	4.57	0.28	มากที่สุด	1
รวม	4.35	0.21	4.37	0.21	4.35	0.21	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $S. D. = 0.21$) เมื่อจำแนกตามงานวิจัย พบว่า งานวิจัยด้านการสอน ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, $S. D. = 0.21$) รองลงมา คือ งานวิจัยด้านหลักสูตร ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $S. D. = 0.21$) และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายเล่มในแต่ละงานวิจัยด้านต่าง ๆ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกเล่ม คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านการสอนอยู่ในระดับมากทุกเล่ม คิดเป็นร้อยละ 100

และเมื่อพิจารณารายเนื้อหาสาระที่ประเมินในแต่ละกลุ่มงานวิจัย พบว่า งานวิจัยด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระที่ประเมิน/กลุ่มงานวิจัย การนำเสนอรายงานการวิจัย มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมากที่สุด ส่วนเนื้อหาสาระที่ประเมิน/กลุ่มงานวิจัยด้านอื่น ๆ มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมาก

งานวิจัยด้านการสอน เนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย พบว่า เนื้อหาสาระที่ประเมิน/กลุ่มงานวิจัย การนำเสนอรายงานการวิจัย มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมากที่สุด ส่วนเนื้อหาสาระที่ประเมิน/กลุ่มงานวิจัยด้านอื่น ๆ มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยระดับมาก

ตอนที่ 2 คุณลักษณะงานวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน พบว่า งานวิจัยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาจากจำนวน 50 เรื่อง

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า มีการทบทวนงานวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 7 เล่ม งานวิจัยด้านหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 5 เล่ม ร้อยละ 71.50 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 2 เล่ม ร้อยละ 28.50 ปีที่พิมพ์เผยแพร่รายงานวิจัยส่วนใหญ่พิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ.2564 มากที่สุด จำนวน 5 เล่ม ร้อยละ 71.50 รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัย เป็นงานวิจัยแบบทดลองมากที่สุด จำนวน 6 เล่ม ร้อยละ 85.50 สมมติฐานการวิจัยเป็นการการตั้งสมมติฐานแบบมีทิศทางมากที่สุด จำนวน 6 เล่ม ร้อยละ 85.50 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในด้านหลักสูตร เป็นแนวคิดและทฤษฎีของไทเลอร์มากที่สุด จำนวน 3 เล่ม ร้อยละ 43.50 แบบแผนการวิจัย เป็นแบบ The One Group Pretest Posttest Design มากที่สุด จำนวน 6 เล่ม ร้อยละ 85.55 วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบการใช้ประชากรทั้งหมดแบบเจาะจงและแบบอย่างง่าย จำนวน 2 เล่ม ร้อยละ 28.50

เท่าๆ กัน สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมากที่สุด จำนวน 7 เล่ม ร้อยละ 100 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เป็นระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 7 เล่ม ร้อยละ 100 เนื้อหาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร จำนวน 4 เล่ม ร้อยละ 57.25 ตัวแปรตามด้านหลักสูตรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์มากที่สุด จำนวน 6 เล่ม ร้อยละ 85.75 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบมากที่สุด จำนวน 7 เล่ม ร้อยละ 100 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยเป็นการหาความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น อำนาจจำแนก ความยากง่าย จำนวน 7 เล่ม ร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิจัยเป็นการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน 7 เล่ม ร้อยละ 100

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสอน พบว่า มีการลงรหัสงานวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 43 เล่ม งานวิจัยด้านการสอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 93.10 ปีที่พิมพ์เผยแพร่ เป็นปี พ.ศ.2564 มากที่สุด จำนวน 18 เล่ม ร้อยละ 41.40 รูปแบบงานวิจัยด้านการสอนเป็นงานวิจัยแบบทดลองมากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 สมมติฐานการวิจัยในคุณลักษณะด้านการสอนเป็นงานวิจัยที่ตั้งสมมติฐานแบบมีทิศทางมากที่สุด จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 92.00 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสอน วิธีสอน/เทคนิค/รูปแบบการสอน เป็นการพัฒนาชุดการเรียนรู้/ชุดการสอน/บทเรียนสำเร็จรูป/แบบฝึก จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 92.00 แบบแผนการวิจัยของงานวิจัยด้านการสอนเป็นแบบ The One Group Pretest Posttest Design จำนวน 40 เล่ม ร้อยละ 92.00 วิธีเลือกกลุ่มประชากรของงานวิจัยด้านการสอน เป็นแบบเจาะจงมากที่สุด จำนวน 30 เล่ม ร้อยละ 69.00 สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 28 เล่ม ร้อยละ 64.40 เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับการสอนเป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 8 เล่ม ร้อยละ 18.40 ตัวแปรตามด้านการสอนเป็นประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ/แผนการจัดการเรียนรู้/แบบฝึกทักษะ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/แบบวัดความเชื่อมั่นมากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 การหาคุณภาพเครื่องมือเป็นการหาความเที่ยงตรง/ความเชื่อมั่น/ค่าอำนาจจำแนก/ความยากง่ายมากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในงานวิจัยเป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มากที่สุด จำนวน 43 เล่ม ร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน จำนวน 50 เรื่อง พบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงสร้างของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีวิชาบังคับเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน อีกทั้งหลักสูตรยังมีระบบและกลไกในการควบคุมดูแลให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษา โดยเมื่อนักศึกษาเข้ามาในสาขาวิชาแล้ว หลักสูตรจะแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดูแล นักศึกษาในด้านการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ว่า “หลักสูตรเป็นตัวขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ด้วยองค์ความรู้ของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน” สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐปวิทย์ บรรณศิริกุล และจิราวิรัช เผือกพันธ์ (2559 : 50) กล่าวว่า โครงสร้างหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มุ่งที่จะผลิตผู้นำทางการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้มหาบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการที่จะนำมาซึ่งข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์

เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงสร้างของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีวิชาบังคับเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของพนมวัลย์ สุริยมนวล (2565 : 26) กล่าวว่า การศึกษางานวิจัยมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสังเกต แบบวัด แบบบันทึก เป็นต้น สรุปว่าเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยทางด้านหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ

ในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า เครื่องมือที่ใช้มากที่สุดคือแบบสอบถาม และแบบทดสอบร่วมกับการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมุ่งเน้นการพัฒนาวิธีการสอนและพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพแก่นักเรียนในกระบวนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนแผนที่จะนำทางในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักเรียน

เมื่อพิจารณาด้านการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงสร้างของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีวิชาบังคับเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน อีกทั้งหลักสูตรยังมีระบบและกลไกในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาสำหรับนักศึกษาที่จบปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาอื่น นอกจากสาขาวิชาการศึกษาหรือไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิธีสอนทั่วไปโดยไม่นับหน่วยกิต และต้องสอบผ่านให้ได้ผลการศึกษาเป็นสัญลักษณ์ S หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564 สอดคล้องกับศิริวรรณ วัฒนวัฒนารชัย (2553 : 98) ได้กล่าวว่า วิทยาการจัดการเรียนรู้คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งหมดที่ผู้สอนได้ศึกษาและคัดสรรเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุสัมฤทธิ์ผลที่ได้กำหนดไว้ รูปแบบการเรียนการสอนวิธีสอน และเทคนิคการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวิทยาการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้กับผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องศึกษา วิเคราะห์ทำความเข้าใจและฝึกทดลองใช้จนเกิดความชำนาญก่อนการนำไปใช้จริงเสมอ

2. จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน พบว่า งานวิจัยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาจาก 50 เรื่อง เป็นงานวิจัยด้านหลักสูตร จำนวน 7 เรื่อง และงานวิจัยทางด้านการสอน จำนวน 43 เรื่อง ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเภทงานโดยใช้ระเบียบการวิจัยหรือลักษณะวิธีวิจัยเป็นเกณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยการวิจัยเชิงทดลองเป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของตัวแปร เช่น วิธีสอน รูปแบบการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น ที่ส่งผลต่อตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วยด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ/กระบวนการ รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สอดคล้องกับทิตินา แคมมณี (2559 : 222-223) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนและระบบการเรียนการสอนควรกำหนดองค์ประกอบและจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดี เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ระบบการจัดการเรียนการสอนกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความหมายเหมือนกันสาระสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนมี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย ทฤษฎีและหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านการสอน พบว่า งานวิจัยด้านหลักสูตรมีเพียง 7 เล่ม จาก 50 เล่ม ซึ่งยังมีปริมาณที่น้อยอยู่ ดังนั้นทางสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาจแนะนำนักศึกษาทำวิจัยหรือทำวิทยานิพนธ์ด้านหลักสูตรและการสอนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่พบมากที่สุดเป็นงานวิจัยที่ใช้แนวคิดของไทเลอร์จึงควรให้มีบุคคลภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรมาช่วยประเมิน เพื่อสะท้อนภาพของหลักสูตรอีกด้านหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย มีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมประเด็นที่สำคัญที่ควรได้รับพัฒนา

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนเรียนรวมว่า ค่าสถิติพื้นฐาน ควรมีการนำเสนอสถิติที่หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมาใช้ เพื่อศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ของตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่องานวิจัย เช่น การวิเคราะห์ค่าตัวแปรสหสัมพันธ์อย่างง่าย การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนร่วม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (2564). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการ

- การสอน หลักสูตรปรับปรุง 2564. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- จิตรภณ รัชมณี. (2565). การพัฒนาชุดแบบฝึกทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ณัฐปวิทย์ บรรยงศิริกุล และจิราวิรัช เฟือกพันธ์. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10 (4),
48-54.
- ทิตินา แคมณี. (2559). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดาวัฒน์ ดันตียนุกูลชัย. (2565). การพัฒนาทักษะการจำศัพท์ภาษาญี่ปุ่น โดยใช้เทคนิคการจำแบบใช้รูปภาพเป็น
สื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเดชะปัตตนิยานุกูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- บุศราพร อรรถวุฒิกุล. (2565). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการโดย
การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล
(วัดวังยาว). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- บัวศรี อุบลศิลป์. (2565). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่มไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม
เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- พรสุดา แสงพรพมา. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการโดยใช้การจัด
การเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัย
มงคล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- พนมวัลย์ สุริยมณฑล. (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2548-2558. วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
1 (1), 14-31.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2565). การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย. (2558). วิธีสอนทั่วไป. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.
2557. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- Glass, G. V. a. O. (1981). *Meta-Analysis in Social Research*. Beverly Hill : Sage Publication.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS
ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ
ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1**

**PHENOMENON-BASED LEARNING MANAGEMENT ACCORDING BY READS
MODEL HAS AN IMPACT ON THE EFFECTIVENESS OF LEARNING,
SPECIFICALLY IN DEVELOPING HEALTH BEHAVIOR SKILLS FOR FIRST-YEAR
PROFESSIONAL CERTIFICATE STUDENTS**

วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู*

ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Varinporn Funfuengfu*

Department of General Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

*Corresponding Author E-mail : Dr.Mam2512@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กุมภาพันธ์ 7, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : มีนาคม 7, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มีนาคม 12, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1/1 ของวิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, รูปแบบ READS, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,
วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

Abstract

The objective of this research were : (1) to compare the learning effectiveness before and after implementing Phenomenon-based learning using the READS model in the development of health behavior skills for first-year professional certificate students and (2) to study the satisfaction

of students towards Phenomenon-based learning using the READS model in the development of health behavior skills for first-year professional certificate students. The research sample consists of 18 first-year professional certificate students (1/1) of Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture, in the second semester of the academic year 2566. The participants were selected using Cluster Random Sampling by randomly selecting one classroom. The research tools include (1) the learning management plan for the development of health behavior skills in the first-year professional certificate program, (2) a performance effectiveness measurement test for health behavior skills in the first-year professional certificate program, with a reliability coefficient of 0.88, and (3) a satisfaction assessment questionnaire for students towards Phenomenon-based learning using the READS model in the development of health behavior skills in the first-year professional certificate program, with a reliability coefficient of 0.95. Statistical analyses utilized in data analysis include percentages, means, standard deviations, and dependent t-test.

The results were as follow :

(1) The learning effectiveness after implementing Phenomenon-based learning using the READS model in the development of health behavior skills for first-year professional certificate students is significantly higher than before the intervention at a significance level of .05.

(2) The overall satisfaction of students towards Phenomenon-based learning using the READS model in the development of health behavior skills for first-year professional certificate students is at the highest level (Mean = 4.73, S.D. = 0.34).

Keywords : Phenomenon-Based Learning Management, READS Model, the Learning Effectiveness, the Development of Health Behavior Skills

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแห่งชาติ 2542 ตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคล ในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20)

การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องหลักการที่กำหนดนี้ เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย กระบวนทัศน์ใหม่ของการเรียนรู้แนวคิดแบบใหม่ ๆ เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ด้วยมุมมองที่ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและต่างก็มีเอกลักษณ์ของตน ดังนั้น การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อยู่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้คำนึงถึงลักษณะดังกล่าว (จันทร์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, 2559 : ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning) พัฒนาโดยประเทศฟินแลนด์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary learning) มุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะข้ามพิสัย (Transversal competencies) เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน โดยนำปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นประเด็นน่าสนใจมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนอยากรู้ นำไปสู่การตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ และลงมือหาคำตอบ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ในตนเองภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Authentic phenomena) (Symeonidis and Schwarz, 2016) พบว่า มีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ Somkiart Intasingh (2019 : 21-32) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านหลักสูตร ความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านหลักสูตร ความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01 ตามลำดับ นอกจากนี้ Varinporun Funfuengfu (2022 : 1366-1377) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบ แนวคิดทฤษฎีหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน เรียกว่า READS MODEL ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 พัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 สร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) และผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทดสอบของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยจึงสนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS โดยนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของรูปแบบ READS ดังกล่าว มาออกแบบการจัดการเรียนรู้ วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ของวิทยาลัยนาฏศิลปบุรีสถานบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 31 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1/1 ของวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี สถานบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 มีจำนวน 18 แผน แต่ละแผนมีองค์ประกอบ ได้แก่ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 พัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 สร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 นำผลคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยผลการประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ใช้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา เนื่องจากกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงมากเกินไป จึงดำเนินการปรับลดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะ โดย

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และด้านวัดผลทางการศึกษา ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยเรียนมาแล้ว จำนวน 30 คน นำผลมาวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบรายข้อ โดยกำหนดค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป ไม่เกิน 1 ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.10-0.83 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.63-0.86 คัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 30 ข้อ นำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร (KR-20) ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผลปรากฏว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท จำนวน 16 ข้อ นำให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมิน โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง

0.80-1.00 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยเรียนมาแล้ว จำนวน 30 คน นำผลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยแจ้งข้อตกลงและรายละเอียดของการเรียนให้นักเรียนทราบ ในประเด็นจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลาดำเนินการ การวัดและประเมินผล
2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จำนวน 18 ชั่วโมง
4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนแต่สลับข้อและสลับตัวเลือก
5. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนด้วยแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
6. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) แบบ Dependent
2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)
 - 4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
 - 2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 - 1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
 - 1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 นำเสนอผลการวิจัย เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	18	30	8.28	1.45	22.671*	0.00
หลังเรียน	18	30	23.33	1.64		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.28 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 คะแนน การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

23.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหา			
1.1 เนื้อหามีความง่ายเหมาะสม	4.61	0.50	มากที่สุด
1.2 ปริมาณเนื้อหาเหมาะสม	4.67	0.49	มากที่สุด
1.3 เนื้อหาให้ความรู้ความเข้าใจชัดเจน	4.78	0.43	มากที่สุด
1.4 เนื้อหามีความน่าสนใจ ทันสมัย	4.67	0.49	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้			
2.1 ระยะเวลาจัดกิจกรรมเหมาะสม	4.78	0.43	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.72	0.46	มากที่สุด
2.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.72	0.46	มากที่สุด
2.4 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.78	0.43	มากที่สุด
3. สื่อ/แหล่งเรียนรู้			
3.1 เหมาะสมกับเนื้อหา	4.78	0.43	มากที่สุด
3.2 มีความน่าสนใจ ทันสมัย	4.89	0.32	มากที่สุด
3.3 มองเห็นได้ชัดเจน	4.61	0.50	มากที่สุด
3.4 ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น	4.89	0.32	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล			
4.1 การวัดประเมินผลมีความเหมาะสม	4.56	0.51	มากที่สุด
4.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน	4.72	0.46	มากที่สุด
4.3 การวัดประเมินผลสอดคล้องกับสิ่งที่เรียน	4.72	0.46	มากที่สุด
4.4 การวัดประเมินผลตามสภาพจริง	4.83	0.32	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.73	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.73 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.34 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความน่าสนใจ ทันสมัย และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.89 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.32 คะแนน และทุกข้อของรายการประเมิน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 พบว่า หลังเรียนมีผลการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนได้มีการวางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นลำดับขั้นตอนตามขั้นตอนของรูปแบบ READS อย่างชัดเจน ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 พัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 สร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) (Varinporn Funfuengfu, 2022 : 1366-1377) กิจกรรมทุกขั้นตอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้วิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ แสวงหาคำตอบและลงมือปฏิบัติ จัดทำเป็นผลงานและนำเสนอผลงาน ทั้งผลงานรายบุคคลและผลงานที่ทำร่วมกับเพื่อน โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีของ ชามมณี (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และสรุปวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ สอดคล้องกับวินันท์ สัจจาศิลป์ และชลธิศ สมานิต (2562 : บทคัดย่อ) ที่ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผ่านการสร้างสื่อจำลองที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 7.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 4 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 13.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.62 โดยเด็กปฐมวัยสามารถบอกตำแหน่งบน ล่าง นอก ใน หน้า หลัง ได้ดีกว่า ตำแหน่งซ้าย หรือ ขวา

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชาทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกรายการประเมินนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS ได้มีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการกำกับควบคุมตนเองในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ด้วยบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ไม่ตึงเครียด ผู้เรียนจึงเกิดความมั่นใจในการเรียน ดังที่พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียรวิณิตสุข (2558 : 137) ได้กล่าวไว้ว่า บรรยากาศในการเรียนมีผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะการเรียนรู้จะดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นได้นั้น ผู้เรียนกับผู้เรียนและครูผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กันและมีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างไม่มีหวาดระแวง ปราศจากการวิพากษ์วิจารณ์ทางลบ เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกัน ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศซึ่งกันและกัน การเรียนรู้จึงประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับอลงกรณ์ พรหมทิ (2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การแบ่งกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียน สังเคราะห์ประเด็นที่สำคัญและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยที่มีครูผู้สอนให้การช่วยเหลือ ในประเด็นที่ผู้เรียนตัดสินใจไม่ได้ ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับพงศธร มหาวิจิตร (2562 : 86) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุก ในรายวิชาการประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นหลังเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมีค่าเท่ากับ 4.66 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่งแสดงว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุกในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับวารินทิพร พันเพื่องฟู (2566 : 33-45) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา การพัฒนาหลักสูตร ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ READS ว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษา พบว่า ปรากฏการณ์ที่นำมาให้ผู้เรียนเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์จากข่าว บทความ หรือเหตุการณ์ในท้องถิ่นใกล้ตัว เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้เรียนให้ความสนใจ เพราะปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเหตุการณ์ที่เป็นกระแสของสังคม ทำให้ผู้เรียนสนใจ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรเลือกสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และควร

เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น และส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนเพิ่มขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามขั้นตอนของรูปแบบ READS เพื่อพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชัยชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2559). การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่.

[Online]. Available : <http://regis.skru.ac.th/RegisWeb/datafiledownload/25590714-15.pdf>.

[2567, กุมภาพันธ์ 7].

ทิตนา แคมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**.

พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น .

พงศธร มหาวิจิตร. (2562). การประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบ

เชิงรุก ในรายวิชาการประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 42 (2), 73-90.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2558). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวินันท์ สัจจาศิลป์ และชลธิป สมาหิโต. (2562). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผ่านการสร้างสื่อจำลองที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย. **วารสารวิชาการและวิจัย สังคมศาสตร์**, 16 (2), 111-124.

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS วิชา

การพัฒนาหลักสูตร ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2. **วารสารนิสิต**, 25 (2), 33-45.

อลงกรณ์ พรหมที. (2556). **การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม เรื่องคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าและการแพร่กระจายสำหรับการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า**.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Somkiart Intasingh. (2019). Development of Learning Management Model by Integrating

PhenoBL Approach and DTP to Promote Curriculum Knowledge, Innovative Thinking

Ability, and Achievement Motivation of Thai Pre-Service Teachers. **ASEAN Journal of**

Education, 5 (2), 21-32.

Symeonidis, V., and Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the

Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland. **Forum**

OŚwiatowe, 28 (2), 31-47.

Varinporn Funfuengfu. (2022). The development of Phenomenon-Based Learning Model for

enhancing Active learning Competencies of Teacher Students. **International Journal of**

Positive School Psychology, 6 (7), 1366-1377.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล
ในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
PERSONNEL MANAGEMENT IN SCHOOLS BANGKOK, SOUTHERN
KRUNGTHON DISTRICT GROUP

ดาวเรือง วงษ์สามหมอ และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง*

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Daoruang Wongsammor and Suttipong Boonphadung*

Sunandha Rajabhat University and Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : suttipong.bo@ssru.ac.th

(วันที่รับบทความ : กุมภาพันธ์ 8, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : มีนาคม 12, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มีนาคม 13, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 70 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 114 คน และข้าราชการครู 2,943 คน รวมทั้งสิ้น 3,127 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครู จากสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ มีค่า (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1
- 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 87.20

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .192 + .294X_5 + .191X_4 + .205X_1 + .149X_3 + .112X_2$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z' = .332X_5 + .199X_4 + .207X_1 + .168X_3 + .108X_2$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานบุคคล, สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the level of creative leadership of educational institution administrators under Bangkok, Southern Krungthong District Group, 2) to study the level of

personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group, 3) to study the relationship between creative leadership of school administrators with personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group, 4) to study the creative leadership of educational institution administrators that affects personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group. The population included 70 educational institution administrators, 114 deputy educational institution directors, and 2,943 government teachers, totaling 3,127 people. The sample group included educational institution directors. and government teachers from educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group, academic year 2023, totaling 346 people. The research instrument is a 5-level questionnaire with an IOC value ranging from 0.67-1.00 and had a confidence value for the whole document equal to 0.986. Statistics used in data analysis included percentage, mean, and standard deviation, pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The results showed that :

- 1) Level of creative leadership of educational institution administrators under Bangkok, Southern Krungthon District group in all 5 areas had an overall average level at a high level.
- 2) The level of personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District group in all 5 areas had an overall average level at a high level.
- 3) The relationship between the creative leadership of educational institution administrators and personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group. There is a positive relationship with statistical significance at the 0.1 level.
- 4) Creative leadership of school administrators in terms of having vision, flexibility and adaptability, teamwork, creativity and considering the individual can predict personnel management in educational institutions under Bangkok, Southern Krungthon District Group. It has a predictive power of 87.20%.

It can be written as a forecast equation in the form of a raw score as follows.

$$Y' = .192 + .294X_5 + .191X_4 + .205X_1 + .149X_3 + .112X_2$$

It can be written as a forecast equation in the form of a standard score as follows.

$$Z' = .332X_5 + .199X_4 + .207X_1 + .168X_3 + .108X_2$$

Keywords : Creative Leadership, School Administrator, Personnel Management, School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนนวัตกรรมของเทคโนโลยี การจัดการศึกษาในยุคใหม่จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องและพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ที่เน้นการศึกษาในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศอื่น เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสำคัญของการจัดการศึกษาในประเทศไทยคือ การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1)

สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งมีการดำเนินแผนการปฏิบัติการศึกษา กล่าวถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการทุกคนจึงต้องได้รับ

การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของแต่ละบุคคลทั้งด้านการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการสร้างสรรค์การวิจัยและนวัตกรรม และการสร้างผลงานทางวิชาการ การบริหารจัดการศึกษาและการนิเทศการศึกษา รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง (Applying) ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณครู (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2564 : 309) สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ยุทธศาสตร์ที่ 7 มีเป้าหมายในการพัฒนา พ.ศ. 2570 ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานครให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ มีความเป็นมืออาชีพที่เหมาะสมกับการบริหารมหานคร และเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม คือ บุคลากรของกรุงเทพมหานครมีทักษะความสามารถที่เหมาะสมพร้อมรับมือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งเน้นทักษะที่รอบด้าน รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งการบริหารงานในองค์กรใดให้ประสบความสำเร็จประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการบริหารงานบุคคล เนื่องจากการบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายในองค์กรเริ่มตั้งแต่การวางแผนและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาการคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษรวมถึงการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคคลเพื่อที่จะได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีการสร้างแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ประสิทธิภาพของ การบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุก ๆ ฝ่าย (ศราวุธ สายตา, 2563 : 24) สอดคล้องกับธีรวัฒน์ นิยมปรังค์ (2563 : 36) กล่าวว่า สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดสิ่งสำคัญ คือ การบริหารงานบุคคลซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ รู้หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องเข้าใจธรรมชาติของงานและของคน มีการวางแผนที่เหมาะสม มีการใช้คนให้เหมาะสมกับงานตามวัตถุประสงค์และความต้องการขององค์กร เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำสำคัญในการบริหารจัดการผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำเป็นต้องเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงผลกระทบดังกล่าว เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนและนำไปสู่ความมีภาวะผู้นำที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลหลักที่สำคัญของสถานศึกษา ต้องมีสมรรถนะความรู้ ความสามารถจึงนำไปสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แต่ในการบริหารจัดการนั้นตัวบุคคลเป็นผู้กำหนดผลสำเร็จ บุคคลจึงมีความสำคัญเนื่องจากบุคคลนั้นมีชีวิต จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก มีความต้องการและพฤติกรรมที่ซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ กระบวนการที่จะได้บุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่ครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาหรือ เพื่อนร่วมงาน ทั้งยังสามารถใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นเครื่องมือในการทำงาน สอดคล้องกับพัชรภรณ์ ลัมพ์คิน (2564 : 29) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดบารมีได้ความเชื่อมั่น ความนับถือ สร้างขวัญและกำลังใจความอบอุ่นในการร่วมทีมที่กลุ่มดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายและเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้นำที่ก้าวหน้าสมัยสร้างสรรค์ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกพร้อมทั้งผลักดันให้คนอื่น ๆ ในสังคมร่วมมือกันและทำไปพร้อมกันได้ก็จะทำให้หน่วยงานนั้นประสบความสำเร็จด้วยดี โดยประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ฌณัฐ ช่วยงาน (2565 : 45) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถ ผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติงานในลักษณะการทำงานเป็นทีมให้บรรลุเป้าหมาย ประสานงานกับผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ เพื่อการนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทั้งนี้นอกจากการส่งเสริมแล้ว ก็ต้องขจัดอุปสรรคให้หมดไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้เรียน วัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนการสอน และที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ในการนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

จากการศึกษารายงานการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครในปีที่ผ่านมา พบว่าสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคล คือ ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนและขาดแรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การเลื่อนวิทยฐานะ สิ่งจูงใจ และสนับสนุนการปฏิบัติงาน การลาออกและการโอนกลับภูมิลำเนาของข้าราชการครู ส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนครูผู้สอน บุคลากรเฉพาะทางไม่เพียงพอ ได้แก่ ครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษเป็นต้น (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563 : 58) ซึ่งกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานครโดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจาก

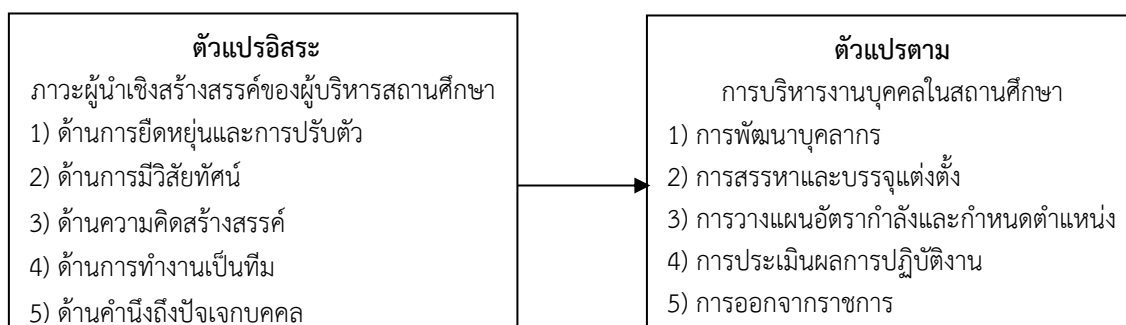
การเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นที่จะพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้เด็กกรุงเทพมหานคร เป็นพลเมืองที่ดี มีองค์ความรู้ มีทักษะในการดำรงชีวิตรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2559 : 20-21) มีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 437 โรงเรียน เป็นโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ประกอบด้วย 7 สำนักงานเขต ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตราชพฤกษ์ เขตบางแค เขตทุ่งครุ และเขตบางบอน

จากปัญหาและความสำคัญของการบริหารงานบุคคลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญอันควรค่าแก่การศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ เพื่อจะนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กรุงเทพมหานครกำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู จากสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ประกอบด้วย 7 สำนักงานเขต มีโรงเรียนทั้งสิ้น 70 โรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 70 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 114 คน และข้าราชการครู 2,943 คน รวมทั้งสิ้น 3,127 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูจากสถานศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2566 มากำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่ม หนา

ของกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่าง 346 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษาในหัวข้อการวิจัยนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

ตัวแปรตาม คือ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการออกจากราชการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ด้านวิสัยทัศน์ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ด้านการทำงานเป็นทีม มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ และด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ รวมทั้งฉบับ 26 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ และการออกจากราชการ มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ รวมทั้งฉบับ 29 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารงานบุคคล และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ปริกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงตาม คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item objective congruence) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเป็นกลุ่มประชากรจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงหรือความน่าเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.986

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดประสงค์ตามลำดับดังนี้

1. ยื่นขออนุญาตการวิจัย เมื่อได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย ทำเรื่องขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยจากผู้อำนวยการสำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 สำนักงานเขต จากนั้นทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัว จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร
3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 346 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
6. นำข้อมูลคะแนนที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
3. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
5. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่พยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสมการพยากรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 346 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 เป็นเพศชาย จำนวน 114 คน ร้อยละ 32.9 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 อายุ 30-40 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 อายุ 41-50 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 ปริญญาโท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 ปริญญาเอก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ข้าราชการครู 306 คน คิดเป็นร้อยละ 88.4 และประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ประสบการณ์การทำงาน 11-16 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 และประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับภาวะสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

(n = 346)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว	4.04	0.70	มาก	2
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.09	0.67	มาก	1
3. ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.99	0.79	มาก	4
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.01	0.73	มาก	3
5. ด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	3.99	0.79	มาก	5
รวม	4.06	0.54	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปรากฏผลดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

(n = 346)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การพัฒนาบุคลากร	4.05	0.72	มาก	1
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	3.95	0.76	มาก	5
3. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	3.99	0.74	มาก	3
4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.99	0.75	มาก	2
5. การออกจากราชการ	3.97	0.76	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.01	0.70	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปรากฏผลดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1.000					
X_2	.762**	1.000				
X_3	.739**	.772**	1.000			
X_4	.759**	.801**	.853**	1.000		
X_5	.802**	.809**	.819**	.849**	1.000	
Y	.831**	.823**	.846**	.868**	.892**	1.000

**p ≤ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละด้านกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับความสัมพันธ์ คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($r_{xy}=.892$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($r_{xy}=.868$) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($r_{xy}=.846$) ด้านการยืดหยุ่น และการปรับตัว ($r_{xy}=.831$) และด้านวิสัยทัศน์($r_{xy}=.823$)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

Source of variation	SS	Df	MS	F	sig
Regression	146.219	5	29.244	465.172	< .000
Residual	21.375	340	0.063		
Total	167.539	345			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว และด้านวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือตัวแปรการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว และด้านวิสัยทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรพยากรณ์	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา				
	B	SE _b	β	t	Sig.
1. X ₅	.294	.039	.332	7.544	.000
2. X ₄	.191	.043	.199	4.486	.000
3. X ₁	.205	.034	.207	5.958	.000
4. X ₃	.149	.036	.168	4.183	.000
5. X ₂	.112	.038	.108	3.934	.001
R = .934 R ² = .872 a = .192					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (X₅) ด้านการทำงานเป็นทีม (X₄) ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว (X₁) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X₃) และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X₂) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .294, .191, .205, .149 และ .112 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .332, .199, .207, .168 และ .108 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 87.20 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = .192 + .294X_5 + .191X_4 + .205X_1 + .149X_3 + .112X_2$$

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .332X_5 + .199X_4 + .207X_1 + .168X_3 + .108X_2$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเฉลียวฉลาด คิดรอบคอบ สามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนแผนงานตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษา รวมถึงการมอบความไว้วางใจให้กับครู ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมถึงการเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยการสนับสนุนการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เนื่องจากสังคมปัจจุบันครูมีความจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก เพื่อนำมาพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีทิศทางและขอบเขตในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา น้ำขาว (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของภคินี ศรีสุโข (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของมะนาฟี อินญูซี (2564 : 107) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพันธุ์ สุภานันท์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมและในแต่ละด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยมีการจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ อีกทั้งมีการระดมการและหลักการต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานและมีการประเมินค่าผลการปฏิบัติงานของบุคคลโดยใช้วิธีผ่านออนไลน์หรือเทคโนโลยีใหม่สม่ำเสมอ รวมถึงมีการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ตลอดจนมีการประกาศยกย่องการปฏิบัติราชการของผู้เกษียณอายุราชการ เพื่อเป็นแนวทางและแบบอย่างในการปฏิบัติงานแก่บุคคล สอดคล้องกับปวีณา รอบแคว้น (2565 : 26) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญมาก เนื่องจากงานทุกอย่างจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้เกิดจากการดำเนินงานของบุคลากรในองค์กร จึงต้องมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน และยังคงมีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนต้องสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้บุคลากรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำเพชร บุญศรี (2560 : 74) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของลิษา สมัครพันธ์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้

หลักสัจพจน์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของไตรรงค์ จันทะบาล (2563 : 91) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว และด้านวิสัยทัศน์ กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมะนาฟ อินนุชชี (2564 : 122) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส พบว่า ภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของอาสมิง ปูลา (2560 : 143) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดยะลา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของมุสตี จิรนากุล (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 87.20 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้ดี สอดคล้องกับจันจิรานำขาว (2562 : 22) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีผลกระทบต่อผู้ร่วมงานขององค์กร สิ่งแวดล้อมในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือความล้มเหลว เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี ผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงานทำให้กลุ่มคนรวมตัวกันได้ ผู้ที่บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการบริหารงานบุคคลคนในสถานศึกษามีความสำคัญมาก เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ รู้หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (เกษศิริจันทร์ ธรรมโชติ, 2563 : 17) สอดคล้องกับงานวิจัยของลิษา สมศรีพันธ์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัจพจน์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัจพจน์ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหลันหมัดหมาน (2566 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาใน

ยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ด้านค่านึงถึงปัจเจกบุคคล อยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงาน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเมตตาต่อ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลคอยให้คำแนะนำ และรับฟังอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานบุคคล โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเลื่อนวิทยฐานะของบุคลากรในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเขียนผลงานตามหลักวิชาการให้สอดคล้องและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการเข้าร่วมงานวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- เกษศิริพันธ์ ธรรมโชติ. (2563). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสหวิทยาเขตอ้นดามัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 สงขลา-สตูล. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2564). แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). [Online]. Available : <http://nsr.nesdc.go.th/cr/>. [2566, เมษายน 24].
- จันจิรา น้ำขาว. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐฐ ช่วยงาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไตรรงค์ จันทะบาล. (2563). สภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีรวัฒน์ นิมปราง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- น้ำเพชร บุญศรี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุหลัน หมดหมาด. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

- มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปวีณา รอบแคว้น. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นดีธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุสติ จิรนากุล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พัชรภรณ์ ถัมพ์คิน. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภคินี ศรีสุไชย. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มะนาฟี อินนุชชี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ลิษา สมัครพันธ์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศราวุธ สายตา. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานบุคคลโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุทธิพันธุ์ สุภานันท์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2566) รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. [Online]. Available : https://webportal.bangkok.go.th/user_files/2052212579651f64bf7549d6.15479121.pdf (bangkok.go.th). [2566, เมษายน 24].
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2563). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564-2569. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท วันไฟน์เดย์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- อาสมิง ปูลา. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

TECHNOLOGY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION, SOUTHERN KRUNGTHON
DISTRICT GROUP

ณัฐ วิจิตชะจี และ สุตทิพงศ์ บุญผดุง*

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Nanat Wijitkhajee and Suttipong Boonphadung*

Suan Sunandha Rajabhat University and Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : suttipong.bo@ssru.ac.th

(วันที่รับบทความ : กุมภาพันธ์ 8, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : มีนาคม 12, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มีนาคม 13, 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ จาก 7 สำนักงานเขต รวมทั้งสิ้น 2,943 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ จาก 7 สำนักงานเขต จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ มีค่า (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1
- 4) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 64.6

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .390 + .249X_3 + .227X_4 + .129X_1 + .174X_2 + .150X_5$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z' = .270X_3 + .227X_4 + .147X_1 + .184X_2 + .164X_5$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research has the following objectives : 1) to study the technology leadership level of educational administrators of schools under Bangkok, Southern Krungthon District Group, 2) to study the level of academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District Group, 3) to study the relationship between technology leadership of school administrators and administer the academic affairs of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District Group, 4) to study the technology leadership of school administrators that affects the academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District Group. The population includes 2,943 civil servant teachers. The sample used in the research is civil servant teachers in schools under Bangkok, Southern Krungthon District Group from 7 district offices A total of 341 people. The research instrument was a 5-level questionnaire with an IOC between 0.67-1.00 and a confidence value for the whole document equal to 0.97. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that :

- 1) Technology leadership of educational institution administrators under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District group in all 5 areas had an overall average level at a high level.
- 2) Academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District group in all 6 areas had an overall average level at a high level.
- 3) Technology leadership of school administrators and academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District Group. There is a positive relationship with statistical significance at the 0.1 level.
- 4) Technology leadership of educational institution administrators, The use of technology in measurement and evaluation, Social, legal and ethical aspects, Leadership and vision. The use of technology in teaching and learning and administrative support and operations able to forecast academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration, Southern Krungthon District Group. It has a predictive power of 64.6 percent.

This can be written as a prediction equation in raw score form as follows.

$$Y' = .390 + .249X_3 + .227X_4 + .129X_1 + .174X_2 + .150X_5$$

This can be written as a prediction equation in standard score form as follows.

$$Z' = .270X_3 + .227X_4 + .147X_1 + .184X_2 + .164X_5$$

Keywords : Technology Leadership, Academic Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกเข้าสู่การเป็นโลกในศตวรรษที่ 21 ทำให้บทบาทการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้นตามกระแสการเปลี่ยนแปลง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ได้กล่าวถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุกช่วงวัย และระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ครอบคลุมถูกต้องและเป็นปัจจุบันสามารถอ้างอิงได้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ไม่หยุดนิ่ง กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569) ได้กล่าวถึงสภาพบริบททางสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาดังนั้นแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมครูและบุคลากรให้สามารถนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการศึกษา และในการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบท และความต้องการของผู้เรียนตลอดจนครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ และรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม กฎระเบียบในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและปลอดภัย (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563) ซึ่งหมายถึงการมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Molyneux and Godinho (2012) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการเสริมสร้างความร่วมมือการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างประสิทธิผลให้เกิดขึ้นกับการบริหารงานของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีจะสามารถนำความรู้ในการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คุ้มค่ามีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสนับสนุน และส่งผลต่อการพัฒนาด้านความคิด การเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ได้อย่างดี ศิวพร ละหารเพชร (2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลักและเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งจะประสบผลสำเร็จได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม และยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จความรู้ความเข้าใจความสามารถของผู้บริหารศึกษาในฐานะผู้นำขององค์กรด้วย ธนชนันท์ ทูลคำเตย และคณะ (2561) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการได้โดยทำให้บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเทคโนโลยีไปบูรณาการกับการจัดการศึกษา ร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และทำงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน นอกจากนี้ ศุภวรรณ รูปงาม (2563) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) จะต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กร มีการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งานเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของสมาชิกในองค์กร นอกจากนี้จะมีความรอบรู้ในเชิงการบริหาร บทบาทหน้าที่และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล (E-Leadership) โดยการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารสนเทศกับความสามารถของเทคโนโลยี สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม ดังนั้นแล้วผู้บริหารสถานศึกษาต้องก้าวตามให้ทันกับสิ่งใหม่ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของบุคคลในยุคใหม่ ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการทางความคิด ไม่เพียงแต่อาศัยอำนาจเผด็จการหรือการทำตามแบบที่เคยปฏิบัติมาจากอดีต โดยไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของความเท่าเทียมกันในทุกมิติ ทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ย่อมขึ้นกับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาจะทำให้การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับบทบาทสำคัญที่จะต้องหาวิธีการบริหารใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติให้ทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และนำมาปรับใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสภาวะการณ์ปัจจุบัน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ เพื่อให้ผู้บริหาร

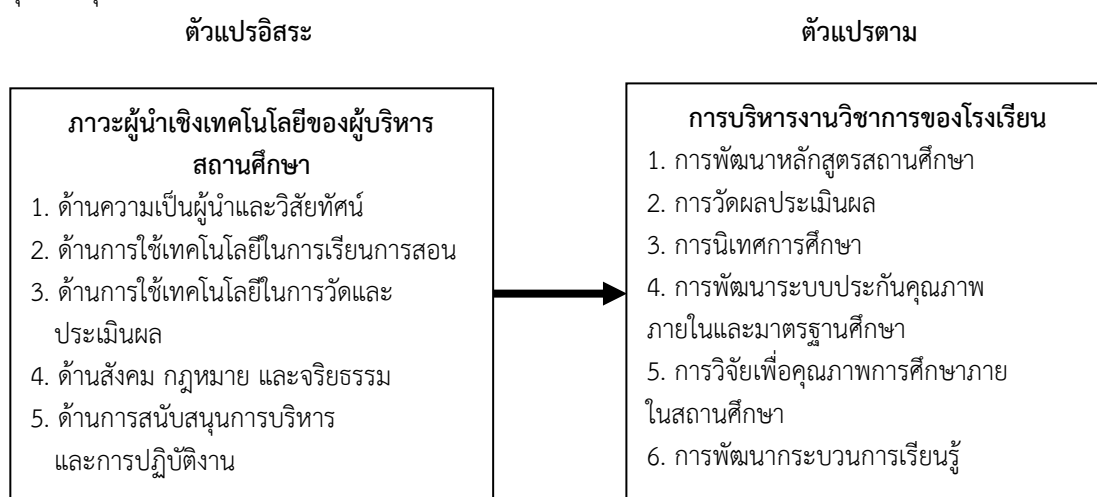
สถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการศึกษา และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสถานศึกษา เพื่อวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาสู่มาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ จาก 7 สำนักงานเขต จำนวนทั้งสิ้น 2,943 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566 : ออนไลน์)
2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ดำเนินการวิจัยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้ตัวอย่างเพื่อทำการวิจัย คือ ข้าราชการครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ จาก 7 สำนักงานเขต จำนวนทั้งสิ้น 2,943 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมรับความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานเขต	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ภาษีเจริญ	369	43
หนองแขม	418	49
บางขุนเทียน	723	84
ราษฎร์บูรณะ	204	24
บางแค	413	48
บางบอน	377	44
ทุ่งครุ	421	49
รวม	2,943	341

ที่มา : (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566 : ออนไลน์)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในหัวข้อการวิจัยนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลประเมินผล มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ด้านสังคม กฎหมายและจริยธรรม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการปฏิบัติงาน มีข้อคำถาม 5 ข้อ รวมทั้งฉบับ 23 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ การวัดผลและประเมินผล มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ การนิเทศการศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ รวมทั้งฉบับ 33 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย และหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งคำถามและการสร้างแบบสอบถาม

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษานานาชาติ และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษานานาชาติ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item objective congruence) ผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อ ไม่น้อยกว่า 0.50 ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าคะแนนความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดสอบใช้ (Try Out) กับข้าราชการครูกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ยื่นขออนุญาตการวิจัย เมื่อได้หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย ทำเรื่องขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มประชากร

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด จากนั้นทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ที่จะทำการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร โดยขอความร่วมมือจากครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้ เพื่อนำมาดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่พยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสมการพยากรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 341 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 75.07 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.93 อายุ 31-40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 39.30 อายุ 41-50 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 28.15 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 64 คน

คิดเป็นร้อยละ 18.77 น้อยที่สุดคืออายุ 51-60 ปีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.78 คน ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 66.86 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.96 น้อยที่สุด คือ ปริญญาเอก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.17 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.98 ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี และ 11-15 ปี จำนวนเท่ากัน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 19.06 ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ครู คศ. 2 มากสุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 34.01 รองลงมาคือ ครู คศ.1 จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29.91 ครู คศ.3 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.65 ครูผู้ช่วยจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 15.84 และครู คศ.4 น้อยที่สุดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.59 คน

2. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปรากฏผลดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

(n = 341)

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์	4.10	0.60	มาก	3
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.19	0.56	มาก	1
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล	4.17	0.58	มาก	2
4. ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม	4.06	0.53	มาก	5
5. ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการปฏิบัติงาน	4.10	0.58	มาก	4
รวม	4.06	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการปฏิบัติงาน และด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปรากฏผลดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

(n = 341)

การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.36	.64	มาก	1
2. การวัดผลประเมินผล	4.23	.69	มาก	2
3. การนิเทศการศึกษา	4.17	.71	มาก	6
4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานศึกษา	4.23	.68	มาก	3
5. การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.20	.65	มาก	5
6. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.21	.65	มาก	4
รวม	4.20	.54	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 ดังนี้ ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละด้านกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
X ₁	1.000					
X ₂	.510**	1.000				
X ₃	.518**	.698**	1.000			
X ₄	.669**	.441**	.512**	1.000		
X ₅	.680**	.455**	.484**	.718**	1.000	
Y	.644**	.622**	.670**	.663**	.641**	1.000

**p ≤ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในแต่ละด้านกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับความสัมพันธ์ คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล (rx₃y=.670) ด้านสังคม กฎหมาย จริยธรรม (rx₄y=.663) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ (rx₁y=.644) ด้านการสนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติงาน (rx₅y=.641) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (rx₂y=.622)

5. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัย

Source of variation	SS	df	MS	F	sig
regression	62.780	5	12.55	122.139	0.000
residual	34.438	335	.103		
total	97.219	340			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมายและจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือตัวแปรการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านสังคมกฎหมายและจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

ตัวแปรพยากรณ์	ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา				
	B	SE _b	β	t	Sig.
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล (X ₃)	.249	.044	.270	5.611	.000
2. ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม (X ₄)	.227	.051	.227	4.472	.000
3. ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ (X ₁)	.129	.043	.147	2.980	.003
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (X ₂)	.174	.044	.184	3.916	.000
5. ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการปฏิบัติงาน (X ₅)	.150	.047	.164	3.206	.001
R = .804 R ² = .646 a = .390					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล (X_3) ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม (X_4) ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ (X_1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (X_2) และด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .249, .227, .129, .174 และ .150 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .270, .227, .147, .184, .164 ตามลำดับ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = .390 + .249X_3 + .227X_4 + .129X_1 + .174X_2 + .150X_5$$

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .270X_3 + .227X_4 + .147X_1 + .184X_2 + .164X_5$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ และรูปแบบคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน อธิบายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ ร้อยละ 64.6

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม และด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิทย์ ชำคล้าย (2565 : 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผลตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล (2563 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสอน ด้านการจัดการบริหารสถานศึกษา ด้านมีวิสัยทัศน์ เชิงเทคโนโลยี ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม และด้านการวัดผลประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ชัย สดคมขำ (2563 : 128) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีและเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Kozloski (2006) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการเรียนรู้และการสอน ครอบคลุมการยกระดับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาการคิด การตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา ใหญ่บุคลากรมีโอกาสได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการวัดผลประเมินผล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการนิเทศการศึกษาตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรคือสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรกของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร โทงเกิด (2563 : 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากไปน้อย คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา น้ำขาว (2562 : 114) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยลดหลั่นจากมากไปหาน้อย การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาน้อยที่สุด

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านสังคมกฎหมายและจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงานกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ ขำคล้าย (2565 : 146) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r_{xy} = 0.812$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนชนันท์ ทูลคำเตย และคณะ (2561 : 74) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.611-0.846 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลกในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นกัน

4. วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ด้านสังคมกฎหมายและจริยธรรม ด้านการสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติงานส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 64.6 สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพงศ์ มงคลแก้วเลิศ และชัยยงค์ เพาพาน (2566 : 90) ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ได้ร้อยละ 60.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2562 : 184) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวเกณฑ์ และสมการพยากรณ์ทำนายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า โดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .946 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ พบว่า (X3) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล พรเพ็ญ (2561 : 461) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้มีการวัดผลประเมินผลการเรียนอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดจนการใช้ข้อสอบจากส่วนกลางคือ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร วัดระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีค่าเฉลี่ยด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ในอันดับสุดท้ายผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในการใช้เทคโนโลยี เพื่อแบบอย่างที่ดีด้านการใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งให้ความสำคัญส่งเสริมให้ครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และออกกระเปาะมาตรการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย

1.2 จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสุดท้าย คือ การนิเทศการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาในกิจกรรมด้านการนิเทศการศึกษาให้มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายในการนิเทศงานวิชาการ กำหนดขั้นตอนในกระบวนการนิเทศตามแผนงาน ให้เป็นระบบต่อเนื่องและมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการ

นิเทศเนื่องจากการนิเทศก็เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยผ่านการจัดการเรียนของครูที่ต้องพัฒนาตนเองจากการนิเทศการศึกษา

1.3 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล ด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการปฏิบัติงานตามลำดับ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคนิคนั้น เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในด้านการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจึงเป็นความสามารถหรือคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรมี และควรพัฒนาอย่างยิ่ง เพื่อสามารถนำความรู้และความสามารถมาพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อันส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู ในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบ และเพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับตัวแปรอื่น ๆ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้ง เชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร โทงเกิด. (2563) สมรรถนะหลักของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- จันจิรา น้ำข้าว. (2562) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนชนันท์ ทูลคำเตย และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 33 (2), 71-77.
- นันทพงศ์ มงคลแก้วเลิศ และชัยยนต์ เพาพาน. (2566). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 3 (2), 90-104.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์, 30 (1), 184-193.
- สุรพล พรเพ็ญ. (2561). การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิทย์ ขำคล้าย. (2565) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2566) รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. [Online]. Available : https://webportal.bangkok.go.th/user_files/2052212579651f64bf7549d6.15479121.pdf. [2022, September 1].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พรหมกมลกราฟิก.
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564-2569. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท วันโพนเดย์ จำกัด.
- วสันต์ชัย สดคำขำ. (2563) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยี และเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศุภวรรณ รูปงาม. (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Kozloski, K., C. (2006). Principal leadership for technology integration : A study of principal technology leadership. Doctor of Philosophy Dissertation, Drexel University.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607-610.
- Molyneux and Godinho, (2012). This is my thing: Middle years students' engagement and learning using digital resources. Australasian Journal of Education Technological, 28, 146–148.

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

KNOWLEDGE, ATTITUDES AND ORAL HEALTH CARE BEHAVIORS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS

วีรพงศ์ อุมัด และ ธัญวรรณ เกิดดอนทราย*

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Weerapong Umad and Thanyawan Kerddonsai*

Faculty of Public Health, Bangkokthonburi University and Faculty of Public Health, Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail : thanyawan1134@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 16, 2566 ; วันแก้ไขบทความ : พฤศจิกายน 29, 2566 ; วันที่รับบทความ : ธันวาคม 8, 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ความรู้ หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทักษะ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ท่าทีความรู้สึกรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ส่วนพฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลที่ทำให้เกิดการกระทำหรืองดเว้นการกระทำในสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติ เพื่อป้องกันความเจ็บป่วยหรือส่งเสริมให้มีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น ซึ่งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม เป็นการเกิดพฤติกรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติออกมาทางร่างกาย โดยมีความรู้และทักษะที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติที่ถูกต้อง กระบวนการที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน แต่กระบวนการทางการศึกษาจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ครู ญาติผู้ใกล้ชิด ควรให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพช่องปาก โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรจัดกิจกรรมรณรงค์แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดี รวมทั้งจัดนิทรรศการส่งเสริมทันตสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดบอร์ดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ เป็นต้น

คำสำคัญ : ความรู้, ทักษะ, พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก

Abstract

This academic article aims to study the knowledge, attitudes, and behaviors in oral health care of middle school students. Knowledge refers to the emphasis on learning that focuses on memory and awareness of thoughts, objects, and various phenomena. It involves learning from simple to complex and the relationship between them. Attitudes refer to an individual's thoughts, beliefs, and feelings toward something or a particular situation. Health behaviors refer to an individual's actions that lead to either performing or refraining from activities that affect both physical and mental health. This is done relying on knowledge, understanding, attitudes, and practices to prevent illness or promote improved health conditions. Knowledge, attitudes, and behaviors are manifested physically through actions taken by individuals, influenced by knowledge and attitudes that result in correct behavioral practices. The process that leads to behavioral practices requires time and decision-making at various stages. However, the educational process helps foster these behaviors. Therefore, relevant entities such as parents, teachers, close relatives should prioritize oral health. In particular, middle schools should organize awareness campaigns, encourage brushing teeth after midday meals every day to instill good habits. Additionally, they

should organize various oral health promotion events, such as educational boards on dental health, to create awareness.

Keywords : Knowledge, Attitudes, Oral Health Care Behaviors

บทนำ

การให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพและทันตสุขภาพนั้นจะต้องเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็กและวัยรุ่น เป็นการสะสมประสบการณ์ และพัฒนาความคิดผสมผสานกันไปจนไปเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพให้ได้ระยะยาวนั้นควรจะต้องปลูกฝังพฤติกรรมตั้งแต่อ่อนวัยเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพและทันตสุขภาพ สามารถทำได้ 3 ประการ คือ การเรียนรู้จากครอบครัว และสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว การเรียนรู้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา และการเรียนรู้จากสังคมสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นอกบ้านและนอกโรงเรียน ในความเป็นจริงสุขภาพช่องปากไม่ได้แยกต่างหาก แต่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกายของบุคคล ซึ่งโรคหรือภาวะที่มีความผิดปกติหรือผิดปกติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช่องปากหรือที่ส่วนอื่น ๆ ของร่างกายก็มีความเกี่ยวข้องกับภาวะแห่งความผาสุกและคุณภาพชีวิตทั้งนั้น ดังนั้น ช่วงอายุ 12-15 ปี เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพช่องปาก เนื่องจากเริ่มมีฟันแท้ขึ้นครบและจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน การบริโภคอาหาร เครื่องดื่มที่มีรสหวาน (สุกัญญา บัวศรี และคณะ, 2563 : 24-34) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากตามมา เพราะเด็กวัยนี้ยังขาดความรู้และพฤติกรรม เรื่อง การดูแลสุขภาพช่องปาก และการจัดการพฤติกรรมสุขภาพต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง (กมลวรรณ มูลเมืองแสน, 2561)

ดังนั้น บุคคลจึงมีพฤติกรรมปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันสุขภาพของตนเองแตกต่างกัน หากเด็กได้รับรู้ว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค ความรุนแรงของโรคช่องปาก การปฏิบัติดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรค เช่น การได้รับความรู้จากสื่อวิดีโอ การสั่งสอนจากพ่อแม่และแม่ คำแนะนำจากครูโรงเรียน ความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กวัยเรียน เป็นต้น รวมถึงการรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพช่องปาก เช่น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและรักษาสุขภาพช่องปาก การสูญเสียหรือแบ่งเวลาเพื่อเข้าพบทันตแพทย์ ความไม่สะดวกกาย ใจ และความกลัวเมื่อทำทันตกรรม เป็นต้น

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสำคัญต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ปกครอง ครู ญาติผู้ใกล้ชิดควรให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพช่องปาก โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกิจกรรมรณรงค์ แปร่งฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดีรวมทั้งจัดนิทรรศการส่งเสริมทันตสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดบอร์ดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกมา ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลจะส่งผลกระทบในเชิงบวกหรือ เชิงลบต่อบุคคลอื่น ๆ สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้น โดยทัศนคติสามารถเรียนรู้หรือจัดการได้ โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาและทัศนคติสามารถที่จะรู้หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการหรือจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความรู้สึกและความคิดที่มีต่อสิ่งหนึ่ง โดยผ่านสิ่งเร้า เช่น สินค้าหรือบริการ ร้านค้า พนักงาน โฆษณา เป็นต้น โดยเป็นผลมาจากประสบการณ์บุคคลรอบข้างหรือการเปิดรับข่าวสาร ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อแสดงออกทางพฤติกรรมที่ต่างกัน (อรกานต์ สุคนธวิโรจน์, 2560, ณัฐรญา พงศ์สุพัฒน์, 2562)

ลักษณะของทัศนคติ

Walters (1978 : 261) ได้แบ่งประเภทของทัศนคติไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. ความเชื่อ (Beliefs) คือ ความโอนเอียงที่ทำให้ต้องยอมรับ เพราะเป็นข้อเท็จจริง และเป็นสิ่งที่มีการสนับสนุนโดยความเป็นจริงเป็นสิ่งที่มิได้มีเหตุผลที่ถาวรแต่อาจจะมีหรือไม่มีสำคัญก็ได้

2. ความคิดเห็น (Opinions) คือ ความโน้มเอียงที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความแน่นอนความคิดเห็นมักจะเกี่ยวข้องกับคำถามในปัจจุบันและง่ายที่จะเปลี่ยนแปลง

3. ความรู้สึก (Feelings) คือ ความโน้มเอียงซึ่งมีพื้นฐานมาจากอารมณ์โดยธรรมชาติ

4. ความโอนเอียง (Incilnation) คือ รูปแบบบางส่วนของทัศนคติเมื่อผู้บริโภคมองอยู่ในสภาวะที่ตัดสินใจไม่ได้

5. ความมีอคติ (Bias) คือ ความเชื่อทางจิตใจที่ทำให้เกิดอคติหรือความเสียหายในทางตรงข้ามกับข้อเท็จจริง

ประเภทของทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภท คือ (ดาร์ณี พานทอง, 2542 : 43)

1. ทัศนคติทางเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกมีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก

2. ทัศนคติทางลบหรือไม่ดี คือ ทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสียไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือหน่วยงานองค์การสถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์การ และอื่น ๆ เช่น นักเรียนบางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากก่อให้เกิดอคติขึ้นในจิตใจของเขาจนพยายามประพฤติและปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้อง

3. ประเภทที่สาม ซึ่งเป็นประเภทสุดท้าย คือ ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การ และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักเรียนบางคนอาจมีทัศนคตินิ่งเฉยอย่างไม่มีความคิดเห็นต่อปัญหา เรื่อง พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของการกระทำ สถานการณ์ หรือพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก

องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (Schermerhorn, 2000) คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Component) คือ ทัศนคติที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และข้อมูลที่บุคคลคนหนึ่งมี ซึ่งความเชื่อจะแสดงให้เห็นถึงความคิดของคน หรือสิ่งของ และข้อสรุปที่บุคคลได้มีต่อบุคคล หรือสิ่งของนั้น ๆ เช่น ควรแปรงฟันวันละครั้งในการดูแลสุขภาพช่องปาก เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) คือ ความรู้สึกเฉพาะอย่างง่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบส่วนบุคคล ซึ่งได้จากสิ่งเร้าหรือสิ่งที่เกิดก่อนทำให้เกิดทัศนคตินั้น ๆ เช่น ฉันไม่ชอบแปรงฟัน เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ความตั้งใจที่จะประพฤติในทางใดทางหนึ่งโดยมีรากฐานมาจากความรู้สึกเฉพาะเจาะจงของบุคคลหรือทัศนคติของบุคคล เช่น ฉันแปรงฟันวันละ 3 ครั้งหลังอาหารในการดูแลสุขภาพช่องปาก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจมีความรู้สึกหรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ส่วนประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือความรู้สึกของบุคคลอาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวก และทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้ ทัศนคติมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ การรับรู้ข้อมูลที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยพบเจอ และสามารถอธิบายได้เปรียบเทียบในเรื่องนั้น ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้น ไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ หรือสิ่งที่เกิดมาจากการศึกษา การค้นคว้า หรือ ประสบการณ์รวมถึงความสามารถและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ ทั้งการได้ยิน การฟังการคิด หรือการปฏิบัติ เพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ (อัจฉราพร ปะทิ, 2559, ทิพย์วรรณ ราชพิทักษ์, 2563 : 680-690)

ประเภทของความรู้

ประเภทของความรู้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (Nonaka & Takeuchi, 1995) คือ

1. ความรู้ที่อยู่ในตัวคน/ความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงานงานฝีมือหรือการคิดเชิงวิเคราะห

2. ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อหรือเอกสาร /ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งจะเรียกว่าความรู้แบบรูปธรรม

บลูม และคณะ ได้จำแนกความรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงจากที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาที่ซับซ้อนมากที่สุด ดังนี้ (Bloom, et al., 1971)

1. ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specifics) คือ ความระลึกถึงสิ่งเฉพาะและชิ้นส่วนของการที่อยู่โดดเดี่ยวการเน้นที่สัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรมเรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นธรรมซึ่งอาจได้รับการคิดว่าเป็นหน่วยงานสิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมของเรื่องความรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่

1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ (Knowledge of Terminology) เป็นความรู้ในเรื่องสัญลักษณ์จำเพาะบางอย่าง (ทั้งภาษาและมิใช่ภาษา) รวมทั้งความรู้ทางสัญลักษณ์ที่ยอมรับกันอยู่แล้วความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียวหรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น

1.2 ความรู้ในเรื่องข้อเท็จจริงเฉพาะ (Knowledge of Specifics Facts) เป็นความรู้ในเรื่องวันที่เหตุการณ์บุคคลสถานที่เป็นต้นซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียวหรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น

2. ความรู้เรื่องวิธีและวิธีการจัดการกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of Way and Means of Dealing with Specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิธีทางในการจัดการระเบียบในการศึกษาในการตัดสินใจและการวิพากษ์วิจารณ์รวมทั้งวิธีการค้นคว้าลำดับผลที่ตามเวลาในปฏิทินและมาตรฐานของการตัดสินใจในแต่ละสาขาและรูปแบบของการจัดระเบียบตามที่สาขากำหนดและดำเนินการความรู้นี้ จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นธรรมอยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ทั่ว ๆ ไป ได้แก่

2.1 ความรู้แบบแผนนิยม (Knowledge of Conventions) เป็นความรู้ในเรื่องลักษณะของวิธีทางในการจัดทำและการนำเสนอความคิดและปรากฏการณ์ เพื่อการสื่อความหมายและความสอดคล้องผู้ทำงานในสาขาใช้ประโยชน์แบบฉบับการปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดกับวัตถุประสงค์และมองดูเหมาะสมที่สุดกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องควรสังเกตว่า แม้รูปแบบและประเพณีจะเป็นสิ่งที่สมมติขึ้นหรือเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจหรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายตามรูปแบบและประเพณีนิยมก็ยังคงมีอยู่ เพราะเป็นผลงานของการตกลงของคนกลุ่มใหญ่หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวปรากฏการณ์หรือปัญหาของคนกลุ่มใหญ่หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวปรากฏการณ์หรือปัญหา

2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ เป็นความรู้เรื่องกระบวนการทิศทางและการเคลื่อนที่ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา

2.3 ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท เป็นความรู้เรื่องชั้นต่าง ๆ ชุดส่วนและการจัดเรียงเรียงซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของสาขาวิชาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการโต้แย้งหรือของปัญหาที่ให้มา

2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ตามข้อเท็จจริงหลักการความคิดเห็นและพฤติกรรมที่ได้รับการทดสอบหรือได้รับการตัดสินใจ

3. ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่าง ๆ คือ ความรู้เรื่องแผนและรูปแบบที่สำคัญ ๆ ที่ปรากฏการณ์และความคิดได้รับการจัดรวบรวมนำโครงสร้างทฤษฎีและข้อสรุปจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชาหรือซึ่งนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์หรือแก้ปัญหาในระดับนี้ จัดเป็นระดับที่สูงสุดของความเป็นนามธรรมและความซับซ้อน ได้แก่

3.1 ความรู้เรื่องหลักและข้อสรุปทั่วไป เป็นความรู้เรื่องความเป็นนามธรรมบางอย่างซึ่งสรุปข้อสังเกตปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมซึ่งมีคุณค่าในการอธิบายบรรยายทำนายหรือกำหนดการกระทำหรือทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องที่สุด

3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of Theories and Structures) เป็นความรู้เรื่องตัวหลักการและข้อสรุปทั่วไปรวมทั้งความสัมพันธ์ของมัน ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพจน์ของเหตุการณ์ปัญหาหรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจนครอบคลุมและเป็นระบบ

โครงสร้างของความรู้แบ่งออก 6 ขั้นตอน เรียงจากง่ายไปหาชั้นยากสรุปได้ (Bloom, et al., 1971) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้-ความจำ (Knowledge) หมายถึง การระลึกได้ความรู้ที่นั้นสามารถยกมากล่าวอ้างอิง เพื่อสนับสนุนในสิ่งที่ต้องการทำความเข้าใจกระจ่างขึ้น

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง สามารถอธิบายชี้แจงโดยการแปลความตีความสรุปความพยากรณ์ยกตัวอย่างประกอบได้

ขั้นที่ 3 การนำไปใช้ (Application) หมายถึง สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์หรือนำเอากฎสูตรหลักการมาใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง สามารถแยกแยะให้เห็นส่วนประกอบจำแนกประเภทหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยของสิ่งของตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง สามารถนำเอาส่วนย่อย ๆ มาประกอบเป็นสิ่งใหม่เรียบเรียงเรื่องราว ออกแบบการทดลองการเรียนรู้ระดับนี้เน้นความสร้างสรรค์

ขั้นที่ 6 การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการตีความประมาณจัดกลุ่มวิจารณ์ โดยใช้สถิติเป็นเครื่องสนับสนุนว่าดีปานกลางแล้ว

จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ถึงข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์แนวปฏิบัติจากประสบการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งได้จากการสังเกตหรือเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยทำและเคยเห็น คือ เรียนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาที่จำได้ไว้มาก่อนแล้ว เรียนรู้จากการลงมือทำเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไปประกอบไปด้วยความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดการนำไปปรับใช้การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ

Gochman (1988) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง คุณสมบัติส่วนบุคคลต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ค่านิยม การรับรู้และองค์ประกอบด้านความรู้ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งครอบคลุมภาวะความรู้สึกร่างกาย อารมณ์ และลักษณะเฉพาะตน รวมทั้งแบบแผนการแสดงออกที่ชัดเจนเป็นที่สังเกตได้ การกระทำและลักษณะนิสัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสุขภาพ (Health Maintenance) การกระทำเพื่อสุขภาพกลับภาวะเดิม (Health Restoration) และการส่งเสริมสุขภาพ (Health Improvement) ดังนั้น คำว่า พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การแสดงออกที่บุคคลลงมือกระทำทั้งที่สังเกตได้อย่างชัดเจน (Overt Behavior) เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพดีรวมถึงสิ่งที่สังเกตไม่ได้ ต้องอาศัยวิธีการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion)

กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2560 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การกระทำที่มีผลต่อบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ไม่ว่าจะในลักษณะที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เช่น ทำให้ตนเอง บุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวหรือบุคคลอื่นในชุมชนเจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือเสียชีวิตหรือในลักษณะที่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เช่น ทำให้ตนเองบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัว หรือบุคคลอื่นในชุมชนมีสุขภาพดี ไม่เจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือเสียชีวิตด้วยโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพ

การแบ่งพฤติกรรมสุขภาพ

การแบ่งพฤติกรรมสุขภาพ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (เฉลิมพล ต้นสกุล, 2541) ดังนี้

1. พฤติกรรมป้องกันโรค (Preventive Health Behavior) หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลเพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคขึ้น เช่น แปรงฟันวันละ 3 ครั้งหลังอาหารในการดูแลสุขภาพช่องปาก เป็นต้น

2. พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย (Illness Behavior) หมายถึง การปฏิบัติที่บุคคลกระทำ เมื่อมีอาการผิดปกติหรือเจ็บป่วย เช่น การไม่รับประทานอาหาร เมื่อมีอาการปวดฟัน การแสวงหาบริการทางด้านทันตสุขภาพ เป็นต้น

3. พฤติกรรมที่เป็นบทบาทของการเจ็บป่วย (Sickrole Behavior) หมายถึง การปฏิบัติที่บุคคลกระทำหลังจากได้รับทราบผลการวินิจฉัยแล้ว เช่น เช่น การรับประทานยาตามทันตแพทย์สั่งหรือแพทย์สั่ง การอดอาหาร อดนอน เป็นต้น

พฤติกรรมทั้ง 3 ลักษณะนี้ เป็นพฤติกรรมสุขภาพที่ต้องการให้บุคคลต่าง ๆ ได้รับการปลูกฝังหรือได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมสุขภาพแต่ละลักษณะมีกระบวนการทางพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพโรคในช่องปากหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลช่องปากจึงเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับการวิเคราะห์วางแผนและดำเนินการอย่างเหมาะสมตามสภาพปัญหาของพฤติกรรมสุขภาพในช่องปากนั้น ๆ

องค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ

องค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง การพัฒนาความสามารถ ทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้เริ่มต้นจากความรู้ระดับต่าง ๆ และเพิ่มการใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domian) หมายถึงสภาพความพร้อมทางจิตใจของบุคคลที่เกี่ยวกับสุขภาพพฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความสนใจความรู้สึกที่ความชอบ ความไม่ชอบ การให้คุณค่า เช่น ความรู้สึกชอบทานของหวานไม่ชอบแปรงฟัน เป็นต้น

3. พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเกี่ยวกับการใช้ความสามารถที่แสดงออกมาทางร่างกายและสังเกต เห็นได้พฤติกรรมการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่จะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพดี เช่น การเลือกรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ไม่รับประทานลูกอมหรืออาหารที่มีรสหวานหรือดื่มน้ำอัดลมหรือเครื่องดื่มรสหวานหลังอาหารทุกครั้ง การพบทันตแพทย์หรือบุคลากรทางสาธารณสุขเมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมสุขภาพเป็นการปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำในสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพของตนเอง โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพด้านต่าง ๆ คือ สุขภาพกาย จิตใจ/อารมณ์ และสังคมที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างสมดุล

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม

ทฤษฎีความสัมพันธ์กับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Practice) คือ การเกิดพฤติกรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติออกมาทางร่างกาย โดยมีความรู้ และทัศนคติที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติที่ถูกต้อง กระบวนการที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน แต่กระบวนการทางการศึกษาจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้ มีดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2556)

1. ความรู้ (Knowledge) คือ การที่นักเรียนมีความรู้ด้านสุขภาพ รู้จักการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี รู้สาเหตุและการป้องกันโรค เมื่อเกิดโรคภัยสามารถป้องกันได้

2. ทศนคติ (Attitude) คือ ให้ความรู้แก่นักเรียนเมื่อเห็นว่านักเรียนยังยึดถือหรือมีเจตคติที่ผิดจะต้องโน้มน้าวให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงในทางที่ถูกต้อง

3. พฤติกรรม (Practice) คือ การให้สุศึกษาไม่เพียงความรู้เท่านั้นแต่ต้องให้นักเรียนปฏิบัติได้ด้วย การให้นักเรียนปฏิบัติตามได้ถือว่าเป็นผลสำเร็จให้เกิดการเรียนรู้ โดยสติปัญญาและเกิดจากความมีเหตุผลของนักเรียน

จากความหมายของความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แต่ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสามารถกล่าวได้ 4 รูปแบบ คือ (Schwart, 1974 : 28-31 อ้างใน เพ็ญรัตน์ ลิ้มประพันธ์, 2553)

1. ทศนคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดความรู้ และพฤติกรรม ดังนั้น ความรู้และทัศนคติจึงมีผลต่อพฤติกรรม
2. พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ และทัศนคติมีความสัมพันธ์กันหรือความรู้กับทัศนคติมีผลร่วมกันก่อให้เกิดการปฏิบัติตามมาได้ และการปฏิบัติก็ส่งผลให้เกิดความรู้และทัศนคติได้
3. ความรู้และทัศนคติต่างทำให้เกิดพฤติกรรมได้ และพฤติกรรมก่อให้เกิดความรู้ และทัศนคติ โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน

4. ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น นักเรียนมีความรู้และปฏิบัติตามความรู้ หรือ ความรู้มีผลต่อทัศนคติก่อนแล้วพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทัศนคติและพฤติกรรมจึงมีผลต่อความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพช่องปาก

พฤติกรรมสุขภาพช่องปาก หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก และรักษาให้หายขาด ซึ่งจะอยู่ในสถานะที่เป็นโรคหรือไม่เป็นโรคก็ได้ และอาจจะสังเกตเห็นหรือไม่เห็นก็ได้ สิ่งที่สามารถสังเกตได้ เช่น การไปรับบริการทางด้านทันตสุขภาพ การทำความสะอาดช่องปาก ระยะเวลาการแปรงฟัน ยาสีฟัน การตรวจและดูแลอนามัยช่องปากด้วยตนเอง เป็นต้น ส่วนที่สังเกตไม่ได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก และทัศนคติต่อสุขภาพช่องปาก ความเข้าใจในการทำความสะอาดช่องปาก ระยะเวลาการแปรงฟัน ยาสีฟัน การตรวจและดูแลอนามัยช่องปากด้วยตนเอง เป็นต้น การดูแลสุขภาพช่องปากโดยการกำจัดการบาดเจ็บหรืออย่างสม่ำเสมอ จัดได้ว่าพฤติกรรมทางสุขภาพช่องปากที่จำเป็นสำหรับทุกคน องค์ประกอบของพฤติกรรมทางสุขภาพช่องปากมีส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ (อัญชลี ดุษฎีพรรณ, 2538 : 66-70) คือ

1. **องค์ประกอบความรู้และความคิด (Cognitive Domain)** เป็นกระบวนการทางสมอง ได้แก่ การที่บุคคลมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ การจำข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญาในด้านสุขภาพช่องปากเพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น หลังจากการสอนเรื่องการแปรงฟันแล้ว นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟัน โดยสามารถอธิบายได้ว่า การแปรงฟันได้ถูกวิธีจะให้ผล ดังนี้คือ สามารถกำจัดเศษอาหารและคราบจุลินทรีย์ได้ดีที่สุดทำให้ฟันสะอาดและเหงือกมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบทำให้ช่องปากสะอาดปราศจากกลิ่น โดยเฉพาะกลิ่นบูดเน่าของเศษอาหาร เป็นต้น

2. **องค์ประกอบด้านทัศนคติ (Affective Domain)** เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ได้แก่ การที่นักเรียนมีปฏิกิริยาในด้านความรู้สึกต่อการดูแลสุขภาพช่องปากมากขึ้น เช่น หลังจากการสอนเรื่องการแปรงฟันแล้ว นักเรียนให้ความสนใจต่อการแปรงฟัน ในการเลือกซื้อแปรงสีฟัน และยาสีฟันมาใช้ การให้ความสนใจเมื่อแปรงฟันเสร็จฟันต้องขาวสะอาด และชอบแปรงฟัน เพื่อให้ฟันของตนขาวสะอาดอยู่เสมอ เป็นต้น ทัศนคตินี้แตกต่างกับความรู้สึกทั่วไป ทัศนคติของนักเรียนมิใช่เป็นเรื่องของกรรมพันธุ์ แต่เป็นเรื่องที่สามารถหาเพิ่มเติมได้หรือสร้างขึ้นได้ และสามารถจะปรับเปลี่ยนทัศนคติได้

3. **องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)** เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกทางร่างกาย เช่น การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันหรือแปรงฟันหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง การไปพบทันตแพทย์เมื่อมีฟันผุหรือปวดฟัน เป็นต้น พฤติกรรมด้านการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่อยู่ในลำดับขั้นสุดท้าย ซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความรู้ และพฤติกรรมด้านทัศนคติเป็นส่วนประกอบเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินได้ง่าย แต่กระบวนการทำให้เกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอนของนักเรียนในด้านสุขภาพอนามัยช่องปาก ทั้งนี้พฤติกรรมด้านการปฏิบัติของนักเรียนเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพอนามัยช่องปากที่ดี

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติบางอย่างเป็นการกระทำที่มองเห็นชัด แต่บางครั้งการปฏิบัติบางอย่างเป็นการกระทำที่เห็นไม่ชัด แต่สามารถสังเกตได้จัดเป็นพฤติกรรมที่ดีด้วย เช่น การอดทน การไม่ทำในสิ่งที่ที่เป็นโทษต่อสุขภาพช่องปาก ได้แก่ การไม่ใช้ฟันผิหน้าที่ เช่น ใช้ฟันเปิดจุดผ่าขวดน้ำอัดลม ใช้ฟันแกะถุงขนม นอกจากนี้แล้ว การเลือกสิ่งของ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิกิริยา การตอบสนองหรือความประพฤติต่าง ๆ ก็จัดว่าเป็นการปฏิบัติด้วยเหมือนกัน

โรคฟันผุ

โรคฟันผุ หมายถึง โรคที่มีการทำลายส่วนที่เป็นเนื้อเยื่อแข็งของฟันจัดอยู่ประเภทโรคเรื้อรัง โรคฟันผุเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย และทุกเชื้อชาติ ฟันที่ผุแล้วร่างกายไม่สามารถซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ได้ แม้จะได้รับการบูรณะแล้วก็ตาม ฟันผุเริ่มเป็นได้ตั้งแต่ฟันเริ่มโผล่ขึ้นมาในช่องปาก (พรณี เลาวะเกียรติ, 2545)

1. สาเหตุและองค์ประกอบในการเกิดโรคฟันผุ ฟันผุเป็นโรคที่มีหลายสาเหตุประกอบเข้าด้วยกัน (Multifactorial diseases) ทั้งเชื้อแบคทีเรีย ฟัน อาหาร และเวลาที่อาหารอยู่ในปาก (พรณี เลาวะเกียรติ, 2545) รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมโดยในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับในช่องปาก ได้แก่

1.1 เชื้อแบคทีเรีย (Bacteria) และคราบจุลินทรีย์ มีบทบาทต่อการเกิดโรคฟันผุ จะพบแบคทีเรียในแผ่นคราบจุลินทรีย์เกาะบนผิวเคลือบฟัน มีเยื่อบาง ๆ ซึ่งประกอบด้วยไลโคโปรตีน จากน้ำลายมาเคลือบบนผิวฟัน หลังจากนั้นแบคทีเรียก็จะดูดซับเนื้อเยื่อนั้นไปภายใน 2 ชั่วโมง แผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งสามารถละลายเคลือบฟันอาหารที่มีน้ำตาลเป็นส่วนประกอบจะถูกดูดซับอย่างรวดเร็ว แบคทีเรียจะเปลี่ยนเป็นกรดด้วยการย่อยสลายของแบคทีเรีย ค่า pH ของแผ่น คราบจุลินทรีย์จะลดลงในเวลา 2-10 นาที ค่า pH ของคราบจุลินทรีย์ภายในปากมีผลกับฟันผุ พบว่า pHวิกฤติ (Critical pH) มีค่าเท่ากับ 5.5 ถ้าหากค่า pH ของคราบจุลินทรีย์ภายในปากมีค่าต่ำกว่า 5.5 ผิวเคลือบฟันจะเริ่มละลายเกิดการ Demineralization โดยเริ่มที่ผิวฟันที่สัมผัสกับคราบจุลินทรีย์ที่มีค่า pH ดังกล่าว ซึ่งทำลายผิวเคลือบฟัน (Rug-Gunn and Nunn, 1999)

1.2 ฟัน (Tooth) ปัจจัยที่เกิดจากฟันและส่งผลต่อการเกิดโรคฟันผุ

1) ส่วนประกอบของเคลือบฟันมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของฟัน การมีฟลูออไรด์สะสมอยู่ในเคลือบฟันมากทำให้เคลือบฟันมีความแข็งแรงทนต่อการกัดได้โครงสร้างของเคลือบฟันที่มีการสะสมแร่ธาตุบกพร่องและน้อยกว่าปกติ (Enamel Hypoplasia and Hypomineralization) จะมีผลต่ออัตราการดำเนินโรคแต่ไม่ใช่จุดเริ่มต้นของฟันผุ

2) รูปร่างของฟัน หลุมและร่องฟันด้านบดเคี้ยวที่ลึกและแคบจะทำให้แผ่นคราบจุลินทรีย์ยึดเกาะฟันได้ดีกว่าปกติ บริเวณร่องลึกจะมีเคลือบฟันบาง เมื่อเกิดฟันผุจะลุกลามได้เร็ว

3) ตำแหน่งของฟัน ฟันที่เรียงตัวผิดปกติจะมีผลต่อการยึดเกาะของแผ่นคราบจุลินทรีย์ ฟันซ้อนเกหรือบิดหมุนทำให้มีเศษอาหารติดยากต่อการทำความสะอาด (พรณี เลาวะเกียรติ, 2545)

1.3 อาหาร (Food) จากการศึกษาชนิดของน้ำตาลของเตอร์คู (Scheinin A, et al., 1976) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคาร์โบไฮเดรตและโรคฟันผุ ซึ่งคาร์โบไฮเดรตต่างชนิดกันก่อให้เกิดฟันผุแตกต่างกัน น้ำตาลซูโครสก่อให้เกิดฟันผุได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับน้ำตาลชนิดอื่น (Nizel and Papas, 1989) น้ำตาลกลูโคส (Glucose) ฟรุคโตส (Fructose) มอลโตส (maltose) แลคโตส (lactose) สามารถก่อให้เกิดฟันผุได้น้อยกว่าน้ำตาลซูโครส แต่น้ำตาลบางชนิด เช่น ซอร์บิทอล (Sorbitol) และไซลิตอล (Xylitol) มีผลต่อการเกิดฟันผุน้อยกว่าเนื่องจากมีอัตราการย่อยสลายต่ำ นอกจากนี้ความถี่ของการบริโภคน้ำตาลและความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุจะเกิดขึ้นสูง ถ้ามีการบริโภคน้ำตาลระหว่างมื้ออาหารและจะเพิ่มขึ้นไป ถ้าบริโภคอาหารหวานที่ติดค้างบนผิวฟันได้ง่าย จากรายงานของมาจิมพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างโรคฟันผุกับการบริโภคอาหารกลุ่มไอศกรีม เค้ก ขนมปัง แผ่น หมากฝรั่ง และลูกอม และแนะนำว่าอาหารมีบทบาทแน่นอนในกระบวนการเกิดโรคฟันผุ และมีผลกับการให้คำแนะนำการเลือกบริโภคอาหารในกลุ่มเสี่ยง (Mazengo, et al., 1996) จากการศึกษาพบว่า การบริโภคน้ำตาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณน้ำตาลที่บริโภค/คน/ปี กับโรคฟันผุ ปริมาณน้ำตาลที่บริโภค/คน/ปี สามารถทำนายการเกิดโรคฟันผุได้ (Srebnny, 1982) รวมทั้งความถี่ของอาหารเป็นสิ่งที่ยังชี้การเกิดฟันผุ (Moynihan, 1998) ชนิดของอาหารในกลุ่มอาหารที่มีลักษณะเหนียวละลายในปากได้เร็ว กลุ่มอาหารว่างประเภทของแข็งกึ่งเหลวที่มี ส่วนผสมของแป้งและน้ำตาลพบว่า มีความสัมพันธ์กับสภาวะฟันผุอย่างมีนัยสำคัญ (กันยารัตน์ วิโรจน์พงศ์, 2545)

1.4 เวลา (Time) กระบวนการเกิดโรคฟันผุต้องใช้ระยะเวลานาน ในช่วงต้นของการเกิดโรคฟันผุจะสามารถซ่อมแซมตัวเองให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ เมื่อการลุกลามจนเกิดรูฟันขึ้น ฟันจะไม่สามารถซ่อมแซมตัวเองได้อีก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ดีที่จะมีการป้องกันก่อนการเกิดโรคฟันผุ

2. การสูญเสียแร่ธาตุและการสร้างแร่ธาตุกลับคืน ในช่วงการเกิดฟันผุจะมีการเคลื่อนไหวของแร่ธาตุกลับไปกลับมาจนอยู่ในสมดุล ถ้าเสียสมดุลก็จะเกิดโรคฟันผุขึ้นเมื่อมีการเกิดขึ้นกรดจะซึมผ่านคราบจุลินทรีย์เข้าไปในชั้นเคลือบฟันทำให้เกิดการละลายตัวและสูญเสียแร่ธาตุ (Demineralization) แร่ธาตุจะผ่านแผ่นคราบจุลินทรีย์ออกมา น้ำลาย เมื่อกรดใช้หมดไปหรือเจือจางลงแร่ธาตุรอบ ๆ จะรวมตัวกันใหม่เกิดการสร้างแร่ธาตุกลับคืนเข้าไปในเคลือบฟันได้ (Remineralization) ในลักษณะหมุนเวียนอยู่เรื่อยไป (อรทัย แก้วจันทร์, 2541) ในระยะแรกที่เคลือบฟันสูญเสียแร่ธาตุไปนั้นจะไม่สามารถตรวจดูด้วยตาเปล่า ต่อเมื่อสูญเสียแร่ธาตุไปถึงระยะที่ตรวจพบได้ด้วยตาเปล่าโดยสังเกตเห็นเป็นรอยสีขาวขุ่น ซึ่งต้องทำให้เห็นถึงขั้นที่จะมองเห็นในระยะนี้เรียกว่ารอยผุเริ่มแรก (Incipient Caries) โดยบริเวณรอยผุยังเรียบต่อเนื่องอยู่ระยะนี้สามารถทำให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้โดยใช้ฟลูออไรด์ การรักษาความสะอาดของช่องปากและควบคุมการบริโภคน้ำตาล (พรณี เลาวะเกียรติ, 2545)

กระบวนการเกิดโรคฟันผุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเกิดโรคฟันผุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ กระบวนการเกิดโรคฟันผุเกิดขึ้นเมื่อการสลายเกลือแร่ออกจากผิวฟัน (Demineralization) เกิดมากกว่าการสร้างเกลือแร่กลับคืน (Remineralization) ปกติบริเวณผิวฟันมีการสูญเสียเกลือแร่และการเสริมสร้างเกลือแร่กลับคืนเกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะในน้ำลายมีแคลเซียม ฟอสเฟตละลายอยู่อย่างอิมิตัว ขณะที่ฟันแช่อยู่ในน้ำลายจะแลกเปลี่ยนไอออนแคลเซียม และฟอสเฟตระหว่างผิวเคลือบฟันกับน้ำลายอย่างต่อเนื่องในภาวะสมดุลคือการสูญเสียและการเสริมสร้างเกลือแร่กลับคืนเกิดขึ้นเท่ากันจะไม่เกิดฟันผุ แต่เมื่อใดที่มีการสูญเสียมากกว่าจะเกิดฟันผุขึ้นได้ซึ่งมีปัจจัยการเกิดโรคฟันผุ คือ (จันทนา อึ้งชูศักดิ์, 2547 : 4-5)

- 1) ปัจจัยภายในช่องปาก ที่ทำให้เกิดฟันผุ ประกอบด้วย
 1. แผ่นคราบจุลินทรีย์
 2. คาร์โบไฮเดรตชนิดหมักได้ (Fermentable Carbohydrate)
 3. สิ่งแวดล้อมในช่องปาก ได้แก่ ฟัน น้ำลาย และฟลูออไรด์
 4. ช่วงเวลาที่เหมาะสม
- 2) ปัจจัยภายนอกช่องปาก

ปัจจัยภายนอกช่องปากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม นอกจากปัจจัยในช่องปากทั้ง 3 ประการ เช่น ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ ทักษะการดูแลสุขภาพ เป็นต้น การเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกช่องปากของครอบครัวหรือชุมชนอาจไม่ได้มา ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรง แต่จะเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจเลือกขั้นตอนหรือวิธีที่เหมาะสมกับกลุ่มหรือชุมชน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการพฤติกรรมสุขภาพที่มีผลต่อฟันผุในนักเรียนที่กล่าวถึงกันมากที่สุด คือ การรับประทานอาหารบ่อย ๆ กินขนมหวานพริ้ว ๆ จุกจิก การไม่แปรงฟันหลังการรับประทานอาหาร และไม่ใช้ฟลูออไรด์ นักเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะไม่ดี พ่อแม่มีการศึกษาน้อย มีการรับรู้เรื่องฟันน้อยมักมีฟันผุในทางพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและควบคุมตนเองได้ มักมีความสามารถทำให้ตนเองมีสุขภาพช่องปากดี แต่การศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเชื่อมั่นในตนเองและควบคุมตนเองของพ่อแม่ต่ออัตราฟันผุของเด็กยังมีการทำกันน้อย แต่พบว่า พ่อแม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะควบคุมการรับประทานน้ำตาลทั้งของตนเองและเด็กให้น้อยลงได้

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคฟันผุ นอกจากปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุแล้วปัจจัยใด ๆ ก็ตามที่มีส่วนส่งเสริมหรือทำให้อุบัติการณ์ของโรคฟันผุทั้ง 4 อย่างเกิดขึ้นและมาพบกันอย่างเหมาะสม ก็นับว่าปัจจัยนั้น คือ “ปัจจัยเสี่ยง” ที่ทำให้เกิดโรคฟันผุแต่ปัจจัยตัวใดจะสำคัญที่สุดหรือมีอิทธิพลทำให้เกิดฟันผุได้ง่าย นั้น ยังไม่สามารถระบุได้แน่นอน ทั้งนี้เพราะโรคฟันผุเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัยประกอบกัน ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุสามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- 1) ปัจจัยทั่วไป เป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอก ได้แก่

(1) อายุ โรคฟันผุเป็นโรคที่แม้จะรักษาแล้วก็ยังคงสภาพรอยโรคอยู่ ดังนั้นในกลุ่มผู้ใหญ่จะมีรอยโรคสะสมมากกว่าแต่อัตราการเกิดโรคฟันผุยังไม่สามารถบอกได้แน่นอนว่าเกี่ยวข้องกับอายุโดยตรง แต่อายุจะมีผลกระทบต่อตำแหน่งของการเกิดโรคฟันผุในเด็กอายุน้อยฟันจะผุบริเวณด้านบดเคี้ยว เนื่องจากมีหลุมร่องฟันลึก แต่ในผู้ใหญ่ด้านบดเคี้ยวไม่ค่อยผุเพิ่มเพราะสึกจากการใช้งานนาน แต่การผุจะเกิดขึ้นบริเวณด้านประชิดและบริเวณรากฟัน เพราะมีการร่นของเหงือกเพิ่มขึ้น

(2) เพศ การที่เด็กหญิงมีฟันแท้ขึ้นเร็วกว่าเด็กชายเล็กน้อยอาจจะเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อโรคฟันผุมากกว่าแต่ก็ไม่ชัดเจนขึ้นกับสภาพแวดล้อมในช่องปากด้วย

(3) เชื้อชาติ การที่เราพบว่า ชนชาติใดมีปัญหาฟันผุมากยังไม่มีความชัดเจนบ่งชี้ว่าเป็นผลมาจากกรรมพันธุ์ เชื้อชาติ แต่น่าจะเป็นผลมาจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อด้านการบริโภคและการรักษาความสะอาดมากกว่าในประเทศยุโรป พบว่า กลุ่มคนที่มีการย้ายถิ่นจะมีสถานะของโรคฟันผุสูง หรือในกลุ่มคนเชื้อชาติต่าง ๆ จะเกิดโรคฟันผุต่างกัน เช่น เด็กอายุ 5 ปี เชื้อชาติเอเชียจะมีฟันที่ปราศจากโรคฟันผุร้อยละ 27-30 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (Decay-missing-fill ; dmf) มากกว่า 3 ซี่ต่อคน เมื่อเปรียบเทียบกับชนชาติคอเคเซียนจะมีฟันที่ปราศจากฟันผุเท่ากับร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmf) ต่ำกว่า 2 ซี่ต่อคน

(4) ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และรายได้ พบว่า ความเจริญของสังคมยิ่งเจริญแนวโน้มของฟันผุก็เพิ่มมากขึ้นมีการบริโภคน้ำตาลและอาหารแปรรูปแพร่หลาย และที่น่าเป็นห่วงคือในประเทศไทยแต่เดิมเด็กที่มีฟัน

ผุสูงจะอยู่ในครอบครัวยุคใหม่จะกิน เพราะขนมหวานอาหารแปรรูปในระยะแรกยังเป็นของแพงแพร่หลายในในคนบางกลุ่ม แต่ในปัจจุบันอัตราการเกิดฟันผุกลับเพิ่มขึ้นในเด็กชนบท ทั้งนี้เพราะอาหารเหล่านี้มีการแพร่กระจายไปรวดเร็วพร้อมกับราคาที่ถูกลง ในขณะที่ความรู้และรายได้ของผู้ปกครองในชนบท ยังไม่เอื้ออำนวยในการที่จะพาบุตรหลานไปพบทันตแพทย์หรือให้การดูแลสุขภาพช่องปากที่ถูกต้องเพียงพอเด็กกลุ่มนี้จึงอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

(5) ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า บุคคลที่มีการศึกษาต่ำจะมีการใส่ใจต่อสุขภาพช่องปากน้อยกว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูงและเมื่อเกิดโรคฟันผุแล้วมักไม่ได้รับการรักษาทำให้ โรคลุกลาม

(6) ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกายทั่วไป พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ เช่น สภาวะทุพโภชนาการ ร่างกายขาดสารอาหาร จะส่งผลทำให้โครงสร้างฟันไม่แข็งแรงถูกทำลายได้ง่าย โรคของระบบร่างกาย เช่น โรคที่เกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกัน คนที่ได้รับการรักษามะเร็งในทางเคมีร่วมกับการฉายแสงบริเวณใบหน้าและลำคอ ทำให้การทำงานของต่อมน้ำลายลดลงช่องปากแห้งผิดปกติ การชะล้างอาหารและคราบจุลินทรีย์ทำได้ไม่ดี ถ้าร่วมกับการดูแลทันตสุขภาพไม่เพียงพอแล้ว คนกลุ่มนี้ย่อมเกิดฟันผุได้สูง แต่ก็พบได้น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลสุขภาพช่องปากเป็นหลักมากกว่า ส่วนสภาพร่างกายเป็นเพียงตัวเสริมความรุนแรงของโรค

2) ปัจจัยเฉพาะ เป็นปัจจัยภายในช่องปากที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดโรคฟันผุ ได้แก่

(1) พฤติกรรมการบริโภค การบริโภคที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุขึ้นกับชนิดของอาหารและความถี่ในการรับประทานอาหารชนิดหวานเหนียวละเอียดจะตกค้างในช่องปากได้นานจะก่อให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุได้มากกว่าอาหารที่เคี้ยวแล้วกลืนไปเลย เช่น อาหารที่รับประทานจึงไม่ควรรับประทานอาหารอ่อนหรือเหลวเพียงอย่างเดียว ควรมีโอกาสขบเคี้ยวอาหารหยาบหรือเป็น เส้นใย เช่น ผลไม้ต่าง ๆ ด้วยรสชาติอาหาร อาหารที่มีรสเปรี้ยวจัดหรืออาหารที่มีกรด เช่น น้ำอัดลมก็อาจทำให้ฟันสึกกร่อนได้ นอกจากนั้นความถี่ในการบริโภคอาหารระหว่างมื้อการรับประทานอาหารว่างหรือการรับประทานอาหารบ่อย ๆ จะทำให้ฟันมีโอกาสสัมผัสกรด ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาทางเคมีของจุลินทรีย์กับเศษอาหารที่ตกค้างอยู่ในช่องปากบ่อยครั้ง โอกาสการเกิดโรคฟันผุจะมีมากขึ้นด้วย

(2) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก การแปรงฟันอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ไหมขัดฟัน การใช้ฟลูออไรด์ป้องกันฟันผุ การพบทันตแพทย์เพื่อตรวจฟันจะช่วยให้ช่องปากสะอาด ลดการตกค้างของพวกแบคทีเรียและน้ำตาลที่มีลักษณะอ่อนเหนียว ติดฟันง่ายเป็นอาหารอย่างดีที่เชื้อจุลินทรีย์ใช้ในการเติบโตและเพิ่มจำนวน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นอาหารที่มีรสหวานจัดจะยิ่งเพิ่มกรดที่ไปทำลายเนื้อฟันมากขึ้น ความบ่อยครั้งในการบริโภค เช่น การอมลูกอมตลอดเวลา การรับประทานของขบเคี้ยวอยู่ตลอดเวลา ฟันก็ยิ่งผุมากขึ้น และรวดเร็วขึ้น การลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ ซึ่งสามารถทำได้หลังจากทานข้าวเสร็จ และควรแปรงฟันหลังอาหารทันทีไม่ควรกินขนมหวานพร่ำเพรื่อ จูบจิบ และการใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ ช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้แก่เนื้อฟันสามารถทนต่อการถูกรดละลายได้สูงจึงใช้ในการป้องกันการผุของฟัน

บทสรุป

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง ความจริง ความเข้าใจและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์รวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลพึงจำได้ ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งรอบตัวทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมที่แต่ละบุคคลได้พบเจอหรือการสร้างความรู้และความเข้าใจของโรคสาเหตุของการเกิดโรค และผลกระทบของโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบที่มีต่อร่างกายเด็ก เพื่อสร้างความรู้ และความเข้าใจในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบที่เด็กนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เกิดเป็นทัศนคติที่ดี เมื่อมีทัศนคติที่ดีจะส่งผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก เช่น การรับประทานขนมหวานขนมขบเคี้ยวทำให้เกิดฟันผุ แปรงฟันแล้วควรแปรงลิ้นด้วยจะช่วยลดกลิ่นปากและคราบแบคทีเรีย และการแปรงฟันช่วยป้องกันฟันผุ ในส่วนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นเกิดจากการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม เช่น เพื่อนในโรงเรียน สถานบริการสาธารณสุข ตลอดจนการได้รับข้อมูลข่าวสารการดูแลสุขภาพช่องปาก ดังนั้นการส่งเสริมผ่านบุคคลต่าง ๆ จึงมีความสำคัญในการเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียน จากที่กล่าวมาข้างต้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ และทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ครู ญาติผู้ใกล้ชิด ควรให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพช่องปาก โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกิจกรรมรณรงค์ แปรงฟัน

หลังอาหารกลางวันทุกวัน เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดี รวมทั้งจัดนิทรรศการส่งเสริมทันตสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดบอร์ดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ มูลเมืองแสน. (2561). ผลของโปรแกรมทันตสุขภาพต่อความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และการแปรงฟัน ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดควนขัน) อำเภอเมือง จังหวัดตรัง (รายงานวิจัย). ตรัง : วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง.
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2560). รายงานผลการประเมินประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. [Online]. Available : <http://www.hed.go.th/linkHed/321>. [2566, ตุลาคม 10].
- กันยารัตน์ วิโรจนพงศ์. (2545). การบริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดฟันผุในคนวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทนา อึ้งชูศักดิ์. (2547). ฟันผุในเด็กไทย. นิตยสารหมอชาวบ้าน, 300, 4-5.
- เฉลิมพล ต้นสกุล. (2541). พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐรญา พงศ์พัฒน์. (2562). การศึกษาตลาดแอปพลิเคชันอาหารและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันอาหาร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดารณี พานทอง. (2542). ทฤษฎีจูงใจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพย์วรรณ ราชพิทักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจของนักบัญชีต่อการนำส่งงบการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา : นักบัญชีในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18 (1), 680-690.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2556). ทักษะการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พรณี เลาวะเกียรติ. (2545). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีฟันผุและไม่มีฟันผุโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญรัตน์ ลิ้มประพันธ์. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดสุโขทัย. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุกัญญา บัวศรีและคณะ. (2563). พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ผักและผลไม้ของเด็กวัยเรียนในจังหวัดเชียงราย. วารสารพยาบาลสาร, 47 (2), 24-34.
- อัจฉราพร ปะทิ. (2559). ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนต่อการคุ้มครองผู้บริโภค : กรณีศึกษาประชาชนในตำบลผาสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญชลี ดุษฎีพรรณ. (2538). การให้ทันตสุขภาพ. เชียงใหม่ : ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรกานต์ สุนทรวิโรจน์. (2560). ทักษะของกลุ่มคนเจนวายต่อความตั้งใจใช้บริการห้องพักโฮสเทลในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อรัญญ์ แก้วจันทร์. (2548). พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กนักเรียนประถมศึกษา. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bloom, et al. (1971). Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York : McGraw-Hill.
- Gochman, D. S. (1988). Health behavior : Emerging research perspectives. New York : Plenum Press.

- Mazengo, et al. (1996). Dental caries in relation to diet, saliva and cariogenic microorganisms in Tanzanians of selected age groups. **Community Dentistry and Oral Epidemiology**, 169-174.
- Moynihan, P. J. (1998). Update on the nomenclature of carbohydrates and their dental effect. **Journal of Dentistry**, 209-218.
- Nizel, A. E. and Papas, A. S. (1989). **Nutrition in clinical dentistry**. 3rd ed. Philadelphia W.B. Saunders company.
- Nonaka, I., and Takeuchi, H. (1995). **The knowledge-creating company**. Oxford, NY : Oxford University Press.
- Rugg-Gunn, A. J. and Nunn, J. H. (1999). **Diet and Dental Caries**. In Nutrition Diet and Oral Health. Oxford : Oxford University Press.
- Schermerhorn, J. R. (2000). **Management**. 7th ed. New York : John Wiley & Sons.
- Sreebny, L. M. (1982). Sugar availability sugar consumption and dental caries. **Community Dentistry and Oral Epidemiology**, 1-7.
- Scheinin A, et al. (1976). Turku sugar studies. V. Final report on the effect of sucrose, fructose and xylitol diets on the caries incidence in man. **Acta odontologica Scandinavica**, 34 (4), 179-216.
- Walters, C. G. (1978). **Consumer behavior: Theory and practice**. 3rd ed. Homewood, IL : Irwin.

คติพจน์ในวรรณคดี : การศึกษาแนวคิดและกลวิธีทางภาษา MOTTO IN LITERATURE : A STUDY OF LANGUAGE CONCEPTS AND STRATEGIES

สุริยา อินทจันท*

อาจารย์ประจำ ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Suriya Intajanta*

Teacher, Department of General Education, Angthong College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*Corresponding Author E-mail : krusuriya666@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 14, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : ธันวาคม 7, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : ธันวาคม 14, 2566)

บทคัดย่อ

วรรณคดีไทยมีคำสอนและเนื้อหาที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและมีคติพจน์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติอยู่ในเรื่อง โดยวรรณคดีคำสอนจะสะท้อนความเป็นไปของสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละยุคสมัย ซึ่งให้ข้อคิดและมีคติพจน์ที่ทำให้ผู้อ่านได้มีแนวทางนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนเอง ผู้วิจัยจึงสนใจในประเด็นแนวคิดและกลวิธีทางภาษาของวรรณคดี เพื่อให้เข้าใจลักษณะที่สำคัญของคติพจน์ในวรรณคดีว่าส่วนใหญ่เน้นไปที่คำสอนในด้านใด โดยบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษาด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากวรรณคดีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากยุคนี้ถือเป็นยุคแห่งการฟื้นฟูวรรณคดีต่อเนื่องจากสมัยอยุธยาและเป็นยุคทองของวรรณคดี จึงทำให้เกิดวรรณคดีและกวีที่สำคัญมากมาย ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะที่สำคัญของคติพจน์ในวรรณคดีส่วนใหญ่เน้นไปที่คำสอนในด้านตัวบุคคล ได้แก่ คำสอนเกี่ยวกับเพศชายและหญิง การดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งมีลักษณะเด่นทางกลวิธีทางภาษาด้วยการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ สอดแทรกไว้ด้วยคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางปัญญา คุณค่าทางศีลธรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางการใช้ภาษา รวมถึงคำสอนที่แฝงด้วยแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา การอยู่ร่วมกันในสังคม การรักชาติ การจงรักภักดี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านที่จะนำคติพจน์เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน กลุ่มเกลาให้ผู้อ่านรู้จักความจริงแห่งชีวิตผ่านการอ่านวรรณคดี

คำสำคัญ : วรรณคดีไทย, คติพจน์ในวรรณคดี, กลวิธีทางภาษา

Abstract

Thai literature has teachings and content that instills morality and ethics and has mottos that serve as guidelines for practice. The teachings of literature reflect the nature of society, way of life, culture, and traditions of each era. It gives insights and mottos that give readers a guideline to practice in their own lives. The researcher is therefore interested in the concepts and language strategies of literature. In order to understand the important characteristics of maxims in literature, what teachings do they mostly focus on? In this article, the researcher will study using documentary research from literature from the early Rattanakosin period. This is because this era is considered to be the era of literary revival continuing from the Ayutthaya period and is the golden age of literature. Thus giving rise to many important literatures and poems. The results of the study found that important characteristics of maxims in most literature focus on teachings on the individual, including teachings about male and female gender, lifestyle, and living together in society which has distinctive features of language strategies by using words and using images. Inserted with emotional value, intellectual value, moral values, cultural values, Value of language use. Including teachings hidden in concepts according to Buddhist principles. Living together in society, patriotism, loyalty for the benefit of readers to apply these maxims in today's society. Convince readers to know the truth of life through reading literature.

Keywords : Thai Literature, Literary Mottos, Language Strategies

บทนำ

คติพจน์ คือ ถ้อยคำอันเป็นคติเตือนใจสั้น ๆ แต่มีความหมายชวนคิดและดึงดูดความสนใจ การเขียนคติพจน์จึงต้องสรรคำที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงประเด็น ไม่ต้องตีความหรือทำความเข้าใจเพิ่มเติม เช่น “เงินทองเป็นมายา ข้าวปลาเป็นของจริง” (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2555 : ออนไลน์)

คติพจน์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “เกียรติภูมิจุฬาฯ คือเกียรติแห่งการรับใช้ประโยชน์” และคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุที่เป็นศาสนสุภาษิตหรือคำสอนที่แพร่หลายในสังคม เช่น “สงบ เย็น เป็นประโยชน์” คนที่สำคัญกว่าทุกสิ่ง” (สายป่าน ปุริวรรคชนะ, 2564)

วรรณคดีไทยเป็นบทประพันธ์อันประกอบด้วยศิลปะแห่งการประพันธ์ และมีเนื้อเรื่องอันมีอำนาจลึกลับให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องที่ทำให้ความรู้เพียงอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นด้วยทักษะทางภาษาของผู้ประพันธ์ที่ถ่ายทอดหรือสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึก หรือจินตภาพของตนเองโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ (สำราญ ผลดี, 2561) รวมถึงมีการสอดแทรกคำสอนที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นคติพจน์และแนวทางในการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตในสังคม โดยหลักคำสอนแฝงอยู่ทั้งในเรื่องราว ตัวละคร หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นเจตนาของผู้ประพันธ์ โดยที่คติพจน์ในวรรณคดีไทยจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับทัศนคติและค่านิยมของคน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของสังคมในสมัยนั้น ๆ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน

ประเทศไทยเริ่มมีการประพันธ์วรรณคดีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยการประพันธ์วรรณคดีได้ปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ ซึ่งยุคที่วรรณคดีได้รับการฟื้นฟูและถือว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีและกวี คือ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชกาลที่ 1-3 เนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ 1 วรรณคดีได้รับการฟื้นฟูและนำมาเรียบเรียงค้นหาส่วนที่หายไปให้สมบูรณ์ หลังจากที่ได้มีการย้ายราชธานีเรียบร้อยแล้ว ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 การเกิดสงครามลดน้อยลงจึงทำให้บ้านเมืองสงบสุข เหล่าประชาชนและเจ้านายนิยมความรื่นเริง จึงเกิดวรรณคดีที่สำคัญและกวีชื่อดังมากมาย ความรุ่งเรืองไปจนถึงรัชกาลที่ 3 อาทิเช่น บทละครเรื่องรามเกียรติ์ สามก๊ก บทละครเรื่องอิเหนา พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน ลิลิตตะเลงพ่าย โคลงโลกนิติ เป็นต้น ทำให้วรรณคดีกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนภาพของสังคมในแต่ละยุค อีกทั้งวรรณคดียังสามารถจูงใจคนด้วยการแฝงคำสอนและคติพจน์ ผ่านบทประพันธ์ที่ไพเราะและสวยงามจากตัวกวี

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของบทความนี้จึงมุ่งศึกษาคติพจน์ในวรรณคดีว่ามีการใช้แนวคิดและกลวิธีทางภาษาใดที่เป็นลักษณะเด่น โดยผู้วิจัยจะใช้การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยยกตัวอย่างกรณีศึกษาวรรณคดีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผ่านคติพจน์ในวรรณคดีในเรื่องสมัยโบราณว่าเหมือนหรือแตกต่างกันในประเด็นใด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำคติพจน์เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม จัดบอร์ดความรู้เรื่องทนต์สุขศึกษา เป็นต้น

วรรณคดีไทย

วรรณคดีมีทั้งรูปแบบร้อยกรองและร้อยแก้ว โดยเขียนขึ้นไว้เป็นหนังสือ ข้อเขียน บทประพันธ์ หรืองานเขียนที่มีคุณค่า โดยวรรณคดีมีความหมายคล้ายกับคำว่า วรรณกรรม หมายถึง หนังสือทุกประเภท ซึ่งรวมถึงหนังสือวรรณคดีด้วย ทั้งนี้ อาจมาจากความหมายตามรูปศัพท์ที่ หมายถึง ทำให้เป็นหนังสือ (จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์, 2560) วรรณคดี หมายถึง งานเขียนหรือบทประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ ส่วนวรรณกรรม หมายถึง การกระทำที่เกี่ยวกับหนังสือ หรือสิ่งที่เขียนขึ้นทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใด หรือเพื่อความมุ่งหมายใด ซึ่งอาจจะเป็นไปปลิว หนังสือพิมพ์ นวนิยาย คำอธิบาย หรือฉลากยาก็ได้ (กุหลาบ มัลลามาศ, 2559)

จิตต์นิภา ศรีไสย์ และคณะ (2559 : 7) กล่าวว่า การแต่งวรรณคดีและวรรณกรรมมีบ่อเกิดจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เรื่องทางศาสนา ความรู้ที่มีต่อศาสนาและความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธา เช่น มหาเวสสันดรชาดก พระปฐมสมโพธิกถา มหาชาติคำหลวง กามนิต พระมาลัยคำหลวง นันโทปนันทสูตรคำหลวง นอกจากนี้ ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า ผี หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยังเป็นส่วนหนึ่งของวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น ไตรภูมิพระร่วง ที่กล่าวถึงนรก สวรรค์ และนิพพาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อถือศรัทธาพระพุทธศาสนาของคนไทย หรือช่วงต้นเรื่องของโครงการแข่งน้ำที่กล่าวบูชาเทพของพราหมณ์ฮินดู ได้แก่ พระศิวะ พระนารายณ์ และพระพรหม สะท้อนให้เห็นความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า

2. อารมณ์ความรู้สึกของกวี ที่ต้องการแสดงความรู้สึกส่วนตัว ต้องการแสดงความรัก ความเศร้า และความโกรธ เป็นต้น เป็นรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ส่วนตัวของกวีได้อย่างดีหรือถ้ากวีต้องการถ่ายทอดอารมณ์ในแบบสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจผูกเรื่องหรือสร้างเป็นโครงเรื่องขึ้นได้เช่น มัทนะพาธา เพลงยาว นิราศต่าง ๆ หรือพระอภัยมณี ที่แต่งขึ้นจากจินตนาการตามอารมณ์ส่วนตัวของกวี

3. เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ หรือเป็นบันทึกและเผยแพร่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แทรกไว้ในวรรณคดี เช่น โคลงภาพพระราชนิพนธ์สามกรุง สามก๊ก ราชอิริยา

4. ความรักชาติ ความรู้สึกต่อชาติ ปลุกใจให้รักชาติ ให้สามัคคีกลมเกลียว ทำให้เกิดวรรณคดีประเภทปลุกใจให้รักชาติ เช่น เลือดสุพรรณ หัวใจนักรบ หรืองานของหลวงวิจิตรวาทการ ทั้งนวนิยาย บทละครและเพลง ส่วนใหญ่มีแนวคิดปลุกใจให้รักชาติ รักพวกพ้อง และเสียสละเพื่อชาติ

5. ความต้องการสดุดีหรือยกย่องพระเกียรติพระมหากษัตริย์ เป็นความรู้สึกจงรักภักดีหรือซาบซึ้งในคุณงามความดีที่ได้ทำไว้ให้แก่ราชรัฐ ทำให้เกิดวรรณคดีประเภทยกย่องพระเกียรติหรือสดุดีพระมหากษัตริย์ขึ้น เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย ลิลิตยวนพ่าย โคลงยกย่องพระเกียรติพระเจ้ากรุงธนบุรี ที่ยกย่องพระเกียรติสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีที่ทรงสถาปนากรุงธนบุรีทำนุบำรุงศาสนา ปราบหัวเมืองต่าง ๆ ทำให้ราษฎรมีความสุขถ้วนหน้า

จะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของการประพันธ์วรรณคดีนั้นมาจากหลายสาเหตุ และสามารถนำมาแบ่งประเภทของวรรณคดีได้ โดยจำแนกตามลักษณะของเนื้อเรื่อง ดังที่ จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ (2560) กล่าวว่า แต่เดิมวรรณคดีมักแบ่งตามยุคสมัย ทั้งนี้ การจำแนกวรรณคดียังมีอีกหลายวิธี และยังไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด เพราะลักษณะเนื้อหา รูปแบบ และแนวคิดบางอย่างมีส่วนที่พาดพิงกันอยู่และมีความคล้ายคลึงกันบางส่วน หากแบ่งการจำแนกตามลักษณะเนื้อเรื่อง สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. วรรณคดีการละครหรือนาฏการ คือ วรรณคดีที่มีเรื่องราว มีตัวละคร มีฉากต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประกอบการแสดงได้ เช่น อิเหนานำไปแสดงละครรำ รามเกียรติ์นำไปแสดงโขน หรือสังข์ทองนำไปแสดงละครนอก

2. วรรณคดีเกี่ยวกับศาสนาและคำสอน คือ วรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและคำสอน เช่น พระปฐมสมโพธิกถา เป็นวรรณคดีศาสนาที่มีเนื้อหาบอกเล่าประวัติของพระพุทธเจ้า พระมาลัยคำหลวง บอกเล่าประวัติพุทธสาวกนามว่า พระมาลัย

3. วรรณคดีเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีหรือพิธีการ คือ วรรณคดีที่ใช้ประกอบพิธีการ หรือบอกเล่าขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น คำฉันท์ดุขกัสังเวกกล่อมช้าง ใช้ในพิธีการกล่อมช้าง หรือพระราชพิธีสิบสองเดือน ที่บอกเล่าเกี่ยวกับประเพณีในแต่ละเดือน

4. วรรณคดีเฉลิมพระเกียรติหรือวรรณคดีทางประวัติศาสตร์ คือ วรรณคดีที่สดุดีหรือยกย่องพระเกียรติพระมหากษัตริย์ และบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมกัน เช่น ลิลิตยวนพ่ายยกย่องพระเกียรติสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถที่ทรงปราบปรามพระเจ้านครราชสีมาแห่งเมืองเชียงใหม่ วรรณคดีเรื่องนี้ได้บันทึกเหตุการณ์การสงครามในครั้งนั้นด้วย

5. วรรณคดีเกี่ยวกับอารมณ์ คือ วรรณคดีที่เกิดจากอารมณ์ของกวี และกวีได้ถ่ายทอดอารมณ์นั้นเป็นวรรณคดี เช่น วรรณคดีนิราศเรื่องต่าง ๆ ที่กวีมักถ่ายทอดอารมณ์แห่งหา อาวรณ์นางอันเป็นที่รักเพราะต้องจากนางไป

ดังนั้น วรรณคดีไทยจึงเป็นงานเขียนที่เกิดจากสาเหตุหลายประการและสามารถจำแนกได้หลายลักษณะ โดยแต่ละสาเหตุมาจากจุดมุ่งหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารบางอย่างให้แก่ผู้อ่าน โดยมีการแฝงคติพจน์หรือคำสอนเอาไว้ในเนื้อหา ทั้งในด้านอารมณ์ การดำเนินชีวิต ศาสนา ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ความบันเทิง รวมถึงการยกย่องพระเกียรติพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำคติพจน์ที่ตนได้รับการสื่อสารไปปรับใช้ในชีวิตของตนเองได้

วรรณคดีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

วรรณคดีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เริ่มตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2325-2394 ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1-3 โดยสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นยุคฟื้นฟูวรรณคดี โดยมีการฟื้นฟูวรรณคดีที่สูญหายหรือไม่ครบถ้วน รวมถึงมีการสร้างสรรค์งานขึ้นมาใหม่เป็นจำนวนมาก ต่อมาในรัชกาลที่ 2 ถือว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีและศิลปะแขนงต่าง ๆ เนื่องจากมีงานวรรณคดีสำคัญเกิดในยุคนี้หลายเรื่องและเกิดกวีที่มีชื่อเสียง โดยส่วนใหญ่เป็นงานที่มุ่งเพื่อประกอบการแสดง เช่น เรื่องอิเหนาในรัชกาลที่ 2 ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นยอดของบทละครรำ (จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์, 2560) นอกจากละครในแล้ว

ละครนอกซึ่งเป็นละครของประชาชนทั่วไปก็เฟื่องฟูอย่างมากเช่นกัน โดยในสมัยนี้ได้มีบทละครนอกพระราชนิพนธ์เกิดขึ้นหลายเรื่อง เช่น สังข์ทอง ไกรทอง มณีพิชัย เป็นต้น และในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการส่งเสริมงานวิชาการมากขึ้น ผ่านงานเขียนในตำรา วรรณกรรม โคลง หรือเพลงยาวที่เกี่ยวกับการให้ความรู้มากขึ้น และมีการถือกำเนิดวรรณคดีประเภทล้อเลียนหรือเรียกว่า วรรณคดีประเภทยั่วล้อ เช่น เรื่องระเด่นลันได ที่ยั่วล้อเรื่องอิเหนา เป็นต้น

ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วรรณคดีไทยมีความเจริญรุ่งเรืองมาก เพราะการสร้างกรุงใหม่จิตใจของประชาชนก็มุ่งไปที่ความงาม ศิลปะ และการบันเทิง ซึ่งวรรณคดีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ได้รับการสืบทอดมาจากค่านิยมของสมัยอยุธยา ทั้งในด้านการเล่นและวิถีชีวิต ด้วยเหตุนี้ศิลปะจึงเชื่อมโยงกับประสบการณ์ ทั้งด้านดีและด้านร้าย เมื่อเกิดการประพันธ์วรรณคดีขึ้นแล้วงานจะต้องมีคุณค่าต่อทั้งผู้อ่านและผู้ประพันธ์ จึงนิยมถ่ายทอดความปรารถนาที่ตีแผ่ผู้อ่านผ่านคำสอน คำเตือนใจ คติพจน์ หรือสิ่งที่เชื่อกันว่าดีผ่านวรรณคดี เพราะเนื้อหาของงานศิลปะผ่านวรรณคดีจะช่วยให้เข้าใจจุดประสงค์ในตัวงานได้มากกว่าอ่านคำสอนที่เขียนขึ้นมาเฉย ๆ แสดงถึงความเชื่อถือต่ออำนาจของมนุษย์ที่สามารถเลือกกำหนดและปฏิบัติตนในชีวิตตัวเองได้ มักเชื่อมโยงกับหลักของพระพุทธศาสนา ผสมเข้ากับความเป็นบันเทิงและเนื้อเรื่องของวรรณคดี

วรรณคดีที่สำคัญในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังที่ดวงมน จิตรจันทน์ (2540) อธิบายไว้ มีดังนี้

1. วรรณคดีที่สำคัญในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้แก่

1) บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ร่วมกับนักปราชญ์ราชบัณฑิต พระราชนิพนธ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ตามราชประเพณีที่ถือเอาความมั่นคงทางวัฒนธรรมเป็นความมั่นคงของแผ่นดินและเพื่อรวบรวมวรรณคดีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้เป็นวรรณคดีคู่บ้านคู่เมือง และเพื่อความบันเทิงของผู้อ่าน

2) กฎหมายตราสามดวง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดเกล้าฯ ให้อาลักษณ์ ลูกขุน ราชบัณฑิต รวม 17 คน ช่วยกันรวบรวม เป็นร้อยแก้ว บางตอนมีคาถาบาลีแทรก พระราชนิพนธ์เพื่อชำระตัวบทกฎหมายและพระอัยการเก่าเสียใหม่ให้ถูกต้องยุติธรรม

3) ราชอิริยาฎถะ ประพันธ์โดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เมื่อครั้งเป็นพระยาพระคลัง พระยาอินทอัครราชพระภิรมย์ และมีพระศรีสุริยปริชา ช่วยกันแปลและเรียบเรียงขึ้น เป็นร้อยแก้ว แต่งเพื่อเป็นคติในการบำรุงสติปัญญาแก่ผู้อ่าน

4) สามก๊ก เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลจากวรรณกรรมจีน เป็นร้อยแก้ว เพื่อเป็นตำราการดำเนินนโยบายการเมือง ยุทธวิธี และกลสงคราม ตลอดจนสอนศีลธรรม และคติดำเนินชีวิต

2. วรรณคดีที่สำคัญในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก่

1) บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นกลอนบทละคร พระราชนิพนธ์เพื่อใช้เล่นละครใน

2) กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นกาพย์ยานี 11 และโคลงสี่สุภาพ พระราชนิพนธ์เพื่อใช้ประกอบการเล่นเรือประพาส และรำพึงรำพันถึง สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ผู้ทรงมีความชำนาญเรื่องอาหารการกิน

3) เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ประพันธ์โดยกวีหลายท่าน เป็นกลอนแปด แต่งเพื่อใช้ขับเสภา

4) พระอภัยมณี ประพันธ์โดยสุนทรภู่ เป็นกลอนแปด สันนิษฐานว่าแต่งประสมคำในการแต่งขึ้นตอนต้นเรื่องแต่งเพื่อขายผีปากเลื่องตัวในเวลาที่ดีดึก ตอนต่อมาแต่งถวายพระองค์เจ้าลักขณานุคุณ และกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ เพื่อสนองคุณที่ให้การอุปการะ

5) กลอนสุภาพ 3 เรื่อง ประพันธ์โดยสุนทรภู่ โดยเรื่องสวัสดิรักษา ประพันธ์ขึ้นเพื่อถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้าอาภรณ์ในรัชกาลที่ 2 ด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงมอบสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ให้เป็นศิษย์ในสำนักสุนทรภู่ ส่วนเพลงยาวถวายโอวาท เขียนขึ้นเพื่อเป็นคำทูลลาและให้โอวาทสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาบวรราชปรีชาและเจ้าฟ้าปิ๋ว ซึ่งเป็นศิษย์ของสุนทรภู่ทั้ง 2 พระองค์ และสุภาพสกลสอนหญิง ประพันธ์ขึ้นเพื่อสอนสตรีทั่วไป ไม่ได้ให้แก่ใครเป็นการเฉพาะ เชื่อกันว่าสุนทรภู่แต่งเรื่องนี้เพื่อหาเงินในยามตกยาก

3. วรรณคดีที่สำคัญในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่

1) บทละครเรื่องสังข์ศิลป์ไชย พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นกลอนบทละคร พระราชนิพนธ์เพื่อใช้เล่นบทละครนอก

2) ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์ ประกอบด้วยร้อยและโคลง แต่งสลับกันไป จำนวน 439 บท นิพนธ์ขึ้นเพื่อบันทึกประวัติศาสตร์และยอพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

3) โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงชำระเป็นโคลงสี่สุภาพ บางโคลงมีคาถาบาลีวางไว้เป็นแม่บท นิพนธ์เพื่อเป็นคติสอนใจ และรัชกาลที่ 3 มีพระราชประสงค์ให้ประชาชนได้อ่าน

4) บทละครเรื่องระเด่นลันได ประพันธ์โดยพระมหามนตรี (ทรัพย์) เป็นกลอนบทละคร ประพันธ์เพื่อต้องการอวดฝีมือตน นอกเหนือไปจากกลอนกลบทกบเต้นสามตอนและโคลงกาพย์คัดสรร และอาจต้องการล้อเรื่องอิเหนา

ช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ ปรากฏวรรณคดีที่หลากหลาย รวมถึงวรรณคดีคำสอนหรือวรรณกรรมคำสอนที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มุ่งสอนในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตน แนวทางการดำเนินชีวิต โดยไม่เพียงแต่สอนข้าราชการให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนเท่านั้น หรือสอนการเป็นกษัตริย์ที่ประพฤติตนตามหลักพุทธศาสนา (จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์, 2560) แต่เป็นคำสอนที่มุ่งสอนคนทั่วไป เป็นแนวทางในการวางตัวและการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ยังปรากฏคำสอนเฉพาะเพศ คือ เรื่องสุภาพชนสอนหญิง ที่มุ่งสอนผู้หญิงในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวโดยเฉพาะเจาะจง

ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าวรรณคดีกับสังคมมีความสัมพันธ์กัน โดยสังคมมีส่วนในการสร้างจินตนาการ ความรู้สึกของผู้แต่ง ในขณะที่วรรณคดีที่ปรากฏก็เป็นภาพสะท้อนของสังคมและเหตุการณ์ในแต่ละยุคสมัยผ่านการถ่ายทอดด้วยฝีมือการประพันธ์ของผู้แต่ง ดังที่ สาวิตรี สิงห์ใหม่ (2549) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมเป็นไปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม เช่น บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เป็นภาพสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำหนดโลกทัศน์ และชีวิตทัศน์ของผู้เขียน

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างวรรณกรรมให้มีชีวิต โนมน้าวจิตใจผู้อ่าน และเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคมได้ลึกกว่าคนทั่วไป และยังคงคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

จากความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างวรรณกรรมกับสังคม จึงก่อให้เกิดคุณค่าของวรรณกรรม 5 ด้านที่สำคัญ (วันเนาว์ ยูเด็น, 2530) ได้แก่

1. คุณค่าทางอารมณ์ คือ แรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากผู้ประพันธ์แล้วถ่ายทอดมายังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะตีความวรรณกรรมนั้น ๆ ออกมาซึ่งอาจจะตรงหรือคล้อยกับผู้ประพันธ์ก็ได้

2. คุณค่าทางปัญญา คือ ผู้อ่านจะได้รับความคิด ความรู้เพิ่มขึ้น มีผลให้สติปัญญาแตกฉาน ทั้งทางด้านวิทยาการ ความรู้รอบตัว ความรู้เท่าทันคน ความเห็นอกเห็นใจมนุษย์ด้วยกัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่องให้ข้อคิดต่อผู้อ่าน ขยายทัศนคติให้กว้างขึ้น บางครั้งทำให้ทัศนคติที่เคยผิดพลาดกลับกลายเป็นถูกต้อง

3. คุณค่าทางศีลธรรม คือ การมีคติหรือแง่คิดอย่างหนึ่งแทรกไว้ อาจจะเป็นเนื้อเรื่องหรือเป็นคติคำสอนระหว่างบรรทัด ซึ่งวรรณกรรมแต่ละเรื่องให้แง่คิดไม่เหมือนกัน ส่วนวรรณกรรมที่ให้คุณค่าทางศีลธรรมแก่ผู้อ่านที่เห็นได้ชัดเจน คือ วรรณกรรมศาสนา

4. คุณค่าทางวัฒนธรรม คือ มีหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมของชาติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสายใยเชื่อมโยงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ในวรรณกรรมมักจะบ่งบอกคติของคนในชาติไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังมีความรู้เกี่ยวกับคนรุ่นก่อนและเข้าใจวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อน เข้าใจเหตุผลว่าทำไมคนรุ่นก่อนจึงคิดเช่นนั้น ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

5. คุณค่าทางการใช้ภาษา คือ การใช้ภาษาจูงใจผู้อ่านให้เกิดทัศนคติและความเชื่อ โดยใช้ภาษาในการสื่อสารทำให้ผู้อ่านสังเกต จดจำและนำไปใช้ เช่น การใช้คำ การใช้สำนวน และ การใช้ภาพพจน์ เป็นต้น

คุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อผู้อ่าน ผู้เขียน และสังคม สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนของคนในสังคมได้จากการอ่านและตีความหมายที่แทรกอยู่ในวรรณกรรม ส่งผลโดยตรงต่อทักษะด้านภาษา ทัศนคติต่อสังคม

หลักคำสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยวรรณคดีคำสอนจะสะท้อนความเป็นไปสังคมแต่ละยุคสมัย ซึ่งให้ข้อคิดและคติพจน์ที่ให้อ่านมีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้อย่างหลากหลาย

แนวคิดและกลวิธีทางภาษาของคติพจน์ในวรรณคดี

วรรณคดีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีเป็นจำนวนมาก โดยวรรณคดีที่สำคัญมีแนวคิดและกลวิธีทางภาษาที่เป็นลักษณะเด่น มีดังนี้

1. คติพจน์ต่อเพศชายและหญิง

การปฏิบัติตนของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันมากในสมัยนี้ โดยเพศชายจะต้องรักษาความสะอาด เพราะถือว่าความสะอาดเป็นความมงคล รวมถึงการตัดเล็บ การตัดผม การแต่งกายสีตามวันต้องให้เป็นสีมงคล ส่วนเพศหญิงจะต้องรู้จักประมาณตนในการแต่งตัว การรู้จักคบเพื่อน และการปฏิบัติต่อสามีอย่างถูกต้อง ดังปรากฏในเรื่องสวัสดิรักษาคำกลอน ของสุนทรภู่ (กรมศิลปากร, 2563 : ออนไลน์) ดังต่อไปนี้

ว่าเข้าตรูสุริโยโณทัย	ตื่นนอนให้ห้ามอย่าโกธะ
ผินพักตร์สู่บุรุษพิศและทักสิน	เสกวารินด้วยพระธรรมคาถา

(สวัสดิรักษาคำกลอน)

จากคำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้เสียงหรือการเล่นเสียง เป็นกลวิธีที่เกี่ยวกับการเลือกสรรคำสัมผัสมาใช้ เพื่อให้เกิดความไพเราะทางด้านเสียง ด้วยพยางค์และสระเดียวกัน เช่น คำว่า โย-โณ, ให้-ห้าม, สู่-บุ และประกอบไปด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในทศพิธราชธรรม 10 ประการ ในข้อ อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ (สุภาพร คงศิริรัตน์, 2531) เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติและเป็นข้อปฏิบัติ เช่น การไม่โกรธและไม่มีความพยายบาททำให้เกิดผลดีแก่ตนเอง เพราะคนที่จิตและร่างกายเศร้าหมอง บุคคลอื่นจะไม่เข้าใกล้ และไม่ต้องการคบหา

ส่วนของเพศหญิงได้มีคติพจน์เช่นเดียวกันจากเรื่องสุภาษิตสอนหญิง ของสุนทรภู่ (กรมศิลปากร, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมสำหรับผู้หญิง เช่น เรื่องการครองตนอย่างไรจึงจะถูกต้องสำหรับผู้ที่เป็นผู้หญิง ควรปฏิบัติตนอย่างไรให้ถูกต้องในความเป็นผู้หญิง การรู้จักประมาณตนในการแต่งตัว การรู้จักคบเพื่อน และการปฏิบัติต่อสามีอย่างถูกต้อง เช่น

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์	บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล
สงวนงามตามระบอบให้ชอบกล	จึงจะพ้นภัยพาลการนิินทา
เป็นสาวแซ่แร้วสวยสะอาด	ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
มั่นแต่กร้าวรานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอยหายจากกายนาง

(สุภาษิตสอนหญิง)

คำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้ภาพพจน์ เพื่อมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจผ่านความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง โดยใช้การอุปมา หมายถึง การเปรียบของสิ่งหนึ่งให้เหมือนหรือคล้ายกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเหล่านี้เป็นตัวเชื่อม อาทิ กล ดัง ดุจ ประดุจ เพียง แม่น เหมือน รวากับ (ปฐมพงษ์ สุขเล็ก, 2561) ซึ่งในบทประพันธ์นี้ใช้คำว่า เหมือน ในการเปรียบเทียบผู้หญิงในวัยสาวว่าเปรียบเสมือนเพชรพลอยซึ่งสูงทั้งคุณค่า ราคา และความงาม หากเกิดรอยแตกกร้าวหรือเป็นตำหนิจะทำให้คุณค่าสูญสิ้นไป หมายความว่าผู้หญิงที่ดีควรรักษานวลสงวนตัว รักษาคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองไว้จะเพิ่มความสง่างามมากยิ่งขึ้น

2. คติพจน์ต่อการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตตามธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งดีและเลวปนกัน โดยเนื้อแท้แล้วมนุษย์ดีบริสุทธิ์มาแต่กำเนิด แต่อาจจะเลวได้ด้วยการหลงผิด การเกิดกิเลส เพราะตามใจตนเอง รวมถึงสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่หล่อหลอมให้เกิดความดีเลวต่างกัน ดังนั้น คติพจน์ต่อการดำเนินชีวิตจึงมีแนวคิดเกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกันเป็นส่วนใหญ่ ในการสอนให้มนุษย์ปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม มีการพูดจาที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ให้กลัวบาป กลัวการทำชั่ว โดยคติพจน์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 คติพจน์เรื่องการพูด มนุษย์ควรตระหนักถึงความสำคัญของคำพูด เพราะคำพูดสามารถสร้างมิตรและศัตรูได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งหากพูดด้วยคำที่เหมารวมกับกาลเทศะจะทำให้เกิดคนรักและเอ็นดูมากกว่าคนเกลียด ดังปรากฏในเรื่องเพลงยาวถวายโอวาท ของสุนทรภู่ (กรมศิลปากร, 2563 : ออนไลน์) เช่น

อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย
 แม้นเจ็บอื่นหมิ่นแสนจะแคลนคลาย เจ็บจนตายเพราะเหน็บให้เจ็บใจ

(เพลงยาวถวายโอวาท)

คำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้คำ โดยการซ้ำคำ เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนต้องการเน้นย้ำเกี่ยวกับความรู้สึกหรือการกระทำบางอย่างให้เด่นชัดมากขึ้น การใช้คำนามธรรมจากบทประพันธ์นี้เป็นคำด้นลบ โดยมีการซ้ำของคำว่า เจ็บ ที่ต้องการเน้นย้ำถึงความเจ็บซ้ำของผู้ฟังหากถูกพูดไม่ดีใส่ตนเอง ซึ่งมีความเจ็บปวดมากถึงขั้นจำไปจนตายและจะไม่มีทางเห็นผู้พูดเป็นมิตรอีกต่อไป ซึ่งแฝงคติพจน์ไว้ว่าควรคิดก่อนพูด ให้รู้ว่าจะไรควรพูด อะไรไม่ควรพูด เพราะคำพูดที่พูดออกไปอาจจะทำให้ผู้ฟังสะเทือนใจ เสียใจ ผิดหวัง วิตกกังวล และโกรธได้

นอกจากนี้ การพูดยังหมายถึงการพูดจានินทาคนอื่น เป็นสิ่งที่ยากจะห้ามได้ ผู้ถูกนินทาทำได้เพียงไม่ใส่ใจหรือไม่สนใจคำเหล่านั้น ดังปรากฏในเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ (อำภพร รินปัญญา, ๒๕๖๑) เช่น

อันนินทาเกลเหมือนเหน้า ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน
 แค่องคร่ำปฏิมาয়งราคน คนเดินดินหรือจะสิ้นคนนินทา

(พระอภัยมณี)

จากคำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้ภาพพจน์ โดยใช้การอุปมา ซึ่งในบทประพันธ์นี้ใช้คำว่า เหมือน ในการเปรียบเทียบให้ผู้ถูกนินทา นิ่งเหมือนหินที่ถูกมีดกรีดแล้วไม่เป็นอะไร นั่นคือไม่ต้องไปใส่ใจกับคำนินทา เพราะแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังหลีกเลี่ยงไม่พ้นคำนินทา ดังนั้น คนธรรมดาจึงต้องพบเจอกับคำนินทาอยู่เสมอ จึงไม่ควรไปให้ความสำคัญกับคำนินทาเหล่านั้น

๒.๒ คติพจน์เรื่องความรัก มนุษย์มีกามตัณหา มีความต้องการรักใคร่ชอบพอก และความรักนำไปสู่ความร้อใจและความทุกข์หากเป็นรักที่ไม่สมหวัง เพราะมนุษย์ยึดมั่นกับความรักที่สามารถแปรเปลี่ยนได้เสมอ ดังปรากฏในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (วุฒิชัย ศรีจรูญ, ๒๕๖๓) เช่น

อันโลกีย์เป็นที่แหวนหวง ดังบัวผูกพันทั่วหน้า
 อันวิสัยไตรโลกธรรมดา เสนหาโทษโกล่กลั่น

(รามเกียรติ์)

จากบทพระราชนิพนธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้ภาพพจน์ โดยใช้การอุปมาด้วยคำว่า ดัง หมายถึง ความหวงแหนจากความรักเหมือนบัวง่ามที่มัดใจไม่ให้ไปไหนได้ ควรมีสติในการรัก ไม่ให้ความรักนำพาไปสู่การทำสิ่งที่ผิด ควรให้ความรักนำพาแต่สิ่งที่ดีเข้ามา

๒.๓ คติพจน์เรื่องความกตัญญู สังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องพระคุณพ่อแม่ และการกตัญญูมีความสำคัญต่อผู้เป็นลูกอย่างมาก ดังปรากฏในเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ (อำภพร รินปัญญา, ๒๕๖๑) เช่น

อันรักษาศีลสัตย์กัตเวที ย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคน
 ทรลักษณ์อกตัญญูตาเขา เทพเจ้าก็จะแข่งทุกแห่งหน
 ให้ทุกข์ร้อนนอนหงอทรพล พระเวทมนตร์เสื่อมคลายทำลายยศ

(พระอภัยมณี)

คำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้ภาพพจน์ โดยใช้การอุปมา หมายถึง เป็นการนำสิ่งที่เกินความจริงมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการจะกล่าวถึง เพื่อสร้างอารมณ์สะเทือนใจให้แก่ผู้อ่าน โดยในบทประพันธ์นี้ใช้คติพจน์ เทพเจ้าก็จะแข่งทุกแห่งหน เป็นการกล่าวเกินจริง ซึ่งการใช้คำนี้เพื่อต้องการให้ลูกที่มีความคิดอกตัญญูรู้สึกกลัว เพราะพระคุณของพ่อและแม่ยิ่งใหญ่ หากไม่ตอบแทนจะถือว่าเป็นสิ่งผิด

๓. คติพจน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

การอยู่ร่วมกันในสังคมสมัยโบราณ ต้องรู้จักพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ และต้องดูคนที่จิตใจไม่ใช่ว่าเพียงรูปร่างหน้าตา เนื่องจากการเลือกคบคนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและอนาคตของคนในสังคม ดังปรากฏในเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ (อำภพร รินปัญญา, ๒๕๖๑) เช่น

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์ มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
 ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน

(พระอภัยมณี)

จากคำประพันธ์ข้างต้นใช้กลวิธีทางภาษา คือ การใช้ภาพพจน์ โดยใช้การอุปมา ในบทประพันธ์นี้ใช้คำว่า เหมือน เปรียบเทียบความคดของเถาวัลย์กับน้ำใจของคนที่มีเถาวัลย์จะคดและยาวขนาดไหน ก็ไม่เทียบเท่าจิตใจคนที่อยากแก้จะหยั่งถึงว่าเขาจะมีจิตใจที่ซื่อตรงหรือไม่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาที่แทรกอยู่ในวรรณกรรมคำนี้ คือ การตั้งอยู่ในความไม่ประมาท รู้จักการควบคุมตรัสหายดังปรากฏในหลักธรรมทศ 6

ดังนั้น ลักษณะที่สำคัญของคติพจน์ในวรรณคดี ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่คำสอนในด้านตัวบุคคล คือ 1) เกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิง 2) การดำเนินชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในสังคม หากเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนในปัจจุบันนั้น ในมุมของการใช้คำหรือสำนวนจะมีการปรับและนำมาเรียบเรียงใหม่ให้เข้าใจง่ายมากกว่าการใช้ภาพพจน์ เช่น การอุปมา เหมือนในอดีต เนื่องจากปัจจุบันผู้อ่านมีความสนใจในด้านของเนื้อหามากกว่าความไพเราะของหลักคำสอนต่าง ๆ ถึงแม้ว่าเนื้อหาจะไม่ใช้สิ่งใหม่ก็ตาม โดยความแตกต่าง คือ การนำวรรณคดีมาเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว มีการปรับเปลี่ยนคำและสำนวนไปตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือนำมาประยุกต์ให้ร่วมสมัยมากขึ้น ยกตัวอย่าง เรื่องสุภาชิตสอนหญิง ที่มีใจความสำคัญเรื่องการสอนให้ผู้หญิงรักษนวลสงวนตัว รักศักดิ์ศรี รู้คุณค่าของตนเองเช่นเดิม แต่ถูกนำมาปรับคำสอนผ่านวิถีทางความคิดที่ทันสมัย เนื่องจากผู้หญิงในปัจจุบันมีความเท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น ดังปรากฏในเรื่องสุภาชิตสอนหญิง ของสุนทรภู่ (กรมศิลปากร, 2563 : ออนไลน์) เช่น

จงรักษนวลสงวนนามห้ามใจไว้ อย่าหลงไหลจำคำที่ร่ำสอน
คิดถึงหน้าบิดาและมารดร อย่ารีบร้อนเร็ววันมักไม่ดี

(สุภาชิตสอนหญิง)

คำประพันธ์ข้างต้น สอนให้ผู้หญิงรักษนวลสงวนตัว เชื้อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ การกระทำอะไรที่ไม่ดีให้นึกถึงหน้าพ่อแม่และแม่ไว้ การรีบร้อนมีความรักมักไม่จีรัง ซึ่งคติพจน์ได้ถูกนำมาเรียบเรียงนำเสนอใหม่ให้เข้ากับยุคปัจจุบันมากขึ้น ผ่านงานเขียนของเสรี วงษ์มณฑา (2540) เรื่องยายเฒ่าสอนหญิง เป็นการสอนหญิงผ่านมุมมองของเพศที่สาม เช่น

“สมัยก่อนเขาว่าอย่าทอดสะพานให้ชายอายุเขา ต้องรักษนวลสงวนตัว แต่สมัยนี้ขึ้นรถซ้ำไม่ทอดสะพานไปไหนจะได้มา มีหวังต้องแผ่นไปเป็นสมาชิกคานทองนิเวศน์ตาม ๆ กัน สะพานที่จะทอดไปบางทีสะพานไม้ไผ่ก็ไม่มีใครเขาเดิน สมัยนี้บางทีต้องทอดสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก ปูพรม โรยกลีบกุหลาบ โยนเชือกให้เขา แล้วช่วยออกแรงดึงเขาด้วยไม้งั้นก็ไม่มีมา ด้วยสตรีคิดว่าอาตมาต้องเล่นตัวไว้จะได้มีค่า บางทีก็ได้มีค่าสมใจ แต่มีค่าควรไว้ซึ่งการบูชา มากกว่าจะหามาไว้เป็นคู่ใจให้ขึ้นมือนำอารมณ์ เพราะของสูงที่สุดเอื้อมอย่างนั้นชายได้พยายามไป ก็ให้เมียอ้วนที่ต้องเหยียดยีนไปไขว่คว้า”

(ยายเฒ่าสอนหญิง)

จากร้อยแก้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงควรแสดงท่าทีต่อผู้ชายอย่างพองาม หากมากเกินไปผู้ชายจะเกิดความรำคาญ สุดท้ายจะไม่ได้ออกรเรือน และผู้ชายจะมองว่าผู้หญิงไม่มีค่าเมื่อได้มาง่าย ๆ ดังนั้น จึงควรแสดงท่าทางแต่พองามเหมาะสมและไม่ลดคุณค่าของตนเอง

บทสรุป

คติพจน์ในวรรณคดีมีการใช้แนวคิดเชื่อมโยงกับหลักทางพระพุทธศาสนาสอดคล้องไปกับการประพันธ์วรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ซึ่งลักษณะที่สำคัญของคติพจน์ในวรรณคดี ส่วนใหญ่เน้นไปที่คำสอนในด้านตัวบุคคล คือ 1) เกี่ยวกับเพศชายและหญิง 2) การดำเนินชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีกลวิธีทางภาษาด้านการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ เช่น การอุปมา เป็นลักษณะเด่น โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมคำสอนในปัจจุบันพบว่า มีการนำวรรณคดีเดิมมาเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ให้เข้าใจง่ายและทันสมัยมากขึ้น ซึ่งเนื้อหาของคติพจน์ยังคงเป็นเช่นเดิม เพียงแต่บางเรื่องถูกนำมาปรับให้เข้ากับคนในปัจจุบันมากขึ้น เช่น การปฏิบัติตนของผู้หญิงที่เดิมต้องรักษนวลสงวนตัวมาก ห้ามใกล้ชิดผู้ชายที่ไม่ใช่สามี แต่ปัจจุบันผู้หญิงยังคงต้องรักษนวลสงวนตัวเหมือนเดิม เพียงแต่สามารถแสดงท่าทีได้มากขึ้น แต่ควรพอดีไม่เกินงาม แสดงถึงการพัฒนาของคำสอนที่ยังคงนำมาปฏิบัติในยุคปัจจุบันได้ เพียงแต่ต้องนำมาปรับกับบริบทสังคมที่ตนเองอยู่ให้เหมาะสม หากผู้อ่านวรรณคดีในยุคปัจจุบันสามารถนำคำสอนจากอดีตมาปรับใช้ให้เข้ากับปัจจุบันมากขึ้นจะเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่วรรณคดีในทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางปัญญา คุณค่าทางศีลธรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางการใช้ภาษา เพื่อให้คติพจน์ในวรรณคดีได้รับการสืบสานและสามารถปรับให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2563). **สวัสดิรักษาคำกลอน เพลงยาวถวายโอวาท และสุภาษิตสอนหญิง ของสุนทรภู่**.
[Online]. Available : <https://finearts.go.th/kanchanaburilibrary/view/18710->
[2566, สิงหาคม 10].
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2559). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตต์นิภา ศรีไสย์ และคณะ. (2559). **วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. กรุงเทพฯ :
พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์. (2560). **เอกสารประกอบการสอน วิชา THC 2301 พัฒนาการของวรรณคดีไทย**.
กรุงเทพ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2540). **คุณค่าและลักษณะเด่นของวรรณคดีไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปฐมพงษ์ สุขเล็ก. (2561). **กลวิธีทางภาษาสร้างความเป็นอื่นในวรรณคดีนิราศคำกลอนของสุนทรภู่**.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6 (2), 16-34.
- วุฒิชัย ศรีจรรยา. (2563). **โลกทัศน์จากภาพพจน์ในวรรณคดีประเภทกลอนบทละครในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**.
วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 9 (2), 16-36.
- วันเนา ยูเต็น. (2530). **วรรณคดีเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. (2555). **พิพิธภัณฑ์หม่อมเจ้าสิทธิกร กฤดากร**. [Online]. Available :
<http://m-culture.in.th/album/131811/>. [2566, สิงหาคม 15].
- สุภาพร คงศิริรัตน์. (2531). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**
เรื่องศรีสวัสดิ์ไตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2564). **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย 3**. กรุงเทพฯ : บริษัท ครูมีเดีย จำกัด.
- สำราญ ผลดี. (2561). **ไทยศึกษา Thai Study**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2540). **ยายแก้วสอนหญิง**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- สาวิตรี สิงห์ใหม่. (2549). **ภาพสะท้อนสังคมการศึกษาไทยในวรรณกรรมของถวัลย์ ภาสกร**.
สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำภาพร รินปัญญา. (2561). **วัจนภาษาคำสอนในวรรณคดีไทย เรื่อง พระอภัยมณี**.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา THE DIGITAL LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม*, พระครูสุภัทรศีลโสภณ, สำราญ, ศรีคำมูล, คมสร สิ้นทร และ สิริมงคล ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย และ โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

PhramahaPaijit Uttamadhammo*, Phrakhrusuphattharasilasophon, Samran Srikammul,

Khomson Sinthon and Sirimongkhon Srimanta

Mahamakut Buddhist University MahavajiralongkornRajavidyalaya Campus,

Mahamakut Buddhist University MahavajiralongkornRajavidyalaya Campus,

Mahamakut Buddhist University MahavajiralongkornRajavidyalaya Campus,

Mahavajiralongkorn Buddhist College and Mahavajiralongkorn Buddhist College

*Corresponding Author E-mail : paijitsakong@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ธันวาคม 15, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มกราคม 8, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : มกราคม 11, 2567)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารวิชาการ บทความ ตำรา และวารสารวิชาการต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิต รวมถึงการเรียนรู้โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผู้บริหารต้องมีความสามารถนำพาองค์กรให้มีความทันสมัยและก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน ผู้บริหารนั้นต้องเรียนรู้ และทราบวิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในองค์กรของตนเอง ให้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากภายนอกและภายใน อีกทั้งยังทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นคือโอกาสที่เกิดขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรก่อเกิดประโยชน์สูงสุดและพัฒนาองค์กรต่อไปได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้แบบดิจิทัล การปฏิบัติที่เลิศอย่างมืออาชีพ การปรับปรุงอย่างมีระบบ และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล รวมทั้งการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อการพัฒนาองค์กรไปในทิศทางที่ดี นอกจากนี้เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในระบบการศึกษา เรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะช่วยให้การศึกษามีการพัฒนาและเติบโตไปในวงกว้าง ซึ่งมีข้อดีก็คือเป็นการลดความเหลื่อมล้ำโอกาสทางการศึกษาได้เป็นอย่างมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี เพื่อมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรความรู้และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้นำต้องมีองค์ประกอบในยุคดิจิทัลทั้ง 10 ประการ คือ 1) การสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี 2) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี 3) การมีจริยธรรม ในการใช้เทคโนโลยี 4) ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล 5) การสร้างแบรนด์ (ตราสินค้า) 6) การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน 7) การพัฒนาวิชาชีพ 8) การสำรวจ และการคัดเลือก ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย 9) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎความปลอดภัยของ ข้อมูลทางดิจิทัล และ 10) การวัดและประเมินผล เพื่อให้มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims to study the digital leadership of educational administrators in the digital era by examining academic documents, articles, textbooks, and academic journals. The study reveals that rapid changes in the digital era significantly impact behavior in life and learning. The

world of learning has swiftly changed by internet systems, and the development of digital technology which online knowledge networks have been visibly propelled. Educational administrators must possess the ability to lead organizations to be contemporary and responsive to the current global landscape. They need to learn how to effectively initiate changes in the education system within their organizations, ensuring efficiency from both external and internal perspectives. Moreover, change presents new opportunities for organizational management, aiming for maximum benefits and sustainable development. Educational leaders must be knowledgeable in various aspects, including having a vision, creating a digital learning culture, professional excellence, systematic improvement, and being responsible citizens in the digital age, as well as creating inspiration, wisdom motivation and individuality realization for organization development. Additionally, the article emphasizes the crucial role of technology in education, reducing educational disparities significantly. Educational leaders must be technology leaders, adapting technology for education to provide equal access to quality learning resources and learning media. The digital leader should possess ten components : 1) Technology networking, 2) Creating a new technology learning environment and innovation, 3) Ethical use of technology, 4) Digital Tool Proficiency, 5) Branding, 6) Inclusive planning from all sections, 7) Professional development, 8) Data exploration and selection of accurate and up-to-date information, 9) Compliance with digital data laws and security, and 10) Assessment and evaluation for continuous organizational development.

Keywords : Leadership, Educational Administrators, Digital Era

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทุกภาคส่วนต้องปรับตัว เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตในการทำงาน การอุปโภคและบริโภค ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แพร่กระจาย ทำให้ทั่วโลกต้องปรับตัว ทุกวันนี้ดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ทำให้สังคมเปลี่ยนรูปแบบในเชิงดิจิทัลมากขึ้น ทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น และทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการส่งข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ องค์ความรู้ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมากมหาศาล (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วทุกที่ ทุกเวลา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2558 อ้างใน รุจาภรณ์ ลักษณะดี, 2565 : 1) สถานการณ์การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้กลายเป็นมนุษย์ดิจิทัล (Digital Humanities) เน้นการทำการกิจกรรมหลักสำคัญ 4 ประการ คือ การสืบค้นด้วยดิจิทัล (Digital Inquiry) การเรียนรู้ด้วยดิจิทัล (Digital Learning) การเรียนรู้สื่อใหม่ (New Media Study) และการใช้สื่อใหม่ (New Media Practice) การพัฒนาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีโปรแกรมและการใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถอยู่กับคนได้ตลอดเวลาและประมวลข้อมูล และแสดงผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยในปัจจุบันร้อยละ 50 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในประเทศแถบเอเชีย ในมิติทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีดิจิทัลยังทำให้สามารถดำเนินธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลได้มีการผลักดันนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศให้ก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่เน้นขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นตัวละครสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งโดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำดิจิทัล” หมายถึง ทักษะที่ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องมีก็คือ ผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน การเป็นภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบไปด้วยมิติในด้านของมิติวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องทำการยอมรับและนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สู่การปฏิบัติที่บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา

เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) และพัฒนาความรู้ ประสบการณ์เหล่านี้ เป็นสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ทั้งประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2560 : 127)

นอกจากนี้การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน (จินณวัตร ปะโคทั้ง, 2561 : 238) และมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัล เป็นกระบวนการหรือความสามารถ หรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้อิทธิพล และอำนาจที่มีกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้น และเต็มใจ โดยที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในการนำกระบวนการทางดิจิทัลมาใช้อย่างเหมาะสมและนำทางพฤติกรรมของบุคคลไปสู่การบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งจะผลักดันและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาและการทำงานภายในโรงเรียนได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบท (กนกอร สมปราษฎ์, 2562 : 181)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิดภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร จำเป็นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการเรื่องดิจิทัลเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรให้ทันต่อโลก ผู้บริหารจึงต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานด้วยระบบดิจิทัล ทั้งในเรื่องความคิด ความเป็นผู้นำและพฤติกรรม สามารถสร้างทีมให้มีการเปลี่ยนแปลงที่มองปัญหาแบบองค์รวม (Holistic View) ต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ออกแบบสถานศึกษาเป็นรูปแบบดิจิทัล (Future Design) ปรับปรุงรูปแบบการบริหารบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถด้านดิจิทัล ส่งเสริมและสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนา และการใช้ดิจิทัลในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่งจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากสติปัญญาของมนุษย์ ทำให้บริบทของการจัดการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นวิถีใหม่ของโลก ปัจจุบันที่มีนวัตกรรมเกิดขึ้นมากมายที่เป็นโลกของดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ผู้นำที่ดีจะต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำองค์กรให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลอื่น หรือกลุ่มอื่น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทั้งการมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและการมีปฏิสัมพันธ์โดยการถ่ายทอดแนวคิด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุผลสำเร็จ (จินณวัตร ปะโคทั้ง, 2561 : 67) และนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลเอาไว้ต่าง ๆ กันหลายทรรศนะดังนี้

จิรพล สังข์โพธิ์ (2560 : 4) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า การเป็นภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วยมิติในด้านของมิติวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องทำการยอมรับและนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร มิติการสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องทำการสื่อสารเพื่อให้บุคลากรเกิดการบรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้ มิติการกระตุ้นทางปัญญา ผู้นำองค์กรในยุคดิจิทัลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้ร่วมกัน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ภาวะผู้นำในองค์กรยุคดิจิทัลต้องทำการเรียนรู้ มีการเปิดโอกาส มีการยอมรับและแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้นำยุคดิจิทัล ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงจากทุกมิติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

วันชัย ราขวงศ์ (2562 : 27) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี กล่าวคือ มีการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา วิสัยทัศน์การใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นอย่างกว้างขวาง วางแผน กำกับ การใช้สื่อเทคโนโลยีเชิงระบบให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ส่งเสริมวัฒนธรรมความรับผิดชอบ และสนับสนุนนโยบายการพัฒนา นวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมี

ประสิทธิภาพบนฐานการวิจัย สนับสนุน นโยบายการใช้เทคโนโลยีในทุกระดับและวางแผนกลยุทธ์ในการขอ
งบประมาณสนับสนุนจากท้องถิ่น ภาครัฐ และเอกชน มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

Flanagan, L., and Jacobsen, M. (2003 : 130) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มีภารกิจต่อนักเรียน เป็นความแน่วแน่มั่นคงต่อการกิจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวิสัยทัศน์ ที่กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีสำหรับการศึกษา

Kerdtip (2006 : 34) ได้ให้ความหมายว่า เป็นลักษณะของบุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยีเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และรู้จักนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียวอย่างมีความหมาย

Bawden (2001 : 218) ให้ความหมายภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการอ่านและประมวลผลการสารสนเทศในรูปแบบของไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) หรือ มัลติมีเดีย (Multimedia) ที่สามารถนำไปใช้งานได้

สรุปความหมายที่กล่าวมาข้างต้นคำว่า “ภาวะผู้นำดิจิทัล” หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการดำเนินงานด้านเทคโนโลยี การประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานสนับสนุน บุคลากรในการเชื่อมโยงการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาองค์กร

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร

การบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนองค์กรให้สามารถรองรับ การทดสอบ ทดลอง ได้มากขึ้น องค์กรจำเป็นต้องต้องปรับวัฒนธรรมและวิธีการบริหาร หมายความว่า กระบวนการหลาย ๆ อย่างที่องค์กรทำประหยัค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา องค์กรก็ต้องกลับมาพิจารณาอีกรอบว่ากระบวนการเหล่านี้ มีความเหมาะสมหรือเปล่า แปลว่าองค์กรต้องสนับสนุนให้พนักงานกล้าที่จะทำอะไรที่แตกต่าง กล้าที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ทุกส่วนขององค์กร สามารถถูกทดสอบทดลองได้ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยี และ “คนรุ่นใหม่” เป็นสองสิ่งที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกันมากขึ้น หลายองค์กรผลักดันให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้วยการจ้างคนรุ่นใหม่มากขึ้น แต่องค์กรที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริงก็คือองค์กรที่พนักงานทุกคน ทุกรุ่น ทุกแผนก และทุกอายุสามารถปรับเปลี่ยนไปด้วยกัน (ณัฐธินา พรปทุมชัยกิจ, 2564)

ดังนั้น ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะและกรอบความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรนำพาสมาชิกในองค์กรให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้ ตัวอย่างของทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ไม่มีใครสามารถคาดเดาได้ว่าเทคโนโลยีไหน จะมาแทนเทคโนโลยีปัจจุบัน กระบวนการที่หลายองค์กรคิดว่าเป็น “ของตาย” กลักลับกลายเป็นจุดอ่อนที่ทำให้องค์กรล้มเหลวแทน เพราะฉะนั้นสิ่งที่องค์กรต้องทำให้ได้ก็คือ การปรับตัวให้เหมาะกับยุคดิจิทัล ความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลและภาวะผู้นำทั่วไป ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงองค์กร โดยการปรับองค์กรให้สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว และทำให้องค์กรพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ตลอดเวลา หมายความว่าองค์กรต้องมีความคล่องแคล่วมากขึ้น และผู้นำต้องพร้อมที่จะลงมือเปลี่ยนองค์กรด้วยตัวเอง ผู้นำที่จะบริหารความเปลี่ยนแปลงได้ดี ก็คือ ผู้นำที่สามารถเข้าใจและพร้อมที่จะลงมือทำเองด้วย ในยุคสมัยก่อนผู้นำหลายคนอาจจะสามารถกระจายงานส่วนที่ไม่จำเป็น หรือสามารถทำซ้ำให้กับพนักงานได้ อย่างไรก็ตามทิศทางการยุคดิจิทัล เป็นสิ่งที่ต้องถูกพิจารณาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กมลทิพย์ อินเครือแก้ว, 2564)

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นการบริหาร การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาไปพร้อมกันท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงรวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบาย และเป้าหมายที่ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา ประเด็นสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ใน สถานศึกษายุคดิจิทัล และการทำงานอย่างเป็นเครือข่าย ส่วนการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษา ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิด และความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคดิจิทัล ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาสู่ยุคดิจิทัลให้ บรรลุเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ประสบความสำเร็จในการทำงานส่งผลต่อการ

พัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติสามารถแข่งขันกับนานาประเทศ โดยรักษาเอกลักษณ์ศิลป วัฒนธรรม รวมทั้ง วัฒนธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่ามกลางการ เปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล (สงบ อินทรมณี, 2562 : 353)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร หมายถึง การเป็นผู้นำที่จะต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลง องค์กร โดยการปรับองค์กรให้สามารถทันต่อยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมีความก้าวหน้า และเทคโนโลยีดิจิทัลมี อิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร การศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ และพร้อมที่จะลงมือเปลี่ยนองค์กร ด้วยตัวเอง

องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล องค์ประกอบของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล จากการพิจารณาลักษณะ ของผู้นำที่จะต้องเข้าไปสัมพันธ์กับยุคสมัย ดังมีการเสนองค์ประกอบไว้ ดังนี้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลมี 10 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี 2) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ ทางเทคโนโลยี 3) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี 4) ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล 5) การสร้าง แปรนด (ตราสินค้า) 6) การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน 7) การพัฒนาวิชาชีพ 8) การสำรวจ และการ คัดเลือก ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย 9) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎความปลอดภัยของข้อมูลทางดิจิทัล และ 10) การวัดและประเมินผล (อุรดา สุธมี และคณะ, 2558 : บทคัดย่อ, จิราภรณ์ ปกรณ์ และคณะ, 2565 : 401)

ประเด็นแรก ในการสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่ายจะต้องพัฒนาไปสู่ ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือ องค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมาย แล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่

ประเด็นที่สอง การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี สังคมสารสนเทศเป็น สังคมแห่งความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงในวิถีชีวิตของสังคมใหม่ สถานศึกษา จึงต้องจัดเตรียมผู้เรียนที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่จำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้ นักเรียน นักศึกษายุคใหม่ ได้แก่ การคิดอย่างใคร่ครวญ (Reflection) การแสวงหาความรู้ (Inquiry) การใช้เทคโนโลยี (Technology-Use) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Knowledge Construction) เป็นต้น

ประเด็นที่สาม การมีจริยธรรม ในการใช้เทคโนโลยี จริยธรรม (Ethics) หมายถึง แนวทางของการประพฤติที่ ดี เป็นความประพฤติหรือกิจที่ควรปฏิบัติ ที่บุคคลใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ การพิจารณาคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศแบ่งเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความเป็นส่วนตัว (Information Privacy) 2) ความถูกต้อง (Information Accuracy) 3) ความเป็น เจ้าของ (Information Property) 4) การเข้าถึงข้อมูล (Data Accessibility)

ประเด็นที่สี่ ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จัดเป็นทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นต่อการนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถงานดิจิทัลในด้านอื่น ๆ เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สื่อสาร และทำงานร่วมกับคนอื่น

ประเด็นที่ห้า การสร้างแบรนด์ (ตราสินค้า) ให้คิดว่าการสร้างแบรนด์เป็นวิธีการแนะนำแบรนด์ของคุณให้ กลุ่มเป้าหมายรู้จัก หมายถึง การพบปะกับกลุ่มเป้าหมายของคุณในที่ที่พวกเขาอยู่ในวงกว้าง ผ่านชุดช่องทาง การ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ประเด็นที่หก การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน หมายถึง การที่บุคคลผู้บริหารใช้การจูงใจให้บุคคล ผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อ พัฒนางานที่ปฏิบัติให้มีคุณภาพสูงสุด ร่วมตัดสินใจตลอดจนการประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร

ประเด็นที่เจ็ด การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะและวิชาชีพต่าง ๆ โดยมีแผนการ พัฒนาตนเอง และดำเนินการพัฒนาตนเองตามแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานความต้องการ จำเป็น องค์ความรู้ใหม่ นโยบาย แผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาหรือส่วนราชการต้นสังกัด

ประเด็นที่แปด การสำรวจ และการคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย อีเมล บล็อก และโปรแกรมสนทนา มีทั้งข้อมูลเชื่อถือได้และข้อมูลที่หลอกลวง ผู้รับข้อมูลต้องรู้จักใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ตรวจสอบ ประเมินความถูกต้องของข้อมูล โดยพิจารณาได้จากผู้เผยแพร่ วันที่เผยแพร่ และการอ้างอิงแหล่งข้อมูล

ประเด็นที่เก้า การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎความปลอดภัยของข้อมูลทางดิจิทัล เมื่อมีผู้อยู่ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม วิถีปฏิบัติต่อกันในสังคมจึงมีความสำคัญ จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายมาควบคุม และดูแลความสงบสุข ลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย สังคมไซเบอร์เป็นสังคมเกิดใหม่ จากการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก เมื่อมีผู้ใช้ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม จึงต้องมีการออกกฎหมายมาเป็นหลักปฏิบัติให้สังคมวิถีใหม่ในโลกไซเบอร์ยอมรับการดำเนินการ

ประเด็นที่สิบ การวัดและประเมินผล การวัดผล หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการกำหนดตัวเลขให้กับคุณลักษณะต่าง ๆ ของคน สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีกฎเกณฑ์ คือ จะต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน เป็นระเบียบแบบแผน โดยมีเครื่องมือช่วยวัด ซึ่งจะทำให้ตัวเลขใช้แทนลักษณะของสิ่งที่เราต้องการ การประเมินผล หมายถึง การนำเอาผลจากการวัดหลาย ๆ ครั้งมาสรุป ตีราคา คุณภาพของผู้เรียนอย่างมีหลักเกณฑ์ว่า สูง ต่ำ ดี เลวอย่างไร

สรุปเป็นโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร

(อรุณา สุนทร และคณะ, 2558 : บทคัดย่อ)

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารนั้น เป็นการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ที่มีความทันสมัยต่อสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านการสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี ซึ่งมีความสำคัญในระดับการบริหารเป็นอย่างมาก การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ในด้านความเป็นส่วนตัว (Information Privacy) ด้านความถูกต้อง (Information Accuracy) ด้านความเป็นเจ้าของ (Information Property) และด้านการเข้าถึงข้อมูล (Data Accessibility) เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ กับข้อมูลของผู้ใช้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นการรักษาความลับของข้อมูลตัวอย่างสิทธิในการใช้งานระบบ ยังมีความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล การสร้างแบรนด์ การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และการพัฒนาวิชาชีพ

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจ และการคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย ต้องมีการประเมินความน่าเชื่อถือและความทันสมัยของสารสนเทศ ในด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศ ด้านประเมินความน่าเชื่อถือของ

ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านประเมินความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ผู้จัดทำ สำนักพิมพ์ และด้านการประเมินความทันสมัยของสารสนเทศ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎความปลอดภัยของข้อมูลทางดิจิทัล และการวัดและประเมินผลอันเป็นกระบวนการที่มีการวินิจฉัยตัดสิน สรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตก เป็นต้น

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษายุคดิจิทัล คือ การมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (Innovative School) ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การใส่ใจหรือการเอาใจใส่ (Paying Attention) คือ ความสามารถในการรับรู้รายละเอียด อย่างถี่ถ้วนและการตั้งสมมติฐานอย่างแม่นยำด้วยการเกาะติดสถานการณ์ต่าง ๆ จนสังเกตเห็นความเป็นไปที่ผิดปกติ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งด้วยสายตาที่เฉียบคม การพิจารณาในมุมมองที่แตกต่างและใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง ซึ่งจะทำให้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

2. การเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personalizing) การให้ความสำคัญกับคุณค่า และทำความเข้าใจประสบการณ์ของแต่ละบุคคลทั้งที่เป็นทีมงานและลูกค้าหรือผู้มารับบริการ ซึ่งก็คือ ความสามารถในการพิจารณาเห็นคุณค่าความสามารถหรือความเก่งของแต่ละบุคคล และดึงเอาความสามารถเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. การจินตนาการ (Imagine) คือ ความสามารถในการคิดให้เป็นรูปธรรมหรือคิดเป็นภาพ โดยการแสดงข้อมูลด้วยภาพเรื่องราวความประทับใจ และคำอุปมาอุปไมยให้เข้าใจได้ง่าย การคิดในลักษณะนี้ เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการอธิบายถึงสถานการณ์รวบรวมความคิด และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้จินตนาการในการตอบคำถาม “จะเป็นอย่างไรถ้า...” จะนำไปสู่ภาพที่ไม่ธรรมดา และความเป็นไปได้

4. การเล่นอย่างจริงจัง (Serious Play) ในการพัฒนานวัตกรรมต้องการแนวคิดที่แหกกฎ ลดหย่อนกฎหรือเงื่อนไขบางข้อ หรือแม้กระทั่งดัดแปลงเพื่อให้การเกิดและการดำเนินการที่แตกต่าง และสร้างด้วยความสนุกสนาน ผ่านหาทางที่ไม่เป็นไปตามแบบแผน ทั้งจากการสำรวจอย่างอิสระ การผสมผสาน การทดลองความตกลงคนอง และทำงานให้เหมือนเล่น แต่ผลที่ได้เป็นประโยชน์ที่จริงจัง

5. การร่วมมือในการสืบค้น (Collaborative Inquiry) นวัตกรรมส่วนมากไม่ได้สร้างโดยอัจฉริยะ ผู้โดดเดี่ยว ความเข้าใจได้มาจากแบ่งปันความคิดที่กว้างขวาง โดยไม่มีอคติ ความร่วมมือ ด้านการสืบค้น คือ กระบวนการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสนทนา อภิปรายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพนั้น อาจจะทำให้ได้มโนภาพหรือจินตนาภาพที่หลากหลายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าอาจจะเกิดความยุ่งยาก วุ่นวาย หรือซับซ้อนมากขึ้นก็ตาม แต่จะเป็นสิ่งที่สร้างโอกาสให้เกิดขึ้นได้อย่างมากมายจากการทำงานร่วมกัน

6. การปั้นแต่ง (Crafting) ความสามารถในการรับมือกับความคิดที่ขัดแย้งในใจ ในขณะที่ต้องปฏิบัติการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม เป็นการคิดและการพิจารณาภาพรวม รวมถึงความคิดเห็นแย้ง เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้กับทางเลือกอื่น สำหรับความแตกต่างระหว่างการคิดวิเคราะห์แบบดั้งเดิมและการคิดปั้นแต่งคือ การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดโดยแยกปัญหาเป็นส่วน ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและสมมติฐาน แต่การคิดปั้นแต่งเป็นการสังเคราะห์การบูรณาการ พิจารณาความเป็นไปได้และการตัดทอนอย่างมีเหตุผล

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมองใส่ใจ มองเห็นคุณค่าของผู้ปฏิบัติ หรือผู้ได้บังคับบัญชา จะทำให้การทำงานมีบรรยากาศเชิงบวก สามารถดึงความสามารถของแต่ละบุคคลออกมา ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กร รวมถึงการสร้างแนวคิดที่เป็นรูปธรรม ที่สามารถดำเนินให้เกิดขึ้นได้จริง การบริหารที่ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป มีการยืดหยุ่น และสร้างความสนุกสนานในการ ทำงานถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้บรรยากาศการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ดังคำพูดที่ว่า “คนสำราญ งานสำเร็จ” การยอมรับฟังความคิดเห็นจากการอภิปราย โดยปราศจากอคติ ถือว่าเป็นการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ เพื่อหาข้อสรุปที่ได้จากการมีส่วนร่วมของทุกคน ทำให้ทุกคนมี เป้าหมายความสำเร็จที่เหมือนกัน (กะรัต ทองใสพร และคณะ, 2566 : 265-266)

โดยสรุปเป็นโครงสร้างทักษะภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารได้ดังนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างทักษะภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
(กะรัต ทองใสพร และคณะ, 2566 : 265-266)

สรุปได้ว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นด้านการใส่ใจหรือการเอาใจใส่ (Paying Attention) คือ ความสามารถในการรับรู้รายละเอียดอย่างถี่ถ้วน และการตั้งสมมติฐานอย่างแม่นยำด้วยการเกาะติดสถานการณ์ต่าง ๆ ด้านการเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personalizing) การให้ความสำคัญกับคุณค่า และทำความเข้าใจประสบการณ์ของแต่ละบุคคลทั้งที่เป็นทีมงานและลูกค้าหรือผู้มารับบริการ ด้านการจินตนาการ (Imagine) คือ ความสามารถในการคิดให้เป็นรูปธรรมหรือคิดเป็นภาพ โดยการแสดงข้อมูลด้วยภาพ เรื่องราวความประทับใจ และคำอุปมาอุปไมยให้เข้าใจได้ง่าย ด้านการเล่นอย่างจริงจัง (Serious Play) ในการพัฒนานวัตกรรมต้องการแนวคิดที่แหกกฎ ลดหย่อนกฎหรือเงื่อนไขบางข้อ หรือแม้กระทั่งดัดแปลงเพื่อให้เกิดและการดำเนินการที่แตกต่าง ด้านการร่วมมือในการสืบค้น (Collaborative Inquiry) นวัตกรรมส่วนมากไม่ได้สร้างโดยอัจฉริยะ ผู้โดดเดี่ยว ความเข้าใจได้มาจากแบ่งปันความคิดที่กว้างขวางโดยไม่มีอคติ ด้านการปั้นแต่ง (Crafting) ความสามารถในการรับมือกับความคิดที่ขัดแย้งในใจ ในขณะที่ต้องปฏิบัติการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม เป็นการคิดและการพิจารณาภาพรวม

ผู้บริหารกับการประยุกต์การศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมการประยุกต์การศึกษาในยุคดิจิทัล สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนปรับเปลี่ยนแนวคิด และเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล และปรับวิธีการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน โดยมีการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบ่อย ๆ ให้กับบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนที่เกิดมาในยุคที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย (Digital Native) เนื่องจากผู้เรียนยุคนี้จะมีความสามารถในการใช้เครื่องมือเพื่อการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศในระบบอินเทอร์เน็ต ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Digital Integrate) ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น จะต้องมึลักษณะของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมั่นใจว่า

อาจารย์ผู้สอนและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีวัด และประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการและการบริหาร การใช้เทคโนโลยีโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้อย่างได้เหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจอาจารย์ผู้สอน บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในเทคโนโลยี จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาบุคลากรทุกคน

Anderson and Dexter (2005 : 49-82) กล่าวว่า การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบยุคดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร 3) การปฏิบัติที่เลิศอย่างมืออาชีพ (Excellence In Professional Practice) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ นวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้กับผู้เรียน 4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systematic Improvement) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล และการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กร โดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมให้เกิดความ ตระหนักในประเด็นทางสังคม จริยธรรม และ กฎหมาย

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ต้องมีภาวะผู้นำด้วยองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) ควรจะเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยี 2) มั่นใจว่าอาจารย์ผู้สอนและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ 3) มีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา 4) มีการวัด และประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการและการบริหาร การใช้เทคโนโลยีโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องจัดการเรียนรู้แบบการบูรณาการในด้านต่าง ๆ เช่นการมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบยุคดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) การปฏิบัติที่เลิศอย่างมืออาชีพ (Excellence In Professional Practice) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systematic Improvement) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship)

บทสรุป

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษา เพื่อให้ก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผลลัพธ์ที่ได้คือผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มีความรอบรู้สิ่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกอนาคต ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งการเป็นผู้นำการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแสดงออกถึงการดำเนินงานด้านเทคโนโลยี การประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงาน สนับสนุน บุคลากรในการเชื่อมโยง การใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาองค์กร เพราะผู้นำนั้นต้องมีทิศทางในการเปลี่ยนแปลงองค์กรโดยการรับรองการให้สามารถทันต่อยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมีความก้าวหน้า และเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร การศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ และพร้อมที่จะลงมือเปลี่ยนองค์กรด้วยตัวเอง ซึ่งจำเป็นต้องมีโครงสร้างและองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการพัฒนาความ

ทันสมัยต่อสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านการสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ในด้านความเป็นส่วนตัว (Information Privacy) ด้านความถูกต้อง (Information Accuracy) ด้านความเป็นเจ้าของ (Information Property) และด้านการเข้าถึงข้อมูล (Data Accessibility) การสร้างแบรนด์ การวางแผนงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และการพัฒนาวิชาชีพ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นด้านการเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personalizing) การให้ความสำคัญกับคุณค่า และทำความเข้าใจประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ด้านการจินตนาการ (Imagine) ด้านการเล่นอย่างจริงจัง (Serious Play) ด้านการร่วมมือในการสืบค้น (Collaborative Inquiry) ด้านการปั้นแต่ง (Crafting) และยังต้องมีภาวะผู้นำด้านการเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยี ด้านความมั่นใจว่าอาจารย์ผู้สอนและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา และด้านการวัด และประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการและการบริหารการใช้เทคโนโลยีโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องจัดการเรียนรู้แบบการบูรณาการในด้านต่าง ๆ เช่นการมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบยุคดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) การปฏิบัติที่เลิศอย่างมืออาชีพ (Excellence in Professional Practice) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systematic Improvement) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship)

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2562). ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กมลทิพย์ อินแก้วเครือ. (2564). ความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับภาวะผู้นำทั่วไป. [Online]. Available : <https://thaiwinner.com/digital-leadership/>. [2564, พฤศจิกายน 21].
- กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร.
- กะรัต ทองใสพร และคณะ. (2566) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *Journal of Institute of Trainer Monk Development*, 6 (2), 261-270.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซต.
- จิรพล สังข์โพธิ์. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล : องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิราภรณ์ ปกรณ์ และคณะ. (2565). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16 (48), 396-410.
- ณัฐธิดา พรพุ่มชัยกิจ (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- วันชัย ราชวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1 (4), 25-32.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16 (1), 353-360.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- _____. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุดา สดุมิ และคณะ. (2558) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เฉพาะความพิการ. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 11 (2), 7-16.

- Anderson, R. E., and Dexter, S. L. (2005). School technology leadership: An empirical investigation of prevalence and effect. **Educational Administration Quarterly**, 41 (1) 49-82.
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: a review of concepts. **Journal of Documentation**, 57 (2), 218-259.
- Flanagan, L., and Jacobsen, M. (2003). Technology Leadership for Twenty-First Century Principal. **Journal of Educational Administration**, 41, 124-142.
- Kerdtip, C. (2006). **Development model of education technology leadership for school administrators under the office of basic education commission In southern Thailand**. Doctoral Dissertation, Songkla University.

การศึกษาในระบบ : สัญญาณแห่งวิกฤตและโอกาสในการพัฒนา FORMAL EDUCATION : SIGNS OF CRISIS AND OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT

เมธชนนท์ ประจวบลาภ*

นักวิชาการอิสระ

Metchanon Prajuablap*

Independent Academic

*Corresponding Author E-mail : edu.ynet@gmail.com

(วันที่รับบทความ : มกราคม 18, 2567 ; วันที่แก้ไขบทความ : กุมภาพันธ์ 7, 2567 ; วันที่ตอบรับบทความ : กุมภาพันธ์ 14, 2567)

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านนโยบายทางการเมือง ทิศนคติทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ การเข้าสู่ตลาดแรงงานของประชากรจากปัญหาเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทุกที่ทุกเวลา ทำให้การศึกษาในระบบโรงเรียนที่มีลักษณะขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้การศึกษาในระบบโรงเรียนได้รับความนิยมลดลง มีการควมรวบหรือยุบโรงเรียนมากขึ้น รวมถึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดการศึกษาไปสู่พื้นที่อื่นที่ไม่ใช่โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องดำเนินการ (1) ปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับของการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัว (2) พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน (3) พัฒนาครูให้มีทักษะการสอนสมัยใหม่ (4) เชื่อมโยงการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และ (5) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศภายใต้สังคมผู้สูงอายุ เพื่อให้การศึกษาในระบบสามารถธำรงรักษาบทบาทการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสังคมต่อไป

คำสำคัญ : การศึกษาในระบบ, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิกฤต, การพัฒนาการศึกษา

Abstract

Formal education, impacted by shifting political priorities, economic turmoil, and demographic changes like aging society, finds itself at a crossroads. Its historical inflexibility in adapting to contemporary needs, manifested in curricula lagging behind practical realities, teachers ill-equipped for modern pedagogy, and regulations stifling innovation, is driving a declining trend in popularity and a surge in alternative options. To regain its central role as society's learning hub, education must undergo a paradigm shift : (1) embracing flexible regulations that respond to evolving societal demands, (2) modernizing curricula to prioritize contemporary relevance and real-world application, (3) empowering teachers through continuous professional development initiatives, (4) bridging the non-formal, informal education divide and (5) preparing individuals to be part of an aging society. Only through proactive adaptation can formal education remain relevant and thrive in the face of a dynamic and challenging world.

Keywords : Formal Education, Basic Education, Crisis, Education Development

บทนำ

การศึกษาในระบบหรือการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) เป็นรูปแบบการศึกษาประเภทหนึ่งของประเทศไทย คำว่าการศึกษาในระบบเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อรัฐบาลประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำแบบแผนการจัดการศึกษามาจากตะวันตกเพื่อผลิตกำลังพลออกไปเป็นข้าราชการตามความจำเป็นของประเทศในขณะนั้น (ทองอยู่ แก้วไทรฮะ, 2544) การศึกษาในระบบมีลักษณะเรียงเป็นโครงสร้างตามระดับ จากระดับต่ำไปยังระดับสูง

กำหนดโครงสร้างด้านจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจนตายตัว (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) รวมถึงกำหนดโครงสร้างและวิธีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบแบบแผนเคร่งครัดเป็นรูปธรรม มีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเด็ก เยาวชน วัยรุ่นวัยเรียน เพราะเป็นช่วงอายุที่บุคคลส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีภาระ จึงมีเวลาอย่างเต็มที่ในการเข้ารับบริการการศึกษา (ทองอยู่ แก้วไพเราะ, 2544) โดยเฉพาะช่วงอายุระหว่าง 7-15 ปี จะถูกกำหนดให้เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ เนื่องจากเป็นประชากรที่กฎหมายการศึกษาภาคบังคับบัญญัติไว้ (พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545, 2545) และการให้ความสำคัญต่อการบริการการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษาเป็นหลัก อาทิ โรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน และมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินการจัดการศึกษาในระบบของประเทศไทย รัฐบาลได้ลงทุนขนาดใหญ่ในโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา โดยมีเป้าประสงค์สำคัญเพื่อผลิตทรัพยากรมนุษย์เพื่อมาเป็นกำลังหลักในการพัฒนาหรือสร้างรายได้ให้กับประเทศ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาสารสนเทศด้านการศึกษา จะพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากกว่า 37,000 แห่งที่มีข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ครู อาจารย์ มากกว่า 634,000 คน และงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลมากกว่า 480,000 ล้านบาท (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2565) ส่งผลให้การศึกษาในระบบ เป็นบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก รวมถึงเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความสามารถรองรับการให้บริการแก่ประชาชน ส่งผลให้เจตคติของประชาชนยอมรับโดยปริยายว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการศึกษากระแสหลักของชาติ แต่อย่างไรก็ตามการบัญญัติให้การศึกษาในระบบโรงเรียนมีลักษณะโครงสร้างด้านจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา ของการศึกษา การวัดและประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษานั้น เป็นการกำหนดรูปแบบการศึกษาในวงแคบ ไม่สนองตอบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศและไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) อีกทั้ง เป็นการแยกส่วนการดำเนินงาน ไม่สามารถผสมผสานหรือบูรณาการร่วมกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอันเป็นการขัดเจตนาารมณ์สำคัญของการศึกษาชาติที่ต้องการให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 : 235) ส่งผลให้การศึกษาในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรารถนาจากความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ช้า ใช้ระยะเวลายาวนานในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสิ้นสุดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด (Covid-19) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสภาพเศรษฐกิจ ฉะนั้น การศึกษาในระบบจึงไม่สามารถผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสภาพบริบททางสังคมปัจจุบัน (กองบรรณาธิการ The Active, 2563 : ออนไลน์) รวมถึงการที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีทักษะตามที่สถานประกอบการต้องการ และไม่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้นอีกด้วย (ปรัชญา เวสารัชช์, 2562)

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาของการศึกษาในระบบที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนได้มองเห็นถึงสัญญาณวิกฤตหลายประการที่มีอิทธิพลให้การศึกษาในระบบเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการศึกษากระบวนทัศน์ใหม่ โดยมีทิศทางการจัดการศึกษาแตกต่างจากปัจจุบัน เป็นการศึกษากระแสรอง ความนิยมของประชาชนลดลง รวมถึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ แต่ก็เห็นว่าสัญญาณแห่งวิกฤตนั้น สามารถเป็นโอกาสให้รัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาในระบบ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในระบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสามัญทัศน์การศึกษาในระบบ สัญญาณแห่งวิกฤต และโอกาสในการพัฒนา

1. สามัญทัศน์การศึกษาในระบบ

ผู้เขียนบทความขอนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระบบ ประกอบด้วย ความหมาย โครงสร้างการจัดการศึกษา บทบาทและเป้าหมายการศึกษาในระบบ และกลุ่มเป้าหมายหลัก มีรายละเอียดดังนี้

1.1. ความหมาย

การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษากระแสหลักที่คนส่วนใหญ่ในสังคมรู้จักเป็นอย่างดี เนื่องจากทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ให้นิยามความหมายของการศึกษาในระบบไว้หลากหลาย ส่วนมากนิยามไปในทางเดียวกัน หากพิจารณาจากกฎหมายการศึกษาชาติ พบว่า การศึกษาในระบบ

หมายถึง การศึกษาใด ๆ ที่กำหนดโครงสร้างด้านจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และประเมินผลอย่างชัดเจน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2562) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาในระบบเป็นรูปแบบการศึกษาที่มีกฎระเบียบค่อนข้างตายตัว ครอบคลุมด้าน หลักสูตร อายุผู้เรียน ระยะเวลาเรียน สถานที่เรียนที่ต้องเป็นพื้นที่ที่ถูกจัดไว้สำหรับการเรียนการสอนเฉพาะ คุณสมบัติของผู้สอน การวัดประเมินผล การเลื่อนชั้นเรียน และการสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับบุศรา นิยมเวช (2563) ที่ได้ นำเสนอไว้ว่า การศึกษาในระบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่มีโครงสร้างชัดเจน แบ่งชั้นเรียน ตามอายุ มีลำดับขั้น ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง กำหนดสถานที่ในการเรียน และการเรียนจะเน้นในเรื่องของอนาคต

สรุปได้ว่า การศึกษาในระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาประเภทหนึ่งที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาเรียน อายุของผู้เรียน สถานที่เรียน การวัดประเมินผล และการสำเร็จการศึกษาไว้อย่าง เป็นระเบียบแบบแผน ชัดเจนและมีความเคร่งครัดของกฎเกณฑ์

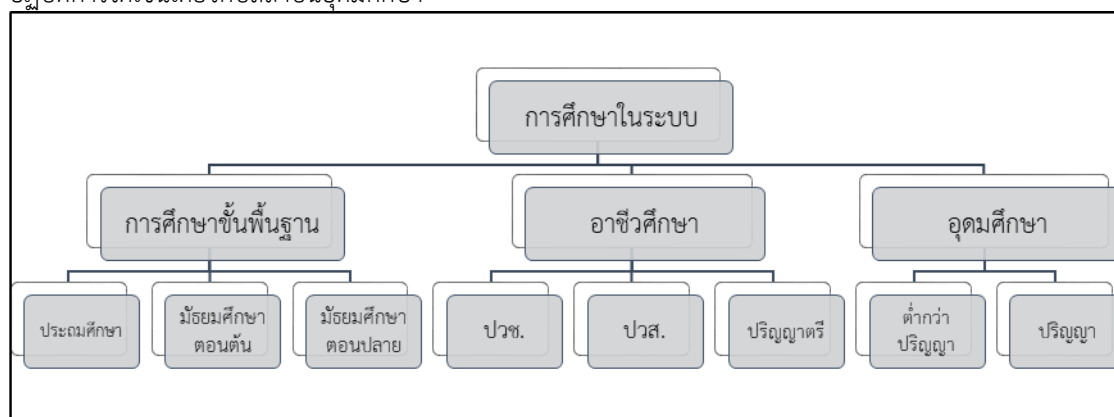
1.2. โครงสร้างการจัดการศึกษา

การศึกษาในระบบมีโครงสร้างกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดเรียงระดับตั้งแต่ระดับต่ำไปยังระดับสูง ผู้เรียนจะต้องเข้ารับการศึกษาระดับก่อนจึงจะมีสิทธิเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น ประกอบด้วยการศึกษา 2 ระดับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ดังนี้

1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดไม่น้อยกว่า 12 ปีก่อนระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ประถมศึกษา 6 ปี, มัธยมศึกษา ตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

2) อุดมศึกษา แบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา (ประกาศนียบัตร และอนุปริญญา) และระดับ ปริญญา (ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก)

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถด้านฝีมือ ทักษะวิชาชีพต่าง ๆ (สุมาลี สังข์ศรี, 2562) คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย, ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เทียบเท่าอนุปริญญา และในปัจจุบันอาชีวศึกษาได้ประกาศใช้เกณฑ์มาตรฐาน คุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาที่มีความพร้อมสามารถจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสาย ปฏิบัติการได้เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษา

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการศึกษาในระบบ (เมฆชนนท์ ประจวบลาภ และคณะ, 2566)

จากโครงสร้างการศึกษาในระบบตามแผนภาพที่ 1 สรุปว่า โครงสร้างการศึกษาในระบบประกอบด้วย กิจกรรมทางการศึกษาดังแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอน ปลาย) ระดับอาชีวศึกษา (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและปริญญาตรี) และระดับอุดมศึกษา (ต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา) สำหรับบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจะเน้นการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะการศึกษาขั้น พื้นฐานเป็นหลัก เนื่องจากเป็นระดับการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในระดับอื่นที่สูงขึ้น

1.3. บทบาทและเป้าหมายการศึกษาในระบบ

การศึกษาในระบบมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลในช่วงวัยต้นของชีวิต เนื่องจากการศึกษาในระบบทำหน้าที่ ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้แก่ ภาษา อ่าน เขียน สื่อสาร คำนวณ หน้าที่พลเมือง

จริยธรรม เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ สังคมและการปกครอง ซึ่งความรู้พื้นฐานเหล่านี้จะนำไปสู่การเตรียมตัวให้มีความพร้อมในการประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงปูทางไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี, 2562) สำหรับเป้าหมายการจัดการศึกษาในระบบ ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลมาตรฐานการศึกษาชาติ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นตัวแทนหลักสูตรการศึกษาในระบบ ประกอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าเป้าหมายของการศึกษาในระบบมี 3 ด้าน คือ

1. เป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ : สะท้อนได้จากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กำหนดเป้าหมายให้คนไทยทุกช่วงวัย เป็นคนดี เก่ง มีคุณภาพ พัฒนาการที่รอบด้าน มีสุขภาวะที่ดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีวินัย รักชาติ ศีลธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 มีนิสัยรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : ออนไลน์) โดยยุทธศาสตร์ชาติได้นำมาสู่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคลที่เกิดจากการเข้ารับการศึกษาระดับชั้น ทุกรูปแบบ โดยคาดหวังให้ทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะเป็นคนไทย 4.0 ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก ซึ่งต้องมีคุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้าน คือ (1) ผู้เรียนรู้เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี (2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคม ที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ (3) พลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อสันติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

2. เป้าหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน : สะท้อนจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิต สุขภาพกายและจิตดี รักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีจิตสำนึกอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และมีจิตสาธารณะ ตลอดจนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2560)

3. เป้าหมายของสังคมต่อการศึกษาในระบบ : งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจการตัดสินใจของผู้ปกครองต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง พบว่า ผู้ปกครองจะตัดสินใจให้บุตรหลานเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง เพราะมีนักเรียนสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจำนวนมาก และมีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (ธนพล ชัยชนะ, 2560) สะท้อนให้เห็นว่าเป้าหมายของสังคมต่อการศึกษาในระบบ คือ การเป็นแหล่งวิทยาการที่สามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ที่จำเป็นต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและสามารถประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จ

ดังนั้น การศึกษาในระบบมีบทบาทเป็นพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของบุคคล มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งทั้งกาย ใจ ปัญญา มีความเป็นพลเมือง มีทักษะขั้นพื้นฐานในการดำรงอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระผู้อื่น ยึดมั่นการปกครอง ภูมิปัญญา ความเป็นไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามสถานภาพของตนเอง

1.4. กลุ่มเป้าหมายหลัก

การศึกษาแต่ละรูปแบบต่างก็มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นของตนเอง เช่น การศึกษานอกระบบมีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นบุคคลที่ต้องการความยืดหยุ่นในการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน สำหรับกลุ่มเป้าหมายหลักของการศึกษาในระบบส่วนใหญ่จะเป็นช่วงวัยเรียนหรือเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 7-24 ปี จำแนกได้ คือ ระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 6-12 ปี, มัธยมศึกษา อายุระหว่าง 13-18 ปี และอุดมศึกษา อายุระหว่าง 19-24 ปี (สุมาลี สังข์ศรี, 2562) จำนวนประชากรที่ใช้บริการการศึกษาในระบบ ปี 2566 พบว่า มีเด็กและเยาวชนเข้าศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา รวมทั้งสิ้น 9,147,753 คน แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 4,542,525 คน, มัธยมศึกษาตอนต้น 2,233,759 คน, มัธยมศึกษาตอนปลาย 1,389,632 คน, และ อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) 981,837 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566 : ออนไลน์) กล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายหลักของการศึกษาในระบบ ส่วนใหญ่จะเป็นประชากรช่วงวัยตอนต้นหรือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7-24 ปี หรือประมาณการคิดเป็นร้อยละ 14 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

2. สัญญาณแห่งวิกฤต

สัญญาณแห่งวิกฤตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในระบบ ผู้เขียนทำการพิจารณาจากสภาพแวดล้อม 4 ด้านที่จับต้องได้และเป็นรูปธรรม คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งการตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีจะช่วยให้เห็นแรงผลักดันและแนวโน้มสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของระบบ (สมิทร สุวรรณ, 2554) ซึ่งพบสัญญาณแห่งวิกฤต ดังนี้

2.1. สัญญาณทางการเมือง

ผู้เขียนนำเสนอสัญญาณทางการเมือง 2 มิติ คือ มิติทางด้านนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมิติทางด้านทัศนคติทางการเมืองของกลุ่มเป้าหมาย

1. มิติทางด้านนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง: จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 นโยบายการศึกษา พบว่า มีการกำหนดให้มีการปฏิรูประบบการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง (เศรษฐา ทวีสิน, 2566) โดยเฉพาะประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ผู้เรียน เป็นแนวคิดที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตัดสินใจสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความพร้อมและความสนใจ โดยผสมผสานการศึกษาหลากหลายรูปแบบนอกจากการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยปรับโครงสร้างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เป็น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ และมีการบัญญัติให้การจัดการเรียนรู้ตามกฎหมายดังกล่าวต้องเปิดโอกาสให้เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ สามารถเข้ารับการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบได้โดยไม่ต้องเข้าสู่วัยการศึกษาในระบบโรงเรียนเหมือนแนวปฏิบัติที่เคยดำเนินการมาในอดีต (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566, 2566) จากมติทางนโยบายและกฎหมายข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การแถลงนโยบายด้านการศึกษาเพื่อปฏิรูปการศึกษานั้น มีความตรงกันข้ามกับแนวคิดการศึกษาในระบบที่กำหนดบทบาทให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนหรือการตัดสินใจว่าผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาสาระใดขึ้นอยู่กับครูเป็นผู้กำหนด ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม อีกทั้ง กฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ได้เปิดช่องทางให้ผู้เรียนเลือกเข้ารับบริการการศึกษาภาคบังคับนอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดของการศึกษาในระบบโรงเรียนมีแนวโน้มลดลงและอาจไม่ได้อยู่ในฐานะการศึกษากระแสหลักอีกต่อไป

2. มิติทางด้านทัศนคติทางการเมืองของกลุ่มเป้าหมาย: การศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงปรารถนาของรัฐ การให้บริการการศึกษาในระบบส่วนใหญ่ผูกขาดดำเนินการโดยรัฐ ทั้งการกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ การกำหนดหลักสูตรแกนกลาง รวมถึงกำหนดการแต่งกาย ทรงผมและระเบียบวินัยของนักเรียน ส่งผลให้การศึกษาในระบบถูกควบคุมด้านความคิดและแยกตัวออกจากวิถีชุมชนและสังคม (ทองอยู่ แก้วไพฑูริ, 2544) อีกทั้งประเพณีนิยมของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่กำหนดบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น เปาโล แฟร์ นักปรัชญาการศึกษาชาวบราซิล แสดงทรรศนะว่าบทบาทความสัมพันธ์ในลักษณะครูสอนนักเรียนฟัง ครูเป็นผู้รู้ทุกอย่าง นักเรียนไม่รู้อะไรเลย ครูตั้งระเบียบวินัยและนักเรียนต้องอยู่ในระเบียบวินัย เป็นลักษณะการศึกษาแบบกดขี่ (Paulo Freire, 2005 : 73) การศึกษาในระบบ จึงถูกมองว่า เป็นตัวแทนการปลูกฝังค่านิยมตามทรรศนะของผู้มีอำนาจ มีประเพณีตามแบบแผนอำนาจนิยม จำกัดสิทธิเสรีภาพ โดยปราศจากเหตุผลที่เหมาะสม ลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้คนรุ่นใหม่เริ่มปฏิเสธระบบโรงเรียน เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางการเมือง ยึดถือและเคารพหลักการประชาธิปไตย ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่เป็นผลมาจากการยึดอำนาจรัฐประหารเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ไม่ถูกต้องในสังคมไทยการใช้อำนาจเพื่อลิดรอนสิทธิเสรีภาพ รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร (ศิริสุตา แสงทอง, 2564 : 286-297)

สรุปว่า สัญญาณทางการเมืองที่ส่งผลต่อการศึกษาระบบ ครอบคลุมเรื่องนโยบายสาธารณะของรัฐบาล ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในสถานศึกษาหรือไม่ ประกอบกับค่านิยมประชาธิปไตย เสรีนิยมของเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ และทัศนคติต่อระบบการศึกษา

2.2. สัญญาณทางเศรษฐกิจ

ภายหลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (Covid-19) หลายประเทศเข้าสู่สภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ โดยในประเทศไทย ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด 19 ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงขึ้น

อย่างก้าวกระโดด หากพิจารณาสัญญาณทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับมิติการศึกษา พบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ผู้ปกครองของนักเรียนมีรายได้ลดลง ร้อยละ 69.24 และตกงาน หรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ร้อยละ 16.97 (สำนักข่าว Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ (2563 : ออนไลน์) เมื่อเสาหลักของครอบครัวมีรายได้ลดลง หรือขาดรายได้ ทำให้ต้นทุนทางการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น นักเรียนกลุ่มดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบแรงงาน ประกอบอาชีพหารายได้จุนเจือตนเองและครอบครัว จากข้อมูลอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ปี พ.ศ. 2563 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนมัธยมศึกษาลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561–2563 (ร้อยละ 77.3) ซึ่งเป็นอันดับเกือบท้ายสุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ประกอบกับข้อมูลศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา รายงานว่า ปีการศึกษา 2566 มีเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษามากกว่า 100,000 คน สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ความยากจนในครัวเรือนที่ไม่สามารถฟื้นตัวได้ภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 (เด็กไม่พ้นวิกฤต หลุดนอกระบบนับแสน เหตุครอบครัวไร้งานทำสิ้นหวัง, 2566) สอดคล้องกับรายงานความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พบว่า ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติการศึกษาลดลงอยู่ในระดับร้อยละ 69.82 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในระดับ 69.89 (ลดลง 0.07) ในทางตรงกันข้ามค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติ การมีงานทำสูงขึ้นอยู่ในระดับร้อยละ 70.33 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในระดับ 69.89 (เพิ่มขึ้น 0.44) ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อการเข้าถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชน

ฉะนั้น จากสัญญาณทางเศรษฐกิจข้างต้น ในอนาคตเด็กและเยาวชนจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกเข้าสู่ระบบแรงงานมากกว่าการเข้าสู่ระบบการศึกษา เพราะหากเข้าสู่ระบบโรงเรียนก็จะต้องมีต้นทุนทางการศึกษา และเสียโอกาสทางรายได้ สถานการณ์มีแนวโน้มที่จะเป็นเช่นนี้ต่อไปหากสังคมไทยยังไม่สามารถแก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจและความยากจนข้ามรุ่นได้

2.3. สัญญาณทางสังคม

ผู้เขียนขอเสนอสัญญาณทางสังคมเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร เนื่องจากการศึกษาในระบบ เป็นอุตสาหกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรเป็นจำนวนมาก ประเด็นความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจึงเป็นสัญญาณทางสังคมต่อการศึกษาในระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากข้อมูลพบว่า ความก้าวหน้าของระบบบริการสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ประชากรไทยมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 กล่าวคือ สังคมมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่า ร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีผลกระทบต่อปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เพราะอัตราการเกิดลดน้อยลง และประชากรเด็กวัยเรียนลดลง (ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร, 2564) จากแผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว พ.ศ. 2565–2580 คาดการณ์แนวโน้มโครงสร้างประชากรระหว่างปี 2565–2580 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนโครงสร้างประชากรปี 2565–2580 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : ออนไลน์)

ประชากร กลุ่มอายุ	2570		2575		2580	
	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ
0–14 ปี	10.35	15.40	9.61	14.30	8.84	14.30
15–59 ปี	41.22	61.40	39.39	58.80	37.58	58.80
60 ปีขึ้นไป	15.60	23.20	18.00	26.90	19.76	29.90

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า สัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นในแต่ละปี ขณะเดียวกันประชากรวัยรุ่นวัยเรียน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยปีละประมาณ 151,000 คน การเปลี่ยนแปลงจำนวนโครงสร้างประชากรเหล่านี้ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากกลุ่มวัยเรียนหรือเด็กเกิดใหม่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระบบ

2.4. สัญญาณทางเทคโนโลยี

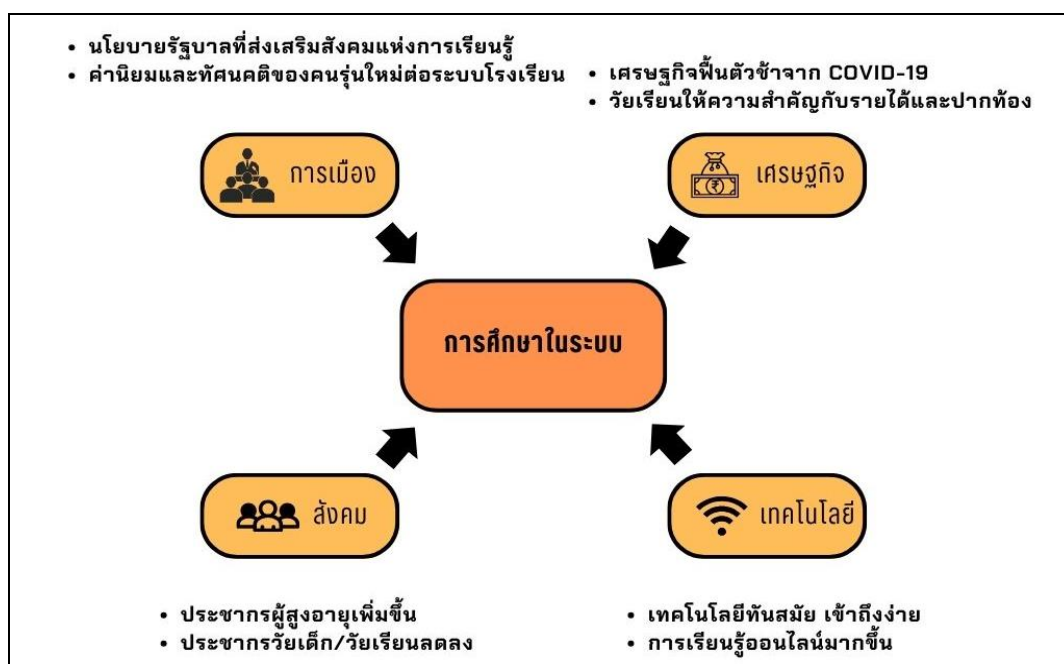
ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ทำให้มนุษย์ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ส่งผลให้สังคมเกิดคลังข้อมูลข่าวสารความรู้ขนาดใหญ่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตามความต้องการ ความสนใจ และความพร้อม เพียงเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต จากพัฒนาการที่รวดเร็วของเทคโนโลยี ระบบข่าวสาร และความรู้ของศาสตร์หลายแขนงในช่วงเวลาที่ผ่านมา จึงก่อให้เกิด “สังคมแห่งการเรียนรู้” หรือ “Learning Society” (ปรัชญา เวสารัชช์, 2562) สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ การผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้จากทุกระบบการศึกษา บุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากทุกสถานที่ในสังคม เลือกรับความรู้จากแหล่งความรู้ใด ๆ ก็ได้ตามความสนใจหรือความต้องการพัฒนาตนเอง เมื่อสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลได้ บทบาทหน้าที่ของระบบโรงเรียนก็จะไม่ใช่สถานที่ในการเรียนรู้ต่อไป (นิคม ทาแดง และทวีวัฒน์ วัฒนะกุลเจริญ, 2562)

ในอีกมุมมองหนึ่ง เทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนนั้น ขณะเดียวกัน เทคโนโลยีก็ยังได้เข้ามาเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนที่แต่เดิมต้องเข้าชั้นเรียน รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอน หน้าห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในห้องเรียน ไม่จำกัดเงื่อนไขด้านอายุและสถานภาพ อีกต่อไป ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการเวลา เข้าถึงการเรียนรู้หรือแหล่งวิทยาการความรู้จากเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตทุกช่องทางได้ด้วยตนเอง (อภิชาติ รอดนิยม, 2564 : 123-133) เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สถาบันการศึกษาเริ่มให้บริการ การศึกษาในระบบออนไลน์ หรือผสมผสานระหว่างชั้นเรียนกับออนไลน์มากขึ้น ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา อีกทั้ง ยังมีแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบเปิด MOOC : Massive Open Online Courses เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน รายวิชาที่อยู่ในระบบ MOOC บางรายวิชาจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้สนใจสามารถเข้าเรียนรายวิชาได้ตามความต้องการ โดยที่ไม่ต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยนั้น สามารถเข้าเรียนเมื่อไหร่ เวลาใดก็ได้ตามความสะดวก และเมื่อเรียนจบจะได้รับใบประกาศนียบัตรยืนยันว่าได้ผ่านการเรียนรู้ในรายวิชานั้นแล้ว (ชรอชนีชัย ชัยมินทร์, 2562 : 46-70) ผลการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ หรือ ประกาศนียบัตรที่ได้รับจาก MOOC ผู้เรียนสามารถขอใช้สิทธิตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เทียบโอนประสบการณ์เป็นผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาได้โดยไม่ต้องเข้าไปเรียนซ้ำรายวิชาเดียวกันในชั้นเรียนอีกด้วย

อย่างไรก็ดีสัญญาณการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดังที่กล่าวมา ผู้เขียนเห็นว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลทำให้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและระบบโรงเรียนถูกลดทอนบทบาทและความสำคัญลงไป สังคมจะเกิดสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีจำนวนผู้เรียนมหาศาล เข้ามาทดแทนระบบโรงเรียน ในการทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชากร นั่นคือโรงเรียน “สังคมแห่งการเรียนรู้” กอปรกับความรู้ที่อยู่ในระบบออนไลน์โดยเฉพาะ ช่องทางการเรียนรู้ในระบบ MOOC ที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระทันสมัยจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากกว่าเนื้อหาสาระตามหลักสูตรแกนกลางที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ดังนั้น ในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และความพร้อม รวมถึง ผู้เรียนสามารถกำหนดเนื้อหาและเวลาเรียนที่ต้องการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้

สรุปได้ว่า จากการตรวจสอบสภาพแวดล้อม 4 ด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี พบสัญญาณที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในระบบ ได้แก่ นโยบายทางการเมืองที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทิศนคติของวัยรุ่นวัยเรียนเริ่มปฏิเสธโครงสร้าง ความเข้มงวดของกฎระเบียบโรงเรียนที่มีลักษณะอำนาจนิยม ปัญหาเรื่องราวได้ครัวเรือนลดลงจากวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ต้นทุนทางการศึกษาของแต่ละคนสูงขึ้น จึงจำเป็นที่วัยเรียนจะต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานมากกว่าเข้าสู่ระบบ การศึกษา ขณะเดียวกันสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุเป็นผลทำให้จำนวนกลุ่มเป้าหมายหลักของการศึกษาในระบบ

มีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี ตลอดจนวิวัฒนาการความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้กับบุคคลได้ทุกที่ทุกเวลาตามความพร้อม ความสนใจ และความต้องการ ผู้เขียนสรุปเป็นภาพได้ตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 สัญญาณแห่งวิกฤตของการศึกษาในระบบ

สัญญาณบางประเภทได้เริ่มส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์การจัดการการศึกษาของประเทศอย่างเห็นได้ชัด พิจารณาจากคะแนนผลการประเมินสมรรถนะผู้เรียนมาตรฐานสากล (PISA) ในปี 2565 ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ที่มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นการลดลงอย่างต่อเนื่องจากการประเมินครั้งก่อนหน้า (Organization for Economic Cooperation and Development, 2023 : Online) จากสัญญาณภาพรวมทั้งหมด ผู้เขียนคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในระบบในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า ด้วยวิธีการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ คือ การทำนายอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้น (probable futures) อันเป็นวิธีการคาดการณ์อนาคตจากสภาพเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2564) แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับการศึกษาในระบบ มีความเห็นดังนี้

1) แนวโน้มด้านความนิยม : การศึกษาในระบบกำลังเข้าสู่สภาวะ “ความอึมครึม” กล่าวคือ การจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบโรงเรียน จะได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากโครงสร้าง วิธีการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาได้ตามความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาขาดความทันสมัยที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง รวมถึงระยะเวลาเรียนที่มีความเคร่งครัดมากจนเป็นอุปสรรคสำหรับการหารายได้เลี้ยงชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความจำเป็นต้องทำงานควบคู่กับการศึกษาเนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจที่ขาดเสถียรภาพ

2) แนวโน้มด้านปริมาณและขนาด : ในระยะ 5-10 ปี อาจมีการยุบ-ควบรวมโรงเรียนจำนวนมาก หรือโรงเรียนที่เคยเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ก็จะกลายเป็นสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก แนวโน้มด้านปริมาณและขนาด เป็นผลมาจากสภาพสังคมที่โครงสร้างประชากรมีการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คือ จำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น แต่อัตราการเกิดลดลง ส่งผลให้มีผู้เข้ารับการศึกษาในระบบน้อยลง จึงทำให้ทรัพยากรของโรงเรียนที่เคยได้รับจากรัฐบาลตามสัดส่วนจำนวนผู้เรียนน้อยลงและมีไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศึกษา

3) แนวโน้มด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน : จากสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นผลให้วัยเรียนจำนวนมากเลือกเข้าสู่ตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพ หรือหารายได้ มากกว่าการเข้ารับการศึกษาระบบตามปกติที่กล่าวไปข้างต้น แนวโน้มด้านสถานที่จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาประเภทการศึกษาในระบบ จึงอาจมีความเปลี่ยนแปลงไปเพื่อความอยู่รอดของสถานศึกษา จากการจัดที่ตั้งสถานศึกษาเป็นหลักไปสู่การร่วมจัดกับสถานประกอบการ โดยใช้สถานประกอบการเป็นพื้นที่เรียนรู้ หรืออาจมีการจัดการเรียนการสอนผ่าน

ระบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) ที่ใช้ความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลอำนวยความสะดวกการจัดการศึกษาไปยังผู้เรียน

3. โอกาสในการพัฒนาการศึกษาในระบบ

แม้จะปรากฏภาพสัญญาณวิกฤตจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อการศึกษาในระบบ อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายทางการศึกษา ได้แก่ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำสัญญาณวิกฤตดังกล่าวมาเป็นโอกาสในการพัฒนาการศึกษาในระบบให้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ ผู้เขียนขอเสนอโอกาสในการพัฒนาการศึกษาในระบบ ดังนี้

1) ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระบบให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้คล่องตัวมากขึ้น เช่น ปรับปรุงบทบัญญัติหรือข้อความของกฎหมายที่มีลักษณะขัดแย้งกับวิธีปฏิบัติจนเกินไป ให้เป็นกรอบกว้าง ๆ ยืดหยุ่นได้ตามบริบทและเปิดโอกาสให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน รวมถึงกำหนดกฎเกณฑ์ให้สถานศึกษาในระบบสามารถจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ องค์กรเอกชนและชุมชนมากขึ้น

2) เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีระยะเวลาการใช้งานมากกว่า 15 ปี แนวคิดหลักการ เนื้อหาสาระและตัวชี้วัดจึงมีความล้าสมัยไม่ตอบสนองต่อผู้เรียนและทิศทางการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้ทันสมัย หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น จัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหลากหลาย และตัด/ลดเนื้อหาวิชาที่ไม่จำเป็นและทดแทนด้วยรายวิชาที่สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการด้านการเงิน การรู้เท่าทันสื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การอยู่ร่วมกับความหลากหลายในสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะและเทคนิคการสอนสมัยใหม่ โดยนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลการเรียนรู้ทางไกลมาเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกพื้นที่ เนื้อหาการเรียนรู้ควรประกอบด้วยเนื้อหาการปรับวิธีการสอนของครู จากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการลดช่องว่าง (Gap) ระหว่างครูกับผู้เรียน เพื่อให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศแห่งประชาธิปไตยและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งนี้ เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งคือ ต้องลดภาระงานครูที่ไม่จำเป็น ให้ครูมีเวลาอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาตนเอง รวมถึงต้องสร้างแรงจูงใจให้ครูเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วย

4) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาในระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ดำเนินการจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ไม่ผสมผสานกับการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ตามหลักการจัดการศึกษาที่กฎหมายการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้เฉพาะเนื้อหาที่มีสอนอยู่ในหลักสูตรเพียงอย่างเดียว ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรมีนโยบายให้สถานศึกษาในระบบทุกแห่งมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาเข้าด้วยกัน รวมทั้งช่วยสร้างความยืดหยุ่นหรืออำนวยความสะดวกทางการศึกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวม

5) จากการที่สังคมกำลังเผชิญปัญหาอัตราการเกิดของวัยเรียนน้อยลงและมีผู้สูงอายุจำนวนเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุบางกลุ่มยังคงมีความต้องการการศึกษาเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เท่าทันกับสภาพเปลี่ยนแปลง การศึกษาในระบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคม จึงต้องมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศภายใต้สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงควรสนับสนุนให้การศึกษาในระบบปรับตัวจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มวัยเรียน นั่นคือ กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพและพึ่งพาตนเองได้ โดยเปิดหลักสูตรอบรมหรือเรียนรู้ระยะสั้นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุที่สนใจไปเข้าร่วมเรียนรู้ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้การศึกษาในระบบยังคงดำรงรักษาบทบาทความเป็นสถาบันการศึกษาให้คงอยู่คู่ชุมชนและสังคม แม้ว่าจำนวนวัยเรียนจะลดลงก็ตาม

บทสรุป

การศึกษาในระบบ (Formal Education) เป็นระบบการศึกษาประเภทหนึ่งของประเทศ มีจุดมุ่งหมายใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนไทย 4.0 อารมณ์ความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติและมาตรฐานการศึกษาของชาติ การศึกษาในระบบมีลักษณะความเข้มงวดในระเบียบวิธีแบบแผนการจัดการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลอย่างแน่นนอน เน้นให้บริการการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก แม้ว่าการศึกษาในระบบจะเป็นการศึกษาที่ได้รับความนิยมจากสังคมเป็นอย่างมาก แต่ระยะเวลาที่ผ่านมา สภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาในระบบที่มีความเข้มงวดของโครงสร้างขาดความยืดหยุ่นปรับตัวเข้าไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม ส่งผลให้การศึกษาไม่สามารถผลิตบัณฑิตออกไปตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาลดลงอย่างมีนัยสำคัญนำไปสู่ความไม่ศรัทธาและไม่เชื่อถือของวัยเรียนในฐานะผู้ใช้บริการ หากสถานการณ์ข้างต้นยังคงดำเนินต่อไป การศึกษาในระบบจะมีแนวโน้มกลายเป็นการศึกษากระแสรอง ไม่ได้รับความนิยม ปริมาณและขนาดของสถาบันการศึกษาจะเล็กลงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร จนท้ายที่สุดระบบโรงเรียนก็ถูกยุบหรือควมรวมสูญหายไปจากชุมชน ฉะนั้น หากรัฐบาลและหน่วยงานผู้กำกับดูแลการศึกษาในระบบ ยังคาดหวังให้ระบบโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาหลักของชุมชนและสังคม รวมถึงประสงค์จะธำรงบทบาทการจัดการเรียนรู้ให้กับประชากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ พัฒนาครู เพื่อให้การศึกษาในระบบมีความยืดหยุ่นมากขึ้นและสอดคล้องกับสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณธิการ The Active. (2563). **จบใหม่ไร้งาน อนาคต แะรัฐแก้เชิงรุก**. [Online]. Available : <https://theactive.net/news/20201002-6/>. [2566, พฤศจิกายน 30].
- ชโรษีนิย ชัยมินทร์. (2562). MOOC : เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**, 1 (1), 46-70.
- ชิดขงศ์ ส. นันทนาเนตร. (2564). ความจำเป็นและเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ใน **การเรียนรู้เพื่อชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เด็กไม่พ้นวิกฤต หลุดนอกระบบนับแสน เหตุครอบครัวไร้งานทำ-สิ้นหวัง, (2566, มิถุนายน 19). ใน **เดลินิวส์ออนไลน์**. [Online]. Available: <https://www.dailynews.co.th/news/2450208/>. [2566, ธันวาคม 3].
- ทองอยู่ แก้วไทรชะ. (2544). ระบบการศึกษา ใน **ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-5**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนพล ชัยชนะ. (2560). **การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอิจัย. (2560). **พื้นฐานการจัดการการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ทาแดง และทวีวัฒน์ วัฒนะกุลเจริญ. (2562). เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาการศึกษา ใน **การพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุศรา นิยมเวช. (2563). **ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านการศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562, 22 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 130 ง. 25-30.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2562). สภาพสังคมและเศรษฐกิจกับการศึกษา ใน **การพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. (2545, 31 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 119 ตอนที่ 128 ก. 11-14.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. 1-23.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566, 19 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 140 ตอนที่ 20 ก. 60-72.
- เมธชนนท์ ประจวบลาภ และคณะ. (2566). **แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบของเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาและการศึกษานอกระบบ** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ศิริสุตา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ : จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศ**, 8 (2), 286-297.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2565). **สถิติการศึกษาประจำปี 2564**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- เศรษฐา ทวีสิน. (2566). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สำนักข่าว Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2563). **ผลสำรวจพิษโควิด-19 ทำผู้ปกครองตกงาน พกเงินเพื่อใช้จ่าย**. [Online]. Available : <https://www.hfocus.org/content/2020/07/19830>. [2566, ธันวาคม 3].
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **สถิติการศึกษาฉบับย่อ ประจำปี 2566**. [Online]. Available : http://mis.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/08/stat2566_01.pdf. [2567, มกราคม 9].
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)**. [Online]. Available : https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf. [2567, กุมภาพันธ์ 7].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. นนทบุรี : 21 เซ็นจูรี.
- _____. (2563). **รายงานผลการประเมินและข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาชาติ**. กรุงเทพฯ : อีเลฟเว่นสตาร์ อินเทอร์เน็ต.
- _____. (2564). **การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2564). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2563**. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. 2565-2580)**. [Online]. Available : https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=13500. [2566, ธันวาคม 7].
- สุมาลี สังข์ศรี. (2562). **การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใน การพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 8-15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมิตร สุวรรณ. (2554). **การกำหนดยุทธศาสตร์**. นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- อภิชาติ รอดนิยม. (2564). **เทคโนโลยีการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคใหม่**. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**, 6 (9), 123-133.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2564). **การคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์**. เชียงใหม่ : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- Organization for Economic Cooperation and Development. (2023). **PISA 2022 Results (Volume I) : The State of Learning and Equity in Education**. [Online]. Available : <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/53f23881-en/index.html?itemId=/content/publication/53f23881-en>. [2024, February 7].
- Paulo Freire. (2005). **Pedagogy of the Oppressed : 30th Anniversary Edition**. New York : Continuum.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป ด้านศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ กฎหมาย บริหารธุรกิจ การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ขอบเขตการตีพิมพ์

ศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ กฎหมาย บริหารธุรกิจ การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับเอกสารพร้อมไฟล์ข้อมูลในรูปแบบ Word และ Pdf มาที่ Email : wongsurin2520@gmail.com, sutarak2536@gmail.com และ asawin.ko@mbu.ac.th สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ พระครูสุภัทรสีลโสภณ, ดร. พระสุธรรักษ์ ธมมารักษ์ และนายอัศวิน คงชำนาญ โทรศัพท์ 035-745-038, 08-1044-7961, 082-614-7358, 087-8523886 โทรสาร 0-3574-5037

เกณฑ์การตีพิมพ์/รูปแบบการตีพิมพ์

1.บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ต้องเป็นบทความที่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น โดยไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

2. การพิมพ์ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบหน้าเดียว กระดาษพิมพ์ขนาด A4 (8.5×11 นิ้ว) จำนวนไม่เกิน 13 หน้า ใช้รูปแบบ Word ตัวอักษร TH SarabunPSK 14 Point

3. การตั้งระยะขอบ ให้ตั้งเป็นประเภทระยะขอบ เพื่อการเย็บเล่มหนังสือ

บน	2.54 ซม.	ล่าง	2.54 ซม.
ซ้าย	3.00 ซม.	ขวา	3.00 ซม.

หัวกระดาษและท้ายกระดาษ

จากขอบ หัวกระดาษ 1.5 ซม. ท้ายกระดาษ 1.5 ซม.

การใส่เลขหน้า ให้ใส่ด้านบนขวา โดยใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

4. ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

4.1 ชื่อเรื่อง/บทความ ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ระบุชื่อผู้เขียน ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ตัวหนา ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ

4.3 สังกัดผู้เขียน คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วม (ถ้ามี) ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ไว้ที่ตำแหน่งใต้ชื่อเรื่อง ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ พร้อมระบุอีเมลผู้เขียน ที่ติดต่อในการส่งบทความ

4.4 บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ว่างกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 350 คำ หรือประมาณไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A4 เนื้อหาในบทคัดย่อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์

4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุดำสำคัญ 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ว่างท้ายบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา

4.6 เนื้อหา (Content) หัวข้อจัดด้านซ้ายกระดาษและใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา ส่วนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อใช้อักษร TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 พอยต์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)
4. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
5. วิธีดำเนินการวิจัย ระบุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา/ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนควรเขียนให้กระชับและเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม
6. ผลการวิจัย ระบุผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์อย่างกระชับ ซึ่งอาจมีตารางหรือภาพประกอบ
7. อภิปรายผลการวิจัย ระบุประเด็นที่สำคัญของผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ และอภิปรายโดยมีการอ้างอิงหรือเชื่อมโยงทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน
8. องค์ความรู้จากการวิจัย (ถ้ามี)
9. ข้อเสนอแนะ ระบุรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.7 ตาราง (ถ้ามี) ให้ระบุคำว่า “ตารางที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table

4.8 ภาพ (ถ้ามี) รูปภาพประกอบบทความ ควรบันทึกไฟล์รูปภาพ เป็นนามสกุล JPEG. ให้ระบุคำว่า “ภาพที่” หรือ “แผนภาพที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure

4.9 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบ APA โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์และเลขหน้า ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

4.10 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association style) ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสารมีรายละเอียด ดังนี้

5. ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา

5.1 หนังสือ

พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เช่น

ในพระวินัยปิฎก คัมภีร์ปริวารว่าด้วยเรื่องการถึงอคติ (ความลำเอียง) มี 4 อย่าง คือ 1) ลำเอียงเพราะชอบ 2) ลำเอียงเพราะชัง 3) ลำเอียงเพราะหลง 4) ลำเอียงเพราะกลัว และการไม่ถึงอคติ (ความไม่ลำเอียง) มี 4

คือ 1) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ 2) ไม่ลำเอียงเพราะชัง 3) ไม่ลำเอียงเพราะหลง 4) ไม่ลำเอียงเพราะกลัว (วิ.ป. 8/324/460)

ผู้เขียนคนเดียว

(สำราญ ศรีคำมูล, 2549 : 1)

(พระชินกร ทองดี, 2556 : 9)

(Bill, 2549 : 6)

ผู้เขียน 2 คน

(สำราญ ศรีคำมูล และสนิท วงศ์ปล่อมหิรัญ, 2560 : 31)

(พระชินกร ทองดี และพระมหาสุธารักษ์ เขมจิโต, 2556 : 3)

(John and David, 1984 : 12)

ผู้เขียน 3 คน

(สนิท วงศ์ปล่อมหิรัญ และคณะ, 2559 : 22)

(John Dewey, et al., 2000 : 9)

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559 : 10-15)

(Ministry of Education, 2019 : 4)

การอ้างอิงในเนื้อหา (การอ้างอิงเอกสารสองทอด)

.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาท (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2543 : 9) ได้ความเชื่อมั่น....

.....ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....

หนังสือแปล

(ซูเมกเกอร์, 2557 : 15)

5.2 งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2549 : บทคัดย่อ)

(พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, 2556 : 10)

(อาทิตย์ ชูชัย, 2557)

(Watson, 1990 : Abstract)

5.3 รายงานการประชุม

(นฤมล ชุ่มเจริญสุข, 2557 : 20)

(Anan Srita, 1990 : 45)

5.4 วารสาร

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2557 : 76-85)

(พระมหาภุชณชัย สวัสดิ์, 2557 : 85)

5.5 หนังสือพิมพ์

(สมศรี หาญอนันตสุข, 2550 : 7)

(Krishman, 2007 : 1)

5.6 จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541)

(Research and Training Center on Independent Living, 1993)

5.7 โสตทัศนวัสดุ

(กฤตสุขชิน พลเสน, 2555)

5.8 ซีดีรอม

(อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร, 2543)

(Social Science Index, 1999)

5.9 การสัมภาษณ์

(ไชยยา เรื่องดี, 2560, มกราคม 14)

(Born, 1990, June 15)

5.10 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์

(สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554 : ออนไลน์)

(Kenneth, 1998 : Online)

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

(ชุม, (นามแฝง), 25 ตุลาคม 2542)

(ศธ. ยุติการถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, 2550)

เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www.)

(ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

(Ministry of Education, 2005 : Online)

(ยืนยง ราชวงศ์, 2549 : ออนไลน์)

การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

(พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

6. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

6.1 ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยการอ้างอิงภาษาอังกฤษ การเคาะเว้นวรรค 1 ครั้ง ในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้เขียน ให้ขีดเส้นเข้าไป 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เช่น

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรทัดแรกของเอกสารอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษด้านซ้าย 3.00 ซม. บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. เช่น

สาธิต วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 16 (1), 76-85.

6.2 ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ผู้เขียนคนเดียว

สมพงษ์ ชูมาก. (2548). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยุทธ ไถยวรรณ. (2548). *วิธีวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พระมหานรงค์ กนตสีโล. (2548). *จุดเด่นของพระพุทธศาสนา*. เชียงใหม่ : บริษัททริโอแอดเวอร์ซิงแอนด์มีเดีย จำกัด.

นิศา ชูโต. (2545). การจัดการภายในองค์กร ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารจัดการทั่วไป*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Wilson, K. (2007). *Smart choice*. 2nd ed. London : Oxford University Press.

ผู้เขียนสองคน

ยุทธ ไถยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2555). *พื้นฐานการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall.

ผู้เขียน 3 คน

ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2547). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย.

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

อวยพร พานิช และคณะ. (2548). ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sadlack, R. G., et al. (1992). *Social Reserch : Theory and Methods*. Chestnut : Hill Enterprises.

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอดีเอสแควรี่.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หนังสือแปล

ซูเมกเกอร์, อี. เอฟ. (2557). **จิ๋วแต่แจ๋ว : เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ** [Small is beautiful]. พิมพ์ครั้งที่ 4. (สมบูรณ์ ศุภศิลป์, แปล). นนทบุรี : สมิต. (ต้นฉบับ พิมพ์ ค.ศ. 1973).

แบร์รี สมาร์. (2555). **มิเชล ฟูก็อดต์** [Michel Foucault]. (จามะรี เชียงทอง และสุนทร สราญจิต, แปล). กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (ต้นฉบับ พิมพ์ปี ค.ศ. 1994).

2. ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. 1-24.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549. (2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. 89-109.

3. งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

สุชาติ อ่อนสร้อย. (2559). การศึกษาวิเคราะห์วัดบท 7 ในคัมภีร์ขุททกนิกายธรรมบท. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พวงเพชร พลทอง และคณะ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนานตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระครูวิจิตรธรรมวิวัช (บุญเลิศ ปญญาวุโส). (2562). การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตายของประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Kasemsri, K. (2005). *Participatory Communication in City Radio FM 96.0*. Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate Kasetsart University.

4. สัมมนา/ประชุมวิชาการ

ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม อีระกุล. (2551). วิกฤตคุณภาพบัณฑิตศึกษากับบทบาทมหาวิทยาลัย. หนังสืองานทักซิณวิชาการ'51 “มหาวิทยาลัย ทักซิณกับทางแก่วิกฤตของชาติ”. ใน **โครงการทักซิณวิชาการมหาวิทยาลัยทักซิณ วิทยาเขตสงขลา ระหว่างวันที่ 16-19 สิงหาคม 2551** (หน้า 119-143). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักซิณ วิทยาเขตสงขลา.

Nicolaou, A.A. and Pitta Pantazi. (2011). A new theoretical model for understanding fractions at the elementary school. **Proceedings of the seventh congress of the European Society for research in mathematics education (CERME 7)**, pp. 366-375. Poland : University of Rzeszow.

5. วารสาร

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, 16 (1), 76-85.

พระมหาหมขวินทร์ ปุริสุตโตโม และคณะ. (2560). วิเคราะห์คุณธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในการเทศนามหาชาติ. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**, 13 (1), 124.

Elstad, E., and Christophersen, K. (2017). Perceptions of Digital Competency among Student Teachers : Contributing to the Development of Student Teachers' Instructional Self-Efficacy in Technology-Rich Classrooms. **Education Science**, 7 (27), 1-15.

Suwanroj, T., et al. (2019). Confirmatory Factor Analysis of the Essential Digital Competencies for Undergraduate Students in Thai Higher Education Institutions. **Journal of Technology and Science Education**, 9 (3), 340-356.

Tsarapkina, J., et al. (2021). The Formation of Bachelors' Digital Competencies at the University. **Journal of Educational Psychology**, 9 (1), 1-10.

6. หนังสือพิมพ์

สมศรี หาญอนันตสุข. (2550, มิถุนายน 26). ธารัฐธรรมนูญใหม่จะสร้างมิติใหม่ให้สังคมพุทธ. **มติชน**, 7.

Krishman, E. (2007, June 26). Rebuilding self-esteem. **Bangkok post**, 1.

7. จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). **ท่องเที่ยวสงขลา**. [แผ่นพับ]. สงขลา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

Research and Training Center on Independent Living. (1993). **Guidelines for reporting and writing about people with disabilities**. Lawrence : Research and Training Center on Independent Living.

8. สื่อทัศนวัสดุ

กฤตสุขิน พลเสน (ผู้บรรยาย). **ปรัชญา**. [แถบบันทึกเสียง]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.

9. ซีดีรอม

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร. (2543). [CD-ROM]. Available : ฐานข้อมูลไปดูให้เต็มตา ล้ำค่าความเป็นไทย. [2544, มิถุนายน 23].

Social Science Index. (1999). [CD-ROM]. Available : UMI/Social Science Index. [2005, June 26].

10. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). **รูปแบบการเขียนบรรณานุกรม**. [Online]. Available : http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/write_APA_Thai.pdf. [2555, กุมภาพันธ์ 19].

Abell, S.K. (2002). **Science teacher education : An international perspective**. [Online]. Available : <http://ebook.Sprinklink.com/Search/Search Result.aspx?>. [2005, August 20].

11. วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ยุทธศิลป์ อารัมศรี. (2558). 'ปรัชญาไทย' ของวิชาน สู้ชีวิตและสนธิ์ บางยี่ขัน. **วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 18 (1), 36-44. Available : <http://www.rd.ru.ac.th/images/PDF/Journal/03%20SO%2018-58.pdf>. [2565, กันยายน 65].

Kenneth, I. (1998). A Buddhist response to the nature of human rights. **Journal of Buddhist Ethics** [Online], 2, (9), Available : <http://www.cas.psu.edu/Jbe/twocont.html>. [2006, August 12].

วารสาร
นิสิตวัง
JOURNAL OF NISITWANG

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย